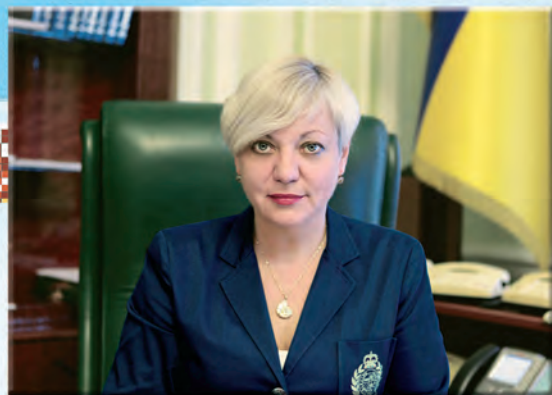

Шановні колеги!
Дорогі співвітчизники!
Вітаю з Днем незалежності України!

Сьогодні цей День набуває особливо важливого значення для кожного з нас, адже питання незалежності нашої країни знову гостро постало перед усім українським народом.

Події, що відбуваються нині у нашій країні, — ще одне підтвердження незламної волі українського народу. Адже українці — нація, готова віддати життя за свою віру — віру в краще майбутнє для своєї Батьківщини.

2014 рік став роком змін і для банківської системи — він оголив болючі питання та змусив терміново їх вирішувати. Тож нині Україна як ніколи потребує від усіх нас самовідданої праці, відповідальності та цілеспрямованості. Від кожного працівника банківської системи залежить стабільність та розвиток фінансового сектору. Саме тому необхідно докласти максимум зусиль для реалізації тих стратегічних завдань, які ставить перед нами сьогодні.

Без сумніву, невдовзі ми житимемо у заможній європейській країні, де пануватимуть мир і злагода, де високі соціальні та економічні стандарти життя будуть не лише політичними гаслами, а реальністю життя кожного громадянина, країні, в якій не буде спекуляцій на культурних та гуманітарних цінностях людей. Водночас діяльність українських банків здійснюватиметься на основі високих моральних та ділових стандартів і враховуватиме насамперед інтереси суспільства.

Нехай це свято нарешті поставить впевнену крапку у боротьбі нашої держави за незалежність. Щоб у жодній країні не було сумнівів щодо нашої суверенності та міцності, нашої свободи і незалежності.

Бажаю всім міцного здоров'я, злагоди в родинях, незламного духу та оптимізму!

Миру нашій землі!

Слава Україні!

Голова
Національного банку України

Валерія Гонтарева

ISSN 2310-2624

ВІСНИК

Національного банку України

Щомісячний науково-практичний журнал
Національного банку України

Видається з березня 1995 року

№ 8 (222)
Серпень 2014

Здано до друку 31.07.2014 р.

Засновник і видавець:
Національний банк України

Адреса: вул. Інститутська, 9, Київ-601, 01601, Україна

Свідоцтво про реєстрацію
КВ № 20467-10267 ПР від 06.12.2013 р.

Видається у комплекті з електронною версією
на CD-диску додатка "Законодавчі і нормативні акти
з банківської діяльності"

Дизайн: редакція періодичних видань
Національного банку України

Надруковано з готового оригінал-макета
відділом організації видавничого забезпечення
Головного господарського управління
Національного банку України

КОНТАКТИ

Адреса редакції:

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

(адреса для листування)

Редакції періодичних видань,

вул. Інститутська, 9, Київ-601, 01601, Україна)

Тел./факси: (044) 524-96-25, 525-38-25

Тел.: (044) 527-39-44, 527-38-06, 527-31-77

E-mail: litvinova@bank.gov.ua

<http://www.bank.gov.ua>

Адреса друкарні:

просп. Науки, 7, Київ-28, 03028, Україна

Формат 60 × 90 / 8

Друк на цифровому обладнанні

Фіз. друк. арк. 10

Умовн. друк. арк. 10

Обл.-вид. арк. 9.9

При передруку матеріалів, опублікованих у журналі,
пошлання на "Вісник Національного банку України"
обов'язкове.

Редакція може публікувати матеріали
в порядку обговорення, не поділяючи думку автора.
Відповідальність за точність викладених фактів несе автор,
а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавець.

Передплатний індекс 74132

© Національний банк України, 2014

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Петрик Олександр Іванович (голова)
Бажал Юрій Миколайович
Барановський Олександр Іванович
Боровецький Ришард
Вовчак Ольга Дмитрівна
Вожжов Анатолій Павлович
Гальчинський Анатолій Степанович
Геєць Валерій Михайлович
Кірсев Олександр Іванович
Коваленко Олена Іванівна
Козьменко Сергій Миколайович
Круглик Сергій Вікторович
Лютій Ігор Олексійович
Мітнік Стефан
Мищенко Володимир Іванович

Мороз Анатолій Миколайович
Патріац Людмила Миколаївна
Раєвський Костянтин Євгенійович
Ричаківська Віра Іванівна
Савлук Михайло Іванович
Сенищ Павло Миколайович
Смуженко Тамара Степанівна
Стельмах Володимир Семенович
Тридід Олександр Миколайович
Федосов Віктор Михайлович
Шаров Олександр Миколайович
Шевчук Анатолій Васильович
Шульга Наталія Петрівна
Щербакова Олена Анатоліївна

РЕДАКЦІЯ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ НБУ

Головний редактор
Заступник головного редактора
Начальник відділу з випуску журналу "Вісник НБУ"
Заступник начальника відділу
Редактор
Відповідальний секретар
Головний художник
Дизайн і верстка:
Коректор
Оператор
Переклад:
Розповсюдження
Реклама
Фото:

ПАТРИКАЦ Л.М.
КРОХМАЛЮК Д.І.
ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.
МАТВІЙЧУК Ю.Г.
ПАЦЕРА М.М.
ЛІПІНСЬКА С.М.
КОЗИЦЬКА С.Г.
ХАРУК О.В., НЕВСЬКИЙ Д.О.
ТРИФОНОВА О.М.
ЛИТВИНОВА Н.В.
МАРЧЕНКО О.В., ОСЬМАК О.Г.
ТРИКІША А.І.
СЧАСТЛИВЦЕВА І.В.
ІВАЩЕНКО О.М., КОЗИЦЬКА С.Г.,
НЕГРЕБЕЦЬКИЙ В.С.
ПІДВИСОЦЬКИЙ Р.В.

Електронна версія цього номера журналу буде доступна
у розділі "Публікації" Офіційного інтернет-представництва
Національного банку України
у лютому 2015 року

ВІСНИК

Національного банку України

*Monthly scientific and practical journal
of the National Bank of Ukraine*

Published since March 1995

The journal "Herald of the National Bank of Ukraine" is registered in the new
"List of scientific professional editions of Ukraine, in which results
of theses for obtaining of a PhD degree (Economics) can be published".
Grounds: Resolution of the Higher Attestation Commission of Ukraine
No. 1-05/1 of 10 February 2010

The journal was recommended for publication
by the Academic Council
of the Vadym Hetman National Economic University (Minutes No.4 of 2 December 1999)
and by the Academic Council
of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (Minutes No. 7 of 13 March 2009)

EDITORIAL STAFF:

Oleksandr Petryk (the Chairman)
Yurii Bazhal
Oleksandr Baranovskyi
Ryszard Borowiecki
Olha Vovchak
Anatolii Vozhzhov
Anatolii Halchynskyi
Valerii Heiets
Oleksandr Kirieiev
Olena Kovalenko
Serhii Kozmenko
Serhii Kruhlyk
Ihor Liutyi
Stefan Mitnik
Volodymyr Mishchenko

Anatolii Moroz
Liudmyla Patrikats
Kostiantyn Raievskyi
Vira Rychakivska
Mykhailo Savluk
Pavlo Senyshch
Tamara Smovzhenko
Volodymyr Stelmakh
Oleksandr Trydid
Viktor Fedosov
Oleksandr Sharov
Anatolii Shevchuk
Nataliia Shulha
Olena Shcherbakova

EDITORIAL BOARD OF NBU PERIODICALS:

Editor-in-Chief
Deputy Editor-in-Chief
Head of the Division for Issue of the "Herald of the NBU"
Deputy Head of the Division
Editor
Responsible Secretary
Chief Designer
Designers:
Proofreader
Computer-aided composition
Translators:
Distribution Agent
Advertising Manager
Photos:
Duty Editor

LIUDMYLA PATRIKATS
DMYTRO KROKHMALIUK
ROMAN PIDVYSOTSKYI
YURII MATVIICHUK
MYKOLA PATSERA
SVITLANA LIPINSKA
SVITLANA KOZYTSKA
OKSANA KHARUK, DMYTRO NEVSKYI
OLENA TRYFONOVA
NATALIYA LYTUVYNOVA
OLENA MARCHENKO, OLEKSANDR OSMAK
ANDRII TRYKISHA
IRYNA SCHASTLIVTSEVA
OLEKSANDR IVASHCHENKO, SVITLANA KOZYTSKA,
VLADYSLAV NEHREBETSKYI
YURII MATVIICHUK

The electronic version of the publication will be available
in the Publications section of the official web-site
of the National Bank of Ukraine
in February 2015

No. 8 (222)
August 2014

Authorized publication:
31 July 2014

Founder and publisher:
National Bank of Ukraine

Address:

9 Instytutska Street, Kyiv, 01601, Ukraine

Registration certificate:

KB No. 20467-10267 ПП of 6 December 2013

The journal comes with a CD supplement
"Legislative and Normative Acts on Banking"

Designed by the Editorial Board
of NBU Periodicals

Printed by the Printed Materials Division
of the NBU Main Administrative Office

CONTACTS

Address of the Editorial Office:
7 Nauky Avenue, Kyiv, 03028, Ukraine

Address for correspondence:
Editorial Board of NBU Periodicals,
9 Instytutska Street, Kyiv, 01601, Ukraine
Tel./fax: (+ 38 044) 524-96-25, 525-38-25
Tel.: (+30 044) 527-39-44, 527-38-06, 527-31-77

E-mail: litvinova@bank.gov.ua
<http://www.bank.gov.ua>

Address of the Printing House:
7 Nauky Avenue, Kyiv, 03028, Ukraine

Format 60 × 90 / 8

Digital printing

Physical printed sheets: 10

Conventional printed sheets: 10

Publisher's sheets: 9.9

For reprinting materials published herein
the reference to the journal
"Herald of the National Bank of Ukraine"
is compulsory.

The Editorial Board can publish materials
being under discussion, not sharing the author's opinion.
The author bears responsibility for the accuracy of the materials;
the advertiser bears responsibility
for the content of promotional materials.

Subscription index: 74132

© National Bank of Ukraine, 2014

ЦЕНТРАЛЬНИЙ БАНК

В.Гонтарева Вітання Голови Національного банку України з Днем незалежності України	1
---	---

Р.Підвисоцький МВФ надає Україні транш кредиту в рамках затвердженої програми "стенд-бай"	6
--	---

Хроніка найважливіших подій і рішень. Червень 2014 року	78
---	----

МІЖДЕРЖАВНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Б.Соболев Україна у Світовому банку та Світовий банк в Україні	8
--	---

О.Шаров Наступний Бреттон-Вудс: логіка розвитку міжнародної валютної системи	19
---	----

Р.Підвисоцький Регіональна економічна співпраця сприятиме сталому розвитку України	42
---	----

БАНКИ УКРАЇНИ

О.Козьменко, В.Козирев Трансформування банківської системи України під впливом іноземних фінансових конгломератів	12
--	----

Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2014 р.	33
--	----

О.Тридід, Н.Погореленко Складові формування загальної концепції регулювання вітчизняної банківської системи	34
--	----

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків (станом на 01.07.2014 р.)	64
---	----

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.07.2014 р.)	70
--	----

Банки, яким змінено або в яких відкликано банківську ліцензію у червні 2014 р.	72
--	----

Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2014 року	74
--	----

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

Г.Хоружий Міжнародна співпраця Університету банківської справи НБУ в 2013/2014 навчальному році	26
--	----

Студенти Севастопольського інституту банківської справи стали бакалаврами	29
--	----

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ

Транскордонні та внутрішньодержавні перекази у I півріччі 2014 року	30
--	----

С.Широчин, Р.Гартінгер Порівняння вартості операцій з використанням різних платіжних інструментів	46
--	----

БАНКОТИ І МОНЕТИ

Про введення в обіг пам'ятних монет "220 років м. Одесі"	37
--	----

Про введення в обіг пам'ятної монети "Рачок"	38
--	----

Про введення в обіг пам'ятної монети "Левенятко"	38
--	----

А.Верховлюк, В.Ляхненко Актуальні напрями розвитку монетних систем	61
--	----

ФІНАНСИ, БІЗНЕС, СОЦІУМ

Ю.Матвійчук Українська інтелектуальна еліта як рушій на шляху до європейських цінностей	39
--	----

ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2014 року	53
--	----

Н.Ткаченко, Д.Чеховський Сек'юритизація фінансових активів: особливості використання в банківській сфері	54
---	----

Ринок державних цінних паперів України у червні 2014 року	73
---	----

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2014 року)	75
---	----

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України щоденно (за червень 2014 року)	76
--	----

CONTENTS

CENTRAL BANK

Valeriia Gontareva Congratulations of the Governor of the National Bank of Ukraine on the occasion of the Independence Day of Ukraine	1
Roman Pidvysotskyi The IMF grants the first tranche of the credit to Ukraine in accordance with the Stand-By Arrangements	6
Chronicle of the most important events and resolutions. June 2014	78

INTERSTATE ECONOMIC RELATIONS

Borys Soboliev Ukraine in the World Bank and the World Bank in Ukraine	8
Oleksandr Sharov The next Bretton-Woods: the logic of the international monetary system development	19
Roman Pidvysotskyi Regional economic cooperation will facilitate the sustainable development of Ukraine	42

BANKS OF UKRAINE

Olha Kozmenko, Vadym Kozyriev Transformation of the banking system of Ukraine under the impact of foreign financial conglomerates	12
Basic indices of banks of Ukraine activities as of 1 July 2014	33
Oleksandr Trydid, Nataliia Pohorelenko Components of formation of the general concept of domestic banking system regulation	34
Banks of Ukraine included in the State Register of Banks as of 1 July 2014	64
Banks of Ukraine excluded from the State Register of Banks (24.06.1992 – 01.07.2014)	70
Banks whose banking licenses were revoked or suspended in June 2014	72
Dynamics of financial performance of banks of Ukraine as of 1 July 2014	74

ECONOMIC EDUCATION

Hryhorii Khoruzhyi International cooperation of the NBU University of Banking in the 2013/2014 academic year	26
Students of the Sevastopol Institute of Banking took bachelor's degree	29

NON-CASH SETTLEMENTS

Inter-state and cross-border money transfers in the first half-year of 2014	30
Stanislav Shyrochyn, Roman Hartinger Measuring the costs of retail payments	46

BANKNOTES AND COINS

Putting into circulation the commemorative coin "220 Years of the City of Odesa"	37
Putting into circulation the commemorative coin "Cancer (Little Crab)"	38
Putting into circulation the commemorative coin "Leo (Little Lion)"	38
Anatolii Verkhovliuk, Volodymyr Lakhnenko Topical directions of the monetary systems development	61

FINANCE, BUSINESS, SOCIETY

Yurii Matviichuk Ukrainian intellectual elite as a mover on the way to European values	39
---	----

FINANCIAL MARKET

Main parameters of the monetary market of Ukraine in June 2014	53
Natalia Tkachenko, Dmytro Chekhovskyi Financial assets securitization: features of the use in the banking area	54
Government securities of Ukraine market in June 2014	73
Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies, which is established by the National Bank of Ukraine monthly (for June 2014)	75
Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies, which is established by the National Bank of Ukraine daily (for June 2014)	76

Зустріч у НБУ/

МВФ надає Україні транш кредиту в рамках затвердженої програми “стенд-бай”

The IMF grants the tranche of the credit to Ukraine in accordance with the Stand-By Arrangements

Із 24 червня до 17 липня в Україні працювала місія Міжнародного валютного фонду, яка підготувала до реалізації програму співпраці за угодою “стенд-бай”, що була попередньо укладена на підтримку проведення програм економічних реформ в Україні. За результатами роботи місії МВФ в Національному банку України відбулася прес-конференція Голови Національного банку України Валерії Гонтаревої та керівника місії МВФ Ніколая Георгієва, які окреслили основні положення угоди, прогнозовані макроекономічні показники та механізм її реалізації.

An International Monetary Fund (IMF) mission visited Ukraine during June 24 – July 17, to hold discussions on the first review under the Stand-By Arrangement (SBA) in support of the authorities' economic reform program. Speaking at a joint press conference held at the National Bank of Ukraine, the Governor of the National Bank of Ukraine Valeriia the Gontareva and Mr. Nikolay Gueorguiev, the IMF mission chief for Ukraine, announced the results of the work of the IMF mission and described basic provisions of the arrangement, the forecasted national measures, and the mechanism for program implementation.

Голова Національного банку України Валерія Гонтарева наголосила, що робота місії МВФ в Україні була успішною, а взаємодія — дуже продуктивною, що дало змогу досягти загального позитивного результату. При цьому Національний банк України має тверді наміри продовжувати

співпрацю з МВФ у рамках спільних програм, зокрема регулятор буде запроваджувати відповідні інструменти грошово-кредитної політики, які узгоджені з МВФ.

У рамках виконання спільної програми одним із зобов'язань України є перехід до гнучкого валютного курсу, при цьому обмеження на валютному ринку, які були запроваджені раніше, поступово скасовуватимуться. Національний банк також здійснюватиме підготовку інструментів, необхідних для переходу до режиму інфляційного таргетування, що необхідне для забезпечення фінансової стабільності. Сторонами також досягнуто домовленості про те, що Національний банк України систематично поповнюватиме золотовалютні резерви шляхом залучення необхідних ресурсів на валютному ринку.

За словами Валерії Гонтаревої, грошово-кредитна політика — це не єдиний пріоритет. Національний банк також працює над зміцненням

фінансової стабільності та банківського сектору в цілому. Для реалізації цих планів регулятор має тверді наміри здійснити певні структурні зміни як у самій системі, так і в регуляторній сфері.

Керівник місії МВФ Ніколай Георгієв, звертаючись до представників мас-медіа та українських громадян, насамперед висловив слова підтримки та співчуття з приводу подій у східних регіонах держави, а також розкрив деякі деталі реалізації в Україні програми “стенд-бай”. Зокрема він акцентував увагу на тому, що сторони угоди досягли порозуміння щодо основних напрямів політики та впровадження інструментів, необхідних для завершення першого етапу реалізації програми “стенд-бай”, згідно з якою українська влада взяла зобов'язання вжити певних заходів у сфері економічної політики ще до завершення оцінювання результатів перегляду цієї програми. Після погодження всіх положень уго-

Голова Національного банку України Валерія Гонтьорева (праворуч) та керівник місії МВФ Ніколай Георгієв (у центрі) окреслили основні механізми реалізації програми "стенд-бай".

ди з українською стороною відбувається стандартна процедура її затвердження керівництвом і Радою виконавчих директорів МВФ. Ніколай Георгієв зазначив, що після процедури затвердження в рамках програми Україні буде надано транш у розмірі 914.67 млн. спеціальних прав запозичення (СПЗ), орієнтовно це відбудеться вже наприкінці серпня 2014 року.

Керівник місії МВФ також зазначив, що Україна в цілому виконала взяті зобов'язання, а всі структурні маяки, передбачені для оцінювання реалізації програми, також були досягнуті. При цьому Ніколай Георгієв зазначив, що, зважаючи на ускладнення ситуації на сході країни та зменшення податкових надходжень, це суттєве досягнення, адже українська сторона реалізує програму у значно складніших умовах, порівняно з прогнозованими.

За словами представника МВФ, ці чинники впливають на стан української економіки, тому фонд переглянув деякі макроекономічні показники. Зокрема прогнозується, що обсяг ВВП України у цьому році зменшиться на 6.5% порівняно з попереднім прогнозом у -5% (на момент затвердження програми). Зведений фінансовий і квазіфінансовий дефіцит з урахуванням коригувань може зрости на 0.5%, порівняно з показниками, закладеними до програми. Що ж до обсягу золотовалютних резервів України, то наприкінці наступного року МВФ очікує, що він буде лише дещо

меншим, ніж це прогнозувалося. Розмір зовнішнього боргу України на кінець 2015 року може бути на 7 в. п. більшим, ніж було передбачено, при цьому загальний обсяг зовнішнього боргу поступово зменшуватиметься до кінця реалізації програми, що свідчитиме про суттєву мінімізацію ризиків у фінансовому секторі.

Зменшення податкових надходжень до бюджету, збільшення видатків на оборону та прогнозоване скорочення стягнення заборгованості на користь НАК "Нафтогаз України" може призвести до необхідності вжиття українським урядом додаткових заходів регулювання та збільшення потреби у фінансуванні внаслідок зростання фінансового і квазіфінансового дефіциту. Ніколай Георгієв наголосив, що влада України загалом добре впоралася з реалізацією перших етапів програми і нині запроваджує компенсаційні заходи у сфері надходжень і бюджетних видатків, щоб адекватно реагувати на виклики. Загалом такий компенсаційний пакет становитиме в еквіваленті щонайменше 1% від ВВП. Україна також перегляне видаткову частину державного бюджету, зокрема розміри зростання заробітної плати і пенсії у наступному році буде обмежено до рівня інфляції, уряд також здійснюватиме жорсткий контроль над ситуативними або спеціальними видатками.

Позитивним кроком українського уряду, на думку Ніколая Георгієва, є вжиття додаткових заходів для зміцнення платіжної дисципліни в енергетичному секторі, а також початок

процесу реструктуризації НАК "Нафтогаз України" з метою підвищення прозорості його діяльності. У сфері грошово-кредитної політики в рамках програми Національний банк України регулюватиме обсяг золотовалютних резервів з метою запобігання дестабілізуючим коливанням валютного обмінного курсу. При цьому регулятор не допускати зменшення обсягу цих резервів за рахунок придбання іноземної валюти на ринку. Також влада країни вживає необхідних заходів для посилення урядування та поліпшення умов підприємницької діяльності.

Підбиваючи підсумки роботи місії МВФ в Україні, її керівник зазначив, що завдяки таким рішучим діям української сторони МВФ переконаний: в рамках програми будуть досягнуті її основні цілі, зокрема відновлено зовнішню та внутрішню макроекономічну рівновагу, започатковано стаке економічне зростання та поліпшено структуру економічного урядування, його прозорість, при цьому економічна політика уряду буде зрозумілою для громадян. Програма співпраці з Україною ґрунтується на припущенні, що впродовж кількох наступних місяців конфлікт на сході країни поступово згасатиме. Відповідно до розвитку ситуації експерти МВФ продовжать консультації з українською стороною та її міжнародними партнерами, наголосив Ніколай Георгієв.

Загалом позитивний результат роботи місії МВФ в Україні свідчить про відновлення конструктивного діалогу та ефективної взаємодії українських державних органів з міжнародними фінансовими організаціями, переходу до нової якості взаємодії, яка ґрунтується на порозумінні та партнерстві. Зважаючи на те, що в минулі роки така співпраця фактично була обмежена лише форматом консультацій, це надзвичайно позитивний сигнал для всіх зацікавлених сторін, зокрема іноземних інвесторів, фінансистів, банкірів, які нині можуть бути впевнені у надійності України.

Роман Підвисоцький,
Roman Pidvysotskyi,

"Вісник Національного банку України".
"Herald of the National bank of Ukraine".

Фото надане прес-службою
Національного банку України.

Photos were granted by the NBU Press Service.

УДК: 339.7

Дослідження/

■ **Борис Соболев**
Borys Soboliev

Кандидат економічних наук, державний службовець 1 рангу
Ph.D. (Economics), First Range State Servant
E-mail: sobolevbv@gmail.com

Україна у Світовому банку та Світовий банк в Україні

Ukraine in the World Bank and the World Bank in Ukraine

У статті з нагоди 70-ліття Бреттон-Вудської конференції проаналізовано ефективність участі України у роботі Групи Світового банку (ГСБ) та ефективність використання потенціалу цієї установи у розвитку та соціально-економічному реформуванні нашої держави. Визначено ряд практичних напрямів поліпшення взаємодії України та ГСБ.

The article on the occasion of the 70th anniversary of the Bretton Woods conference discusses the effectiveness of Ukraine's membership in the World Bank Group (WBG) as well as the development and socio-economic effects of the WBG's potential in Ukraine. There was made a set of recommendations to improve the interaction between Ukraine and the WBG.

Ключові слова: Група Світового банку, системні та інвестиційні позики, Рахункова палата, щорічні збори МВФ – ГСБ, керуючі від України, інституційна спроможність, кадровий потенціал.

Key words: World Bank Group, systemic and investment loans, Accounting Chamber, IMF–WBG annual meeting, Ukraine's governors, institutional capacity, human potential.

У липні цього року виповнилося 70 років з часу проведення міжнародної фінансової конференції у Бреттон-Вудсі у США, яка започаткувала повоєнний устрій світової економіки та майже три десятиліття поспіль виконувала функцію фінансування відбудови світу. Участь України у роботі міжнародних фінансових організацій (МФО) була й буде предметом особливої уваги державних і громадських установ з огляду на ту велику роль, яку вони мають відігравати в процесі соціально-економічного реформування.

У статті проаналізовані матеріали щорічних зборів МВФ – ГСБ, у роботі яких автор брав безпосередню участь у складі делегації України. Зокрема 12–20 травня 2014 року під час відрядження до Вашингтону в штаб-квартирі ГСБ було проведено консультації на тему ефективності співпраці України й ГСБ з провідними фахівцями, керівниками робочих груп та очільниками установи. Автор висловлює велику подяку колективу

представництва Світового банку в Україні, а також виконавчому директору Світового банку за групою країн, до якої входить Україна, Франку Хеємскерку, раднику члена Ради директорів МВФ – СБ від Франції Анрі Дюфе, старшому науковому співробітнику Інституту міжнародної економіки ім. Петерсона Андерсу Аслунду та іншим колегам за допомогу у підготовці цієї роботи. Про ефективність реалізації потенціалу ГСБ для розвитку та соціально-економічних перетворень в Україні найкраще йдеться у щорічних звітах та окремих матеріалах Рахункової палати України, де, зокрема, значну увагу цим питанням надав головний ревізор Ю.Іваненко [3; С. 1–3].

Метою статті є виявлення незадіяних до цього часу резервів використання потенціалу ГСБ у справі відбудови України, виведення її на траєкторію макроекономічної стабілізації та зростання. Особливий акцент зроблено на інституційно-правових засадах цієї установи, що можуть бути використані

для подолання корупції у верхніх ешелонах влади та поліпшення інституційної спроможності України.

УНІКАЛЬНІСТЬ МАНДАТУ СВІТОВОГО БАНКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Важко віднайти серед інших аналогів міжнародну організацію, яка б під егідою Організації Об'єднаних Націй чи без неї мала мандат, аналогічний до повноважень Світового банку. Навіть коли порівняти мандати ООН та СБ, то важко сказати, який із них є ефективнішим та інструментальнішим з точки зору впливу на соціально-економічну трансформацію в країнах операцій цього банку [5].

Так, Статтями Угоди про заснування Світового банку визначено, що країна-член має бути також членом МВФ, з яким у неї має бути чинною програма співпраці, спрямована на короткотермінове відновлення зовнішньоекономічної збалансованості й ліквідності. Група Світового банку за мандатом має “лікувати” серед-

ньо- та довготерміновими заходами, саме на це спрямовані його системні та інвестиційні проекти. Майже кожен із проектів ГСБ має на меті соціально-економічну трансформацію у напрямі розвитку плюралістичного суспільства, з господарством на основі рівності усіх форм власності та їх конкурентності. Проте аналіз усього пакета проектів ГСБ за деякими винятками свідчить, що сторони на-вряд чи цілком досягають задекларо-ваних цілей.

Мандат СБ за рішеннями Бреттон-Вудської конференції було виписано з метою подолання страшних наслідків світової війни. Як не дивно, але з того часу ця мета СБ є актуальною для багатьох країн, зокрема України, схід якої пограбовано та зруйновано внаслідок російської агресії. За даними Ради національної безпеки і оборо-ни України (РНБОУ) на середину літа 2014 року, орієнтовна вартість відновлення зруйнованого агресором становить близько 1.5 млрд. євро.

На жаль, сучасний СБ та наш уряд недостатньо переймаються ефектив-ністю застосування повноважень, на-даних Статутом Світового банку та відповідно прийнятими країною при вступі до цього банку зобов'язаннями. Таким чином, майже щороку, з 1994-го року Рахункова палата України кон-статує наявність розбіжностей між за-коном “Про вступ України до Міжна-родного валютного фонду, Міжнарод-ного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Ба-гатостороннього агентства по гаранті-ях інвестицій” та Конституцією Украї-ни, Бюджетним Кодексом [1, с. 4–5]. Очевидно, що формулювання деяких фундаментальних положень Статуту СБ мають бути переглянуті та актуалі-зовані відповідно до сучасних реалій.

Банк перебуває у постійному по-шуку оптимальної операційної моде-лі. Якщо у 1990-х роках тодішній пре-зидент СБ пан Джеймс Вулфенсон боровся за створення Банку “знань”, то нинішній президент пан Джим Йонг Кім створює Банк “рішень”. Із 1 липня 2014 року було запущено нову операційну модель СБ, яка враховує прагнення наближення до клієнта та “вирішення його проблем”. Україна, на жаль, практично не бере участі у внутрішній роботі Світового банку, за винятком формальних процедур Щорічних зборів та періодичних зустрі-чей нашої Групи країн (Constituency) під незмінним провідом Нідерландів.

Таблиця. Суми наданих Групою Світового банку позикових коштів
упродовж 2007–2014 років

Млрд. доларів США								
Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Загалом	24.7	24.7	46.9	58.8	43.0	35.6	31.5	37.1
У тому числі надано Україні	0.16	0.69	0.90	0.46	0.20	0.15	0.46	1.38*
Кількість проектів для України	2	5	2	2	1	1	3	4

*Станом на червень 2014 року (попередні дані).

ЗАГАЛЬНЕ РЕЗЮМЕ СПІВПРАЦІ

Світовий банк, утворений за під-сумками міжнародної конферен-ції 44 країн — учасниць антигітлерів-ської коаліції у 1944 році, став одним із головних зовнішніх кредиторів Укра-їни. При чому не простим кредито-ром, а таким, що має мандат впливу на соціально-економічні та політичні пе-ретворення в державі. Банк за Стату-том має право давати політичну оцін-ку розвитку країни-позичальника та ставити вимоги щодо інституційно-правових змін (Стаття 1 Угоди про за-снування Банку).

Третього вересня 1992 року тодіш-ній міністр фінансів України Григорій П'ятаченко підписав оригінал (від 1945 року) Статей Угоди (Статуту) Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) на церемонії, яка відбулася в Державному департаменті США (де зберігається цей документ). Україна, передплативши 908 акцій (на суму 1.3 млн. доларів США) ос-новного капіталу, стала 167-м членом Світового банку.

За Статутом СБ країна може бути членом банку лише якщо вона є чле-ном Міжнародного валютного фонду, а проекти здійснюються за умови співпраці з МВФ. Таким чином вико-нується одна з головних місій Брет-тон-Вудських установ — підтримання глобальної економічної й торговель-ної рівноваги, створення умов для ма-кроекономічної динаміки. Ось чим можемо пояснити відсутність проек-тів СБ в Україні з часу вступу фактич-но до 1995 року (вперше уряд України на чолі з Віталієм Масолом прийняв Програму реформ у грудні 1994 року, яку МВФ підтримав першою позикою “стенд-бай”). Тож історії співпраці України з МВФ та СБ у 2014 році ви-повнюється 23 роки.

ПРО ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНИ

У жовтні 2011 року у проекті Стра-тегії партнерства з Україною на

період 2012–2016 фінансових років (документ Світового банку) було констатовано, що “фундаментальні структурні проблеми залишаються нерозв’язаними. Зокрема, це значні фіскальні дисбаланси, значні соці-альні трансферти, неефективні дер-жавні послуги та великі квазіфіскаль-ні субсидії”, які “становлять загрозу для стабільності”. СБ обґрунтовано визначив, що “з часу проголошення незалежності у 1991 році реалізація реформ в Україні відставала від вста-новлених цілей і суспільних праг-нень” [2, с. 5–6].

Світовий банк також визначив і причини “слабкої інституційно-пра-вової складової” нашої України. Це — “корупція і приватизація держави фінансово-промисловими групами”, яка набула “величезних масштабів і за-галом визнається основною перешко-дою для розвитку”. Все це врешті “пі-дірвало довіру до держави”, спричини-ло широкий спротив населення соці-ально-економічним трансформаціям [2, с. 5–6], [4, с. 2–3].

ПРО ВПЛИВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЗИК НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПОЗИК НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ ДИНАМІКУ

За ці 23 роки співробітництва Світо-вого банку з Україною втілено у ре-алізацію 49 проектів на суму понад 8.89 млрд. доларів США.

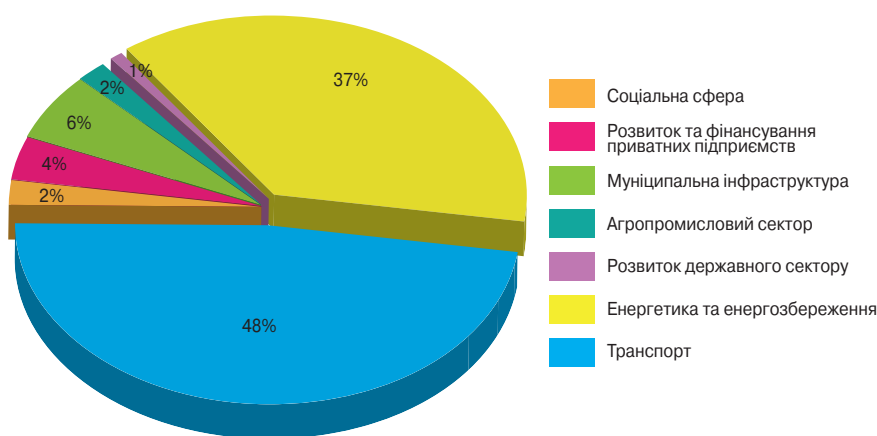
Якщо проаналізувати динаміку ефективності (суми виділених бан-ком коштів Україні) за післякризо-вий період, то вона є значною (див. таблицю).

Для порівняння розглянемо про-ектний портфель головних міжнарод-них фінансово-проектних організацій в Україні. Звернімо увагу, що кредити Світового банку ведуть перед.

ПРОЕКТНИЙ ПОРТФЕЛЬ МФО В УКРАЇНІ

Портфель проектів МФО у дер-жавному секторі на початку 2013 року складається з 26 проектів на ста-

Графік 1. Структура кредитного портфеля МФО в Україні

дії реалізації на суму **5.8 млрд. доларів США**:

- Міжнародний банк реконструкції та розвитку — 10 проектів на суму 2.042 млрд. доларів США;
- Європейський банк реконструкції та розвитку — 9 проектів на суму 2.037 млрд. доларів США;
- Європейський інвестиційний банк — 6 проектів на суму 1.671 млрд. доларів США;
- Кредитна установа з відбудови (нім. — Kreditanstalt für Wiederaufbau, KfW) — 1 проект на суму 91.95 млн. доларів США.

Як бачимо, структура (див. графік 1) всього проектного портфеля МФО орієнтована на **підтримку реального сектору економіки (90% ресурсів)**.

ПРОЕКТНИЙ ПОРТФЕЛЬ МБРР В УКРАЇНІ

Станом на лютий 2013 року портфель проектів Світового банку складається з 10 інвестиційних проектів в активній стадії реалізації на

суму **2.042 млрд. доларів США**.

Впродовж 2011–2012 років спільними зусиллями Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та МБРР вдалося здійснити ряд організаційно-правових заходів, які позитивно вплинули на розвиток ефективного співробітництва, зокрема було удосконалено процедури підготовки, моніторингу та реалізації спільних з МФО проектів, а також поліпшено виконавську дисципліну з боку переважної більшості відповідальних виконавців та бенефіціарів.

Це дало змогу:

- поліпшити структуру та якість портфеля проектів Світового банку, забезпечити його переорієнтацію з соціально-гуманітарної сфери на реалізацію прибуткових та самоокупних інвестиційних проектів для модернізації інфраструктури; частка проектів для реального сектору становить приблизно 90%;

- досягти найліпшого за всі роки співробітництва зі Світовим банком показника за вибіркою коштів за про-

ектами, який у **2012 фінансовому році становив 25.4%** та був одним з найкращих показників серед усіх країн регіону, де Світовий банк здійснював операції.

Ця позитивна динаміка тривала в першому півріччі 2013 фінансового року, зокрема коефіцієнт вибірки за 6 місяців **2013 фінансового року становив 20.3%**. За весь **2013 рік цей показник сягнув 30%** (див. графік 3).

У підготовленому Світовим банком «Звіті про виконання Стратегії партнерства Міжнародного банку реконструкції та розвитку і Міжнародної фінансової корпорації з Україною на 2008–2011 фінансові роки» зазначено, що при здійсненні інвестицій МБРР відбувалися значні зміни на краще, що стало віддзеркаленням узгодження зусиль як Світового банку, так і його українських партнерів у тому, що стосується спільного здійснення заходів та щоквартального моніторингу поступу. Так, жоден із проектів МБРР в Україні не оцінено як «незадовільний».

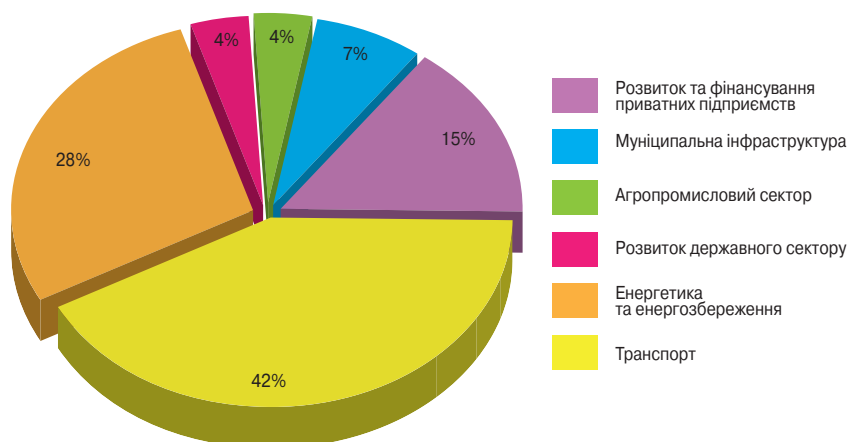
Крім того, Світовий банк висловив готовність збільшити надання ресурсів Україні до рівня 1 млрд. доларів США щорічно, взявши до уваги готовність України і в подальшому дотримуватися високого рівня ефективності використання коштів, а також беручи до уваги намір України сприяти розвитку ефективного механізму обігу платіжних документів, зокрема впроваджувати систему електронної авторизації заявок через Інтернет (eDisbursement), яку Світовий банк розпочав запроваджувати в країнах і яка дасть змогу прискорити вибірку коштів.

Сподіватимемося, що і уряд України, і ГСБ будуть відповідальніше ставитися до взятих обома сторонами зобов'язань та прагнути досягти задекларованих цілей соціально-економічного реформування.

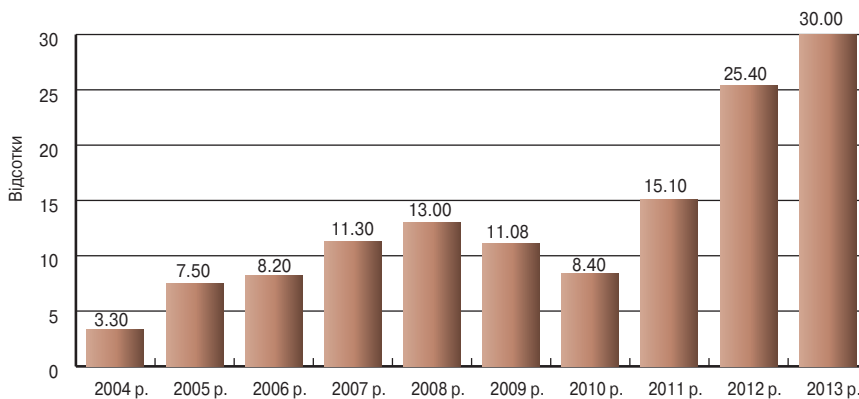
ВИСНОВКИ: ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СВІТОВИМ БАНКОМ

Поліпшення використання наявного потенціалу має йти поряд з активізацією участі України у реформуванні Світового банку. Згідно з сучасними директивами головних країн — членів ГСБ (країни Організації економічного співробітництва та розвитку) мандатом цієї установи разом із мандатом «Боротьба з бідністю», стає «Поширення заможності» (Alleviating Poverty, Spreading Wealth).

Графік 2. Структура проектного портфеля Світового банку в Україні

Графік 3. Вибірка коштів за проектами Світового банку в Україні у 2004–2013 роках

Сучасні кризові виклики поставили перед ГСБ складні завдання пристосування до нових викликів та умов.

За підсумками нещодавно проведеного у Національному інституті стратегічних досліджень (НІСД) експертного обговорення за круглим столом було внесено ряд пропозицій, спрямованих на поліпшення співпраці з Групою Світового банку:

1. Співпраця та членство України у Групі Світового банку є стратегічним напрямом практичного здійснення програми соціально-економічних реформ і залучення зовнішнього фінансування для розвитку інфраструктури;

2. Кабінетові Міністрів України запропоновано розглядати Стратегію партнерства з Україною як форму та механізм соціально-економічного прогнозування і планування на середньотермінову перспективу та розпочати підготовку такого директивного документа, починаючи з вересня 2014 року з подання до Верховної Ради України проекту Закону “Про Державний бюджет України на 2015 рік”;

3. Кабінетові Міністрів України також запропоновано створити на базі НІСД постійно діючу робочу групу з моніторингу стану виконання Стратегії партнерства з Україною на період 2012–2016 фінансових років та підготовки проекту Стратегії партнерства з Україною на період 2017–2020 років;

4. Урядові та Адміністрації Президента пропонується розглянути проект перебудови механізмів співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями (МФО) за такими напрямками:

– запровадити регулярну та систематичну роботу окремого міжвідомчого органу (МО) з достатніми повноваженнями щодо формулювання кон-

цептуальних напрямів соціально-економічного реформування України та залучення до цього процесу позик і грантів МФО;

– увести до штатного розпису уряду України посаду уповноважених з реалізації інвестиційних проектів МФО з повноваженнями та контрактом на весь термін дії таких проектів;

– виділити у проекті Державного бюджету України окремим рядком кошти на фінансування роботи з МФО та визначити Міністерство фінансів України головним розпорядником цієї статті;

– ліквідувати деякі урядові структури, відомчі й міжвідомчі групи та комісії, які відповідали за роботу з МФО, з перекладенням їх функцій на апарат уповноважених уряду України по роботі з МФО;

– запровадити щорічне слухання питання про хід реалізації “Стратегії партнерства з Україною” на засіданні Ради національної безпеки та оборони України із заслуховуванням звіту, підготовленого МФО спільно з Рахунковою палатою України;

5. Кабінету Міністрів України підготувати проект змін і доповнень до Закону України “Про державні закупівлі”, спрямовані на впровадження стандартів організації та проведення державних закупівель, сумісних зі стандартами МФО;

6. Кабінету Міністрів України внести зміни до Постанови КМУ від 26 листопада 2008 р. №1027 “Про порядок ініціювання, підготовки та реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями”, підготовленої на базі пропозицій, зазначених вище;

7. Запропонувати Міністерству освіти і науки України впровадити нову

освітню кваліфікацію “фахівець по роботі з міжнародними фінансовими організаціями” та почати підготовку таких спеціалістів на базі Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

8. НІСД увести до тематичного плану роботи на 2015 рік опрацювання теми “Підготовка методики оцінки соціально-економічних результатів впровадження проектів, підтриманих коштами від позик, наданих Україні МФО”.

Сучасний етап розвитку нашої держави не дає нам зайвого часу і ресурсів, тому ми не можемо нехтувати міжнародним досвідом та розбазарювати позичені від МФО кошти, отже, сподіваємося, що влада нарешті наведе порядок у цій важливій справі.

Література

1. Про результати аналізу внутрішніх і зовнішніх запозичень на фінансування державного бюджету України / Підготовлено департаментом з питань державного боргу, міжнародної діяльності та фінансових установ і затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 27.04.2006 р. // Київ: Рахункова палата України, 2006. – Випуск 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/printable_article/681072.

2. Стратегія партнерства з Україною на період 2012–2016 фінансових років. Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Багатостороннє агентство гарантування інвестицій. Документ Світового банку. Проект 28 жовтня 2011 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/csa/ua/2011>.

3. Втрачене десятиліття – так оцінив роботу з Україною Світовий банк. 24.10.2000 року. Рахункова палата України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/40519?cat_id=34668&ctime=1087376999472.

4. Program Information Document (PID) Concept Stage. Development Policy Loan 1. April 15, 2014. Report No.: AB7568. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldbank.org/infoshop>.

5. International Bank for reconstruction and Development. Articles of Agreement. (As amended effective June 27, 2012). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://worldbank.org/infoshop>.

Дослідження/

■ **Ольга Козьменко**
Olha Kozmenko

Доктор економічних наук, професор кафедри економічної кібернетики Державного вищого навчального закладу "Українська академія банківської справи Національного банку України"

Dr. habil. (Economics), Professor of the Department of Economic Cybernetics of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine

E-mail: o.v.kozmenko@gmail.com

■ **Вадим Козирєв**
Vadym Kozryiev

Аспірант кафедри менеджменту Державного вищого навчального закладу "Українська академія банківської справи Національного банку України"

Ph.D. Student of the Department of Management of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine

E-mail: kozryievva@gmail.com

Трансформування банківської системи України під впливом іноземних фінансових конгломератів

Transformation of the banking system of Ukraine under the impact of foreign financial conglomerates

У статті розглянуто економічну сутність інтеграційних процесів у банківській системі України, проаналізовано вплив фінансових конгломератів на функціонування банківського сектору фінансового ринку. Досліджено сутність та класифіковано транзакції злиття і поглинання.

The article considers the economic essence of integration processes in the banking system of Ukraine and an impact of financial conglomerates on the operation of the banking sector of the financial market. The authors investigate the essence of merger and acquisition transactions and classify them.

Ключові слова: інтеграційні процеси, банківська система, фінансові конгломерати, М&А-транзакції.

Key words: integration processes, banking system, financial conglomerates, M&A transactions.

У фінансовій сфері в ХХ ст. відбулися масштабні зміни, які викликали зміну контурів фінансових систем багатьох країн. Світові тенденції проявляються і в трансформаційних процесах вітчизняної банківської системи, зокрема зростає роль фінансових посередників, а на ринку з'являються потужні іноземні фінансові конгломерати, які концентрують банківські страхову та інвестиційну складові бізнесу.

Як відомо, основною ідеєю створення та функціонування фінансового конгломерату є надання повного спектра послуг клієнту і за рахунок цього збільшення своєї присутності на фінансових ринках. У даному контексті цікавим є аналіз впливу інтеграційних процесів та фінансових конгломератів на розвиток банківської системи нашої країни.

Об'єднання фінансових посередників на світовому фінансовому рин-

ку є закономірним явищем, що викликає науковий та суспільний інтерес. Деякі економісти вбачають в інтеграції фінансових посередників, у тому числі банківських установ, один із найважливіших проявів поглиблення ринкових відносин. Інші підкреслюють, що такі об'єднання супроводжуються посиленням впливу посередників на розвиток і структурну конфігурацію фінансового ринку. Важливим мотивом посилення інтеграцій-

них процесів на фінансовому ринку є різноманітні кризові явища, що стимулюють поєднання різних видів фінансових послуг для збереження існуючих позицій на ринку та забезпечення власних коштів.

Питання інтеграційних процесів і їхнього впливу на банківську систему та економічну стабільність країни широко дискутується в наукових працях учених України та світу. Серед вітчизняних науковців цікавими є дослідження С.М.Еша [7], В.В.Корнєєва [9], І.О.Школьник [15–16], В.М.Кремень [15] та інших. Вивченням інтеграції фінансових посередників під впливом тенденції до глобалізації займалися такі зарубіжні вчені, як Берт Шолтес (Bert Scholtes) та Дік ван Венсвеен (Dick van Wensveen), [2] Карсхон Ес Бі Ем (Carchon S.W.M.) та Ферваер К. (Verweire K.) [3].

Слід підкреслити, що поняття “інтеграція” досі не має чіткого визначення. Це пояснюється наявністю безлічі моделей і типів процесів об’єднання, які розрізняють за цілями та функціями, національними інтересами, що їх переслідують окремі держави або групи держав у процесі власної інтеграції [16]. Складові інтеграції подано на схемі 1.

У формуванні світового фінансового простору виокремлюють чотири основні етапи, кожному з яких притаманні специфічні риси та чинники. Перший етап пов’язано із запровадженням резервної валюти, другий — зі значним розвитком комп’ютерних та інформаційних технологій, третій — із розпадом СРСР, четвертий — із запровадженням євро, залучен-

ням національних економік країн, що розвиваються, у світогосподарські зв’язки [3].

Інтеграційні процеси зі зближення фінансових ринків та утворення фінансових об’єднань тісно пов’язані із загальною тенденцією до глобалізації. Інтеграція у такому випадку розглядається як певний процес, що поєднує у собі ознаки зростання політико-правової залежності кількох країн та водночас впливає на їхні фінансові ринки.

Специфіка інтеграції України у світовий фінансовий простір зумовлена тим, що рівень розвитку її національної фінансової системи поступається економічно розвинутих країнам світу. Тому процес глобалізації пов’язаний не лише з позитивними моментами, а й із певними ризиками.

Основою інтеграції України у світовий фінансовий простір є передусім розвиток банківської системи і створення механізмів захисту внутрішньої економіки від можливих потрясінь. Важливою складовою при цьому є створення інституційних умов у формі норм цивільного і господарського законодавства, які забезпечать захист прав інвесторів і доступ до адекватної фінансової інформації.

Враховуючи специфічність впливу фінансової глобалізації на розвиток української економіки, можна визначити напрями, в яких такий вплив найбільший:

- інтеграція до міжнародних торговельних відносин;
- взаємини з міжнародними фінансово-кредитними установами;
- інтеграція до світового фінан-

сового ринку, залучення іноземних інвестицій та співпраця з іноземними партнерами [12].

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ КОНГЛОМЕРАТИ НА БАНКІВСЬКОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Поняття “фінансовий конгломерат” пов’язане з іншим — “корпоративна диверсифікація”, що означає руйнування кордонів між банківським, страховим та інвестиційним ринками і створення фінансових холдингів. Статус диверсифікації, який описується показниками її рівня та ефективності, свідчить, що більші фінансові конгломерати зі значними банківськими, страховими та інвестиційними операціями мають великий ступінь фінансової диверсифікації і більший синергетичний ефект, ніж банки з маленькими дочірніми компаніями.

Поява та розвиток фінансових конгломератів на ринку банківських послуг зумовлена прийняттям відповідних нормативно-правових актів, які здебільшого обмежували будь-яку діяльність фінансових груп та забороняли продаж і розповсюдження страхових продуктів через банківські установи. Згодом світові тенденції на фінансових ринках та прояви кризових явищ змушували уряди країн впроваджувати реформи, що здебільшого стосувалися фінансових ринків та банківського сектору (див. схему 2). Дозвіл на проведення операцій зі злиття та поглинання фінансових компаній банківського сектору економіки став відправною точ-

Схема 1. Структура інтеграційних процесів

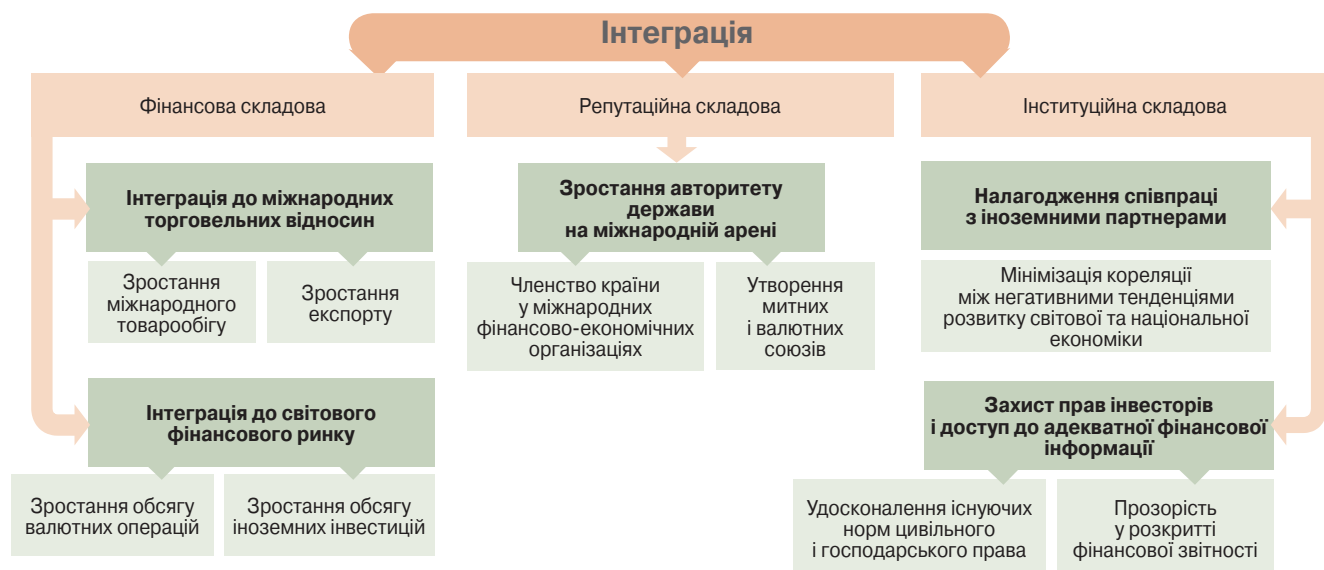
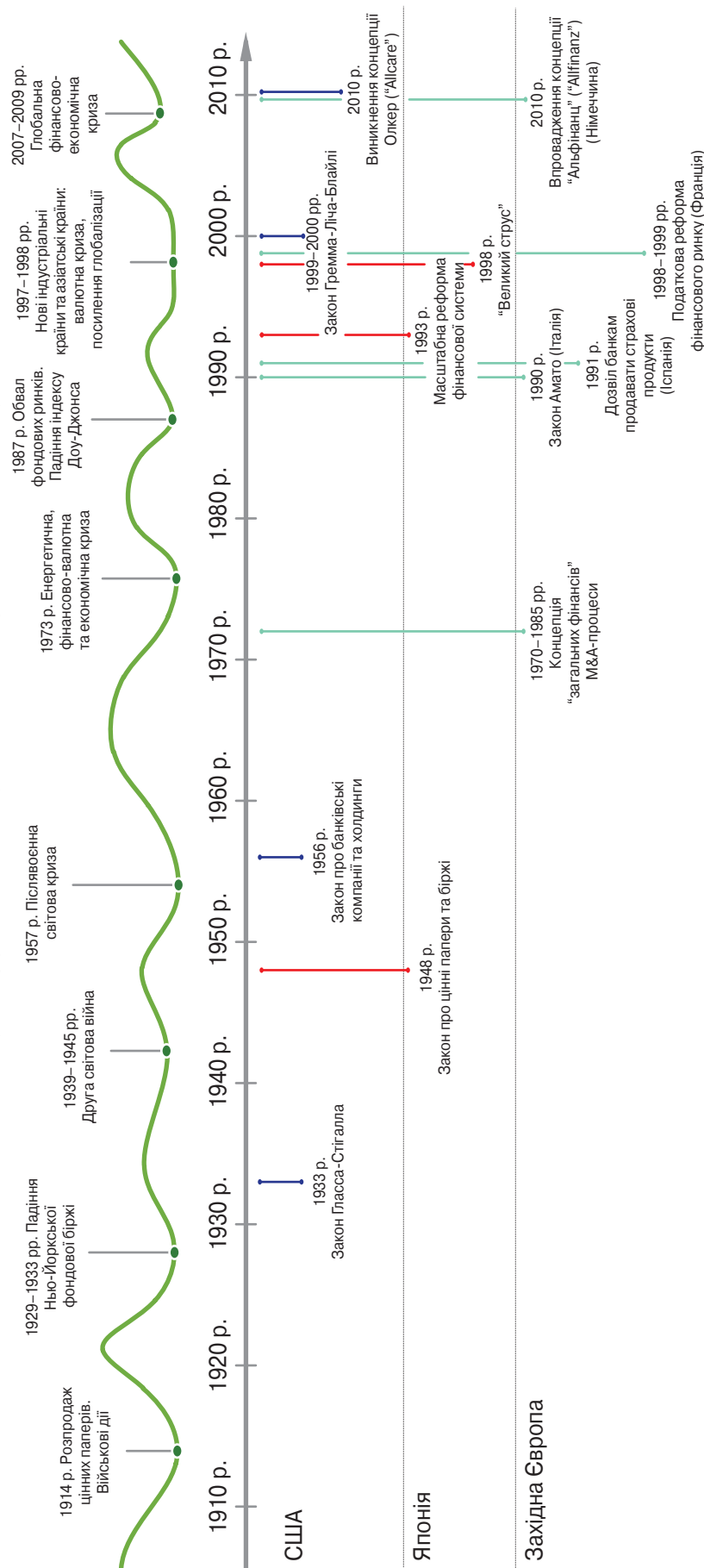

Схема 2. Взаємозв'язок розвитку фінансових конгломератів з найбільшими фінансово-економічними кризами

Джерело: складено авторами на основі [14, 15, 16].

кою розвитку сучасних фінансових конгломератів (див. таблицю).

Відповідно до Директиви 2002/87/ЄС, прийнятої Європейським Парламентом та Радою у грудні 2002 року, до конгломератів належать фінансові і фінансово-промислові групи, діяльність яких відповідає такій системі критеріїв: регульований суб'єкт (банк, страхова чи інвестиційна компанія) очолює групу або принаймні одна з дочірніх компаній у групі є регульованим суб'єктом; хоча б один із суб'єктів групи належить до сектору страхування і хоча б один – до банківського сектору чи сектору інвестиційних послуг; консолідована та/або сукупна діяльність суб'єктів групи, що належать до сектору страхування, і консолідована та/або сукупна діяльність суб'єктів групи у банківському секторі чи секторі інвестиційних послуг є значними – встановлюється на підставі ряду фінансових коефіцієнтів, а також обсягу активів найменшого фінансового сектору групи, який має перевищувати 6 млрд. євро [4].

Основними мотивами входження фінансових конгломератів на банківський ринок України є:

- *відносна "легкість" при входженні на ринок.* Значний капітал та обсяг активів "материнських компаній" дають змогу застосовувати "агресивні" моделі поведінки на ринку (інвестування, депозитна діяльність, хеджування ризиків);

- *досягнення синергійного ефекту у витратах та доходах.* Компанія може зменшити середній рівень витрат, продаючи той самий продукт на більшому ринку або реалізуючи багато-складові продукти. Деякі методи продажів відображають тісний зв'язок економії витрат зі зростанням обсягів ринку, і цей зв'язок навіть збільшується з часом завдяки технологічним нововведенням;

- *диверсифікація.* Вдаючись до диверсифікації, компанія може знизити волатильність своїх грошових потоків. Це, в свою чергу, може зменшити ймовірність скрутного фінансового становища, уникаючи таким чином певних витрат (пов'язаних із процесом санації). Проте навіть якщо компанія і не опиняється у становищі, що призводить до банкрутства, то її керівництво може нести збитки внаслідок зростаючих конфліктів інтересів між власниками облігацій та власниками акцій. Також диверсифікація дає змогу знизити потребу компанії у зовнішньому фінансуванні [11].

Таблиця. Основні нормативно-правові документи, що вплинули на інтеграцію фінансових посередників

Роки	Країна	Нормативно-правовий документ
1933	США	Прийнято Закон Гласса-Стігалла (Glass-Steagall Act), який визначив різницю між комерційними та інвестиційними банками. З цього моменту банки повинні були обрати напрям спеціалізації – банківську справу або інвестиційний бізнес (законом накладено обмеження на діяльність фінансових конгломератів)
1948	Японія	Закон про цінні папери і біржі (“Японське фінансове диво”, під впливом США). Результатом стало створення Осака Секьюрітіз Іксчендж (Osaka Securities Exchange) в 1949 році. Запроваджено обмеження на діяльність банків та брокерів (дезінтеграційний чинник)
1956	США	Існуючі обмеження доповнено Законом про банківські холдингові компанії (Bank Holding Company Act), яким було створено бар’єр між банками та страховими компаніями. Закон акцентував увагу на ризиках страхових компаній, які виникають у ході їхньої співпраці з банками і є складними для кількісного оцінювання
1970-ті рр.	Західна Європа	Виникає концепція “загальних фінансів”, злиття та поглинання. Перші зміни в законодавстві
Наприкінці 1990-х	США	Відбулося реформування системи регулювання фінансового ринку. Так, банк Чейз Менхеттен (“Chase Manhattan”), незважаючи на існуючу заборону, подав прохання регуляторам на дозвіл злиття з інвестиційним банком Джей Пі Морган (“J.P. Morgan”). Після відмови керівництво Чейз Менхеттен попередило Федеральну резервну систему про те, що в разі створення перешкод у процесі злиття його акціонери підуть на безпрецедентний крок – самоліквідацію банку
30 липня 1990	Італія	Ухвалено Закон Амато. Банкам дозволили вкладати капітал у страхові компанії. Для цього законодавством було визначено такі форми: – придбання банком частки в капіталі страхової компанії і навпаки; – створення банком і страховою компанією спільного відділення; – продаж банком страхових полісів однієї або кількох партнерських страхових компаній
1991	Іспанія	Усунуто законодавчу заборону щодо продажу банками страхових продуктів
1993	Японія	Ухвалено Закон про реформу фінансової системи (часткове зняття обмежень щодо діяльності банків)
1998	Франція	Каталізатором створення фінансових конгломератів стали фінансові та податкові стимули. Знижено рівень оподаткування доходів від продажу страхових продуктів строком понад 8 років. На продовження податкової реформи такі страхові послуги було взагалі звільнено від оподаткування
1998-1999	Японія	Лібералізація фінансових ринків сприяла підвищенню мобільності японського капіталу. З реформуванням кредитно-фінансової системи Японії зросла її роль як світового інвестора. Банківська реформа 1998 р. передбачала певну лібералізацію банківської діяльності. Міські банки отримали право відкривати спеціальні трастові та інвестиційні філії, банки довгострокового кредиту перетворюються на комерційні банки або зливаються з ними, траст-банки отримали право відкривати філії для проведення операцій із цінними паперами, брокерсько-дилерські фірми з операцій із цінними паперами перетворюються на філії комерційних банків
2000	США	З’явилася установа Джей Пі Морган Чейз (J.P. Morgan Chase), а також набув чинності Закон Гремма-Ліча-Блайлі (Gramm-Leach-Bliley Act), який замінив Закон Гласса-Стігалла. Новим законом дозволялося банківським холдинговим компаніям злиття з компаніями лише фінансового сектору, до яких належали інвестиційні банки, компанії з управління активами, страхові компанії, а також інші небанківські компанії, діяльність яких на фінансовому ринку має професійний характер
2000 – дотепер	Німеччина	Перехід від продуктоорієнтованих до клієнтоорієнтованих форм інтеграції. Виникнення повної інтеграції. Розвиток концепції “Олфайненс” (Allfinace)

Основні чинники, що супроводжують об’єднання фінансових посередників:

– *додаткові переваги для органів управління компанією*. Вдаючись до злиттів та поглинань, менеджери можуть прагнути досягти особистих цілей, які не обов’язково збігаються з метою максимізації доходів акціонерів;
– *“ризик зараження”* (чим більшим і сильнішим є конгломерат, що функціонує на ринку, тим більшим є й ризик);

– *можливості уникнення державного регулювання та застосування схем із “відмивання коштів”*;

– *ризик того, що сторони будуть більшою мірою вдаватися до ризикованої поведінки з причин існування певних домовленостей або контрактів*. Цей ризик може проявлятися в кількох випадках. По-перше, нерегульована організація може намагатися отримати доступ до банківської системи гарантій (таких як страхування депозитів та вигідні умови кредитора останньої інстанції) за рахунок того, що вона асоціюється з цим банком як учасники однієї групи. По-друге, конгломерат може досягти настільки великих розмірів, що сприйматиметься учас-

никами ринку як “занадто великий, щоб збанкрутувати”;

– *конфлікт інтересів*. Взаємодіючи зі своїми клієнтами, конгломерат виконує безліч ролей, які потенційно можуть вступати у конфлікт. Передача інформації про клієнтів між організаціями групи може порушувати закони приватності;

– *зловживання економічною владою*. Фінансові конгломерати можуть призводити до більшої концентрації на ринку банківських послуг, зменшення конкуренції та зниження ефективності банківської системи. Вони мають більше джерел доходів і тому знаходяться в кращому становищі в боротьбі з конкурентами. Зниження рівня конкуренції, в свою чергу, може негативно вплинути на інновації.

Слід зазначити, що стрімкий розвиток окремих сегментів вітчизняного фінансового ринку та економічне зростання перетворили його на привабливий для фінансового капіталу (передусім у банківський і страховий сектори), який викликав активізацію та інтенсифікацію процесів фінансової інтеграції і фінансової конвергенції.

На ринку банківських послуг Ук-

раїни працюють вісім іноземних фінансових груп із Європи та США – Сосьєте Женераль (Societe Generale), ІНГ (ING), Креді Агриколь (Credit Agricole), Інтеза Санпаоло (Intesa Sanpaolo), Ер Це Бі-Уніка (RZB-UNIQA), СЕБ (SEB), Сітігруп (Citigroup) і Бі Ен Пі Паріба (BNP Paribas) (під їхнім контролем перебувають 10 вітчизняних банківських установ); на страховому ринку – Альянц (Allianz), Ей Ай Джи (AIG), Бі Ен Пі Паріба (BNP Paribas), Ей Екс Ей (AXA), Граве (GRAWE), Женералі (Generali), ІНГ (ING), Ер Це Бі-Уніка (RZB-UNIQA), СЕБ (SEB) і Петр Келлнер (Petr Kellner (PPF)) [16].

Вплив міжнародних фінансових конгломератів – представників іноземного капіталу на банківську систему України може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Позитивними є розширення ресурсної бази соціально-економічного розвитку; сприяння залученню іноземних інвестицій; запровадження сучасних технологій діяльності на ринку банківських послуг, зокрема у сфері фінансового обслуговування, управління та складання консолідованої фінансової звітності. Про-

те діяльність конгломератів може призвести до посилення негативного впливу фінансової глобалізації та нестабільності банківської системи, формування додаткових ризиків, неконтрольованого відпливу капіталу, реалізації фінансово-економічних інтересів без урахування пріоритетів розвитку України.

В основі функціонування фінансового конгломерату як фінансового посередника та суб'єкта фінансового ринку є поєднання різних видів фінансових послуг і продуктів. Як форма корпоративної інтеграції фінансовий конгломерат повинен включати хоча б два з таких трьох фінансових інститутів: банк, страхова та інвестиційна компанії. Передумовою формування залежності банківського сегмента на фінансовому ринку України від діяльності міжнародних фінансових конгломератів стала їхня присутність і активність.

На страховий ринок України міжнародні фінансові конгломерати впливають менш критично — з огляду на його значно менший обсяг і більшу кількість учасників. Представлені в Україні фінансові конгломерати є потужними фінансовими посередниками відносно обсягів вітчизняного фінансового ринку. Проте у зв'язку з кризою ситуація може дещо змінитися, оскільки вже нині суттєво зменшилися розміри міжнародних фінансових конгломератів, а в окремих випадках — вони взагалі реорганізувалися.

Фінансові групи, котрі здійснюють діяльність у сфері банківських і страхових послуг та на ринку цінних паперів, у широкому розумінні є об'єднаннями юридичних осіб, пов'язаних між собою через механізм контролю або впливу. Вони часто діють у кількох юрисдикціях і можуть поєднувати кілька відносно незалежних юридичних осіб. Для досягнення синергії та економії коштів фінансові групи використовують низку юридичних осіб і структур, користуються відмінностями в їхньому оподаткуванні, контролі й регулюванні у різних секторах фінансового ринку та в різних країнах. Відповідно до стандартів IAI8 існують різні види фінансових груп, їхній спектр — від національних однорідних груп до міжнародних неоднорідних фінансових конгломератів [12, 13].

Система регулювання та нагляду за фінансовими групами, виходячи з їхнього змісту, розглядається з двох точок зору: фінансова група вважається однією диверсифікованою економіч-

ною одиницею, яка об'єднує ризики; фінансова група складається з безлічі окремих юридичних осіб, виходячи з чого існуючі механізми контролю можна розділити на дві групи.

За комплексного (консолідованого) підходу вимоги до капіталу ставляться до консолідованих активів і пасивів на рівні материнської компанії. Передбачається, що ці активи і пасиви вільно обертаються в межах групи. Згідно з цим підходом вимоги до капіталу застосовуються до окремих регульованих компаній у межах фінансової групи.

Міжнародна асоціація органів страхового нагляду (IAIS) ухвалила кілька документів, які визначають принципи, стандарти і керівні положення стосовно нагляду за діяльністю страхових установ і страхових груп, зокрема "Принципи здійснення нагляду за діяльністю міжнародних страхових установ та страхових груп, а також їхніх установ в інших країнах" (вересень 1997 року). У жовтні 2009 року Міжнародна асоціація органів страхового нагляду випустила посібник із використання наглядових колегій для нагляду за фінансовими групами, згідно з яким їхню роботу було поширено і на банківський сектор [10].

У 1999 році Базельський комітет спільно з Міжнародною асоціацією органів страхового нагляду та Міжнародною організацією комісій із цінних паперів (IOSCO) розробив принципи оцінювання фінансових конгломератів, що детермінувалися як будь-яка група компаній під спільним контролем, котра здійснює виключну або переважну діяльність і надає значущі послуги принаймні у двох різних фінансових секторах (банківському, цінних паперів або страхування). За цими принципами пропонувалися способи розв'язання проблем, пов'язаних із оцінюванням достатності капіталу. Принципи оцінювання мали нівелювати відмінності в розрахунку достатності капіталу в різних секторах фінансового ринку та базувалися на тому, що ризики, пов'язані із секторами, обліковуються за найвищим рівнем [1]. Регулятори страхового ринку і ринку цінних паперів, а також центральні банки Франції, Німеччини, Італії, Іспанії, Нідерландів, Великобританії, Японії та США разом із МВФ, Радю фінансової стабільності Файненшл Стебіліті Борд (Financial Stability Board), Ай Ей Ай Ес (IAIS)

та Міжнародною організацією комісій із цінних паперів у рамках спільного форуму створили робочу групу, одним із завдань якої стало оцінювання ризиків, пов'язаних із функціонуванням фінансових груп. Усі учасники форуму намагаються знайти оптимальний варіант регулювання діяльності фінансових груп із метою пом'якшення їхнього потенційного впливу на стабільність національних і глобального ринків. Прикладами потенціалу і масштабів такого впливу є нещодавня криза в Емерікен Інтернешнл Груп (American International Group (AIG)) і крах банку Леман Бразерз (Lehman Brothers, США), а також виведення з кризи Фортіс (Fortis) у Нідерландах за допомогою держави.

Діяльність фінансових конгломератів на ринку банківських послуг супроводжується розробкою складних фінансових продуктів. Конгломерат має безліч внутрішніх взаємозв'язків, за якими втрати на одних ринках покриваються за рахунок доходів на інших. У результаті нівелюється відмінність між ризиками банківської справи; ризиками, пов'язаними з торгівлею цінними паперами, ризиками в інвестуванні та в страхуванні. Спеціалізовані органи нагляду не мають можливості правильно оцінити сукупні ризики фінансового конгломерату в цілому, отже, виникає необхідність у створенні мегарегулятора для інтегрованого нагляду за фінансовим сектором.

ДІЇ ФІНАНСОВИХ КОНГЛОМЕРАТІВ У ПРОЦЕСАХ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

При входженні на ринок банківських послуг України фінансові конгломерати активно залучаються до процесів злиття та поглинання. Маючи необмежений доступ до фінансового ресурсу, конгломеративні об'єднання вдаються до купівлі фінансових установ та освоюють нові ринки збуту. Такий вид М&А-трансакцій ("конгломеративний") відбувається шляхом об'єднання суб'єктів, які не є ні конкурентами, ні партнерами, а фактично виступають у ролі покупця та продавця. До інших видів угод злиття та поглинання відносять горизонтальні (відбувається злиття двох конкурентів) та вертикальні (об'єднання юридичних осіб, між якими існують чи можуть існувати правовідносини продавця і покупця) [8].

Основним мотивуючим чинником злиттів і поглинань є синергійний ефект, пов'язаний зі створенням додаткової вартості від цього інтеграційного процесу. У міжнародній практиці існує поділ M&A на внутрішні (*inbound*), що передбачають придбання іноземною компанією національної компанії, та зовнішні (*outbound*) трансакції, коли національна компанія придбає іноземну компанію (див. схему 3). На банківському ринку України переважно відбуваються Інбаунд Ем енд Ей (*inbound M&A*) іноземними фінансовими конгломератами.

Доцільно розрізняти M&A-трансакції відповідно до впливу інтеграційних процесів на банківський ринок України. Так, фінансові конгломерати є прикладом прояву тенденції до “вимушеної” інтеграції, метою якої є посилення позицій у конкурентній боротьбі та вихід на нові ринки збуту. Ознаками “примусової” інтеграції є укладення недружніх угод, котрі мають чіткі риси монополізації, задля впровадження “нових правил гри” на обраному сегменті банківського ринку.

Головними причинами та передумовами M&A-угод експерти визнають:

- перенасичення національних та світового ринків великою кількістю учасників із високим рівнем капіталізації, внаслідок чого відбувається жорстка конкуренція між ними;
- потреба в збільшенні капіталу для ухвалення великих ризиків;
- наміри розширити географію своєї діяльності як основу формування інвестиційного портфеля, ширшої диверсифікації ризиків, спосіб

проникнення на банківські ринки нових країн;

- бажання скоротити витрати на ведення справ;
- прагнення розширити перелік банківських послуг, а також знайти нові канали їх продажу;
- гонитва за підняттям свого рейтингу за рахунок фінансово стійкого партнера [5].

Для досягнення цілей, які ставить фінансовий конгломерат, приймаючи рішення про проведення угод M&A, вирішуються такі завдання:

- забезпечення розвитку компанії, розширення бізнесу;
- зростання ефективності організації бізнесу (синтетичний ефект), оптимізація співвідношення доходів і витрат;
- поліпшення якості управління;
- максимізація вартості бізнесу при підготовці його до продажу;
- збільшення частки компанії на ринку;
- зменшення впливу конкурента аж до його купівлі;
- підвищення капіталізації бізнесу.

До ризиків здійснення угод M&A належать втрата керованості компанії, неможливість досягнення синергетичного ефекту у випадку невдалої інтеграції з придбаним об'єктом, недооцінка дій конкурентів, збільшення боргового навантаження і підвищення уваги Антимонопольного комітету України [5].

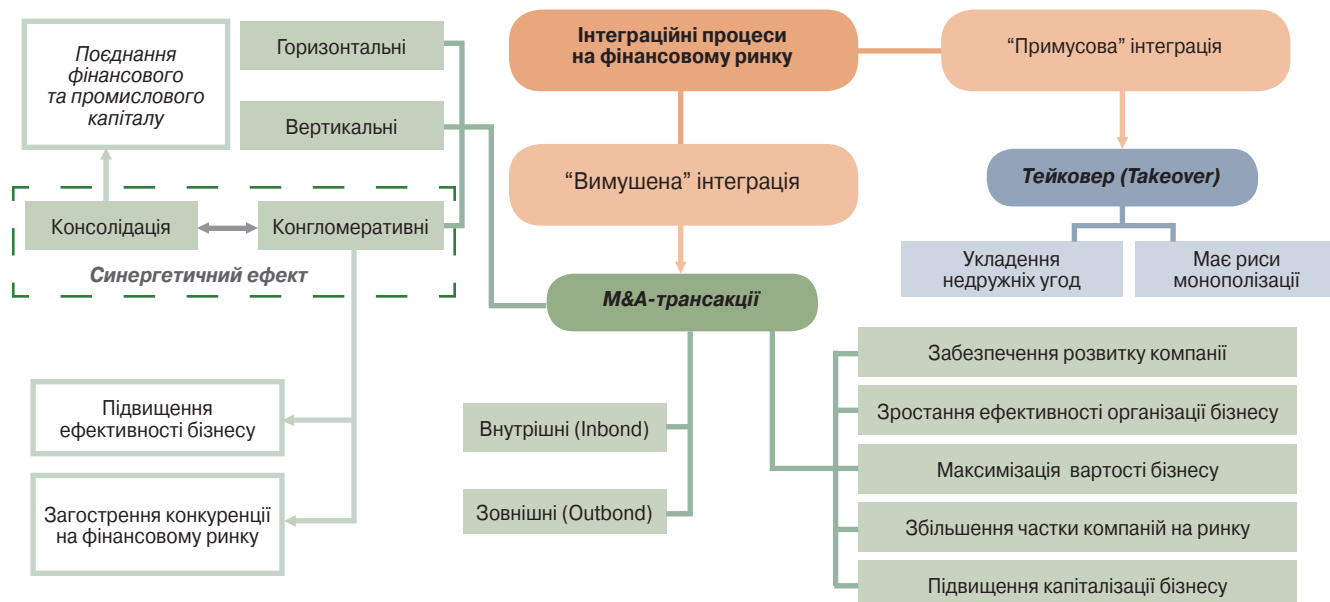
Дослідження, проведене компанією “Прайсвотерхаус Куперс” (PricewaterhouseCoopers), виявило зростання активності на європейському рин-

ку угод злиття і поглинання у фінансовому секторі в II кварталі 2012 року. Звіт компанії “Огляд угод” (Sharing Deal Insight) засвідчив, що активність у сфері угод злиття і поглинання зростала на 31% – з 9.7 млрд. євро в I кварталі 2012 року до 12.7 млрд. євро в II кварталі 2012 року. Це майже вдвічі більше від показника за II квартал 2011 року (6.7 млрд. євро). Крім того, вперше за останні два роки відбулося зростання загальної кількості угод, включаючи кількість міжнародних стратегічних придбань. Загальна вартість угод у першій половині 2012 року становила 22.4 млрд. євро, що на 36% вище від аналогічного показника 2011 року (16.5 млрд. євро) [6].

Про процес відновлення на європейському ринку угод злиття і поглинання в банківському секторі свідчить загальна кількість угод і зростання їхньої вартості в II кварталі 2012 року. Хоча важливу роль у поліпшенні результатів відіграла одна велика угода в банківському секторі (вартістю 4.5 млрд. євро, за яку уряд Іспанії придбав 45% частки в банку “Банкія” (Bankia), в II кварталі було відзначено й інші вельми обнадійливі ознаки відродження активності на ринку угод злиття і поглинання.

Зростання загальної кількості угод уперше за останні два роки є більш значущим показником відродження активності на ринку угод злиття і поглинання у фінансовому секторі, ніж показник загальної вартості угод. Зростаючий потік угод із внутрішньої консолідації і злиття в середній

Схема 3. Місце M&A-трансакцій в інтеграційних процесах

та нижній частинах ринку банківських послуг, що сприяв збільшенню обсягів угод, швидше за все, продовжить збільшуватися. Серед інших факторів зростання активності варто зазначити посилення тиску в зв'язку з вимогою консолідації у страховому секторі та в секторі управління активами багатьох країн Європи.

У II кварталі 2012 року також було оголошено про проведення двох великих стратегічних операцій вартістю понад 1 млрд. євро кожна. Обидві угоди передбачають міжнародні придбання з акцентом на розширення діяльності: придбання турецького банку Денізбанк (Denizbank) Сбербанком — найбільшим російським банком за 2.8 млрд. євро й оголошення про те, що Лондонську біржу металів, якою володіє один із учасників, буде продано великому фінансовому холдингу Гонконг Іксченджіс енд Кліринг (Hong Kong Exchanges & Clearing) за 1.7 млрд. євро. У страховому секторі в цьому кварталі також відбулося кілька великих угод загальною вартістю 1.1 млрд. євро.

Західноєвропейським банкам стає все складніше знайти покупців на великі непрофільні банківські активи в Європі. Це засвідчив приклад тривалої операції з продажу 630 підрозділів у Великобританії банківською групою Ллойдс Бенкінг Груп (Lloyds Banking Group). Більшість західноєвропейських ринків і сегментів малопривабливі для неєвропейських покупців, а вітчизняні учасники тендерів не мають достатньо коштів або бажання здійснювати великі придбання. Але навіть у цих умовах, імовірно, збережеться тенденція до консолідації малих і середніх підприємств на більш фрагментованих ринках Західної Європи, особливо в Іспанії, Італії та Греції. Компанії, що виставляються на продаж на успішніших ринках Центральної, Східної та Південно-Східної Європи, будуть і далі викликати інтерес як європейських, так і неєвропейських покупців. Якщо говорити про менші угоди, то фонди прямих інвестицій зберігають інтерес до придбання компаній, які перебувають у складній фінансовій ситуації, компаній із низькими вимогами до достатності капіталу й портфелів активів.

ВИСНОВКИ

Інтеграція банківської системи України у світовий фінансовий простір відбувається досить повільно. Не-

достатній рівень реформування економіки, нерозвинутість національного фінансового ринку та повільне впровадження міжнародних стандартів нагляду стримують цей процес. Водночас виникають інтегровані фінансові об'єднання, котрі загострюють конкуренцію на внутрішньому ринку та стимулюють приплив іноземного капіталу.

Необхідно чітко визначити поняття "фінансовий конгломерат", урегулювати процедуру його створення, діяльності й ліквідації, запровадити систему державного нагляду і створити наглядовий орган, що дасть можливість виробити більш обґрунтовані оцінки фінансового стану створеного об'єднання та зможе регулювати діяльність фінансових конгломератів.

Діяльність фінансових конгломератів тісно пов'язана з процесами злиття та поглинання. Як і на європейському фінансовому ринку, в Україні простежується тенденція до укладення М&А-угод конгломеративного типу. Іноземні фінансові конгломерати виступають у ролі покупців вітчизняних банківських установ і посилюють свій вплив на функціонування банківської системи України.

Література

1. Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bis.org/publ/bcbs107.pdf>. — 01.01.2009. — Назва з екрана.
2. Bert Scholtens, Dick van Wensveen THE THEORY OF FINANCIAL INTER-MEDIATION: AN ESSAY ON WHAT IT DOES (NOT) EXPLAIN SUERF — The European Money and Finance Forum — Vienna. — 2003.
3. Convergence in the financial services industry / Van den Berghe, Verweire K., Carchon S.W.M. // Insurance and private pensions compendium for emerging economies. — 1999.
4. European Parliament and Council Directive 2002/87/EC of 16 December 2002 on the supplementary supervision of credit institutions, insurance undertakings and investment firms in a financial conglomerate and amending Council Directives 73/239/EEC, 79/267/EEC, 92/49/EEC, 92/96/EEC, 93/6/EEC, 93/22/EEC, 98/78/EC and 2000/12/EC. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/l24038c.htm>. — 01.01.2009. — Назва з екрана.

5. М&А (злиття і поглинання). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pro-capital.ua/ua/services/invest-banking/m-and-a/>. — Назва з екрана.

6. Банкіри Європи готуються до нових поглинань. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2012/10/25/290053> — Назва з екрана.

7. Еш С. М. Фінансовий ринок [навч. посіб.] / С.М.Еш. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 528 с.

8. Злиття та поглинання в європейському фінансовому секторі. — [Електронний ресурс]. — Цінні папери України. — 2010. — № 12. — Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=606&pub=4496 — Назва з екрана.

9. Корнєєв В. В. Фінансові посередники як інститути розвитку: монографія / В.В.Корнєєв. — К.: Основа, 2007. — 192 с.

10. Нагляд за фінансовими групами: актуальні проблеми. — [Електронний ресурс]. — Цінні папери України. — 2010. — № 7. — Режим доступу: http://www.securities.org.ua/securities_paper/review.php?id=601&pub=4449. — Назва з екрана.

11. Офіційна сторінка Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.

12. "Про страхування". Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР, зі змінами доп. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85%2F96-%E2%F0>. — 01.01.2009. — Назва з екрана.

13. Стандарт нагляду ІАІБ № 5: Стандарт координації нагляду за діяльністю груп. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу <http://forinsurer.com/public/04/04/16/1067>. — Назва з екрана.

14. Фінансові конгломерати: причини виникнення, достоїнства, недостатки. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bestinvestor.ru/pub/vidyiinvestitsiyfinansovye_konglomeraty_prichiny_vozniknoveniya_dostoinstva_i_nedostatki/. — 01.01.2009. — Назва з екрана.

15. Школьник І. О. Вплив міжнародних фінансових конгломератів на розвиток фінансового ринку України [Текст] / І.О.Школьник, В.М.Кремень // Фінанси України. — 2009. — № 9. — С. 34–42.

16. Школьник І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку [Текст]: монографія / І.О.Школьник. — Суми: Мрія, УАБС НБУ, 2008. — 348 с.

Дослідження/

Наступний Бреттон-Вудс: логіка розвитку міжнародної валютної системи¹

■ **Олександр Шаров,**
Oleksandr Sharov

Завідувач відділу зовнішньоекономічної
політики Національного інституту стратегічних
досліджень, доктор економічних наук,
професор

*Dr. habil. (Economics), Professor, Chief of the
Foreign Economic Policy Division of the National
Institute of Strategic Studies*

E-mail: osharov@niss.gov.ua

The next Bretton-Woods: the logic of the international monetary system development

МВФ ТА УКРАЇНА

Директор-розпорядник МВФ М.Камдессю відвідав Україну не-
вдовзі після підписання угоди про
асоціацію в Москві — у листопаді
1991 року. Щоправда, тоді не йшлося
про вступ до фонду хоча б тому, що
Україна ще не була політично неза-
лежною державою. Крім того, тодіш-
ній “український істеблішмент” не
виявляв особливого інтересу до цієї
теми — здебільшого внаслідок низь-
кого рівня обізнаності в питаннях
міжнародних валютно-фінансових
відносин. На моє запитання щодо
результатів зустрічі з М.Камдессю,
візитку якого я випадково побачив
на столі одного з тодішніх керівників
Національного банку України, ос-
танняй відповів щось на кшталт: “За-
раз до нас багато всяких фондів при-
їжджають — усіх не запам’ятаєш”.
Але події розвивалися з такою швид-
кістю, що вже за кілька місяців після
візиту М.Камдессю почалися сер-
йозні обговорення питання співпра-
ці з МВФ: за словами професора
Б.Гаврилишина, це була одна з пер-
ших проблем, на яку він звернув ува-
гу Президента Л.Кравчука після сво-
го призначення його радником на-
прикінці 1991 року. А вже 27 грудня
того ж року уряд України надіслав до
Вашингтона в штаб-квартиру МВФ
офіційну заявку на вступ до цієї ор-
ганізації. Після розгляду заявки
України та інших пострадянських
країн Рада Керуючих МВФ без про-

3 вересня 1992 року. Україна вступає до Міжнародного валютного фонду.

На фото: зліва направо — О.Шаров (на той час заступник Голови Правління Національного банку),
помічник міністра фінансів України О.Гаврилишин, посол України у США О.Білорус, економічний радник
посольства України в США С.Кулик, підписує угоду міністр фінансів України Г.П’ятаченко.

ведення засідання (рутинна практи-
ка, передбачена процедурними нор-
мами МВФ) 27 квітня 1992 року ухва-
лила резолюцію № 47—5, яка дозволя-
ла прийняття України та 13 інших рес-
публік колишнього СРСР до складу
країн — членів фонду впродовж шести
місяців. [24, с. 272—274]. Для Украї-
ни було встановлено квоту 665 млн.
СПЗ (приблизно 800 млн. доларів
США, з яких 180 млн. доларів США
необхідно було внести у “твердй”
валюті).

Україна стала членом Міжнарод-

ного валютного фонду після підписан-
ня міністром фінансів Г.П’ятаченком
3 вересня 1992 року Статуту МВФ. Цій
події передувала значна підготовча ро-
бота, виконана Міністерством фінан-
сів та Національним банком згідно із
Законом України від 03.06.1992 р.
№ 2402-XII “Про вступ України до
Міжнародного валютного фонду,
Міжнародного банку реконструкції
та розвитку, Міжнародної фінансової
корпорації, Міжнародної асоціації
розвитку та Багатостороннього агент-
ства по гарантіях інвестицій”.

¹ Закінчення. Початок у № 7 за 2014 рік.

Розгляду підготовки та реалізації різних програм співробітництва України з МВФ за ці роки присвячено багато досліджень. Щодо напрямів використання кредитів МВФ Україною слід зауважити, що значна частина цих коштів була використана на надання кредитів Міністерству фінансів для обслуговування зовнішнього боргу, фінансування дефіцитів платіжного і торговельного балансів, у тому числі — на закупівлі за імпортом для багатьох сфер діяльності, включаючи паливно-енергетичний комплекс, сільське господарство тощо.

Ще одним напрямом використання кредитів МВФ є формування валютних резервів. Допомога МВФ дала Україні змогу підтримувати стабільність національної валюти, успішно провести грошову реформу, запровадити конвертованість гривні за поточними операціями. Збільшення обсягів валютних резервів та їхній високий рівень — найкраще свідчення стабільності фінансової системи країни, це також сприяє зростанню рівня довіри до неї.

Важливо зазначити, що співробітництво не обмежується лише отриманням та використанням кредитів фонду. По суті, важливішою була співпраця щодо впровадження національної валюти (вихід з єдиної рублевої зони, введення гривні тощо), а також забезпечення її конвертованості за поточними операціями. Тобто на цій стадії розвитку міжнародної валютної системи МВФ дове-

лося вирішувати спільно з новими постсоціалістичними країнами-членами ті ж питання, які раніше вирішувалися з країнами Західної Європи. Зокрема, йдеться про проблему конвертованості національних валют. Для порівняння зауважимо, що східноєвропейські країни з пере-

Є чимало прикладів, коли уряди деяких країн вельми активно аргументували позицію і зрештою відстоювали своє бачення в дискусії з фахівцями МВФ

хідними економіками вирішили її блискавично, впродовж трьох — чотирьох років, а деякі і швидше. За словами чеського міністра фінансів В.Клауса, на початку 1990-х років було достатньо лише проголосити конвертованість [25, с. 48].

Україна ратифікувала умови статті VIII Угоди щодо МВФ у вересні 1996 року. Але необхідні умови для цього було створено в тому числі завдяки багаторічному “налаштуванню” світової валютної системи, в якій не останню роль відіграв МВФ. Новим країнам-членам довелося запроваджувати поточну конвертованість тоді, коли перед іншими членами МВФ постала проблема забезпечення конвертованості вже за капітальними статтями (яка формально навіть не вимагається Угодою). Прикладом іншої проблеми є розвиток валютно-курсового механізму. Незнання (чи небажання знати) вищим політично-економічним істеблшмен-

за якої доступ до придбання іноземної валюти за адміністративно встановленим курсом відкривав шлях до корупції та нечесної конкуренції.

КРИТИКА НА АДРЕСУ МВФ

Вельми поширеною є критика рекомендацій МВФ, які вважають надто прямолінійними, “стандартними” та негнучкими. Анекдотичний випадок трапився, зокрема, з рекомендацією фонду щодо подолання повної неписьменності в Грузії, яку, найімовірніше, просто було списано з програми для якоїсь африканської країни. Аналогічні випадки траплялися і в інших країнах. При цьому критики згадують і так званий “Вашингтонський консенсус”, який інколи вважають наперед прийнятими за нас рішеннями щодо порядку здійснення нами економічних реформ.

Проте “Вашингтонський консенсус” — це не нові “протоколи сіонських мудреців”, а лише тези, висунуті відомим американським економістом, професором Дж. Вільямсоном (John Williamson), який вважає за необхідне в процесі реформування економік країн зі зростаючими ринками дотримуватися певних принципів. Це фіскальна дисципліна, перерозподіл бюджетних витрат з метою поліпшення розподілу доходів (включаючи першочергову медичну допомогу та освіту), податкова реформа (на основі зниження ставок і розширення бази оподаткування), лібералізація торгівлі та приплив прямих іноземних інвестицій, дерегуляція бізнесу, приватизація тощо. Сам автор “консенсусу” не погоджується з тим, що це має пряме відношення до неолібералізму і пропонує в кожному випадку обговорювати можливість використання згаданих ним принципів “пункт за пунктом” [26]. Щодо результативності таких

Міністр фінансів України Г.П'ятаченко (за столом) після підписання Статей Угоди про МВФ (3 вересня 1992 року). Колективне фото учасників події в приміщенні Міністерства закордонних справ США (Державний департамент), який є депозитарієм цієї міжнародної угоди.

переговорів, то можемо згадати хоча б той факт, що Х.Келлер, розпочавши виконання своїх обов'язків директора-розпорядника МВФ, заявив про необхідність пом'якшення вимог до позичальників фонду, спираючись на власний досвід у роботі місії МВФ.

Вважав би доречним нагадати, що у перші роки незалежності України рекомендації і технічна допомога МВФ сприяли становленню вітчизняної економічної думки, зокрема щодо

тересам" [27, с. 7]. Тим більше, що, з одного боку, і сам МВФ останнім часом звертає особливу увагу на те, щоб програми стабілізації, які фінансуються за рахунок кредиту фонду, сприймалися урядами як свої, а не нав'язані ззовні (проблема "належності", або "власності" програм — Program's Ownership). Професор Ж.Полак (Jacques Polak), який багато років працював у МВФ, зауважує із цього приводу: "За допомогою стабілізаційних програм, які підтриму-

було здійснено за наполяганням міністра економіки цієї країни Домінго Кавальо, незважаючи на вельми

Масове приєднання до Бреттон-Вудської угоди постсоціалістичних країн було новим етапом розвитку міжнародної валютної системи, з якого розпочалася її сучасна глобалізація

розробки засад економічної політики держави. Як іронічно зауважив із цього приводу колишній міністр фінансів Росії Б.Федоров, "... у нас почали цитувати МВФ так само, як колись цитували Карла Маркса" [2, с. 580]. Подібна ситуація спостерігалась і в інших країнах одразу після здобуття ними незалежності. Але із часом політики та економісти цих країн накопичували власний досвід. Партнерами експертів МВФ на переговорах ставали нові фахівці, які часто-густо навчалися з ними в одних університетах, розмовляли однією мовою. І це докорінно змінило відносини.

У принципі, зовсім не йдеться про те, що рекомендації МВФ слід неухильно виконувати (не лише в нас, а й на Заході є фахівці, які розуміють, що єдиних правил для всіх країн, а особливо — для країн із перехідною економікою, — щодо забезпечення економічного розвитку просто не може існувати). З цього приводу колишній Голова Центробанку РФ В.В.Герасченко зазначав, що, хоча "МВФ вів у нас, я вважаю, просто неправильну політику", тим не менше, тодішньому Прем'єр-міністру РФ В.Черномірдіну "періодично вдавалося пояснювати Камдессю, чому в Росії не всі рекомендації МВФ необхідні приймати негайно" і взагалі, з питань грошово-кредитної політики постійно "тривали дискусії та суперечки, в тому числі і з експертами МВФ" [9, с. 232—234].

Як зауважує із цього приводу колишній український міністр фінансів Г.П'ятаченко, "... завдання урядів полягає в розробці у контакті з фондом таких економічних програм, які б повністю відповідали національним ін-

ються фондом, або без них країна може здійснити всі належні заходи: скоротити бюджетний дефіцит, наладити кредитування, узгодити реалістичний валютний курс, лібералізувати імпорту, дерегулювати внутрішні фінансові ринки" [12, с. 46]. Отже, програми, розроблені спільно з МВФ, так і слід розглядати — як розроблені **спільно**.

Головний економіст фонду та директор його дослідницького підрозділу К.Рогофф (Kenneth Rogoff) у зв'язку із цим зауважує: "Проте не виключено, що сумнозвісні програми, підтримані МВФ у Мексиці, Азії та інших регіонах у 1990-х роках, насправді не були вже зовсім некомпетентно розробленими. Звісно, ці програми мають забезпечувати вихід країни-позичальника з економічної кризи, тому МВФ має бути впевненим, що надалі вони будуть добре розробленими і базуватимуться на якісному підґрунті. Політики в країнах-донорах і країнах-позичальниках також братимуть участь у грі, але при цьому не можна допускати невважених рішень щодо придатності програм" [28].

З другого боку, є чимало прикладів, коли уряди деяких країн досить активно аргументували позицію і зрештою відстоювали своє бачення у дискусії з фахівцями фонду. Зокрема, уряд Індії жорстко регламентує дії Бреттон-Вудських інститутів навіть у процесі реалізації вже заздалегідь узгоджених програм. Інша справа, що це не завжди йшло на користь країні. Скажімо, запровадження системи валютного бюро в Аргентині, яке за кілька років призвело до краху фінансової системи країни,

Зустріч у штаб-квартирі МВФ з директором-розпорядником Мішелем Камдессю після підписання представниками України Статуту МВФ. Зліва направо: М.Камдессю (другий), Г.П'ятаченко, О.Шаров, О.Білюрус.

скептичні зауваження з цього приводу міжнародних експертів.

Хоча є, звісно, і приклади вдалого відстоювання власної точки зору. Можемо згадати хоча б позицію МВФ щодо запровадження національних валют країнами, котрі утворилися після розпаду СРСР. Позиція фонду, яку тоді висловлював Г.Спенсер (G.Spencer), полягала в необхідності збереження "єдиного рублевого простору". Як потім з'ясувалося, аналогічні рекомендації надавали й іншим країнам колишнього СРСР, а тим, хто наполя-

Національний банк України завжди підтримував тісні зв'язки з Міжнародним валютним фондом. Представники МВФ Річард Хайде і Роман Житек у 1995 р. дали високу оцінку діяльності НБУ в сфері монетарної статистики, висловили ряд нових рекомендацій. Праворуч — на той час директор економічного департаменту НБУ Л.В.Воронова.

Керуючий директор Міжнародного валютного фонду Хорст Келлер (ліворуч) вітає Віктора Ющенка (на той час — прем'єр-міністра України) на початку переговорів у штаб-квартирі МВФ у Вашингтоні (США) 9 травня 2000 р.

гав на випуску власної валюти, МВФ погрожував відмовою у підтримці [29, с. 27]. Проте, як довело життя, якомога швидше запроваджувати власні валюти потрібно було хоча б тому, що отримувати кредити МВФ у принципі можуть лише країни з власною валютою. Виконання рекомендацій МВФ могло б призвести до того, що кредитна підтримка МВФ спрямовувалася б до нас не безпосередньо, а через Москву (з усіма наслідками такого посередництва). Міжнародний валютний фонд змінив свою думку на прямо протилежну лише в 1993 році — після того, як спочатку країни Балтії, а потім і Україна запровадили власні гроші, уникнувши завдяки цьому багатьох проблем, із якими мали клопоти ті, хто забарився.

Отже, до рекомендацій МВФ (як і до будь-яких рекомендацій узагалі) потрібно ставитися критично, оскільки ніхто не застрахований від помилок, особливо в таких складних питаннях, з якими доводиться мати справу експертам фонду. До таких висновків спонукає, наприклад, детальний аналіз помилок МВФ щодо реформ у Польщі та Росії, а також у Грузії, зроблений відповідно відомим англійським економістом, професором Лондонської школи економіки Ст.Гомулкою [30, с. 14–19] та колишнім міністром економіки Грузії, професором В.Папава [29, с. 32–56].

Але історія МВФ має й приклади наполегливого пошуку взаємопорозуміння, коли директор-розпорядник МВФ не просто відвідував, скажімо, Банк Франції, а мав там свій кабінет, оскільки погодження питань (щодо

монетарної політики Банку Франції) потребувало вельми тривалої його присутності в Парижі [2, с. 105]. Зауважу (хоча, можливо, це надто радикальний захід), що Міністерство планування розвитку Індонезії років десять тому навіть збиралося подавати судовий позов проти МВФ, вважаючи, що помилкова програма фонду щодо подолання наслідків азійської фінансової кризи 1997 року завдала значної шкоди національній економіці.

Дуже важливо, що Україна — не просто позичальник МВФ, а його учасник. Працівники фонду зазвичай нагадують своїм учасникам (якщо хочете — акціонерам): “Ми — це Ви”. Щоб глибше розуміти логіку дій фонду та змінити ставлення його учасників до себе і своїх проблем, необхідно активніше брати участь в обговоренні та прийнятті рішень із питань, які не мають прямого відно-

Проблема полягала не в тому, щоб зберегти важелі управління глобальною економікою, а в тому, щоб адаптувати до неї “другий світ” (світ соціалізму), так само, як перед тим було адаптовано “третій світ”

шення до України. Це потрібно не лише для того, щоб мати змогу розраховувати на чийсь увагу та розуміння, а й для того, щоб справді відчувати себе частиною глобальної економіки з її проблемами, перевагами та пріоритетами. Це, наприклад, добре розуміють наші російські колеги, вважаючи одним із позитивних результатів співпраці з фондом те, що “членство в МВФ дало змогу Росії брати участь у вирішенні найважливіших світових проблем, у тому числі проблеми зміцнення ямайського валютного порядку, створення світової “фінансової інфраструктури” [23, с. 47]. І це при тому, що розмір російської квоти (2.5%), — також, як і української (0.58%) — формально дає змогу лише брати участь у обговоренні, не маючи суттєвої ваги при голосуванні з тих чи інших питань.

Лише активна позиція може забезпечити необхідну увагу організації, яка щоденно має справу з проблемами всього світу. Скажімо, досвід країн “Групи двадцяти” є прикладом для створення групи, до повноважень якої входили б питання належної допомоги країнам із перехідною економікою. Але для її створення необхідні чималі політичні зусилля. У створенні лобістської структури країн-реципієнтів не допомагатимуть ні краї-

ни-донори, ні інші позичальники фонду та Світового банку: вони не підтримуватимуть ініціативи щодо переорієнтування на себе фінансових потоків. Інакше кажучи, нам пропонують вибрати один із двох стратегічних полюсів: інтеграція та участь у глобальних економічних процесах або ж ізоляція та врешті-решт марні намагання одержати односторонні переваги у так званій “конкуренції” з іншими країнами. Отож нам залишатиметься лише вибрати, до якого світу належатиме Україна: до першого чи до третього, бо другого — не дано.

БРЕТТОН-ВУДС II АБО..?

Викладені аргументи дають підстави для висновку про те, що система Бреттон-Вудських інститутів (МВФ — МБРР) впродовж усього

післявоєнного періоду реально створювала механізм вирішення масштабних, принципових проблем у сфері міжнародних валютно-фінансових відносин, гострота і пріоритетність яких змінювалася на різних етапах розвитку глобальної економіки. Важливо підкреслити, що ці проблеми

Вищий керівний орган МВФ — Рада керуючих, в якій кожна країна-член представлена керуючим і його заступником.

вирішувалися не МВФ — МБРР, а лише за їхньою допомогою. Тобто самі Бреттон-Вудські інститути створюють немовби каркас інституціональної та функціональної системи міжнародних валютно-фінансових, а з урахуванням дочірніх структур можна сказати і ширше — міжнародних економічних відносин. У рамках такої парадигми самі рішення в галу-

зі зовнішньоекономічної політики приймаються (у всякому випадку — можуть і повинні прийматися) відповідними органами країн-членів, що не обмежує їхнього політичного суверенітету.

Водночас необхідно розуміти, що

Якщо говорити про необхідність радикальних змін, про принципово нову міжнародну валютну систему, то світовій економічній еліті необхідно знайти консенсус в ключових питаннях

в умовах глобалізації реалізація суверенного права держав відбувається в зовсім інших умовах, аніж у попередні епохи, в умовах поступового зникнення або припинення дії так званої Вестфальської системи міжнародних відносин, за якою суб'єктами дипломатичних відносин визнавалися уряди та держави (тобто “суверени”). А зараз, на додаток до національних держав, суб'єктами є також субнаціональні (наприклад, федеральні землі Німеччини), наднаціональні (наприклад, ЄС, країни Північноамериканської угоди про вільну торгівлю, — North American Free Trade Agreement, NAFTA, НАФТА) і недержавні гравці (наприклад, громадські організації та приватні підприємства), які всі беруть участь у розбудові системи міжнародних відносин. Тому “сьогодні управління міжнародними економічними відносинами не належить більше лише державі, а, швидше, пов'язане з громадянськими та комерційними справами. Головними діючими особами цих нових груп інтересів часто-густо є бізнес-менеджери, члени громадянського суспільства та представники недержавних організацій” [31, с. 11]. Економічні процеси набувають глобального характеру, багато в чому стирають грань між внутрішньою і зовнішньою політикою, часто підпорядковуючи першу другій. Нова ситуація різко обмежує для переважної більшості національних урядів можливість втручатися в регулювання цих процесів. Механізми реального управління економікою дедалі більше переходять у підпорядкування наднаціональних співтовариств, міжнародних та національних неполітичних організацій, а також небагатьох урядів економічно могутніх країн, насамперед США, а також Японії, Китаю, інших.

Ці обставини безпосередньо стосуються і відносин країн-членів з МВФ — МБРР. З одного боку, слід розуміти,

що в сучасних умовах вироблення та дотримання певної зовнішньоекономічної політики держави залежить не лише від неї самої, не лише від позиції її установ та політичних сил, а й від інтересів та дій зовнішніх гравців — провідних світових та регіо-

Директор-розпорядник МВФ Крістін Лагард.
Реформатор і консерватор в одній особі.

мій країні, крім державних інститутів, дедалі вагомішу роль відіграють інститути громадянського суспільства та підприємницькі кола.

Таким чином, підвищення ефективності співробітництва з МВФ (у тому числі щодо аргументації та відстоювання національних економічних інтересів у процесі узгодження спільних кредитних програм) потребує якнайширшого залучення нових партнерів у сфері зовнішньоекономічної політики до переговорів з міжнародними фінансовими організаціями вже на початкових стадіях. А в системі державних установ більшу роль повинно відігравати міністерство закордонних справ, щоб забезпечити координацію відносин з МВФ — МБРР з іншими заходами у сфері зовнішньої політики. А також для використання можливостей членства України в МВФ — МБРР для досягнення різноманітних цілей у взаємовідносинах не тільки з цими організаціями, а й з іншими країнами-членами.

А такі зміни в системі взаємодії з Бреттон-Вудськими інститутами залежать не лише від країн-членів, а й від правил і традицій цих інститу-

тів, від їхніх завдань та методів роботи. Тобто на порядку денному виникає питання про оновлення цієї системи. Закликів до “чергового Бреттон-Вудсу”, як згадувалося на початку статті, не бракує. Втім, питання полягає в тому, яким повинен бути цей “новий Бреттон-Вудс” — “Другим” чи “черговим”? Тобто йдеться лише про чергову (за нашою класифікацією — “п’яту”, але можуть бути й інші варіанти періодизації етапів розвитку післявоєнної валютної системи) зміну, часткову реформу певних принципів та напрямів діяльності Бреттон-Вудських інститутів? Або про створення докорінно нової міжнародної валютної системи?

Якщо говорити про чергові зміни, то вони вже відбуваються, хоча і без зайвого поспіху. Зокрема, ще на Щорічній сесії МВФ — МБРР у Гонконгу у 1997 році Тимчасовий комітет у своїй заяві підкреслив, що настав час додати до статуту МВФ статтю, яка б декларувала лібералізацію міжнародного руху капіталу як одну з пріоритетних цілей фонду [32, с. 24]. Втім, дискусії з цього приводу тривають і досі.

Очікування щодо створення сучасної глобальної економічної системи від Міжнародного валютного фонду вичерпно і чітко висловлені в кінцевій Декларації саміту країн “Групи 20”, який відбувся у листопаді 2011 року в Каннах: “Ми закликаємо МВФ до досягнення подальшого прогресу на шляху до більш інтегрованого, неупередженого та ефективного нагляду з боку МВФ, який би включав... зокрема політику щодо фінансового сектору, фінансової системи, грошово-кредитну, курсову політику та поглиблений аналіз їхнього впливу на зовнішню стабільність. Ми закликаємо МВФ регулярно здійснювати моніторинг трансграничного руху капіталів та каналів їх переказу, а також оновлювати заходи з управління рухом капіталу, які використовуються країнами. Ми також закликаємо МВФ продовжити свою роботу щодо вивчення факторів та оцінки накопичення валютних резервів з урахуванням специфіки країни, і разом з МБРР здійснювати роботу щодо розробки глобальних показників ліквідності з метою їх подальшого включення до системи нагляду МВФ та інших моніторингових процесів на основі надійних показників. Ми уникатимемо постійних фундаментальних відхилень валют-

них курсів, і просимо МВФ продовжувати вдосконалювати свою оцінку валютних курсів і публікувати, по можливості, свої оцінки” [33, с. 4].

З урахуванням результатів глобалізації економіки та наслідків міжнародної фінансової кризи 2008–2010 рр. “МВФ висловлює готовність взяти на себе функцію здійснення постійного та всебічного нагляду, а також практичних заходів з метою підтримання макроекономічної стабільності у світі” [34, с. 37]. Міжнародний валютний фонд активно виявляє потенційні ризики для внутрішньої та міжнародної стабільності і надає відповідні рекомендації країнам-членам щодо змін зовнішньоекономічної політики. У цьому контексті можемо згадати, що ще внаслідок азійської кризи кінця минулого століття МВФ та МБРР прийняли спільну “Програму оцінки фінансового сектору” (Financial Sector Assessment Program, FSAP). Спочатку вона діяла на добровільній основі, але з 2011 року прийнято рішення щодо її обов’язковості для країн із системно значущими фінансовими секторами.

Одним із напрямів такого реформування може бути і надання фонду функцій координатора процесу банкрутства держав-боржників. Проблема ця, в принципі, досить гостра, оскільки “відсутність механізму, який передбачає дії більшості в різних групах кредиторів, є головним джерелом проблем щодо забезпечення колективних дій” [35, с. 7]. Із цієї проблемою кредитори на практиці стикнулися під час реструктуризації боргу деяких латиноамериканських країн і Росії. Україну, попри вельми складну ситуацію з обслуговуванням зовнішніх боргів, яка виникла на початку 2014 року, ця “чаша” поки що оминула. Втім, як ми розуміємо, наявність більших прав МВФ у координації дій країн-кредиторів реально може сприяти вирішенню боргових проблем за оптимальним сценарієм (що й відбулося, зокрема, в Греції та інших периферійних країнах ЄС, які були вражені фінансово-торговою кризою у 2011–2013 рр., і з

якими МВФ співпрацював у форматі так званої “трійки”).

Одночасно “перебудова кредит-

МВФ – глобальна організація з масштабними підходами до вирішення проблем.

них механізмів МВФ покликана розширити – в плані умов, строків та лімітів доступу до ресурсів – можливості фінансування розвинутих та найбільших країн, що розвиваються, які зазнають, з точки зору МВФ, тимчасових та здебільшого зумовлених зовнішніми факторами проблем” [36, с. 38]. Це значною мірою зумовлено згаданою вище фінансовою кризою в країнах єврозони.

До чергових змін слід віднести і перегляд квот (який, згідно зі статутом МВФ, відбувається кожні п’ять років) та системи управління фондом. Це доволі рутинна, хоча і важлива робота, яка на даному етапі має на меті приведення у відповідність ваги та ролі окремих країн та груп країн в МВФ – МБРР та світовій економіці. Основним напрямом таких змін є збільшення квот (а відповідно і голосів) країн із новоствореними ринками, надання прав на окреме місце в Раді директорів для нових регіональних лідерів світової економіки або формування груп країн, які обирають спільного представника в Раді

директорів (*constituency*) таким чином, щоб підвищити рівень представництва країн, які розвиваються.

Але якщо говорити про більш радикальні зміни, про принципово нову міжнародну валютну систему, то світовій економічній еліті необхідно знайти консенсус у таких ключових питаннях, як сучасні світові гроші, міжнародний кредитор останньої інстанції, принципи та цілі регулювання валютних відносин, міжнародна валютна інтеграція тощо.

Зокрема, щодо світових грошей, то час від часу (особливо з позиції нових країн-членів) лунають ностальгічні заклики повернутися до системи “золотого стандарту”, хоча, здавалося б, у цьому питанні давно все з’ясовано і розставлено крапки над “і”. Як зазначив із приводу таких закликів професор Чиказького університету А.Кашіап (Anil K. Kashyap), “я не знаю жодного економіста із серйозною репутацією, який би думав, що це мудра ідея, але вона має велику політичну привабливість” [37]. Так що такі спроби неминуче повторюватимуться, хоча і з наперед відомим результатом (тобто безрезультатно). Також лунають серйозніші пропозиції щодо створення єдиної світової валюти – на заміну долара США (та деяким іншим, “допоміжним” міжнародним валютам – євро, британському фунту, швейцарському франку...).

У такому випадку постає питання про емітента такої валюти: як варіант пропонується вдосконалити механізм СПЗ, перетворити цю розрахункову одиницю на повноцінну валюту і доручити її емісію Міжнародному валютному фонду. Але цей варіант передбачає дуже високий ступінь навіть не координації, а управління світовою кредитно-грошовою та фінансовою системою, на що навряд чи можна сподіватися в найближчій перспективі. В усякому випадку ситуація в зоні функціонування євро свідчить про те, що досягнення такого рівня взаємодії деяких країн є не лише економічною, а й політичною проблемою. По суті, для цього необхідно створити єдиний світовий уряд – що нині є категорією, швидше, утопічного, а не наукового світогляду.

Більш реалістичні перспективи – “виштовхування” долара США з “валютного Олімпу” і заміна його монополії на “валютну олігополію”, за якої функції міжнародних валют більш-менш рівноправно виконували б кілька національних та регіональних ва-

лют (долар США, євро, юань, а також, можливо, створені в майбутньому регіональні валюти країн Африки та Латинської Америки) — теж поки що недостатньо близькі. Зокрема, “чутки про смерть долара США “виявилися дещо перебільшеними”; подальше поширення міжнародного впливу євро стримується кризою в “єврозоні”; привабливість китайського юаня для міжнародних інвесторів залишається низькою, а бажання керівництва багатьох країн щодо перетворення національної валюти на світову — сумнівним; гучні проекти щодо створення нових регіональних валют не проходять “фільтр” критичного аналізу. За таких умов скликання принципово нового Бреттон-Вудсу відкладається на невизначений термін. Якщо згадати, що Бреттон-Вудська конференція та її рішення стали можливими лише завдяки переформатуванню світової політичної та економічної карти внаслідок Другої світової війни, то, може, це й не так уже й погано.

Фото з відкритих джерел та архіву редакції.

Література

1. *Beyond Bretton Woods 2 — The Economist*, 4 November, 2010. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economist.com/node/17414511>.
2. James H. *International monetary Cooperation since Bretton Woods*. — Wash., D.C., 1996. — 742 p.
3. Гилберт М. В поисках единой валютной системы. — М.: Прогресс, 1984. — 348 с.
4. Dormael A. *Bretton Woods: Birth of a Monetary System*. — L.: Palgrave Macmillan, 1978. — 333 pp.
5. Steil B. “Red White. Why a Founding Father of Postwar Capitalism Spied for the Soviets”// *Foreign Affairs*, March/April 2013. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.foreignaffairs.com/articles/138847/benn-steil/red-white>.
6. What Is Bretton-Woods? /Bretton-Woods Institutions turn 60.— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://external.worldbankimflib.org/Bwf/whatishw.htm>.
7. Treasury Department, Press Release, December 27, 1945/Bretton Woods Monetary Conference, July 1–22, 1944. — Archives. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTABOUTUS/EXTARCHIVES/0,,contentMDK:21826676~pagePK:36726~piPK:437378~theSitePK:29506,00.html>.
8. *Articles of Agreement. International Monetary Fund-Wash., D.C., 1993*. — 115 pp.
9. Griffith-Jones S. *The Role and Resources of the Fund // Problems of International Money, 1972–85*. Ed. By M. Posner, p. 139–163. — Wash., D.C., IMF, 1986. — 191 pp.
10. *Monetary Stability through International Cooperation*. Ed. by A. Bakker et al. — Amsterdam; Springer, 1994. — 409 pp.
11. Борисов С. М. Золото в экономике современного капитализма. — М.: Финансы и статистика, 1984. — 478 с.
12. Polak J. *The Changing Nature of IMF Conditionality // Essays in International Finance*, No.184, September 1991, Princeton University — 76 pp. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.princeton.edu/~ies/IES_Essays/E184.pdf.
13. Mussa M., Boughton J., Isard P. *The Future of the SDR in Light of Changes in the International Monetary System*, 1996. — 464 pp.
14. Green T. *The World of Gold — L.: Rosendale Press Ltd.* — 1993. — 388 pp.
15. Бордачев Т. Сила, мораль, справедливость. *Международная политика в XXI веке // Россия в глобальной политике*. — 2014. — № 2. — С. 56–66.
16. Кротов Н. Путь Геракла. История банкира Виктора Геращенко, рассказанная им Николаю Кротову — М.: Эксмо, 2011. — 350 с.
17. Зверев А. Г. Записки министра — М.: Политиздат, 1973. — 270 с.
18. Acsay P.J. *Planning For Postwar Economic Cooperation U.S. Treasury, The Soviet Union, and Bretton Woods 1933–1946*. — Saint Louis University, 2000–370 pp. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.centerforfinancialstability.org/hfs/Acsay_Planning.pdf.
19. Грайвер Б. З. *Международный банк и развивающиеся страны*. — М.: Наука, 1972. — 200 с.
20. Финансовая организация и деятельность Международного валютного фонда. — Вашингтон: МВФ, 1994. — 168 с.
21. Эбке В. Ф. *Международное валютное право*. — М.: Международные отношения; Учеб. пособие; перевод с немецкого. — 1997. — 335 с.
22. Balcerowicz L. *800 dni. Szok kontrolowany*. — Warszawa, BGW, 1992–319 s.
23. Кузнецов В. *Отношения России с МВФ // Мировая экономика и международные отношения*. — 2002. — № 7. — С. 46–52.
24. *Summary Proceedings of the Forty-Seventh, Annual Meeting of the Board of Governors*, Sept. 22–24, 1992. — IMF, Wash., D.C. — 347 pp.
25. *Currency Convertibility in Eastern Europe*. Ed. By J. Williamson. — Wash., D.C., Institute for International Economics. — 1991. — 461 pp.
26. Williamson J. *What Should the World Bank Think About the Washington Consensus// World Bank Research Observer*, Volume 15, Issue 2, August 2000. — P. 251–264.
27. *Україна в Міжнародному валютному фонді // К.: Науково-дослідний фінансовий інститут*, 1997. — 96 с.
28. *Managing the world economy // The Economist*, Aug. 1, 2002. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economist.com/node/1259312>.
29. Папава В. *Международный валютный фонд в Грузии: Достижения и ошибки*. — Тбилиси: Компания Имперал, 2001. — 85 с.
30. Gomulka S. *The IMF-Supported Programs of Poland and Russia 1990–1994; Principles, Errors and Results*. — Warsaw, CASE, 1995. — 35 pp. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.case-research.eu/sites/default/files/publications/3414767_036_0.pdf.
31. Saner R., Yiu L. *International Economic Diplomacy: Mutations in Post-modern Times — Discussion Papers in Diplomacy*, No. 84, January 2003, Netherlands Institute of International Relations “Clingendael”. — 37 pp. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://clingendael.info/publications/2003/20030100_cli_paper_dip_issue84.pdf.
32. *From Crisis to a New Recovery (Excerpts from Selected Addresses by Michel Camdessus)* — IMF, 1999. — 97 pp.
33. *Cannes Summit Final Declaration “Buildig Our Common Future: renewed collective action for the benefit of all”*. — 19 pp. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.g20.org/sites/default/files/g20_resources/library/Declaration_eng_Cannes.pdf.
34. Смыслов Д. В. *Реформирование Международного валютного фонда: проблемы и решения. Регулятивные аспекты // Деньги и кредит*. — 2012. — № 1. — С. 36–43.
35. Krueger A. *A New Approach To Sovereign Debt Restructuring*. — IMF, 2002. — 40 pp.
36. Смыслов Д. В. *Реформирование Международного валютного фонда: проблемы и решения. Финансы и управление // Деньги и кредит*. — 2012. — № 2. — С. 33–44.
37. Freeland Ch. *Economists, consensus and crisis // International Herald Tribune*. — 2013. — Jan. 11. — P. 2.

Підсумки/

Міжнародна співпраця Університету банківської справи НБУ в 2013/2014 навчальному році

International cooperation of the NBU University of Banking in the 2013/2014 academic year

Співпраця Університету банківської справи Національного банку України з іноземними партнерами упродовж 2013/2014 навчального року була спрямована на розширення міжнародного співробітництва з метою вивчення та ефективного використання зарубіжного досвіду викладання і навчання, а також проведення наукових досліджень, оптимізації організації спільних проектів. У цій діяльності університет керується принципами інтернаціоналізації, взаємозв'язку з системами освіти різних країн світу, академічної мобільності, цілісності, інтеграції у європейський простір вищої освіти та принципом використання кращого зарубіжного досвіду.

In the 2013/2014 academic year, cooperation of the University of Banking of the National Bank of Ukraine with foreign partners was aimed at expansion of the international cooperation in order to study and use foreign experience in teaching and training, to conduct scientific investigations, and to optimize joint projects organization. In its activities the University is guided by the following principles: internationalization, cooperation with educational systems of various world countries, academic mobility, integrity, integration in the European area of higher education, and the use of the best foreign experience.

У минулому навчальному році Університет банківської справи презентував свої здобутки на різних міжнародних виставках і конкурсах, де отримав дев'ять нагород. В Оксфорді “Англо-український словник банківських термінів”, підготовлений викладачами Харківського інституту банківської справи УБС НБУ, отримав відзнаку в номінації “Кращі підручники”. За високі показники у рейтинговому виставковому конкурсі “Міжнародна діяльність”, що відбувся 18–20 березня 2014 р., НБУ був нагороджений Дипломом “Лідер міжнародної діяльності”.

Свідченням подальшої інтеграції Університету до європейського простору вищої освіти є вступ навчального закладу до Європейської Асоціації університетів та досягнення домовленості про зустріч ректора Університету Тамари Смовженко з Генеральним секретарем ЄАУ пані Леслі Вільсон. У звітний період УБС НБУ продовжував роботу в рамках Програми розвитку ООН (ПРООН), Міжнародної асоціації університетів (м. Париж, ЮНЕСКО, Франція), Великої хартії університетів (м. Болонья, Італія), Міжнародної асоціації з фінансової грамотності дітей та молоді (м. Амстердам, Нідерланди), Міжнародної програми фінансової освіти дітей “Афлатун” (м. Амстердам, Нідерланди), Мережі університетів країн Чорноморського регіону (м. Констанція, Румунія), Міжнарод-

ної асоціації університетів (м. Барселона, Іспанія), Міжнародної асоціації організацій фінансово-економічної освіти (м. Москва, Росія).

Змінено формат участі УБС НБУ в Глобальному договорі ООН. Нині університет став членом громадської організації “Мережа Глобального договору в Україні”. Отже, загалом Університет банківської справи НБУ працює в рамках дев'яти міжнародних організацій.

На розгляд Генеральної конференції ЮНЕСКО подано заявку на створення в Університеті банківської справи НБУ кафедри ЮНЕСКО. Університет увійшов до глобального багаторівневого рейтингу Міжнародної асоціації університетів Ю-Малтіренк (U-Multirank) і подав дані до Електронного каталогу вищих навчальних закладів у рамках проекту “Сприяння діалогу та співпраці між країнами ЄС і Східної Європи та Середньої Азії”.

Тривала співпраця з Інститутом сертифікованих фінансових менеджерів (м. Лондон, Великобританія), Віденським університетом (Австрія), Університетом м. Санкт-Галлена (Швейцарія), Міланським економічним університетом (Італія) та іншими відомими вищими навчальними закладами Європи.

Укладено угоди про співпрацю з Болонським університетом (Італія), Вестмінстерським університетом (м. Лондон, Великобританія), Бра-

тиславським економічним університетом (Словаччина), Університетом імені Марії Кюрі-Склодовської (м. Люблін, Польща), підготовлено проекти меморандумів із Люблінським політехнічним університетом (Польща), Інститутом права та фінансів (м. Франкфурт-на-Одері, ФРН) та Балтійським інститутом психології та менеджменту (м. Рига, Латвія). Започатковано зв'язки з Бізнес-школою Центрально-європейського університету у м. Будапешті (Угорщина), Університетом м. Любляни (Словенія), Празьким економічним університетом (Чехія), Університетом у м. Крагуєваці (Сербія). Севастопольський інститут банківської справи УБС НБУ встановив контакти і прийняв делегацію Ізмірського університету (Туреччина). Університет направив пропозиції щодо співпраці до Слов'янського університету та Економічної академії у м. Кишиневі (Молдова).

Таким чином, нині університет співпрацює і підтримує контакти з близько 50 міжнародними організаціями, вищими навчальними закладами, банківськими та іншими фінансово-кредитними установами з 25 країн світу.

Міжнародне визнання вищого навчального закладу підтверджується також участю представників університету в престижних міжнародних заходах, зокрема таких, як конференція в Болоньї “Університети, студенти та

суспільство”, Регіональна зустріч Міжнародної організації з фінансової освіти (м. Франкфурт-на-Майні, ФРН), Оксфордський саміт лідерів “Наука і освіта” (м. Оксфорд, Великобританія), “Шанс для змін: фінанси дітей та молоді у Пост-2015” (м. Нью-Йорк, США), Глобальний гуманітарний форум (м. Барселона, Іспанія). Університет банківської справи НБУ також отримав запрошення для участі в саміті ООН “Вплив і наслідки глобальної фінансово-економічної кризи на збалансований розвиток і кліматичні зміни, пропозиції інтегрованих заходів щодо подолання кризи” (м. Лондон, Великобританія) та Фінансовому форумі Європейської асоціації університетів (м. Бергамо, Італія).

Важливе місце в міжнародній співпраці Університету банківської справи належить організації службових відряджень, під час яких вирішувалися різні питання співробітництва з іноземними партнерами. Зокрема, делегація університету на чолі з ректором Тамарою Смовженко взяла участь у засіданні Вченої ради Фінансового університету при уряді Російської Федерації, присвяченому 95-й річниці заснування цього навчального закладу, та обговорила з керівництвом Фінансового університету питання наукової роботи щодо антикризового управління та роботу науково-навчальних комплексів.

Група викладачів УБС НБУ ознайомилася з досвідом роботи Школи економіки, менеджменту і статистики Болонського університету (Італія). Представники Львівського інституту банківської справи (ЛІБС) взяли участь в інавгурації нового навчально-

го року та розглянули питання проф-орієнтаційної роботи у Краківському економічному університеті і Державній вищій технічно-економічній школі ім. Броніслава Маркевича в м. Ярославі (Польща), також домовилися про співпрацю з Вільнюським університетом, погодили план подання спільних грантових проектів із Краківським економічним університетом. Делегація ЛІБС обговорила напрями реалізації спільних наукових проектів УБС НБУ з Вроцлавським економічним університетом. Делегація Харківського інституту банківської справи (ХІБС) ознайомилася з діяльністю Швейцарської бізнес-школи і підписала угоду про “подвійний”¹ диплом. Вивчено досвід діяльності Вищої школи – Університету прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, ФРН), Інституту права та фінансів (м. Франкфурт-на-Майні) та Вищої школи фінансової групи ощадних кас – Університету прикладних наук у Бонні (ФРН).

Упродовж минулого навчального року в Університеті банківської справи забезпечувався високий рівень академічної мобільності, перш за все студентів. Головним міжнародним заходом, який проходив із 9 до 16 листопада 2013 року, став Міжнародний тиждень “Діяльність центральних банків. Виклики і перспективи Центральної і Східної Європи” за участі студентів вищих навчальних закладів центральних банків Білорусі, Німеч-

¹ Процедура взаємної нострифікації дипломів випускників вищих навчальних закладів різними країнами шляхом визнання рівня освіти для тих випускників, які, навчаючись у “материнському” закладі, паралельно стажувалися в іноземному.

чини та України. У цьому заході взяли участь студенти Поліського державного університету (Білорусь), Вищої школи – Університету прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, ФРН), Української академії банківської справи Національного банку України та Університету банківської справи НБУ. Крім цього, студенти УБС НБУ взяли участь у Міжнародному тижні, який пройшов у Вищій школі – Університеті прикладних наук Федерального банку Німеччини (м. Гахенбург, ФРН).

У рамках угод про підготовку фахівців за програмою “подвійного” диплому у звітний період тривала співпраця УБС НБУ з Вищою школою менеджменту в Барселоні (Іспанія), Вищою школою економіки і менеджменту – Університетом прикладних наук (м. Ессен, ФРН), Балтійською міжнародною академією (м. Рига, Латвія), Краківським економічним університетом (Польща) та Університетом ім. Миколая Ромеріса (м. Вільнюс, Литва). Укладено відповідний договір зі Швейцарською школою бізнесу в м. Монтре (Швейцарія). Отже, чинними є шість угод про “подвійний” диплом, відповідно до яких у 2013/2014 н. р. навчалася 36 студентів УБС НБУ (див. таблицю 1).

Підготовлено проекти угод про “подвійний” диплом із Вроцлавським економічним університетом (Польща), Люблінським політехнічним університетом (Польща) і Таджикицьким державним університетом комерції (м. Душанбе, Таджикистан). Нині тривають переговори щодо впровадження програми про “подвійний” диплом у рамках курсів магістрів ділового адміністрування (Master of Business Administration, MBA) з Вищою школою фінансової групи ощадних кас – Університетом прикладних наук у Бонні (ФРН).

Важливою складовою міжнародної співпраці є співпраця у науковій сфері. Протягом навчального року в університеті за участі науковців з іноземних навчальних закладів проведено низку міжнародних наукових конференцій, зокрема у Львівському інституті банківської справи відбулися VI Міжнародні філософсько-економічні читання “Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей”, VI Міжнародна студентська наукова конференція “Проблеми обліку, аналізу і аудиту в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів”, XIV Міжнародна наукова конференція сту-

Таблиця 1. Участь студентів Університету банківської справи НБУ й Інституту магістерської та післядипломної освіти (ІМПО) в організації практичного навчання за кордоном, а також участь студентів, аспірантів і докторантів у міжнародних заходах у 2013/2014 навчальному році (осіб)

Навчальний заклад		Апарат УБС НБУ та ІМПО	Львівський інститут банківської справи УБС НБУ	Севастопольський інститут банківської справи УБС НБУ	Харківський інститут банківської справи УБС НБУ	Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ	Усього (2013/2014 н. р.)
Назва заходу							
Міжнародні заходи, у тому числі	за рахунок НБУ	26	37	2	52	11	128
	за власний рахунок	–	8	–	–	–	8
	дистанційна участь	–	–	4	–	26	30
Програма “подвійного” диплома		11	19	–	3	3	36
Семестрові навчання		–	7	–	–	–	7
Літня школа		3	–	–	6	1	10
Нагороди (дипломи, грамоти, сертифікати)		30	27	6	58	21	142

дентів та аспірантів “Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем” і IX Міжнародна науково-практична конференція “Інтеграція України у європейський та світовий фінансовий простір”.

У Харківському інституті банківської справи УБС НБУ відбулися I Міжнародна науково-практична конференція “Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики”, Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів “Наукові дослідження молоді з проблем європейської інтеграції” за участі студентів іноземних вищих навчальних закладів, Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Інформаційна та економічна безпека (INFECO-2014)”, Міжнародний науково-практичний симпозиум “Кар’єра банкіра та освіта”, присвячений 70-річчю з Дня заснування Харківського інституту банківської справи УБС НБУ. Черкаський інститут банківської справи провів засідання за круглим столом на тему “Про перспективи наукової співпраці Всеукраїнської асоціації політичної економії, Міжнародної асоціації інституційних досліджень та Українського філософсько-економічного наукового товариства”.

Протягом навчального року вишли в світ такі спільні наукові публікації, підготовлені у співавторстві із закордонними партнерами:

– збірник наукових праць Університету банківської справи НБУ та Краківського економічного університету (Польща) “Розвиток фінансової системи країн Центральної та Східної Європи”;

– матеріали круглого столу з Вроцлавським економічним університетом (Польща) “Financial Systems Stability in Ukraine and Poland” (“Стабільність фінансових систем України і Польщі”);

– спільне науково-практичне видання ХІБС та Інституту вивчення проблем корпоративної безпеки Словенії “Фінансовий контроль: міжнародний досвід” та колективна монографія “Management of Corporate Security – New Approaches and Future Challenges” (“Менеджмент корпоративної безпеки – нові підходи і майбутні виклики”);

– колективна монографія “Економічна та інформаційна безпека суб’єктів господарювання: сучасний стан та тенденції розвитку”, підготовлена ХІБС спільно з Інститутом вивчення проблем корпоративної безпеки Словенії та Національним університетом світового господарства Болгарії.

Подано до видавництва УБС НБУ колективну монографію співробітників УБС НБУ та Фінансового університету при уряді Російської Федерації “Современное состояние и проблемы развития бизнеса”. У збірнику наукових статей Харківського інституту банківської справи УБС НБУ “Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики” надруковано статті вчених із Латвії, Росії, Білорусі, Таджикистану та Вірменії.

У минулому навчальному році збільшилася до 174 матеріалів кількість публікацій науково-педагогічних працівників за кордоном, у тому числі 11 – у виданнях, що входять до Міжнародного індексу цитувань Скопус (Scopus).

Доцент Харківського інституту банківської справи УБС С.В.Кавун є членом редколегій кількох іноземних видань.

Упродовж минулого навчального року 128 студентів, аспірантів та докторантів брали участь у наукових та навчальних заходах за кордоном (конференціях, симпозиумах, семінарах, форумах тощо), з яких 8 – за власний рахунок. При цьому слід зазначити, що всього з урахуванням безпосередніх учасників та учасників, які брали участь дистанційно, за результатами участі в міжнародних заходах було отримано 142 дипломи, грамоти і сертифікати.

Протягом звітного періоду студенти й аспіранти проходили практичне навчання в Національному банку Польщі, банку ПКО Банк Польський (Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna, PKO BP SA) (Польща), Національному банку та фінансових установах Чехії (м. Прага) та “Сбербанку Росії” (м. Белгород, Росія).

Також 98 науково-педагогічних працівників взяли участь у зарубіжних наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо. Крім цього, 54 викладачі брали участь у наукових заходах за кордоном у дистанційному форматі. Важливим здобутком є те, що 20 викладачів Університету банківської справи було удостоєно відповідних нагород. У рамках академічної мобільності 16 науково-педагогічних працівників побували в закордонних відрядженнях з метою читання лекцій та стажування (див. таблицю 2).

Актуальним завданням міжнародної співпраці є розширення участі викладачів у грантових програмах та проектах. Упродовж минулого навчального року науково-педагогічними працівниками УБС НБУ отримано 8 грантів, у яких задіяно 28 науково-педагогічних працівників.

З метою сприяння участі студентів, аспірантів та викладачів у міжнародних наукових та навчальних програмах у минулому навчальному році було відібрано і надіслано до Інституту магістерської та післядипломної освіти, Львівського, Севастопольського, Харківського та Черкаського інститутів банківської справи 53 пропозиції з 21 країни, від Світового банку, Європейської Комісії та організації АЙСЕК (AIESEC)² для участі у 63 грантових проектах із таких напрямів:

² Французькою мовою Association Internationale des étudiants en sciences économiques et commerciales – міжнародна неполітична, неприбуткова молодіжна освітня організація, що дає змогу молоді реалізувати свої здібності у різних сферах.

Таблиця 2. Участь науково-педагогічних працівників Університету банківської справи НБУ й Інституту магістерської та післядипломної освіти (ІМПО) у підвищенні кваліфікації за кордоном у 2013/2014 навчальному році (осіб)

Навчальний заклад		Апарат УБС НБУ та ІМПО	Львівський інститут банківської справи УБС НБУ	Севастопольський інститут банківської справи УБС НБУ	Харківський інститут банківської справи УБС НБУ	Черкаський інститут банківської справи УБС НБУ	Усього (2013/2014 н. р.)
Назва заходу							
Читання лекцій та стажування, у тому числі	за рахунок НБУ	4	6	–	1	1	12
	за власний рахунок	–	4	–	–	–	4
Участь у конференціях, семінарах, круглих столах тощо, у тому числі	за рахунок НБУ	6	6	3	17	5	37
	за власний рахунок	–	4	–	3	–	7
	дистанційна участь	15	14	–	16	9	54
Публікації у виданнях, внесених до переліку індексу цитувань Скопус (Scopus)		–	3	4	4	–	11
Публікації за кордоном		28	69	–	51	26	174
Нагороди		5	–	–	13	2	20

1) стажування (Австралія, Норвегія, Польща, організація АЙСЕК, Світовий банк, США, ФРН, Швейцарія, Швеція);

2) наукові дослідження (Болгарія, Великобританія, Європейська Комісія, Італія, Канада, Словаччина, США, Туреччина, ФРН, Швейцарія, Японія);

3) навчання в аспірантурі та докторантурі (Австралія, Австрія, Італія, Нова Зеландія, США, ФРН, Швейцарія);

4) навчання в магістратурі (Австрія, Бельгія, Великобританія, Індія, Італія, Китай, Нідерланди, Польща, Словаччина, США, Франція, ФРН, Швейцарія);

5) навчальні семінари (Швейцарія);

6) літні школи (США);

7) вивчення іноземних мов (ФРН);

8) участь у наукових конкурсах (Європейська Комісія, США, Швейцарія).

У минулому навчальному році в університеті навчалося 7 іноземних студентів, у тому числі в Харківському інституті банківської справи 6 (5 — із Азербайджану, 1 — із В'єтнаму) й у Львівському інституті банківської справи один студент із Росії. Утім, цей напрям роботи потребує подальшого розвитку.

Слід зазначити, що нині більше 30 науково-педагогічних працівників УБС НБУ ведуть заняття з 35 предметів англійською мовою.

Таким чином, у 2013/2014 навчальному році Університет банківської справи продовжив розширення та

підвищення ефективності міжнародної співпраці, процес інтернаціоналізації та інтеграції у європейський і світовий простір вищої освіти. Для подальшого поступу необхідно оптимізувати діяльність та зосередити увагу на актуальних питаннях поглиблення взаємодії з іноземними партнерами.

Григорій Хоружий,

Hryhorii Khoruzhyi,

проректор з міжнародної роботи
Університету банківської справи
Національного банку України.

Vice-Rector on International Cooperation
of the University of Banking
of the National Bank of Ukraine.

Подія/

Студенти Севастопольського інституту банківської справи стали бакалаврами

Students of the Sevastopol Institute of Banking took bachelor's degree

Першого липня студенти Севастопольського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ) денної і заочної форм навчання отримали дипломи бакалаврів за напрямками підготовки “Фінанси і кредит”, “Облік і аудит”, “Міжнародна економіка”, “Економічна кібернетика” і “Правознавство”.

On 1 July 2014, students of the Sevastopol Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine (City of Kyiv) (full-time tuition and tuition by correspondence) took bachelor's degree in Finance and Credit, Accounting, International Economy, Economical Cybernetics, and Jurisprudence.

На урочистих заходах, які відбулися в управлінні Національного банку України в Херсонській області, начальник навчально-методичного відділу

Студенти отримали посвідчення про здобуття вищої освіти з рук директора Севастопольського інституту банківської справи Університету банківської справи НБУ Олега Васюренка, праворуч — начальник навчально-методичного відділу УБС НБУ Олена Рябова.

УБС НБУ Олена Рябова вручила студентам посвідчення про здобуття вищої

освіти. Вона привітала випускників з отриманням звання бакалавра та висловила сподівання на зустріч із ними вже у вересні нинішнього року, коли вони вступатимуть до магістратури Університету банківської справи.

Директор Севастопольського інституту УБС НБУ Олег Васюренко побажав молодим людям подальшої плідної праці, творчого натхнення і невичерпної енергії для здійснення задуманого й омріяного. “Нехай упевненість у собі стане запорукою вашого успіху, додасть наснаги для написання нових сторінок історії вашого життя, історії вашої родини, історії нашого університету. Я бажаю всім стати успішними людьми в нашій прекрасній країні, бажаю мудрих рішень і далекоглядності, високих професійних досягнень і звершень. Від вас залежить майбутнє України, її престиж і визнання на міжнародній арені”, — за-

значив директор інституту.

Тепло привітав усіх присутніх начальник управління Національного банку України в Херсонській області Андрій Граділь. Він висловив надію, що випускники матимуть нагоду сповна реалізувати набутий потенціал знань. “Я впевнений, що отримані дипломи будуть для вас не просто документами про вищу освіту, а стануть надійними провідниками на професійному шляху, предметом гордості й приналежності до багатотисячної родини Університету банківської справи Національного банку України”, — звернувся до студентів начальник обласного управління НБУ.

Студентам Севастопольського інституту банківської справи УБС НБУ вручено дипломи бакалаврів.

Випускники подякували керівництву і викладачам ВНЗ, котрі своєю невтомною працею впродовж усіх років навчання допомагали студентам набувати фахових знань та отримати освіту європейського зразка, яка дасть їм змогу стати кваліфікованими працівниками банківської справи.

Прес-служба Університету банківської справи НБУ.

Press-center of the NBU University of Banking.

Огляд/

Транскордонні та внутрішньодержавні перекази у I півріччі 2014 року

Cross-border and inter-state money transfers in the first half of 2014

Аналітичні дані щодо обсягів транскордонних та внутрішньодержавних переказів, здійснених в Україні у першому півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти

Analytical data on cross-border and inter-state money transfers made in Ukraine in the first half of 2014 through nonresident international money transfer systems

Статистичні дані Національного банку України свідчать про те, що в Україні залишається високим попит на послуги грошових переказів, у тому числі транскордонних. Користувачами систем переказу коштів є фізичні особи, які здебільшого не мають рахунків у банках. Пропонуємо увазі читачів аналітичний звіт про діяльність в Україні впродовж січня – червня цього року систем переказу коштів, створених нерезидентами.

Statistical data of the National Bank of Ukraine shows that in Ukraine, demand for money transfer services (including cross-border ones) remains great. Natural persons that do not have accounts with banks are the users of money transfer systems. We bring to your attention the analytical report on the operation of nonresident money transfer systems during January – June 2014 in Ukraine.

У першому півріччі 2014 року на території України функціонували 20 міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти¹. Учасниками таких систем є банки України, ПрАТ “Українська фінансова група” та національний оператор поштового зв’язку УДППЗ “Укрпошта”.

Впродовж січня – червня 2014 року сума транскордонних переказів, отриманих в Україні з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, становила **1 806.5 млн. доларів США** (в еквіваленті), що на **3.5%** менше², порівняно з аналогічним періодом 2013 року.

Загальна сума переказів, відправлених за межі України, становила **248 млн. доларів США** (в еквіваленті), що на **3%** менше, ніж у першому півріччі 2013 року.

Чотири міжнародні системи переказу коштів, запроваджені нерезиден-

тами, а саме “Western Union” (США), “MoneyGram” (США), “Блиц” (Росія) та “CONTACT” (Росія), використовувалися також для переказів як іноземної, так і національної валюти в межах України. Загальна сума переказів у іноземній валюті в межах України становила **143 тис. доларів США** (в еквіваленті), що в **3.5** рази менше, ніж за перше півріччя 2013 року. Загальна сума переказів у національній валюті – **139.6 млн. гривень**. Це на **36%** більше порівняно з аналогічним показником 2013 року. Перекази коштів у національній валюті в межах України здійснювалися за допомогою систем “Western Union” (США) та “Блиц” (Росія).

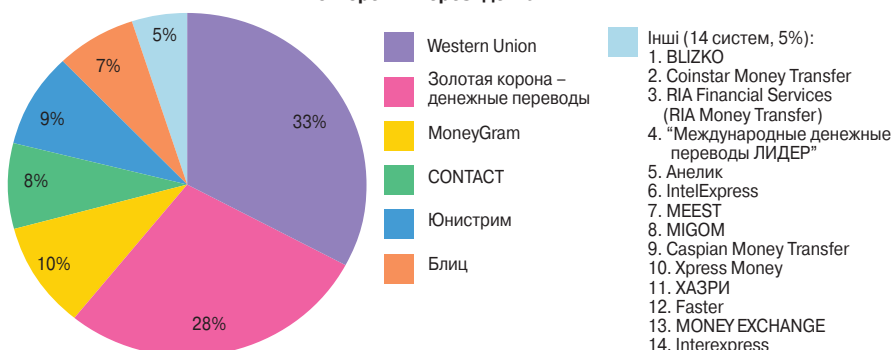
Обсяги транскордонних і внутріш-

ньодержавних переказів, здійснених за допомогою міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, наведено у таблиці 1.

Середня сума переказу в Україну впродовж січня – червня 2014 року зменшилася на **63 долари США** порівняно із середньою сумою в першому півріччі 2013 року та становила **423 долари США** (в еквіваленті). Середня сума переказу за межі України за цей період залишилася незмінною і становила **506 доларів США** (в еквіваленті).

Розподіл ринку транскордонних переказів у першому півріччі 2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року між системами-лідерами практично не змінився.

Графік 1. Розподіл суми транскордонних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами

¹ Станом на 01.07.2014 р. в Україні надавали послуги 19 систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти. У зв’язку з відкликанням Банком Росії 18.03.2014 р. у небанківської кредитної організації закритого акціонерного товариства “МИГОМ” ліцензії на здійснення банківських операцій, Національний банк України листом від 19.03.2014 р. № 68-111/11288 скасував реєстрацію договорів про участь у міжнародній платіжній системі “MIGOM”.

² Це пов’язано зі зменшенням обсягів переказів коштів до Автономної Республіки Крим та міста Севастополя.

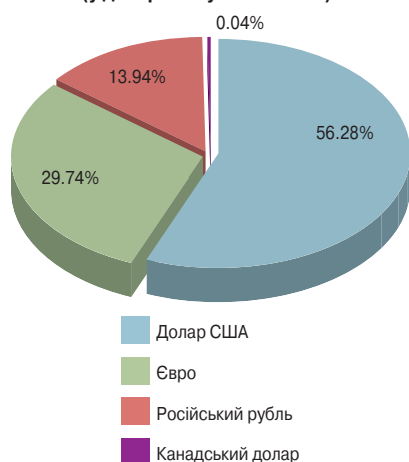
Таблиця 1. Загальні обсяги переказів, здійснених із використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у I півріччі 2014 року

№ п/п	Назва міжнародної системи переказу коштів та її платіжної організації	Кількість юридичних осіб, які уклали договори про участь у системі	Код валюти	Кількість переказів в Україну	Сума переказів в Україну (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів з України	Сума переказів з України (тис. одиниць валюти)	Кількість переказів у межах України	Сума переказів у межах України (тис. одиниць валюти)
1	“Юністрим” (КБ “Юністрим”, Росія)	59	USD	177 076	94 640	29 156	16 911	0	0
			EUR	28 776	10 899	4 371	1 992	0	0
			RUB	213 685	1 963 862	17 205	232 987	0	0
2	CONTACT (АКБ “РУССЛАВ-БАНК”, Росія)	48	USD	130 847	58 409	22 541	11 492	47	20
			EUR	28 192	9 651	3 711	1 444	12	4
			RUB	286 960	2 205 254	16 002	152 492	47	274
3	Western Union (Western Union Financial Services, Inc., США)	15	USD	971 798	467 514	111 889	59 471	81	78
			EUR	397 582	83 901	5 970	2 485	13	17
			RUB	53 174	539 912	8 449	86 158	0	0
			UAH	0	0	0	0	31 296	50 638
4	MoneyGram (MoneyGram Payment Systems, Inc., США)	31	USD	207 579	115 465	25 750	16 317	12	6
			EUR	146 281	45 665	23 337	9 606	6	1
5	MIGOM (НКО ЗАТ “МИГОМ”, Росія)	19	USD	395	291	276	119	0	0
			EUR	8	3	17	6	0	0
			RUB	2 286	28 948	749	6 478	0	0
6	Анелик (КБ “Анелик РУ”, Росія)	9	USD	5 997	4 489	998	461	0	0
			EUR	365	251	33	18	0	0
			RUB	1 415	16 902	108	2 054	0	0
7	Interexpress (АКБ “Интеркоопбанк”, Росія)	3	USD	60	25	4	4	0	0
			EUR	1	0	4	5	0	0
			RUB	74	670	1	2	0	0
8	“Золотая корона - денежные переводы” (РНКО “Платежный центр”, Росія)	15	USD	298 236	222 026	62 215	35 573	0	0
			EUR	13 170	7 810	3 935	1 923	0	0
			RUB	860 517	9 267 968	67 449	840 499	0	0
9	Xpress Money (Xpress Money Services Ltd., Великобританія)	2	USD	1 123	862	0	0	0	0
10	Coinstar Money Transfer (Coinstar MoneyTransfer Ltd., Великобританія)	4	USD	2 140	1 183	706	283	0	0
			EUR	43 016	13 105	479	175	0	0
11	“Международные денежные переводы ЛИДЕР” (НКО ЗАТ “ЛИДЕР”, Росія)	30	USD	18 779	10 405	5 655	3 402	0	0
			EUR	3 232	1 250	661	365	0	0
			RUB	34 347	271 558	3 489	30 297	0	0
12	BLIZKO (БАТ “АКБ “Связь-банк”, Росія)	11	USD	16 564	8 215	3 902	2 397	0	0
			EUR	848	497	263	147	0	0
			RUB	34 774	391 581	3 791	60 581	0	0
13	MONEY EXCHANGE (MONEY EXCHANGE, S. A., Іспанія)	1	EUR	228	68	0	0	0	0
14	Faster (АТ “БТА-банк”, Казахстан)	1	USD	127	243	37	23	0	0
			EUR	16	14	3	0	0	0
			RUB	3	67	2	15	0	0
15	Caspian Money Transfer (БАТ “Заминбанк”, Азербайджан)	5	USD	540	1 635	29	18	0	0
			EUR	65	32	5	2	0	0
			RUB	4	11	1	3	0	0
16	RIA Financial Services (RIA Money Transfer) (Continental Exchange Solutions, Inc., США)	9	USD	5 142	2 735	163	101	0	0
			EUR	30 370	9 738	206	63	0	0
			RUB	4	29	0	0	0	0
17	MEEST (MEEST CORPORATION INC., Канада)	2	USD	1 064	1 369	0	0	0	0
			CAD	869	809	0	0	0	0
18	“Блиц” (“Сбербанк России ОАО”, Росія)	1	USD	27 403	25 699	11 861	9 423	0	0
			EUR	2 399	1 804	1 154	674	0	0
			RUB	214 293	3 027 424	52 639	759 740	0	0
			UAH	0	0	0	0	18 697	88 940
19	IntelExpress (ТОВ МФО “Інтел Експрес Джорджія”, Грузія)	4	USD	1 029	779	41	19	0	0
			EUR	6 239	1 745	136	64	0	0
20	ХАЗРИ (БАТ “Капітал-банк”, Азербайджан)	4	USD	1 331	580	400	227	0	0
			EUR	3	0	3	0	0	0
			USD	1 867 230	1 016 565	275 623	156 241	140	104
			EUR	700 791	186 433	44 288	18 969	31	22
			CAD	869	809	0	0	0	0
			RUB	1 701 536	17 714 186	169 885	2 171 306	47	274
			UAH	0	0	0	0	49 993	139 577
	Усього								

Найбільші обсяги коштів у першому півріччі 2014 році переказано в Україну з використанням таких міжнародних систем переказу коштів (у дужках наведено дані за січень – червень 2013 року):

- “Western Union” (США) – 33% (30%);
 - “Золотая корона” (Росія) – 28% (25%);
 - “MoneyGram” (США) – 10% (9%);
 - “Юністрим” (Росія) – 9% (10%);
 - “CONTACT” (Росія) – 8% (9%);
 - “Блиц” (Росія) – 7% (6%).
- З використанням інших 14 міжнародних систем в Україну переказано 5% від загальної суми коштів (див. графік 1).

Графік 2. Розподіл суми трансграничних переказів, отриманих фізичними особами в Україні у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у розрізі основних валют переказу (у доларовому еквіваленті)

Кошти до України в I півріччі 2014 року надходили у чотирьох видах валюти:

– долари США – 56%;

– російські рублі – 30%;
– євро – 14%;
– канадські долари – 0.05%.

Розподіл сум отриманих переказів за видами основних валют наведено на графіку 2.

Найбільші суми коштів за переказами надійшли в Україну з таких країн:

– Росія – 55.6%;
– США – 8.9%;
– Італія – 5.9%;
– Іспанія – 2.2%;
– Ізраїль – 2.4%;
– Великобританія – 1.9%.

Водночас з України найбільші суми коштів відправлено до таких країн:

– Росія – 50.8%;
– Грузія – 5%;
– Китай і США – по 3%;
– Вірменія – 2.7%;
– Узбекистан та Ізраїль – по 2.4%.

У цілому, станом на 01.07.2014 р. установами-резидентами було укладено 273 договори з відповідними установами-нерезидентами про участь у міжнародних системах переказу коштів.

Найбільшу кількість договорів станом на 01.07.2014 р. уклали такі українські банки:

– АТ “Ощадбанк” – 13;
– ПАТ “ВТБ-банк” – 9;
– ПАТ “ВіЕс-банк” – 9;
– ПАТ КБ “Приватбанк” – 8;
– АБ “Укргазбанк” – 8.

Водночас найбільші обсяги коштів упродовж січня – червня 2014 року надійшли в Україну (з урахуванням коштів, виплачених банками-субагентами) через такі установи:

– ПАТ КБ “Приватбанк” – 40% (13 субагентів);
– АТ “Ощадбанк” – 9.4% (немає субагентів);
– АТ “Українська фінансова група” – 8.6% (31 субагент);
– АТ “Райффайзен-банк “Аваль” – 8.5% (20 субагентів);
– АТ “Дочірній банк Сбербанку Росії” – 7.3% (немає субагентів).

Розподіл сум переказів, отриманих фізичними особами в Україні за допомогою міжнародних систем переказу коштів у I півріччі 2014 року в розрізі регіонів України, свідчить про те, що найбільші суми переказів були отримані у таких регіонах України:

– місто Київ – 10.6%;
– Харківська, Донецька та Одеська області – по 7%;
– Дніпропетровська та Львівська області – по 6%;
– Івано-Франківська область – 5%;
– Луганська, Чернівецька та Запорізька області – по 4%.

Обсяги переказів, здійснених у I півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, у розрізі регіонів України, наведено у таблиці 2.

Отже, Україна залишається країною-реципієнтом трансграничних переказів: сума коштів, отриманих у державі з використанням міжнародних систем переказу коштів, платіжними організаціями яких є нерезиденти, у сім разів більша від суми коштів, відправлених за її межі. Співвідношення між сумами відправлених та отриманих трансграничних переказів залишається практично незмінним упродовж останніх років.

Матеріал підготовлено управлінням нагляду (оверсайта) за платіжними системами та системами розрахунків Департаменту платіжних систем та розрахунків Національного банку України.

Таблиця 2. Обсяги трансграничних переказів, здійснених у першому півріччі 2014 року з використанням міжнародних систем переказу коштів, створених нерезидентами, у розрізі регіонів України (у доларовому еквіваленті)

№ п/п	Регіон (область)	Сума переказів в Україну (тис. одиниць валюти)	Частка регіону у загальних обсягах переказів в Україну (відсотків)	Сума переказів з України (тис. одиниць валюти)	Частка регіону у загальних обсягах переказів з України (відсотків)
1	Автономна Республіка Крим*	57 869	3.20	11 790	4.76
2	Вінницька	55 175	3.05	4 553	1.84
3	Волинська	21 207	1.17	2 069	0.84
4	Дніпропетровська	104 998	5.81	17 838	7.20
5	Донецька	121 157	6.71	30 019	12.12
6	Житомирська	35 733	1.98	3 753	1.51
7	Закарпатська	62 444	3.46	2 604	1.05
8	Запорізька	69 349	3.84	10 407	4.20
9	Івано-Франківська	91 057	5.04	2 866	1.16
10	Київська	32 116	1.78	6 979	2.82
11	Кіровоградська	27 804	1.54	3 215	1.30
12	Луганська	80 105	4.43	17 306	6.99
13	Львівська	117 010	6.48	6 604	2.67
14	Миколаївська	54 698	3.03	6 203	2.50
15	Одеська	124 548	6.89	19 822	8.00
16	Полтавська	41 398	2.29	5 244	2.12
17	Рівненська	28 048	1.55	2 289	0.92
18	Сумська	38 785	2.15	3 488	1.41
19	Тернопільська	65 515	3.63	2 441	0.99
20	Харківська	134 722	7.46	18 679	7.54
21	Херсонська	47 948	2.65	5 079	2.05
22	Хмельницька	54 126	3.00	3 778	1.53
23	Черкаська	39 745	2.20	4 521	1.83
24	Чернівецька	77 206	4.27	3 162	1.28
25	Чернігівська	17 515	0.97	2 804	1.13
26	м. Київ	192 411	10.65	45 853	18.51
27	м. Севастополь*	13 677	0.76	4 347	1.75
	Усього	1 806 367	100.00	247 712	100.00

* Дані щодо Автономної Республіки Крим та м. Севастополя надані за період до набуття чинності Постановою Правління Національного банку України від 6 травня 2014 року № 260 “Про відкликання та анулювання банківських ліцензій та генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій окремих банків і закриття банками відокремлених підрозділів, що розташовані на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя”.

Ексклюзив/

Основні показники діяльності банків України на 1 липня 2014 року

Basic indices of activities of Ukrainian banks of the 1 July 2014

№ п/п	Назва показника	01.01. 2008 р.	01.01. 2009 р.	01.01. 2010 р.	01.01. 2011 р.	01.01. 2012 р.	01.01. 2013 р.	01.01. 2014 р.	01.07. 2014 р.
1	Кількість банків, що мають банківську ліцензію	175	184	182	176	176	176*	180*	174*
1.1	Із них: з іноземним капіталом;	47	53	51	55	53	53	49	51
1.1.1	у тому числі зі 100-відсотковим іноземним капіталом	17	17	18	20	22	22	19	19
2	Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	35.0	36.7	35.8	40.6	41.9	39.5	34.0	32.3
Активи, млн. грн.									
1	Активи, всього	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 306 962
1.1	Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	619 004	973 332	1 001 626	1 090 248	1 211 540	1 267 892	1 408 688	1 454 090
2	Готівкові кошти та банківські метали	18 313	20 668	21 725	26 749	27 008	30 346	36 390	32 273
3	Кошти в Національному банку України	19 120	18 768	23 337	26 190	31 310	33 740	47 222	36 743
4	Кореспондентські рахунки, відкриті в інших банках	26 293	40 406	51 323	67 596	78 395	99 472	78 106	73 169
5	Кредити надані	485 368	792 244	747 348	755 030	825 320	815 327	911 402	992 527
5.1	У тому числі: кредити, надані суб'єктам господарювання;	276 184	472 584	474 991	508 288	580 907	609 202	698 777	755 590
5.2	кредити, надані фізичним особам	153 633	268 857	222 538	186 540	174 650	161 775	167 773	174 512
6	Частка простроченої заборгованості за кредитами у загальній сумі кредитів, %	1.3	2.3	9.4	11.2	9.6	8.9	7.7	9.9
7	Вкладення в цінні папери	28 693	40 610	39 335	83 559	87 719	96 340	138 287	149 870
8	Резерви за активними операціями банків	20 188	48 409	122 433	148 839	157 907	141 319	131 252	147 850
Пасиви, млн. грн.									
1	Пасиви, всього	599 396	926 086	880 302	942 088	1 054 280	1 127 192	1 278 095	1 306 962
2	Капітал	69 578	119 263	115 175	137 725	155 487	169 320	192 599	178 424
2.1	У тому числі: статутний капітал	42 873	82 454	119 189	145 857	171 865	175 204	185 239	178 307
3	Зобов'язання банків	529 818	806 823	765 127	804 363	898 793	957 872	1 085 496	1 128 538
3.1	У тому числі кошти суб'єктів господарювання;	111 995	143 928	115 204	144 038	186 213	202 550	234 948	233 231
3.1.1	із них строкові кошти суб'єктів господарювання	54 189	73 352	50 511	55 276	74 239	92 786	104 722	97 477
3.2	Кошти фізичних осіб;	163 482	213 219	210 006	270 733	306 205	364 003	433 726	420 204
3.2.1	із них строкові кошти фізичних осіб	125 625	175 142	155 201	206 630	237 438	289 129	350 779	332 194
Довідково									
1	Регулятивний капітал, млн. грн.	72 265	123 066	135 802	160 897	178 454	178 909	204 976	187 344
2	Достатність (адекватність) регулятивного капіталу (H2), %	13.92	14.01	18.08	20.83	18.90	18.06	18.26	15.87
3	Доходи, млн. грн.	68 185	122 580	142 995	136 848	142 778	150 449	168 888	103 370
4	Витрати, млн. грн.	61 565	115 276	181 445	149 875	150 486	145 550	167 452	102 120
5	Результат діяльності, млн. грн.	6 620	7 304	-38 450	-13 027	-7 708	4 899	1 436	1 250
6	Рентабельність активів, %	1.50	1.03	-4.38	-1.45	-0.76	0.45	0.12	0.19
7	Рентабельність капіталу, %	12.67	8.51	-32.52	-10.19	-5.27	3.03	0.81	1.37

* Із них один банк має ліцензію санейного банку.

Матеріал підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

■ **Олександр Тридід**
Oleksandr Trydid

Доктор економічних наук, професор, директор Харківського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

*Dr. habil. (Economics), Professor, Director of the Kharkiv Institute of Banking of the University
of Banking of the National Bank of Ukraine*

E-mail: bank@khibs.edu.ua

■ **Наталія Погореленко**
Nataliia Pogorelenko

Кандидат економічних наук, доцент, докторант Університету банківської справи
Національного банку України

*Ph.D. (Economics), Associate Professor, Doctoral Candidate of the University of Banking
of the National Bank of Ukraine*

E-mail: pogorelenko@inbox.ru

Складові формування загальної концепції регулювання вітчизняної банківської системи

Components of formation of the general concept of domestic banking system regulation

У статті обґрунтовано важливість упровадження загальної концепції державного регулювання банківської системи, визначено особливість її регулювання як різновиду управління банківською діяльністю. Розкрито основні складові та узагальнено сутнісну змістовність загальної концепції державного регулювання банківської системи.

In the article, there is substantiated the importance of introduction of the general concept of the banking system regulation by the state. The authors determine the peculiarity of the regulation as a type of banking activity management. The article discloses basic components of the banking system regulation by the state and generalizes the essential consistency of the general concept of such regulation.

Ключові слова: банківська система, регулювання, концепція, держава, фінансовий ринок, горизонти регулювання.
Key words: banking system, regulation, concept, state, financial market, regulation prospects.

УПОРЯДКУВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН ЩОДО ФОРМУВАННЯ РЕГУЛЮЮЧИХ ВПЛИВІВ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Гармонійний розвиток держави значною мірою визначається стабільністю і безперервністю функціонування різних її суб'єктів господарювання та економічних агентів, тісно пов'язаних між собою у межах їхніх взаємовідносин. Важливу роль у такій взаємодії відіграють фінансові питання, адже саме фінансові ресурси мають найбільшу еластичність щодо перетворення на будь-який інший ресурс. Одне з центральних місць

у такому перетворенні посідає банківська система, яка забезпечує фінансовими ресурсами всі функціональні складові держави та окремих економічних агентів. Таке забезпечення досягається за рахунок акумулювання вільних на ринку фінансових ресурсів та їхнього наступного перерозподілу на основі розвитку кредитних відносин та довірчого управління фінансовими активами.

У сучасному світі економічних відносин можливість залучення дешевих вільних фінансових ресурсів обмежена. Більше того, такі ресурси необхідно вдало перерозподіляти між потребами держави та різних економічних агентів.

До цього варто додати й важливість функціонування банківської системи з погляду забезпечення параметрів макроекономічної стабільності розвитку держави та її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках. Тому цілком логічно постає питання впорядкування та структуризації взаємовідносин щодо формування регулюючих впливів у банківській системі в цілому. Саме цим і зумовлено тему даного дослідження, його актуальність і значущість практичного розгляду.

Функціонування і розвиток банківської системи істотно впливають на загальне економічне зростання держави та ефективність різних напрямів бан-

ківської діяльності і роботи за ними окремих банків. Прикладом досліджень засад державного регулювання банківської системи та їхньої належності й відповідності існуючим економічним реаліям з урахуванням умов її розвитку є праці Г.Карчевої, яка визначає особливості функціонування банківської системи в посткризовий період, ефективність відповідних важелів впливу з боку регулятора на певні події в банківській сфері [1]; М.Козоріз, яка аналізує ефективність регулювання банківської системи внаслідок впливу іноземного капіталу на розвиток різних банків [2]; О.Дзюблюка, Л.Прийдун, І.Д'яконової, котрі розкривають змістовність ефективного регулювання вітчизняної банківської системи в умовах інтеграції економіки України у світове господарство і лібералізації міжнародного руху капіталу [3, 4]. А.Куземін (А.Кuzemin), Г.Кот (G.Kots), В.Ляшенко (V.Liashenko) роблять порівняльний аналіз функціонування різних банківських систем та закладають базис для визначення ефективності їхнього управління на різних рівнях [5, 6].

Інші напрацювання з цієї тематики безпосередньо стосуються розкриття сутнісного змісту різноманітних заходів із регулювання банківської системи. До них варто віднести дослідження С.Лобозинської, в якому ґрунтовно розкрито роль та значення держави у забезпеченні ефективності регулювання банківської системи за різними напрямками здійснення банківської діяльності та її впливовості на певні сегменти національної економіки [7]; І.Д'яконової, де досліджується змістовність понятійного апарату з визначення сутності і змісту державного регулювання банківської системи [8]; І.Дудки, в якому аналізується взаємозв'язок державного регулювання банківських відносин та державної політики у цій сфері, що дає змогу розмежувати окремі рівні регулювання банківської системи [9].

Однак, незважаючи на існуючу ґрунтовність теоретичного узагальнення проблематики питання з державного регулювання вітчизняної банківської системи, на нашу думку, недостатньо опрацьовано питання щодо розкриття його основних ознак, а отже, й визначення загальної концепції цього регулювання. Тож метою цієї статті є розкриття основних складових загальної концепції державного регулювання вітчизняної банківської системи.

СУТІСНЕ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Як правило, розкриття сутнісного розуміння державного регулювання банківської системи зводиться або до обґрунтування відповідних моделей державного регулювання, або до ґрунтовного розкриття категорійного апарату зазначеного різновиду державного регулювання. Такий підхід до визначення сутнісного розуміння державного регулювання банківської системи визначається тим, що:

- окремі моделі, серед яких виділяють моделі як за кількістю діючих регулюючих органів (MFA, SFA та макро-регуляторна моделі [10, 11]), так і моделі за сферою відповідальності регулюючих органів (секторальна, функціональна, гібридна [12, 13]), які тісно взаємопов'язані між собою та розкривають зміст формування регулюючих впливів із боку регулятора щодо сталості функціонування банківського сектору. Тому такі моделі можна вважати основою розуміння дій регулюючих органів щодо формування впливів на дієвість банківської системи в цілому;
- категорійний апарат дає змогу вільно оперувати різними поняттями в межах визначеної проблеми та чітко формалізувати виникаючі проблеми, які потребують негайного розв'язання. Крім цього, категорійний апарат допомагає розібратися в теоретичних тонкощах сформованого питання, знайти прийнятні зв'язки з іншими проблемними питаннями теоретичного плану та визначити на теоретичному рівні шляхи їхнього розв'язання.

Слід також розуміти, що, з одного боку, існуючі моделі державного регулювання банківської системи не дають остаточної відповіді щодо їхнього вибору й особливостей реалізації у визначені часові інтервали функціонування банківської системи та забезпеченні взаємодії між різними елементами такої системи. З другого боку, категорійний апарат може змінюватися й розширюватися внаслідок виникнення нових аспектів цього питання, що також не дає змоги говорити про всеосяжність категорійного апарату в розв'язанні тих чи інших проблем.

Ключовим при визначенні сутнісного розуміння державного регулювання банківської системи постає розкриття цілої системи поглядів на це питання, врахування особливостей їхнього трактування та способу висвітлення, що загалом визначає таку

категорію, як “концепція”.

Різні моделі та категорійний апарат визначають основу розробки зазначеної концепції державного регулювання банківської системи. Проте, як було сказано вище, таке розуміння концепції потребує вільного оперування окремими дефініціями в межах відповідного категорійного апарату, який, згідно з обраною проблематикою дослідження, стосується передусім державного регулювання банківської системи. Тож у цьому сенсі варто звернути увагу на змістовність дефініцій “регулювання” та “банківська система”.

Дефініція “регулювання” зумовлює розгляд державного регулювання банківської системи як різновид управління зі зворотним зв'язком. Це визначається тим, що регулювання, поперше, є різновидом управління, яке передбачає підпорядкування певної системи окремим правилам. Тобто вже у цьому визначається взаємозалежність і наявність зворотного зв'язку з керуючим та керованими елементами загальної системи регулювання. Інакше кажучи, повинні бути встановлені окремі правила, норми функціонування певної системи, які потребують постійного моніторингу та в разі відхилення від таких правил і норм здійснюється зазначене регулювання. Такі правила та норми можуть видозмінюватися відповідно до зовнішніх умов або умов “інтелектуального” зростання керованої системи та визначення нових правил і норм відповідно до її розвитку. З точки зору регулювання банківської системи це означає, за необхідності, розробку таких заходів регулювання, які б унеможливили або мінімізували прояв впливу так званої ринкової неадекватності (іраціональна поведінка, асиметричність інформації, зовнішні ефекти, адаптаційні недоліки) у розвитку банківської діяльності та їхній тиск на економічний розвиток країни в цілому. По-друге, як слушно підкреслює І.Д'яконова, регулювання — це суб'єктивно-об'єктивні відносини, за яких регулювання є діяльність економічних суб'єктів і при цьому об'єкт у певних випадках виявляється єдиним суб'єктом, де держава не є винятком [8]. У даному випадку ми маємо вже не так управління зі зворотним зв'язком, як управління, яке передбачає можливість його зміни — тобто зміни первинних параметрів такого управління. Прикладом практичної реалізації зміни параметрів управління (регулювання) банківської системи

є постійне коригування нормативів здійснення банківської діяльності.

ПІДХОДИ ДО ПОБУДОВИ КОНЦЕПЦІЇ

Однією з ключових складових загальної концепції державного регулювання банківської системи є моніторинг, який і сприяє забезпеченню такого різновиду управління на підставі відстеження дотримання встановлених правил та норм (зокрема у вигляді низки різних індикативних показників) або визначає доцільність їхньої зміни.

Відповідно до концепції регулювання банківської системи на неї покладаються завдання, які стосуються функцій саме державного регулювання банківської системи. До них належать [7, 8, 14]:

- інституційна функція, яка забезпечує розвиток інституційного середовища діяльності банківської системи загалом та її функціональної спрямованості;
- регламентуюча, яка безпосередньо розкриває сутність державного регулювання банківської системи;
- соціальна, яка дає змогу захищати учасників банківського ринку;
- контрольна, спрямована на упередження виникнення небажаного розвитку банківської системи та впливу такого розвитку на економіку країни в цілому. Крім цього, контрольна функція є й основою безпеки банківського сектору країни;
- інтеграційна, що сприяє забезпеченню зв'язків між регулюючими державними органами й учасниками банківської системи та банківськими системами інших країн.

Тому ще однією зі складових концепції державного регулювання банківської системи є узагальнення функціональної спрямованості досліджуваного регулювання, що дає змогу розкрити основні завдання зазначеної концепції. Проте для повнішого розуміння таких завдань варто зазначити, що розкриття функцій державного регулювання банківської системи загалом зумовлює структурованість розгляду державного регулювання банківської системи, де необхідно виокремити: загальнодержавний рівень регулювання, до якого належить загальне регулювання фінансового ринку в цілому та безпосереднє банківське регулювання, яке здійснюється у вигляді банківського нагляду і банківського контролю.

Можна говорити про те, що завдання концепції державного регулювання банківської системи спрямовані за такими ключовими напрямками:

- досягнення макроекономічної рівноваги у розвитку країни в цілому на основі узгодженості й збалансованості руху різних фінансових та матеріальних потоків усіх суб'єктів держави, а не лише тих, які підлягають регулюванню;
- забезпечення стійкості й стабільності розвитку фінансового ринку за рахунок удосконалення руху фінансових потоків окремих його сегментів;
- розвиток ринку банківських послуг за рахунок стабільності функціонування окремих банків, взаємності й безконфліктності у їхній діяльності на ринкових засадах;
- захист прав усіх учасників ринку банківських послуг.

Інакше кажучи, множина завдань концепції державного регулювання банківської системи охоплює макrorівень, мезорівень та мікрорівень взаємодії всіх учасників економічних відносин.

Важливість урахування окремих напрямів та завдань підтверджує й розгляд такої дефініції, як "банківська система", тобто сукупність різних видів національних банків і кредитних установ. Згідно ж із вітчизняним законодавством банківська система складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені та діють на території України відповідно до Закону "Про банки і банківську діяльність" [15]. Тобто сутнісне розуміння визначення банківської системи не лише підкреслює значущість ранжування окремих завдань із реалізації концепції державного регулювання банківської системи, а й визначає підпорядкованість таких завдань різним регуляторам. Це свідчить про інтегровану модель регулювання банківської системи відповідно до окремих секторальних напрямів банківської діяльності, де можна виділити не лише банківський сектор, а й страховий та фондовий ринки. Не менш суттєвим питанням є й узгодженість дій різних регуляторів, що накладає додаткові умови з визначення складових концепції державного регулювання банківської системи. Передусім це пов'язано з необхідністю розгляду так званих горизонтів запровадженої концепції.

Зазвичай під горизонтом в управлінні, різновидом чого і є зокрема регулювання, розуміють часові інтервали впроваджених впливів. Тож у даному

сенсі варто розуміти, що концепція державного регулювання банківської системи повинна розглядатися в короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах. Дієвість досліджуваної концепції на зазначених часових інтервалах значною мірою визначається як умовами (економічними, політичними, соціальними) здійснення банківської діяльності та розвитку банківської системи, так і за різними напрямками затребуваності банківських послуг. Це потребує, за необхідності, доповнення концепції державного регулювання банківської системи відповідним механізмом регулювання банківської діяльності (що визначається в цілому системою методів, принципів та заходів із застосування впливів щодо регулювання банківської системи за різними рівнями впровадження цієї концепції).

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ КОНЦЕПЦІЇ

Таким чином, основними складовими концепції державного регулювання банківської системи є:

- впроваджені моделі з регулювання банківської системи та категорійний апарат такого регулювання як основи розробки множини заходів для впливу на банківську систему;
- моніторинг, який дає змогу забезпечити виконання державного регулювання банківської системи;
- механізм реалізації державного регулювання банківської системи, який визначає множину методів, принципів та заходів щодо застосування впливів із регулювання банківської системи;
- узагальнення функціональної спрямованості банківського регулювання за різними його рівнями, що дає змогу розкрити основні завдання концепції, яка розглядається;
- горизонти розкриття концепції державного регулювання банківської системи, що дає змогу врахувати сформовані економічні, політичні та соціальні умови розвитку країни і їхній вплив на формування взаємовідносин у банківській діяльності. Це сприятиме визначенню напрямів розвитку окремих її різновидів, взаємодії різних сегментів фінансового ринку країни.

Отже, загалом державне регулювання банківської системи можна визначити як сукупність взаємопов'язаних різноманітних економічних відносин із приводу досягнення стабільного та ефективного розвитку банківської системи для забезпечення за-

гального розвитку країни в цілому. Концепція державного регулювання банківської системи є складним та багатограним процесом, спрямованим на економічний розвиток країни на основі вдосконалення її фінансового ринку, пріоритетом якого є регулювання банківської системи.

ВИСНОВКИ

У статті проведено узагальнений аналіз головних складових концепції державного регулювання банківської системи, до яких віднесено основні елементи, що забезпечують та розкривають можливість здійснення різних заходів із регулювання банківської системи на окремих рівнях такого різновиду управління. Окремо виділено горизонти запровадження зазначеної концепції, що дає змогу врахувати як умови здійснення банківської діяльності та розвитку банківської системи, так і напрями затребуваності банківських послуг.

На підставі проведеного аналізу визначено змістовну сутність державного регулювання банківської системи та відповідної концепції його впровадження. З метою практичної реалізації зазначеної концепції доцільне розкриття загального підходу з упровадження як її окремих складових, так і в цілому, що є предметом подальшого напряму дослідження.

Література

1. Карчева Г. Особливості функціо-

нування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г.Карчева // Вісник Національного банку України. — 2009. — № 11. — С. 10–16.

2. Козоріз М. А. Методологічні засади дослідження впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи України / М.А.Козоріз // Фінанси України. — 2007. — № 11. — С. 95–102.

3. Дзюблюк О. Розвиток банківської системи в умовах інтеграції економіки України у світове господарство і лібералізації міжнародного руху капіталу / О.Дзюблюк, Л.Прийдун // Світ фінансів. — 2008. — № 2. — С. 8–19.

4. Д'яконова І. Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків / І.Д'яконова // Вісник Національного банку України. — 2008. — № 2. — С. 26–31.

5. Kuzemin A. Fuzzy set theory approach as the basis of analysis of financial flows in the economical security system / A.Kuzemin, V.Lyashenko // International Journal Information Theories & Applications. — 2006. — Vol. 13. — Iss. 1. — P. 45–51.

6. Kots G. P. Banking sectors of the economies of European countries in the representation of statistical interrelation between indices that characterize their development / G. P. Kots, V. V. Lyashenko // European Applied Sciences. — 2012. — № 1. — С. 461–465.

7. Лобозинська С. М. Державне регулювання банківської системи України / С.М.Лобозинська. — Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. — 416 с.

8. Д'яконова І. І. Державне регулю-

вання банківської діяльності: вивчення моделей, обґрунтування категорійного апарату / І.І.Д'яконова // Вісник Української академії банківської справи. — 2007. — № 2 (23). — С. 9–16.

9. Дудка І. М. Державне регулювання банківських відносин як ключовий компонент державної політики в цій сфері / І.М.Дудка // Часопис Київського університету права. — 2009. — № 4. — С. 162–168.

10. Levine Ross. Bank-based and market-based financial systems: cross-country comparisons / Levine R., Demirguc-Kunt A. — Washington D. C.: World Bank, mimeo, 1999. — 73 p.

11. Briault C. The Rationale for a Single National Financial Services Regulator / Briault C. — Financial Services Authority, 1999. — 42 p.

12. Клапків Ю. М. Формування інтегрованого нагляду за міжсекторовою діяльністю фінансових інституцій / Ю.М.Клапків // Всеукраїнський науково-виробничий журнал “Інноваційна економіка”. — 2010. — № 2. — С. 148–152.

13. Дубков С. Еволюція надзора за діяльністю банків во второй половине XX — начале XXI вв. / С.Дубков // Банковский вестник. — 2009. — № 1. — С. 14–20.

14. Лобозинська С. Функції державного регулювання банківської системи / С.Лобозинська // Формування ринкової економіки в Україні. — 2009. — С. 365–368.

15. Закон України “Про банки і банківську діяльність”. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.

Монети України/

Про введення в обіг пам'ятних монет “220 років м. Одесі”

Putting into circulation the commemorative coin “220 Years of the City of Odesa”

Національний банк України, продовжуючи серію “Стародавні міста України”, 28 травня 2014 року ввів в обіг пам'ятні монети номіналами 10 та 5 гривень, присвячені одному з провідних промислових, наукових і культурних центрів нашої держави — місту-герою Одесі, яке називають південними морськими воротами України, справжньою перлиною, розташованою на березі Чорного моря.

Територія сучасного міста була заселена з найдавніших часів, тут існували поселення та городища різних племен і на-

родів, а наприкінці XVIII ст. на місці поселення Хаджибей поставили порт і місто.

Монету номіналом 10 гривень виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — пруф, маса дорогоцінного металу в чистоті — 31.1 г, діаметр — 38.6 мм, тираж — 3 000 штук. Гурт монети — гладкий із заглибленими написами, якими зазначено метал, його пробу — **Ag 925**, масу дорогоцінного металу в чистоті — **31.1**, а також розміщено логотип Монетного двору Національного банку України.

Монету номіналом 5 гривень виготовле-

но з нейзильберу. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса — 16.54 г, діаметр — 35.0 мм, тираж — 30 000 штук. Гурт монети — рифлений.

На аверсі обох монет розміщено: вгорі малий Державний герб України, напис півколом — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ**; ліворуч — рік карбування монети **2014**, під яким на монеті з нейзильберу — логотип Монетного двору Національного банку України; зображено стилізовану композицію — пам'ятник Дюку Рішельє на тлі Потьомкінських сходів (праворуч), Одеський національний академічний театр опери та балету (ліворуч), під яким — стилізовані хвилі; внизу — номінал: на монеті зі срібла — **10 / ГРИВЕНЬ**, на монеті з нейзильберу — **5 / ГРИВЕНЬ**.

На реверсі обох монет зображено фрагмент панорамного вигляду Одеської затоки та міста з літографії XIX ст., на передньому плані — вітрильник, ліворуч — герб Одеси, над яким напис — **1794** та **ОДЕСА** (праворуч).

Художники — Володимир Таран, Олександр Харук, Сергій Харук.

Скульптори — Володимир Дем'яненко, Анатолій Дем'яненко.

Пам'ятні монети номіналами 10 та 5 гривень “220 років м. Одесі” є дійсними платіжними засобами України й обов'язкові до приймання без будь-яких обмежень за їх номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “Рачок” Putting into circulation the commemorative coin “Cancer (Little Crab)”

Національний банк України, продовжуючи серію “Дитячий зодіак”, 20 червня 2014 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 2 гривні, присвячену дітям, які народилися під сузір'ям Рака.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в чистоті — 7.78 г, діаметр — 26.5 мм, тираж — до 10 000 штук. Гурт монети, яка має форму дев'ятикутника, — гладкий.

На аверсі розміщено: вгорі малий Державний герб України, написи — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі півколом), номінал — **ДВІ ГРИВНІ** (внизу); стилізовану композицію — на тлі зоряного неба зображення знаків зодіаку, під якими на Місяці солодко спить дитина; рік карбування монети — **2014** і логотип Монетного двору

Національного банку України (праворуч), зазначено метал, його пробу та масу дорогоцінного металу в чистоті — **Ag 925 / 7.78** (ліворуч).

На реверсі зображено стилізовану композицію — ліворуч на матовому тлі символ знака зодіаку Рак, у центрі на траві — рачок, угорі напис — **РАЧОК**.

Художник — Наталія Фандікова.

Скульптори — Святослав Іваненко, Володимир Атаманчук.

Пам'ятна монета номіналом 2 гривні “Рачок” є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Про введення в обіг пам'ятної монети “Левенятко” Putting into circulation the commemorative coin “Leo (Little Lion)”

Національний банк України, продовжуючи серію “Дитячий зодіак”, 18 липня 2014 року ввів в обіг пам'ятну монету номіналом 2 гривні, присвячену дітям, які на-

родилися під сузір'ям Лева.

Монету виготовлено зі срібла 925 проби. Категорія якості карбування — спеціальний анциркулейтед, маса дорогоцінного металу в

чистоті — 7.78 г, діаметр — 26.5 мм, тираж — до 10000 штук. Гурт монети, яка має форму дев'ятикутника, — гладкий.

На аверсі розміщено: вгорі малий Державний герб України, написи — **НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ** (вгорі півколом), номінал — **ДВІ ГРИВНІ** (внизу); стилізовану композицію — на тлі зоряного неба зображення знаків зодіаку, під якими на Місяці солодко спить дитина; рік карбування монети — **2014** та логотип Монетного двору Національного банку України (праворуч), зазначено метал, його пробу та масу дорогоцінного металу в чистоті — **Ag 925 / 7.78** (ліворуч).

На реверсі зображено стилізовану композицію — ліворуч на матовому тлі символ знака зодіаку Лев, у центрі на траві — левенятко, вгорі напис — **ЛЕВЕНЯТКО**.

Художник — Наталія Фандікова.

Скульптор — Святослав Іваненко.

Пам'ятна монета номіналом 2 гривні "Левенятко" є дійсним платіжним засобом України та обов'язкова до приймання без будь-яких обмежень за її номінальною вартістю до всіх видів платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів.

Полемічні нотатки/

Українська інтелектуальна еліта як рушій на шляху до європейських цінностей

Ukrainian intellectual elite as a mover on the way to European values

"Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей" – така традиційна тема Міжнародних філософсько-економічних читань, які вже всьоме відбулися у Львівському інституті банківської справи Університету банківської справи НБУ. У цьому форумі, що має міждисциплінарний характер, беруть участь провідні дослідники в галузях економічних, філософських, соціологічних, політичних, педагогічних, історичних, юридичних, філологічних, технічних наук та з державного управління. Цьогоріч обговорювалися тенденції та перспективи європейської інтеграції України в аспекті співвідношення економічних і соціально-гуманітарних вимірів модернізації українського суспільства.

The Lviv Institute of Banking of the NBU University of Banking held the International philosophical and economic meeting for the seventh time. "Philosophy of the financial civilization: a man in the money world" was the traditional theme of the meeting. Leading researchers in economic, philosophical, sociological, political, pedagogic, historical, legal, philological, and technical sciences and in public management took part in the interdisciplinary forum. The forum participants discussed trends and prospects of Ukraine's European integration in the context of correlation of economic and social and humanitarian dimensions of modernization of the Ukrainian society.

Україна переживає переломний час — час великих сподівань і ве-

ликих викликів. Це не могло не позначитися і на тематиці та загальній атмосфері VII Міжнародних філософсько-економічних читань. Як зазначила, відкриваючи читання, ректор Університету банківської справи НБУ **Тамара Смовженко**, зовсім не випадково центральними темами обговорення обрано дві взаємопов'язані проблеми, що перебувають у центрі складних процесів у сучасній Україні. Перша з них — аксіологічна дилема розвитку: Європа цінностей чи суперництва? Друга тема — роль і місце вітчизняної інтелектуальної еліти в економічній і соціальній модернізації українського суспільства.

Ключову доповідь з проблем європейської інтеграції ініціював і виніс на обговорення доктор економічних наук, професор Вищої школи банківництва в м. Познані (Республіка Польща) **Юзеф Габер**. Як почесний член Українського філософсько-економічного наукового товариства і фахівець, добре обізнаний із ситуацією в Європейському Союзі, професор проаналізував євроінтеграційні перспективи України, поглянувши на проблему через призму цінностей та суперництва.

Європа цінностей стала основою створення сучасного Європейського Союзу, нагадав доповідач. Йдеться

Тамара Смовженко відкриває цьогорічні Філософсько-економічні читання.

про християнсько-демократичні цінності, у центрі яких — людина. На початку шляху до європейської інтеграції, коли світ після Другої світової війни був біполярним, чітко розділеним на Схід і Захід, Європа особливо потребувала таких цінностей, як взаємна довіра, солідарність, права людини, свобода і право на розвиток, співпраця, повага до національних культур. До числа найважливіших цінностей, якими зазвичай називають мир і безпеку, професор Габер додає ще й довіру, зокрема довіру до принципів міжнародного права. На жаль, у XXI столітті ми спостерігаємо дуже тривожну тенденцію нехтування міжнародним правом як основою міжнародного порядку, а отже, цінністю безпеки як умовою не лише для виживання окремих осіб або груп, а в першу чергу їхнього розвитку, зауважив він. Європа солідарності змогла реалізувати амбітну мету — створила спільний ринок, що, на переконання доповідача, є найважливішим досягненням європейської інтеграції. Адже ніщо не було таким привабливим для людей, як чотири свободи ринку, а саме: свобода вільного руху товарів, капіталів, послуг і людей. До речі, професор висловив думку, що саме відсутність гарантій для громадян України стосовно надання їм свободи пересування в рамках Європейського Союзу було однією з причин виникнення протестного Євромайдану та подальшої ескалації подій.

Куди ж тепер поділися європейські цінності? З початком фінансово-економічної кризи на перший план вийшли прагматичні інтереси: суперництво, конкуренція, прагнення до переваг — і не лише у сфері економіки. Інтереси виявилися важливішими за солідарність, констатував учений. Це небезпечне явище, тому що інтереси чітко пов'язані з певною ситуацією: якщо інтереси сторін стають несумісними, колишній союзник перестає ним бути, натомість відносини із суперником можуть виявитися важливішими за попередні заяви. Найпотужніші країни ЄС, такі як Німеччина, Франція чи Великобританія, проголошують різні декларації, наприклад, про запровадження санкцій проти Росії, але вони не справляють значного впливу, тому що ці країни мають власні інтереси з Росією, зокрема у газовій сфері. Інтереси лежать в основі мінливої позиції щодо розширення ЄС на схід, ставлення до

свободи пересування тощо. “Загалом така цінність, як свобода, зазнає суттєвої трансформації, нових витончених форм і методів обмеження під гаслом політкоректності”, — зауважив Юзеф Габер.

Нині світ знову розділений, але він значно складніший, багатоплярний, на його полюсах — гегемони: США, Китай, Росія, а також Європейський Союз, який рухається шляхом перетворення на глобального гравця, в напрямі реалізації концепції трансформації з міжнародної організації у супердержаву, побудовану на принципах федерації. Незважаючи на внутрішню конкуренцію, існування Європи “двох швидкостей” із високорозвинутих і слабких країн, усе більше з'являється наддержавних органів ЄС, суверенітет як атрибут окремих держав, по суті, залишився в минулому, європейське право має пріоритет перед національним законодавством тощо. Там, де є зіткнення інтересів гегемонів, неминуче виникає конфлікт. Події, пов'язані з відкладенням у часі підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, чітко вказують на гегемонічний характер цього конфлікту.

Відхід від цінностей послаблює Європу, вважає професор із Польщі. Водночас він висловив тверде переконання в тому, що Європейський Союз ще має шанси відродити базові цінності, які свого часу були рушійною силою його становлення і розвитку. Для цього Європа потребує цілісного стратегічного бачення єдності в континентальному, а не лише політичному вимірі, брак якого є виявом слабкості міжнародної та безпекової політики Євросоюзу в протистоянні з іншими світовими гегемонами, зазначив Юзеф Габер.

Учасникам читань цікаво було почути міркування традиційного опонента, доктора економічних наук, професора, президента Академії філософії господарства, керівника Центру суспільних наук Московського державного університету ім. М.Ломоносова Юрія Осипова. Однак він, як і решта запрошених учасників із Росії, на конференцію не прибули.

Натомість органічним доповненням погляду “зовні” на євроінтеграцію стала друга, не менш важлива тема: *роль і місце вітчизняної інтелектуальної еліти в економічній і соціальній модернізації українського суспільства*. Цю проблему було порушено

Юзеф Габер передав кілька примірників своєї монографії для бібліотеки Університету банківської справи НБУ.

під час круглого столу “Інтелектуали — мораль — влада в контекстах європейської інтеграції України”. Погодьтеся, синергія цих трьох складових важлива для України як з огляду на євроінтеграцію, так і для об'єднання нині штучно розділеної країни. Модератором круглого столу виступив доктор філософських наук, професор Національного університету “Кієво-Могилянська академія”, президент Філософського фонду України, головний редактор журналу “Філософська думка”, провідний науковий співробітник Інституту філософії імені Г.Сковороди НАН України **Сергій Пролеєв**. Він започаткував відкриту дискусію довкола можливостей інтелектуального самовираження, реалізації потуги українських науковців у нових умовах світової трансформації.

А розпочав з того, що у світі загалом і в Україні зокрема останнім часом спостерігаються кардинальні зміни режимів існування та мислення, відбувається суттєва трансформація світового порядку. Такий стан змін супроводжується не лише новими викликами, на які світ поки що реагує безпорадністю і браком чіткої протидії, а, на переконання вченого, ще й відкриває перед інтелектуалами нові можливості. Історія свідчить, що саме кризові часи є особливо плідними для інтелектуалів. Не втратити такого унікального шансу, оперативного і продуктивного відгукнутися на запити сьогодення — у цьому полягає відповідальність і моральність науковців-інтелектуалів. Чи готова до цього академічна наука, а ще біль-

ше — університети як науково-освітні центри, основні рушії “суспільства знань”? Наскільки тотожні в нинішніх умовах поняття “знання” та “освіченість”, чи не відірвані вони від дійсності, чи в змозі вони спрямовувати і супроводжувати реальний поступ людства?

Головну проблему існування українського інтелектуала та результатів його праці Сергій Пролеєв вбачає у незатребуваності суспільством так званої “автономії розуму” — самодостатньої значущості раціонального мислення в усіх можливих сферах життєдіяльності. В Україні на інтелектуалів та їхні праці не зважає влада, ними нехтує бізнес, навіть школа без них цілком обходиться. На даному етапі можна говорити лише про усвідомлення потреби становлення такої цінності, як інтелект, розум, мислення. Нинішнє світоглядне, геополітичне “перезавантаження” українського суспільства дає шанс і можливість такої ж зміни режиму інтелектуальної праці на засадах інноваційності і креативності.

Гарячий відгук аудиторії викликали тези про необхідність суттєвих інституційних змін в університетах, впровадження їхньої реальної автономії, що стане запорукою ефективної трансформації та інтелектуального оновлення решти галузей суспільного життя. Учасники дискусії в контексті реформування університетів наголошували на фінансово-кошторисних проблемах університетської науки, необхідності наділення широкими самоврядними правами та повноваженнями педагогічно-студентської громади, поліпшення її взаємодії з адміністрацією, а також дискутували про мотивацію, готовність сторін брати на себе відповідальність і провадити реформи, аналізували організаційну специфіку європейських університетів, зокрема польських.

Кандидат політичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Ігор Берег** повернувся до заявленої теми круглого столу “Інтелектуали — мораль — влада в контекстах європейської інтеграції України” і висловив кілька тез. Зокрема, він нагадав слова Н.Макіавеллі, що мораль і політика (тобто влада) несумісні. Водночас навів зразки суто української історичної традиції, починаючи від Володимира Великого, Івана Вишенського, статутів і полі-

тичних програм Кирило-Мефодіївського братства, де мораль ставилася попереду політики і влади й стверджувалося, що будь-який правитель має бути моральним. А як узгодити європейські цінності зі збереженням національно-культурної ідентичності? Ігор Берег висловився за проведення реєстру українського інтелектуального потенціалу та нашої інтелектуальної спадщини з минулого до сьогодення, вирішити де-факто і де-юре проблеми захисту інтелектуальної власності, реформувати систему підготовки наукових кадрів.

Кандидат економічних наук, доцент Київського національного економічного університету ім. В.Гетьмана **Тамара Панфілова** звернула увагу на жалюгідне фінансування науки державою, водночас, на її думку, для вченого головне не гроші, а моральне задоволення від самореалізації, що підтверджує високу моральність вітчизняних інтелектуалів. Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін Львівського інституту банківської справи УБС НБУ **Зінаїда Гіперс** провела паралель між громадською освітньо-виховною діяльністю товариств “Прогрес” і “Рідна школа” в XIX–XX століттях та проектом підвищення фінансової грамотності населення, сподвижниками якого в XXI столітті виступили Університет банківської справи і Національний банк України, своєрідним сучасним зразком виходу інтелектуалів-науковців з академічного “кокону” до широкої громадськості з просвітницькою місією. Кандидат філософських наук **Оксана Кожем’якіна** з Черкаського державного технологічного університету загострила увагу присутніх на питанні функціональної значущості, затребуваності інтелектуалів, їхніх праць та розробок з боку представників політичної влади, готовності до них дослухатися. Конформізм або вільнодумство, пряма залежність від влади чи загроза покарання — це лише деякі моделі та чинники взаємин інтелектуалів і влади, наведені учасниками дискусії.

Сергій Пролеєв із цього приводу нагадав слова англійського філософа Френсиса Бекона, що знання — це сила. Інтелектуали, орієнтуючись на європейські цінності, мають усвідомити, що розум є самодостатньою владою, відповідно бути ангажованими в суспільне життя, медіапросвіт, артикулювати те, з чим будуть

змушені рахуватися носії влади. Поки ж інтелектуали почуватимуться обслугою поважних можновладців, — такими вони й залишатимуться. Позиція пасивного очікування оптимальних умов приречена на поразку, наголосив Сергій Пролеєв.

У доповідях, озвучених на пленарному та секційних засіданнях, порушувалася ціла низка економічних і гуманітарних проблем сучасної цивілізації. Зокрема, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та менеджменту Черкаського інституту банківської справи УБС НБУ **Роберт Пустовийт** проаналізував сутність соціально-економічної ефективності, теоретичну генезу цієї категорії, методологію її вимірювання й оцінки, відмінність понять “ефективність” і “продуктивність” та навіть перелік завдань, системне вирішення яких забезпечить удосконалення соціально-економічної ефективності в Україні, сприятиме створенню відповідного етичного контексту з урахуванням трансформаційних реалій та подій, що відбуваються у глобалізованій економіці. Доктор економічних наук, професор Харківського національного економічного університету ім. С.Кузнеця **Володимир Липов** простежив змістовні характеристики інститутів ринку і грошей у контексті впливу на господарську діяльність таких соціальних орієнтацій національних ціннісних систем, як індивідуалізм (у країнах ринкового капіталізму) або корпоративізм (у країнах соціально-демократичного капіталізму).

До VII Міжнародних філософсько-економічних читань “Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей” було видано збірник наукових праць, у якому представлено результати міждисциплінарних досліджень членів Українського філософсько-економічного наукового товариства з Києва, Львова, Черкас, Донецька, Харкова, Одеси, Івано-Франківська, Дрогобича та інших міст. Ці праці, стали важливим внеском у вивчення соціальної природи сучасних грошей та фінансової цивілізації.

Юрій Матвійчук,

Yurii Matviichuk,

*“Вісник Національного банку України”.
«Herald of the National Bank of Ukraine».*

Фото Олександра Іващенко.

Photos by Oleksandr Ivashchenko.

Нотатки з конференції/

Регіональна економічна співпраця сприятиме сталому розвитку України

Regional economic cooperation will facilitate the sustainable development of Ukraine

Налагодження ефективної взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями та регіональними організаціями економічного розвитку нині є важливим напрямом розвитку міждержавних відносин. Економіка України як ніколи потребує інвестицій, значні обсяги яких може запропонувати лише глобальний фінансовий ринок та інвестори країн-партнерів. Про необхідність активізації роботи у цій сфері йшлося під час конференції “Українська призма: співпраця України з міжнародними організаціями”, котра відбулася в Києві під егідою Регіонального представництва Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні у партнерстві з Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень.

At present, entering into effective cooperation with international financial institutions and regional organizations of economic development is an important direction on the way of international relations development. Ukraine's economy is in extreme need of investments, and solely the global financial market and investors from countries-partners can offer their large volumes. The necessity of intensifying the work in this area was discussed in the conference “Ukrainian prism: cooperation of Ukraine with international organizations”, which was held in Kyiv under the aegis of the Regional Mission of the Friedrich Ebert Foundation in Ukraine in partnership with Polissya Foundation for International and Regional Studies.

Збереження балансів у міжнародних економічних відносинах і відстоювання національних інтересів під час співпраці є справжнім мистецтвом професіоналів-віртуозів. Експерти одностайні: необхідно поглиблювати взаємодію з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та регіональними організаціями, до складу яких входить Україна. Для подолання наслідків економічної кризи та сталого економічного розвитку необхідно розвивати політику активного та конструктивного діалогу з міжнародними фінансовими організаціями (МФО). Важливою складовою має стати проведення інституційних змін та економічно-соціальних перетворень у державі, оздоровлення економіки, раціональна соціальна політика та збалансованість бюджетних видатків.

Цілком очевидно, що у співпраці з партнерами необхідно розробити чіткий та реалістичний план відновлення і сталого піднесення економіки з урахуванням пріоритетного розвитку перспективних інноваційних секторів, поступового скорочення дотацій на збиткові, малорентабельні та неконкурентоспроможні виробництва. Залучаючи зовнішні ресурси, необхідно враховувати, що значне зростання обсягів зовнішньої заборгованості загрожує економічній безпеці держави. Прозорість роботи з такими кредитами на всіх етапах — від розгляду питання до безпосе-

редньої реалізації проекту має стати нормою. Це також сприятиме прозорості владних органів та зростанню рівня ефективності державних витрат.

Зважаючи на те, що більшість країн — членів МВФ розподіляється на різні групи впливу, Україні необхідно поглиблювати співпрацю з усіма країнами-партнерами для вироблення консолідованої позиції та її підтримки при розгляді питань по суті. Очевидно, що до потенційних країн-партнерів належатимуть інші позичальники МВФ, які мають аналогічні макроекономічні передумови та потреби в отриманні кредитів. Ці країни можуть об'єднатися в окремий пул, який формуватиме спільну позицію і братиме участь у розробці пропозицій щодо реформування МВФ.

Відкриваючи дискусію, координатор проекту “Українська призма” **Геннадій Максак** зазначив, що правильно вибудована політика України щодо співпраці з міжнародними організаціями може значно посилити потенціал нашої держави у подоланні наслідків економічної кризи, спровокованої агресією Росії та безвідповідальною політикою минулої влади. При відстоюванні національних інтересів Київ може знайти повне розуміння з міжнародними фінансовими організаціями, а також зміцнити свої економічні позиції в регіоні завдяки активній діяльності в рамках регіо-

нальних економічних об'єднань.

На думку начальника відділу міжнародних фінансових інституцій департаменту міжнародних організацій Міністерства закордонних справ України **Андрія Кононенка**, Україні необхідно позиціонувати себе та реалізувати свій потенціал як суб'єкта, а не об'єкта зовнішньоекономічної політики. При цьому необхідно активно відстоювати не лише власні економічні інтереси, а й інтереси країн-партнерів. Завдяки цьому Україна може здобути статус лідера групи країн, засвідчити свою активну позицію та окреслити сферу регіональних економічних інтересів. За словами дипломата, відносини України з регіональними міжнародними організаціями впродовж останніх років були зведені фактично до мінімального рівня. Політична та економічна міжнародна блокада попереднього уряду призвели до згорання та заморожування програм міжнародної економічної співпраці як на глобальному, так і на регіональному рівнях. В останні кілька років Україна головувала в Центральньо-європейській ініціативі, Організації Чорноморського економічного співробітництва, Організації за демократію та економічний розвиток ГУАМ, але жодних вагомих здобутків у розширенні регіонального економічного співробітництва з країнами-сусідами за ці роки не було. Внаслідок цього позиція України у сфері міжна-

родних відносин слабшала. Нині необхідно вибудовувати нову цілісну позицію держави у взаємовідносинах як із глобальними інституціями, так і з регіональними економічними міждержавними об'єднаннями. Потрібно відновлювати і розвивати конструктивну співпрацю з міжнародними партнерами, оскільки жодні проблеми внутрішнього розвитку не можуть бути вирішені без участі та підтримки наших іноземних партнерів.

Експерти наголошують, що кожна позиція міжнародних фінансових організацій — це не лише кошти для споживання чи розбудови інфраструктури, а насамперед інструмент для проведення секторальних соціально-економічних реформ, зокрема систем управління, інфраструктури, виробництва, якості та сертифікації. Також необхідно кардинально трансформувати систему розподілу благ у суспільстві, адже в доходах домашніх господарств України субсидії з різних бюджетних та позабюджетних джерел становлять 44%, а заробітна плата — 42%. Ця викривлена пострадянська модель розподілу суспільних благ призводить до низької продуктивності праці, натомість стимулює споживацькі та патерналістські очікування в суспільстві.

Голова координаційної ради Українського кредитно-банківського союзу **Борис Соболев** розставив деякі акценти щодо налагодження ефективної взаємодії з міжнародними організаціями та країнами-партнерами. За його словами, недоліки у відстоюванні економічних інтересів України в масштабах глобального фінансового ринку серед іншого є наслідком плинності профільних фахівців в Україні, адже за час незалежності змінилося чимало урядів. Вступивши до МВФ, групи Світового банку, ЄБРР, Україна фактично стала акціонером цих організацій. А отже, може отримувати позики на тривалий термін під відсоткову ставку 3%. Це найкращі джерела довгострокових дешевих кредитів. Наприклад, Світовий банк реалізував в Україні 49 проектів на загальну суму близько 7 млрд. доларів США. Позики на політику розвитку та реалізацію цільових інвестиційних проектів, спрямованих на вирішення секторальних проблем, дали змогу вирішити чимало питань на етапі трансформації та економічних перетворень. 22 травня 2014 року Рада директорів Світового банку схвалила позику обсягом

420 млн. доларів США для реалізації трьох проектів, також схвалено позику на суму 320 млн. доларів США для модернізації енергетичних підприємств житлово-комунальної сфери, системи надання таких послуг населенню та зменшенню витрат енергоносіїв. Якщо врахувати, що в деяких містах України на шляху від пункту генерації до кінцевого споживача втрачається до 45% теплової енергії, це дуже важливий напрям для модернізації. Україна входить до групи 20 країн світу, витрати яких на енергетичні субсидії становлять понад 5% від національного ВВП, що більше від видатків на такі важливі сфери, як оборона, освіта чи охорона здоров'я. При цьому близько 20% отримувачів таких субсидій фактично є заможними людьми, що споживають значні обсяги енергоресурсів.

“Ми перетворилися на суспільство споживацтва, але для цього можуть бути підстави лише тоді, коли є високоефективне конкурентоспроможне виробництво. Необхідно чітко розуміти: ми повинні розраховувати на власні сили, а не чекати, що хтось колись прийде до нас і щось дасть. Суспільству необхідно пояснити: перш ніж витратити певні кошти, їх спочатку необхідно заробити і лише після цього справедливо розподілити”, — зазначив Борис Соболев.

Для максимального використання потенціалу співпраці з міжнародними фінансовими установами краще необхідні спеціалізовані фахівці — економісти-міжнародники, менеджери тощо. Державні установи мають бути компетентними у сфері налагодження такої співпраці, організації та проведення переговорів, міжнародних тендерів, закупівельних процедур тощо.

Нині надзвичайно важливим є питання налагодження співпраці з Енергетичним співтовариством Південно-Східної Європи. Ця структура фактично є провідником консолідованої енергетичної політики ЄС, яка забезпечує формат безпосередньої взаємодії кран — членів ЄС та сусідніх країн-партнерів. Крім економічної безпеки, проблематика гарантування енергетичної національної безпеки є однією з найактуальніших для України на сучасному етапі її розвитку. Зусилля необхідно зосередити на модернізації енергогосподарства, зменшенні споживання обсягів імпортованих енергоносіїв, застосуванні новітніх технологій для зростання рівня енергоефективності як у комунальному господарстві,

так і в реальному секторі економіки. Зважаючи на пріоритети розвитку енергетичного сектору України та враховуючи сучасні реалії напружених відносин із Росією, необхідно налагоджувати співпрацю з Енергетичним співтовариством, залучаючи до нього країни-партнери.

Взаємодія з регіональними міжнародними організаціями, тобто економічними об'єднаннями географічно близьких одна до одної країн, є одним із пріоритетних питань. Зокрема це Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Енергетичне співтовариство, Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС), Організація за демократію та економічний розвиток Грузія — Україна — Азербайджан — Молдова (ГУАМ). Аналізуючи загальну ситуацію, фахівці наголошували, що Україна так і не змогла максимально ефективно використати членство в регіональних організаціях.

Участь України в діяльності ГУАМ необхідно наповнити реальним змістом, вважає провідний науковий співробітник регіонального Одеського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень **Ганна Шелест**. Показовим є той факт, що останній раунд консультацій на найвищому рівні між президентами чотирьох країн відбувся у 2008 році. Для повноцінної діяльності необхідно повністю переглянути структуру та цілі ГУАМ із визначенням пріоритетних напрямів, зокрема: енергетика, транспорт, туристичний комплекс. Це означає фактичний перезапуск роботи ГУАМ з урахуванням нових геополітичних реалій. Експерти радять провести черговий саміт ГУАМ на найвищому рівні, до участі в якому запросити потенційних донорів та партнерів, створити Раду регіонів країн — членів ГУАМ для поглиблення транскордонного співробітництва, а також спеціальний Фонд розвитку ГУАМ з метою надання грантів для співпраці та кооперації між економічними суб'єктами країн-учасниць і реалізації проектів, які сприятимуть розвитку відносин між країнами-членами.

Для координації реалізації енергетичних проектів необхідно розробити і підписати Хартію енергетичної безпеки ГУАМ. На думку фахівців, цей документ може ґрунтуватися на Резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо стабільного транзиту енергоносіїв, прийнятій 17 травня 2013 року. Пілотний проект країн ГУАМ може бути ідеальним втіленням положень цієї

резолуції. Забезпечення надійного транспортування енергоносіїв на міжнародні ринки має об'єднати країни ГУАМ у клуб країн — транзитерів енергоносіїв, котрі відстоюватимуть спільні інтереси та солідарну позицію із цих питань на міжнародній арені. Загалом ГУАМ може стати аналогом Вишеградської групи з чіткими економічними, енергетичними та геополітичними орієнтирами, завдяки цьому організація набуде певного сенсу.

Головний консультант відділу зовнішньої політики Національного інституту стратегічних досліджень **Юлія Курнишова** зазначає, що дуже позитивним сигналом для наших іноземних партнерів стала позиція нового українського уряду, який заявив про те, що буде вести чесний і відвертий діалог із суспільством, пояснюючи йому необхідність проведення соціально-економічних реформ, збалансованої та реалістичної соціальної політики, скорочення видаткової частини бюджету і збільшення доходної, тобто зменшення бюджетного дефіциту. Не варто забувати, що за час співпраці з Міжнародним валютним фондом Україна отримала позик на суму близько 19 млрд. доларів США. Це значні кошти, але динаміка співпраці з фінансовими організаціями часто залежить від міжнародної політичної кон'юнктури, що виникає в період складання кредитної угоди та рівня взаємної довіри між сторонами. Наприклад, із 2000 р. до 2007 р. та з 2011 р. до 2013 р. Україна не отримувала кредитів МВФ. При цьому фахівці міжнародних інституцій враховуватимуть потенційний ризик можливості повторення зловживань з боку представників країни-позичальника або невиконання нею взятих на себе зобов'язань. Отже, важливою складовою партнерства є чесність, прозорість, надійність країни-позичальника. Транспарентність у цій сфері — запорука взаємної довіри, тому необхідно запровадити систему звітності за використання позичених у міжнародних фінансових організацій під гарантії держави коштів перед українським суспільством.

Зважаючи на те, що МВФ є організацією, рішення якої часто ухвалюються на основі досвіду співпраці з конкретною країною з використанням неформальних практик, "кредитна історія" або репутація є надзвичайно важливою складовою успішного співробітництва на такому високому рівні. При цьому країни-члени МВФ, котрі

мають в організації значні квоти, зацікавлені у збереженні платоспроможності країни-позичальника, її розвитку та сталому економічному зростанні.

У площині співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку Україна має чималий досвід, завдяки цьому обсяг коштів, які ЄБРР інвестує в економіку України, поступово зростає. Це свідчить про збільшення інвестиційної привабливості нашої країни та прагнення ЄС сприяти економічному розвитку України. Як зазначив під час конференції старший консультант сектору зовнішньоекономічних відносин відділу зовнішньоекономічної політики Національного інституту стратегічних досліджень **Іван Ус**, специфіка співпраці з ЄБРР полягає в тому, що основними партнерами банку є не держава чи великі корпорації, а здебільшого приватний сектор. Саме тому українські підприємці, які запропонують на розгляд експертів ЄБРР конкурентоспроможні й обґрунтовані кредитні проекти, цілком можуть розраховувати на отримання зовнішнього фінансування на вигідних умовах. При цьому необхідно дотримуватися найвищих європейських стандартів при підготовці такого проекту та навіть не намагатися ввести в оману іноземних партнерів, адже це назавжди закриває доступ до такого джерела.

Роль держави полягає в сприянні відкриття в Україні регіональних представництв ЄБРР. Нещодавно було відкрито офіс директора ЄБРР по Східній Європі та Кавказу в Києві, ухвалено рішення про відкриття офісу ЄБРР у Львові. Завдяки цьому представники вітчизняного малого та середнього бізнесу матимуть змогу безпосередньо налагоджувати співпрацю з європейським банком, який є одним із найнадійніших джерел отримання кредитних ресурсів. Також прийнято рішення про надання дозволу Європейському банку реконструкції та розвитку щодо кредитування українських підприємств у національній валюті. Це революційне рішення, яке свідчить про безпрецедентну рішучість України налагодити ефективну взаємодію з такими організаціями. Завдяки цьому позичальники, котрі отримуватимуть кредити ЄБРР, фактично не матимуть валютних ризиків на час користування кредитом. Такий підхід стимулюватиме попит на українську гривню як в Україні, так і за її межами.

Як зазначив доцент кафедри фінансів Чернігівського національного

технологічного університету **Юрій Вдовенко**, загальновизнаним фактом є те, що Європейський інвестиційний банк є одним із найбільших кредиторів континенту, одним із найгнучкіших та найдешевших джерел фінансування. Проте досі діяльність цієї інституції на теренах нашої держави є вельми обмеженою. Маючи на меті стаке економічне зростання та модернізацію, Україні необхідно розширювати залучення європейських інвестиційних потоків, працюючи як безпосередньо з приватними інвесторами, так і з великими європейськими фінансовими інституціями.

Повільно триває адаптація вітчизняних виробників до нормативів міжнародних організацій. Старший науковий співробітник Інституту економічних досліджень і політичних консультацій **Світлана Галько** вважає, що українські бізнесмени та підприємці недостатньо обізнані з тими інструментами захисту, котрі надає Світова організація торгівлі (СОТ), членом якої Україна є з квітня 2008 року. Нині цими питаннями активно опікується департамент співробітництва з СОТ та з питань торговельного захисту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, проте інформаційна складова даного питання досі не заповнена належним чином.

Для іноземних партнерів надзвичайно важливим параметром є відкритість і передбачуваність торговельної політики України. Інформує партнерів по СОТ про зміни власного законодавства, наша країна здійснює процедуру нотифікації, забезпечуючи виконання зобов'язань перед СОТ у сфері прозорості торговельної політики. При цьому державні органи влади та підприємці не завжди обізнані з тим, що можуть отримувати через СОТ інформацію про торговельну політику інших країн, їхні стандарти, митні процедури тощо. У цьому контексті експерти наголошують: великим, середнім і навіть малим підприємствам необхідно мати співробітників зі знанням кількох європейських мов. Такі фахівці безпосередньо працюватимуть над проблематикою міжнародних стандартів та управління якістю, розширенням ареалу реалізації продукції на експорт у держави — члени СОТ. Тобто надзвичайно важливими складовими виходу вітчизняних виробників на міжнародні ринки зі своєю продукцією є залучення висококваліфікова-

них фахівців у цій сфері та високий рівень обізнаності менеджерів підприємств про потенціал використання інструментарію Світової організації торгівлі.

Крім членства в західних міжнародних організаціях, Україна також входить до кількох пострадянських регіональних об'єднань держав, зокрема Співдружності незалежних держав (СНД). Аналізуючи статус України в цьому об'єднанні, заступник директора Інституту української політики **Максим Бугрій** наголосив, що Україна є одним зі співзасновників СНД, але не ратифікувала її статут. Тобто статус має певні ознаки невизначеності. При цьому вплив СНД за межами країн-учасниць є мінімальним, оскільки цю співдружність за її історичними, економічними та правовими критеріями за кордоном сприймають як регіональне пострадянське утворення. Економічне значення СНД також є здебільшого формальним, ніж реальним, а місія фактично не визначена.

Після створення Митного союзу та Євразійського економічного союзу статус СНД дедалі більше нівелюється. Дієвих механізмів захисту вітчизняних економічних інтересів, вирішення конфліктних ситуацій чи гарантування безпеки за допомогою СНД фактично немає. Мало того, один член СНД може вести загарбницьку війну проти іншого її члена, тоді як решта країн цього об'єднання, щоб не розгнівати агресора, воліє за краще не втручатися в конфлікт, роблячи вигляд, що їх це не стосується. Проте є деякі позитивні результати участі в такому об'єднанні, зокрема — угоди про взаємне визнання дипломів про здобуття вищої освіти, визнання трудового стажу при нарахування пенсій тощо.

Загалом доцільність членства України в СНД є дискусійним питанням, але, зважаючи на очевидні ознаки формальності цього міждержавного утворення, а також на підписання Україною політичної та економічної частин Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, доцільність подальшого перебування України у складі СНД має бути розглянута найближчим часом, вважають експерти. При цьому необхідно розробляти нові механізми взаємовигідної рівноправної економічної співпраці з країнами пострадянського простору.

Співпраця між країнами Органі-

зації Чорноморського економічного співробітництва нині перебуває в напівзамороженому стані, зазначила провідний науковий співробітник Одеського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень **Марина Воронюк**. Упродовж 12 років існування ОЧЕС було реалізовано чимало проектів, але це об'єднання так і не стало дієвим механізмом регіональної економічної, політичної та безпекової співпраці. В останні роки дедалі гостріше проявляються конфлікти інтересів країн-учасниць цієї організації. Нині деякі країни — учасниці ОЧЕС фактично перебувають у стані збройних конфліктів між собою, а між деякими з них немає навіть дипломатичних відносин. Не можна заперечити того, що в цієї організації є значний потенціал для налагодження міжнародного співробітництва у різних сферах, але економіка стає заручницею політики. Пріоритетними напрямками розвитку співпраці в рамках ОЧЕС, за словами науковця, є створення зон вільної торгівлі якщо не з усіма державами-учасницями, то хоча б на двосторонньому рівні, а також розвиток енергетичної сфери, транскордонних транспортних коридорів, туризму, зокрема створення спільних туристичних зон. 19 червня відбулося 30-е засідання Ради міністрів закордонних справ країн ОЧЕС, під час якого представник України Андрій Веселовський окреслив коло нагальних проблем налагодження економічної взаємодії між країнами в рамках цієї організації.

Україна у 2014 році головує в Енергетичному співтоваристві Південно-Східної Європи. Фактично це є моніторингово-статистична інституція, утворена Європейським Союзом для контролю процедури імплементації енергетичного законодавства ЄС у країнах-партнерах. При цьому країни-партнери за допомогою участі в радах і технічних групах організації мають змогу брати участь у розробці законодавчих ініціатив Європейського Союзу і навіть впливати на їхній розгляд Європейською Комісією та подальшого затвердження у вигляді законодавчих актів Європейським Парламентом. Директор Центру глобалістики "Стратегія XXI" **Андрій Чубик** зазначає, що восени цього року в Києві має відбутися щорічне засідання у форматі ради міністрів країн — учасниць організації, під час якого розглядатимуть

питання її реформування. На 2016 рік заплановано оновлення Енергетичного співтовариства, адже від часу його створення відбулося суттєве розширення формату і зростання ролі та впливу організації в ЄС. Це прекрасна нагода для країн-партнерів розробити пропозиції для участі у формуванні нової енергетичної політики Європейського Союзу. Україні необхідно найактивніше долучитися до розробки рекомендацій для нового статуту Енергетичного співтовариства, започаткувати активний діалог із партнерськими організаціями і досягнути прийняття у 2016 році максимально сприятливих для України умов взаємодії з ЄС в енергетичному секторі. Оскільки Україна є одним із ключових магістральних шляхів для транспортування енергоносіїв із Росії до Європи, необхідно відстоювати також національні інтереси у цій сфері.

Підбиваючи підсумки конференції, директор Регіонального представництва Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні **Штефан Мойзер** зазначив, що фонд і надалі сприятиме вивченню проблем співпраці України з міжнародними організаціями, зокрема у чорноморському регіоні, оскільки в Європі загалом є консолідована позиція щодо перспективності його економічного розвитку. Залучаючи кредити в міжнародних фінансових організаціях, уряду необхідно повідомляти суспільству та кредиторам про те, як використовуються залучені кошти, тобто створити механізм громадського контролю за урядовими витратами. Це допоможе вирішити чимало макроекономічних і структурних проблем, наголосив директор представництва. Що ж до співпраці з СНД та Євразійським економічним союзом, то насамперед необхідно зрозуміти, які кінцеві цілі мають ці організації, і як їх реалізація може вплинути на Україну в довгостроковій перспективі. Регіональне представництво Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні й надалі сприятиме практичній реалізації важливих нових проектів, зокрема щодо розвитку інфраструктури регіонів, залучення іноземних інвестицій, розвитку фінансового сектору.

Роман Підвисоцький,

Roman Pidvysotskyi,

"Вісник Національного банку України".

"Herald of the National bank of Ukraine."

Методика/

■ **Станіслав Широчин**
Stanislav Shyrychyn

Директор департаменту технологій роздрібних платежів Національного банку України, кандидат технічних наук

Ph.D. (Engineering), Director of the Retail Payment Technologies Department of the National Bank of Ukraine

E-mail: SShyrychyn@gmail.com

■ **Роман Гартінгер**
Roman Hartinger

Начальник відділу методології Національної системи масових електронних платежів департаменту технологій роздрібних платежів Національного банку України, кандидат економічних наук

Ph.D. (Economics), Head of the Division for NSMEP Methodology of the Retail Payment Technologies Department of the National Bank of Ukraine

E-mail: Rmn.Hartinger@gmail.com

Порівняння вартості операцій з використанням різних платіжних інструментів

Measuring the costs of payments for different payment instruments

У статті розглянуто методологію оцінки вартості альтернативних способів здійснення роздрібних платежів, результати аналізу суспільних і приватних витрат для різних платіжних інструментів у країнах Євросоюзу. Основні результати досліджень, проведених центральними банками країн Євросоюзу, екстраполюються авторами на український ринок роздрібних платежів.

The article considers the methodology of measuring the costs of alternative retail payment methods as well as the results of the analysis of social and private costs for different payment instruments in EU countries. Main results of the cost investigations conducted by EU countries' central banks are extrapolated to the Ukrainian retail payments market.

Ключові слова: роздрібні платежі, вартість платежів, суспільні витрати, суспільні вигоди, приватні витрати, питомі витрати, платіжні інструменти.

Key words: retail payments, cost of payments, social costs, social benefits, private costs, per-unit costs, payment instruments.

Інформація щодо вартості альтернативних способів здійснення роздрібних платежів нині вкрай важлива для центральних банків, оскільки дає їм змогу оцінити ефективність платіжних систем у своїх країнах. Протягом останніх двох десятиліть ми стали свідками якісних змін у сфері роздрібних платежів — переходу від способів, заснованих на паперовій технології, до електронних платежів (проте способи платежу, засновані на паперовій технології, все ще широко використовуються в багатьох країнах, зокрема в

Україні). Точна й актуальна інформація щодо співвідношення витрат на різні способи платежу має допомогти вирішити питання доцільності остаточного переходу до використання електронних платежів. Зростання якості інформації щодо таких витрат покликане допомогти центральним банкам знайти відповідь на питання, які саме платіжні інструменти доцільно стимулювати і розвивати, чи то в ролі постачальників платіжних послуг, чи як наглядовців, чи каталізаторів змін на ринку.

З метою отримання необхідної інформації центральні банки країн світу проводять комплексні дослідження, порівнюючи вартість різних способів роздрібних платежів. Ці дослідження, з одного боку, дали змогу досягти певних узагальнюючих висновків, наприклад, про те, що використання дебетових карток є менш витратним, ніж кредитних. Проте у цих дослідженнях також містяться різні висновки щодо відносних витрат на способи роздрібних платежів. Зокрема аналітики припускають, що рівень

вартості може залежати від специфічних особливостей платіжної системи країни і масштабу використання певного способу платежу. Оцінка сукупних витрат на проведення роздрібних платежів також змінюється в різних дослідженнях від 0.5 процентного пункту до 0.9 процентного пункту від ВВП країни. Ці відмінності свідчать про необхідність проведення кожним центральним банком власного ґрунтовного дослідження.

Метою цієї статті є розгляд методології та результатів попередньо проведених досліджень вартості способів роздрібних платежів у деяких європейських країнах.

РОЛЬ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ У РЕГУЛЮВАННІ РОЗДРІБНИХ ПЛАТЕЖІВ

Інформація щодо вартості різних способів роздрібних платежів може бути дуже корисною для центрального банку як інструмент оцінки ефективності функціонування національної платіжної системи. Зазначимо, що інформація про дохідність різних способів платежу та платіжних інструментів є не менш важливою, ніж інформація про відповідні витрати.

У більшості економічно розвинutih країн ефективність і безпека роздрібних платежів розглядаються як об'єкт відповідної політики центральних банків. У загальному розумінні до роздрібних платежів у цьому контексті відносять усі платежі, за винятком платежів на великі суми, які здійснюються електронним способом та які сумарно можуть становити сотні мільйонів доларів США. Роздрібним платежам традиційно приділяється менше уваги з боку центральних банків економічно розвинutih країн світу, ніж платежам на великі суми, оскільки останні несуть більше ризиків для фінансової стабільності. Проте нині більшість центральних банків розглядають безпечну та ефективну систему роздрібних платежів як ключову передумову стабільного функціонування економіки.

Для того, щоб система роздрібних платежів країни була ефективною, рівень суспільних витрат на здійснення різних способів роздрібних платежів має бути якнайменшим за умови визначеного рівня їхньої суспільної вигоди. Щоб визначити, наскільки виконується така вимога, центральний банк повинен знати, скільки ресурсів суспільства витрачається на здійснен-

ня платежу з використанням того чи іншого способу. Припустимо, центральний банк визначив, що два альтернативних способи платежів можуть бути використані для здійснення однієї і тієї самої платіжної операції та дають однакову вигоду для кін-

цевих користувачів, однак один зі способів потребує менше суспільних ресурсів. У цьому випадку центральний банк міг би регуляторним шляхом визначити, що існуюча система роздрібних платежів є неефективною, оскільки такі ж самі вигоди мо-

Таблиця 1. Роль центральних банків у роздрібних платежах

Центральний банк як оператор	Центральні банки виступають у ролі операторів, надаючи послуги у сфері роздрібних платежів. В одних країнах ці послуги обмежуються здійсненням розрахунків, у інших – включають кліринг та інші платіжні послуги. Виконуючи роль оператора, центральний банк може використовувати інформацію про вартість роздрібних платежів для збільшення ефективності платіжних послуг, які ним надаються. Приклад. Національний банк України є оператором системи міжбанківських розрахунків – Системи електронних платежів Національного банку України (СЕП НБУ) та карткової платіжної системи – Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). У НСМЕП Національний банк виконує функції платіжної організації, клірингового центру та розрахункового банку. Переважає більшість емітованих українськими банками платіжних карток (понад 85% від загального обсягу) належать до платіжних систем Віза (VISA) та Мастер Кард (MasterCard), проте нині менше 2% від загальної кількості операцій за картками, емітованими українськими банками, здійснюється за кордоном. Таким чином, для переважної більшості внутрішньодержавних операцій використовуються картки міжнародних платіжних систем, що здійснюються за міжнародними правилами і тарифами. Це призводить до зростання суспільних витрат на здійснення операцій із використанням платіжних інструментів цих платіжних систем. Розпочавши у 2013 році модернізацію НСМЕП та її переведення на загальноприйняті у світі стандарти і технології, Національний банк поставив за мету надати громадянам України зручний, надійний, функціональний і дешевий інструмент для здійснення внутрішньодержавних платіжних операцій. Платіжні картки модернізованої НСМЕП на базі відкритих міжнародних стандартів мають забезпечити користувачам можливість отримання платіжних послуг, порівнянних із послугами міжнародних платіжних систем, за якістю та функціональністю, але з нижчим рівнем суспільних витрат
Центральний банк як орган оверсайта	У ролі органу нагляду (оверсайта) центральні банки регулюють ринок роздрібних платежів, які надаються приватним сектором. Регулятори розвинutih країн істотно розрізняються в частині наданих повноважень щодо здійснення такого нагляду. Приклад. В Австралії центральний банк має чіткі повноваження щодо здійснення прямого регулювання для гарантування ефективності і безпеки роздрібних платежів. У Сполучених Штатах Америки, навпаки, регулюючий орган – Федеральна резервна система (ФРС), як правило, обмежується імплементацією конкретних законів. Наприклад, Закон "Про електронний переказ коштів" уповноважує ФРС здійснювати регулювання прав та обов'язків споживачів, які використовують електронні платежі, а Поправка Дарбіна до Закону Додда-Франка – здійснювати регулювання комісійних винагород, які сплачуються торговцями банкам за операціями з використанням дебетових карток. У країнах, де центральний банк має широкі повноваження щодо регулювання роздрібних платежів, інформація про витрати може бути використана для збільшення ефективності платіжних послуг, які надаються приватним сектором. Наприклад, на початку 2000-х років Резервний банк Австралії (РБА) використовував свої повноваження для коригування розміру комісійних, які сплачуються торговцями банкам за операціями з використанням кредитних карток. РБА аргументував це тим, що ринковий рівень комісійних заохочував банки до запровадження кредитних карток за рахунок дебетових карток із використанням пін-коду та АСН-платежів. На думку РБА, уповільнення темпів зростання використання кредитних карток шляхом обмеження розміру комісійних є корисним для суспільства, оскільки загальні витрати на платежі з використанням кредитних карток були більшими від витрат на альтернативні способи платежу. Банк Англії у межах своїх повноважень сприяв запровадженню національним оператором Вокалінг послуги миттєвих платежів. Цей крок регулятора був спрямований на підтримання балансу між учасниками платіжного ринку Великобританії, враховуючи тенденції до зростання ролі небанківських операторів, зокрема Пей Пал (PayPal), за рахунок частки банківських послуг
Центральний банк як каталізатор	Центральні банки практично всіх економічно розвинutih країн світу є каталізаторами, або посередниками у взаємодії між приватним сектором та урядом, сприяючи таким чином збільшенню ефективності системи роздрібних платежів країни. У багатьох центральних банках створено відповідні дослідницькі групи, які аналізують ринок роздрібних платежів і платіжні інструменти. Крім того, центральні банки часто співпрацюють із регулюючими та антимонопольними органами щодо цих питань. Нарешті, у процесі виконання функцій, пов'язаних із надглядом та грошово-кредитною політикою, центральні банки, як правило, тісно взаємодіють із банками та іншими фінансовими інститутами. Сукупність цих факторів зумовлює можливість запровадження центральними банками стандартів у сфері роздрібних платежів, поліпшення платіжної інфраструктури, вдосконалення відповідного законодавства. Діючи в ролі каталізаторів, центральні банки можуть використовувати інформацію щодо вартості роздрібних платежів для визначення заходів, які сприятимуть підвищенню ефективності здійснення роздрібних платежів та співпраці з іншими учасниками ринку для реалізації цих заходів. Приклад. У США аналіз інформації щодо вартості оброблення операцій із використанням чеків переконував ФРС, що суспільні витрати на платежі з використанням чеків можуть бути значно зменшені шляхом переведення паперових чеків в електронну форму. Однак повноцінний перехід до "електронізації" чеків не може відбутися доти, доки всі банки не погодяться приймати чеки лише в електронному вигляді. Щоб подолати цю перешкоду, ФРС ініціювала роботи щодо прийняття так званого Закону "Про кліринг чеків у ХХІ столітті"

жуть бути отримані ціною менших суспільних витрат шляхом обрання іншого, дешевшого способу платежу.

Досягнувши загальної згоди у питанні про те, що центральному банку необхідна інформація щодо вартості здійснення різних способів роздрібних платежів для проведення власної політики і забезпечення надійності й ефективності платіжної системи, експерти розходяться щодо того, як саме банкам необхідно застосовувати цю інформацію. Центральні банки традиційно виконують три ролі в роздрібних платежах країни, а саме: оператора, каталізатора (або органу, який сприяє розвитку ринку і механізмів регулювання) та органу нагляду (оверсайта) за платіжними системами (див. таблицю 1). Як саме центральний банк використовує інформацію про вартість здійснення роздрібних платежів для провадження найефективніших способів залежить від того, яку саме роль він виконує.

Як зазначено вище, щоб визначити, чи є один спосіб роздрібного платежу ефективнішим, ніж інший, центральний банк мав би володіти інформацією не лише про суспільні витрати на здійснення кожного способу, а й про суспільні вигоди. У деяких випадках, наприклад, порівнюючи розрахунки з використанням чеків у паперовому вигляді та в електронній формі, центральний банк має змогу оперувати порівнянними даними щодо вигоди від цих двох способів платежу. У цьому разі під час розрахунку ефективності можна використовувати лише розмір витрат. В інших випадках вигоди від різних способів платежу для кінцевого користувача можуть якісно відрізнятися. Таким чином відносна ефективність двох різних способів роздрібних платежів не може бути визначена без інформації як про вигоди, так і про витрати.

Одним із факторів, який свідчить про те, чому один спосіб роздрібного платежу може давати більше вигоди (користі) для кінцевого користувача, ніж інший, є його поширеність. Популярність і широке використання є одним із найважливіших складових способу платежу: користувачі отримують менше користі від застосування способу платежу, котрий використовується малою кількістю торговців, і так само торговці отримують менше користі, застосовуючи засіб платежу, яким користується незначна кількість користувачів. Унаслідок цього спосіб платежу, котрий потребує

низьких витрат, але якому бракує поширеності, не обов'язково буде ефективнішим, ніж високовитратний спосіб платежу, який приймається усіма торговцями і доступний усім користувачам.

Інший фактор, що впливає на рівень вигоди (користі) способу платежу, — зручність. Розрахунки з використанням чеків є менш зручними, ніж із використанням платіжних карток, оскільки потребують більше часу. Іноді одним зі способів платежу важче навчитися користуватися порівняно з іншими способами. Отже, спосіб платежу, який потребує мало витрат, але повільний у використанні, незручний або є важким у налаштуванні чи застосуванні широким загалом користувачів не обов'язково буде ефективнішим, ніж той, який потребує чимало витрат, але зручний у використанні.

Нарешті, деякі інноваційні способи платежу можуть мати переваги, які були доступні лише в обмеженій кількості традиційних способів платежу. Наприклад, мобільні платежі надають користувачам можливість гнучкого оперативного управління коштами, а також можливість перевірити залишок на рахунок перед здійсненням платежу. Мобільні платежі також дають змогу торговцям пристосовувати рекламні та промоакції до потреб окремих груп користувачів. Ураховуючи те, що потенціал мобільних платежів створює більше вигод для кінцевих користувачів, аніж традиційні дебетові й кредитні картки, порівняння цих способів платежу виключно з точки зору вартості може ввести в оману.

ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ВАРТОСТІ СПОСОБІВ РОЗДРІБНИХ ПЛАТЕЖІВ

Фіхівці Федерального резервного банку Канзас-Сіті (США) Фуміко Хаяші та Вільям Кітон підкреслюють, що органам, які визначають політику у сфері роздрібних платежів, необхідно оперувати кількома концепціями порівняння суспільних витрат для різних платіжних інструментів. Зокрема ними запропоновано такі чотири підходи:

1. Суспільні витрати порівняно з приватними;
2. Загальні витрати порівняно зі змінними суспільними витратами;
3. Витрати на одну транзакцію порівняно з витратами на одиницю обсягу транзакції;

4. Константа порівняно зі зростаючою віддачею від ефекту масштабу [4].

1. Суспільні витрати порівняно з приватними витратами

Під час оцінки відносної ефективності різних способів платежу важливими є *суспільні витрати* для кожного платіжного інструменту, які є сумою витрат ресурсів усіма учасниками платежу з використанням даного платіжного інструменту. Ці витрати відрізняються від *приватних витрат* для платіжного інструменту, які включають не лише витрати ресурсів, понесені фізичною особою під час здійснення платіжної операції, а й комісійні, котрі сплачуються цим учасником іншим учасником у рамках платіжної транзакції. Оплата цих комісійних не включається до суспільних витрат, оскільки з точки зору суспільства комісійні, сплачені одним учасником транзакції, компенсуються комісійними, отриманими іншим учасником.

Щоб зрозуміти, як розраховуються суспільні витрати, пропонуємо розглянути приклад придбання товару за готівку в магазині. Першим кроком в обчисленні суспільних витрат є визначення, скільки учасників бере участь у транзакції. У точці продажу задіяні два учасники — покупець і торговець. У більшості випадків покупець попередньо отримує готівку в банкоматі або відділенні банку. Торговцю потрібно інкасувати грошову виручку до банку. Необхідно враховувати, що у багатьох країнах центральний банк відповідає за розподіл готівки між фінансовими установами, а також за зберігання її надлишку (який не потрібен банкам для задоволення клієнтського попиту). Таким чином, у цьому типі платіжної транзакції беруть участь чотири учасники — покупець, торговець, фінансові установи (банки) і центральний банк. Платіжні транзакції, в яких використовуються різні види платіжних інструментів, можуть включати різні групи учасників.

Суспільні витрати транзакції дорівнюють сукупності витрачених різними учасниками ресурсів, включаючи трудові, фінансові, сировинні тощо. У розглянутому вище випадку найбільш очевидні витрати понесли покупець і торговець. Покупець мав витратити час на відвідування банкомата або банківського відділення для отриман-

ня готівки, а також витратити час на здійснення покупки. Хоча час, витрачений покупцем, не може бути обчислений у грошовій формі, він може розглядатись як трудові витрати, оскільки гіпотетично міг би бути використаний значно продуктивніше. Торговець, здійснюючи продаж, має платити заробітну плату продавцю та оплачувати інкасацію готівки. Крім того, він сплачує орендну плату або несе амортизаційні витрати на обладнання, котре використовується під час здійснення платежу (касові апарати і комп'ютерні системи для ведення обліку). До цих витрат додаються сировинні: електроенергія для експлуатації касових апаратів, папір для друку чеків.

Банки покупця, торговця, а також центральні банки для проведення касових операцій мають нести додаткові витрати. Банки, які постачають готівку покупцям та отримують її від торговців, несуть витрати на утримання банкоматів і банківських відділень, видачу і внесення готівки, обчислення залишків на рахунках клієнтів. Центральний банк несе витрати на підтримання достатньої кількості банкнот і монет в обігу, а також на постачання готівки до фінансових установ.

Розрахунок витрат ресурсів, понесених усіма сторонами платежу, дає змогу оцінити вартість платежу для суспільства у цілому. З другого боку, сумарні приватні витрати учасників на здійснення платежу можуть бути більшими від соціальних витрат за рахунок комісійних, сплачених одним учасником платежу іншому.

2. Загальні витрати порівняно зі змінними суспільними витратами

Соціальні витрати можуть відображати або змінні витрати на використання певного способу платежу, або загальні витрати, у тому числі — постійні та змінні.

Постійні витрати є витратами, понесеними незалежно від кількості або обсягу платежів, тоді як змінні витрати збільшуються з числом або обсягами платежів. Постійні витрати, як правило, належать до капітального обладнання, а змінні — до робочої сили і сировини.

У процесі розрахунку довгострокової ефективності платіжної системи відповідним мірилом соціальних витрат є загальна вартість, у тому числі постійні та змінні витрати. На-

приклад, електронні платежі, як правило, потребують значних інвестицій у платіжну інфраструктуру. Однак коли інвестиції здійснені, додаткові витрати на проведення операцій, як правило, низькі. Таким чином, електронні платежі можуть мати низькі змінні соціальні витрати, але високі загальні соціальні витрати внаслідок значних фіксованих витрат. Готівкові платежі, з одного боку, потребують відносно невеликих інвестицій в інфраструктуру, проте вони потребують значних трудових витрат, а також витрат на сировину для друку, обробки та захисту готівкових коштів. У результаті ці платежі можуть мати високі змінні соціальні витрати, але низькі загальні соціальні витрати.

Зосередження уваги на змінних соціальних витратах цих двох зазначених вище способів платежу може схилити регуляторів до хибної думки про доцільність повного переходу на електронні платежі в країні, незважаючи на значні капітальні інвестиції для переходу на таку систему.

При цьому необхідно враховувати, що інформація про загальні суспільні витрати необхідна для прийняття рішень щодо довгострокової політики, а інформація про змінні суспільні витрати може бути корисною для досліджень короткострокової ефективності. Наприклад, якщо реформування платіжної системи відбуватиметься протягом тривалого часу, для регулятора буде корисною інформація, чи може існуюча інфраструктура бути використана значно ефективніше шляхом зменшення обсягів розрахунків готівкою та збільшення безготівкових форм розрахунків. Фуміко Хаяші та Вільям Кітон вважають, що змінні суспільні витрати є адекватним мірилом порівняння вартості різних способів роздрібних платежів.

3. Витрати на одну транзакцію порівняно з витратами на одиницю обсягу операції

Сукупна вартість використання будь-якого платіжного інструменту залежить, щонайменше частково, від загальних обсягів платежів з використанням цього інструменту. Таким чином, для порівняння економічної ефективності альтернативних платіжних інструментів сукупні суспільні витрати мають бути зважені на обсяги відповідних платежів. Нині у

дослідницькому середовищі використовуються два підходи: ділення сукупних витрат на загальну кількість операцій із використанням платіжного інструменту або ділення сукупних витрат на загальний обіг коштів за операціями з використанням цього інструменту.

Жоден із підходів не є досконалим, тому що вартість здійснення платежу може залежати як від кількості операцій, так і від оборотів за ними. У деяких випадках витрати більшою мірою корелюють із кількістю транзакцій, наприклад, під час авторизації емітентом операцій із використанням емітованих ним дебетових карток. Вартість розрахунків готівкою, зокрема витрати на підрахунок банкнот і монет, інкасацію, впровадження захисних елементів зростає зі збільшенням загальних оборотів за операціями.

Здебільшого якщо суспільні витрати залежать як від кількості операцій, так і від оборотів, кожен із двох методів вимірювання вартості окремо може дати спотворені результати співвідношення витрат на різні способи платежу.

Таким чином, під час порівняння вартості різних способів роздрібних платежів доцільно застосовувати обидва методи вимірювання суспільних витрат: ділення на загальну кількість операцій та ділення на загальні обороти за ними. Якщо за одного способу платежу одночасно витрати на одну транзакцію та витрати на одиницю її обсягу менші, ніж за іншого способу, можемо впевнено стверджувати, що перший спосіб є ефективнішим. Якщо два цих мірила дають протилежні значення, можемо припустити, що один спосіб ефективніший для невеликих транзакцій, а другий — для великих. Отже, регуляторам під час проведення дослідження щодо ефективності платіжних інструментів можемо порекомендувати опрацьовувати інформацію про кількість операцій та обороти за ними для кожного платіжного інструменту.

4. Константа порівняно зі зростаючою віддачею від ефекту масштабу

Останній ключовий підхід полягає в ролі ефекту масштабу. Порівняння розміру суспільних витрат на одну транзакцію або на одиницю обсягу для різних способів платежу може допомогти оцінити, наскільки один метод є економічно ефективнішим, ніж

інший. Водночас, проводячи такі порівняння, важливо пам'ятати, що питомі витрати (витрати на одиницю) можуть залежати від масштабу використання обраного способу платежу.

Порівняння способів платежу шляхом зіставлення питомих витрат має сенс лише якщо за кожним зі способів платежу залишається незмінною віддача від ефекту масштабу. Іншими словами, питомі витрати не змінюються, тоді як зростають обороти за операціями. Наприклад, відносно нового способу платежу може бути призначений високий рівень питомих витрат лише тому, що він потребує значних мінімальних інвестицій у розвиток інфраструктури і використовується в малих масштабах.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ВАРТОСТІ РОЗДРІБНИХ ПЛАТЕЖІВ У ІНШИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Як ми зазначали вище, насамперед у рамках виконання функцій нагляду за платіжними системами країни деякі центральні банки країн

світу проводять дослідження вартості способів роздрібних платежів. Фахівці Європейського центрального банку (ЄЦБ) Гайко Шмідель, Гегана Костова та Вібе Руттенберг у своєму дослідженні “Суспільні та приватні витрати за роздрібними платіжними інструментами: європейська перспектива” опрацювали результати звітів 13 національних центральних банків Євросистеми, а саме центральних банків Данії, Естонії, Ірландії, Греції, Іспанії, Італії, Латвії, Угорщини, Нідерландів, Португалії, Румунії, Фінляндії та Швеції [5]. На базі аналізу отриманих ними даних у таблиці 2 подано обсяги суспільних та приватних витрат у розрізі учасників трансакцій за шістьма платіжними інструментами.

У цілому, за висновками дослідників, суспільні витрати за роздрібними платіжними інструментами в цих країнах становлять 0.96% від ВВП. Аналізуючи структуру суспільних витрат за роздрібними платежами, вони встановили, що близько 51% витрат припадає на банки та операторів послуг платіжної інфраструктури і 46%

— на підприємства роздрібною торгівлі. Суспільні витрати, понесені центральними банками та інкасаторськими компаніями, становлять відповідно 3% і 1%. Також було встановлено, що витрати банків дещо більші за готівковими платежами, ніж за розрахунками з використанням платіжних карток. При розгляді структури карткових платежів виявлено, що кредитні картки з точки зору суспільних видатків є більш витратними порівняно з дебетовими. Торговці, у свою чергу, мають найбільші витрати за готівковими операціями (понад 60% їхніх суспільних витрат).

У середньому підприємства роздрібною торгівлі несуть більше приватних витрат, ніж банки та оператори послуг платіжної інфраструктури відповідно на 0.587% від ВВП і 0.493% від ВВП. Іншими словами, комісійні, що сплачуються торговцями третім особам, вочевидь, є значною часткою їхніх витрат (у середньому близько 0.15% від ВВП). У цьому разі співвідношення загальних суспільних та загальних приватних витрат становить близько 75%. Це означає, що близько чверті приватних витрат торговців становлять комісійні, сплачені іншим учасникам платежу. Для банків, операторів послуг платіжної інфраструктури, центральних банків, а також інкасаторських компаній це співвідношення становить майже 100%, оскільки вони не несуть майже ніяких зовнішніх витрат. У таблиці 3 викладено отримані дослідниками Європейського центрального банку значення суспільних витрат у розрізі платіжних інструментів і учасників платежу.

У таблиці 4 наведено розподіл суспільних витрат за платіжними інструментами. Як було зазначено, загальний розмір суспільних витрат за всіма платіжними інструментами для всіх учасників платежу становить близько 1% від ВВП. У середньому суспільні витрати на розрахунки готівкою становлять близько половини всіх суспільних витрат порівняно з іншими платіжними інструментами. У розрізі країн загальний розмір суспільних витрат може коливатися від 0.42%—0.68% від ВВП до 1.35% від ВВП. У цілому підприємства роздрібною торгівлі несуть найвищі суспільні (і приватні) витрати за готівковими платежами і одночасно найнижчі суспільні (і приватні) витрати за електронними платіжними інструментами порівняно з банками та операторами.

Таблиця 2. Суспільні та приватні витрати за роздрібними платіжними інструментами для учасників платежу (середнє значення для 13 країн ЄС)

Показник	Відсотки від ВВП				
	Приватні витрати	Сплачені комісії	Суспільні витрати = (приватні витрати + сплачені комісії)	Відсоток у загальних суспільних витратах	Суспільні/приватні витрати
Центральні банки					
Готівка	0.025	0.000	0.025	3	100
– плата інкасаторським компаніям		0.000			
Банки й оператори послуг платіжної інфраструктури					
Готівка	0.193	0.002	0.191		99
Чеки	0.021	–	0.021		100
Платіжні картки, всього	0.157	0.001	0.157		99
У тому числі:					
– дебетові;	0.076	0.001	0.076		99
– кредитні	0.081	0.000	0.081		100
Пряме дебетування	0.051	–	0.051		100
Кредитові перекази*	0.070	–	0.070		100
Разом	0.492	0.003	0.490	51	99
Інкасаторські компанії					
Готівка	0.008	0.001	0.008	1	93
Підприємства роздрібною торгівлі					
Готівка	0.344	0.075	0.269		78
Чеки	0.016	0.004	0.012		76
Платіжні картки, всього	0.099	0.048	0.050		51
У тому числі:					
– дебетові;	0.038	0.014	0.023		62
– кредитні;	0.023	0.014	0.009		40
– суміщені;	0.004	0.000	0.004		100
– без розділення	0.034	0.020	0.013		40
Пряме дебетування	0.053	0.011	0.042		80
Кредитові перекази	0.073	0.010	0.064		87
Разом	0.586	0.148	0.438	46	75
За всіма розділами	1.112	0.152	0.960	100	86

* Під кредитовим переказом маємо на увазі операції з переказу коштів із рахунку платника на рахунок отримувача на виконання платіжного доручення платника.

Таблиця 3. Суспільні витрати на учасника платежу та платіжний інструмент (середнє значення для 13 країн ЄС)

Показник	Відсотки від ВВП				
	Центральний банк	Банки й оператори послуг платіжної інфраструктури	Інкасаторські компанії	Підприємства роздрібної торгівлі	Разом
Готівка	0.02	0.19	0.01	0.27	0.49
Чеки	–	0.02	–	0.01	0.03
Платіжні картки, всього	–	0.16	–	0.05	0.21
У тому числі:	–	–	–	–	–
– дебетові;	–	0.08	–	0.02	0.10
– кредитні;	–	0.08	–	0.01	0.09
– суміщені	–	–	–	0.02	0.02
Пряме дебетування	–	0.05	–	0.04	0.09
Кредитові перекази	–	0.07	–	0.06	0.13
Разом	0.02	0.49	0.01	0.44	0.96

Таблиця 4. Суспільні витрати в розрізі платіжних інструментів (середнє значення для 13 країн ЄС)

Міра	Відсотки від ВВП						
	Готівка	Чеки	Платіжні картки	Дебетові	Кредитні	Пряме дебетування	Кредитові перекази
Мінімальне	0.25	0.01	0.11	0.01	0.04	0.01	0.04
Середнє медіанне	0.51	0.07	0.21	0.11	0.08	0.03	0.17
Максимальне	0.76	0.16	0.41	0.24	0.27	0.28	0.35
Середнє арифметичне	0.49	0.08	0.23	0.12	0.10	0.06	0.17
Середнє арифметичне зважене	0.49	0.03	0.21	0.10	0.09	0.09	0.13

Відношення загальної суми суспільних витрат до загальної кількості роздрібних платежів дає суспільні питомі витрати. У таблиці 5 наведено узагальнені підсумкові дані щодо суспільних витрат на одну транзакцію за різними платіжними інструментами. В середньому результати свідчать про те, що найнижчі питомі суспільні витрати характерні для готівкових платежів (0.42 євро) та дебетових карток (0.70 євро). Це не обов'язково означає, що готівка є найбільш економічно ефективним платіжним інструментом, тому що незначні питомі витрати можуть бути пов'язані з великою кількістю платіжних операцій. Інші можливі пояснення домінуючої ролі готівки серед роздрібних платежів включають віддачу від ефекту масштабу, недостатню кількість платіжних пристроїв у деяких країнах, що перешкоджає розвитку безготівкових платіжних інструментів, консервативну платіжну культуру і недостатній рівень фінансової грамотності населення. Порівнюючи аналітичні звіти деяких країн, виявляємо, що, незважаючи на значне поширення готівки, вона не завжди є найдешев-

шим платіжним засобом за питомими витратами. Як приклад, у 5 з 13 країн ЄС, дані яких проаналізовано, питомі суспільні витрати транзакцій з використанням дебетових карток нижчі, ніж для готівкових розрахунків.

Здійснення платіжних операцій з використанням прямого дебетування коштує суспільству 1.27 євро за транзакцію, кредитових переказів –

1.92 євро. Найдорожчими для суспільства платіжними інструментами виявляються чеки (3.55 євро за транзакцію) та кредитні картки (2.39 євро за транзакцію).

У другій частині таблиці 5 наведено показники суспільних витрат на 1 євро обороту платіжної транзакції, тобто відношення загальних суспільних витрат до загального обороту. Транзакції з використанням чеків, кредитових переказів і прямого дебетування характеризуються найменшим значенням цього показника, оскільки ці платіжні інструменти в основному використовуються для операцій на відносно великі суми. Розрахунки за допомогою платіжних карток і готівки дуже схожі з точки зору розміру їхніх суспільних витрат на 1 євро обороту: суспільні витрати за готівковими коштами становлять 0.023 євро, а за платіжними картками – 0.024 євро. Водночас, розглядаючи окремо дебетові платіжні картки, можемо дійти висновку, що їхні суспільні витрати на 1 євро обороту нижчі, ніж для розрахунків готівкою.

Фуміко Хаяші та Уільям Кітон також аналізують дослідження центральних банків Бельгії та Нідерландів, у яких оцінюються змінні суспільні витрати за деякими способами роздрібних платежів (див. таблицю 6). Дослідники припускають, що вартість однієї транзакції не залежить від кількості транзакцій, але потенційно змінюється від їх розміру. Голландське дослідження також засвідчило, що для наперед оплачених карток характерні найнижчі витрати за транзакціями всіх розмірів, а для готівки рівень витрат менший, ніж для дебетових карток, за транзакціями з малим (5

Таблиця 5. Питомі суспільні витрати на одну транзакцію та на одне євро в розрізі платіжних інструментів (середнє значення для 13 країн ЄС)

Міра	Готівка	Чеки	Платіжні картки	Дебетові	Кредитні	Пряме дебетування	Кредитові перекази
Суспільні витрати на одну транзакцію							
Мінімальне	0.13	2.39	0.22	0.18	0.48	0.14	0.30
Середнє медіанне	0.39	3.46	0.63	0.45	1.97	1.14	1.01
Максимальне	0.78	6.10	8.07	3.40	8.65	2.49	12.07
Середнє арифметичне	0.41	3.86	1.34	0.81	2.79	1.07	2.22
Середнє арифметичне зважене	0.42	3.55	0.99	0.70	2.39	1.27	1.92
Суспільні витрати на одне євро обороту							
Мінімальне	0.013	0.000	0.008	0.008	0.018	0.002	0.000
Середнє медіанне	0.020	0.002	0.016	0.012	0.030	0.004	0.002
Максимальне	0.034	0.012	0.081	0.035	0.137	0.011	0.006
Середнє арифметичне	0.023	0.004	0.024	0.017	0.052	0.005	0.002
Середнє арифметичне зважене	0.023	0.002	0.017	0.014	0.034	0.004	0.002

Таблиця 6. Змінні суспільні витрати на одну транзакцію в розрізі платіжних інструментів

Доларів США

Спосіб платежу	Розмір транзакції					
	5 доларів США		15 доларів США		100 доларів США	
Нідерланди						
Наперед оплачена картка	0.04	0.8%	0.04	0.26%	0.04	0.04%
Готівка	0.18	3.6%	0.25	0.016%	0.84	0.84%
Дебетова картка	0.25	5%	0.25	1.66%	0.26	0.26%
Кредитна картка	1.06	21.2%	1.09	7.26%	1.30	1.3%
Бельгія						
Наперед оплачена картка	0.12	2.4%	0.15	1%	0.35	0.35%
Готівка	0.21	4.2%	0.29	1.93%	0.96	0.96%
Дебетова картка	0.28	5.6%	0.28	1.86%	0.28	0.28%
Кредитна картка	0.74	14.8%	0.75	5%	0.82	0.82%

доларів США) і середнім (15 доларів США) розміром. Результати дослідження дають підстави для висновку, що для кредитних карток притаманні більші витрати, ніж для дебетових та наперед оплачених карток (за транзакціями всіх розмірів), а також більші витрати, ніж для готівкових розрахунків (за транзакціями з малим і середнім розміром). Бельгійське дослідження мало аналогічні результати, за винятком того, що наперед оплачені картки в ньому були дорожчі для суспільства, ніж дебетові карти за транзакціями великих розмірів.

Зважаючи на оцінки змінних суспільних витрат, ці дослідження дали змогу підрахувати економії коштів від гіпотетичної зміни способів платежу в різних країнах. Наприклад, у бельгійському дослідженні було підраховано, що переведення 25 відсотків малих і середніх за розміром транзакцій з використанням готівки на використання дебетових і наперед оплачених карток дає змогу зменшити змінні суспільні витрати на 6%. Голландське дослідження засвідчило, що переведення 21% транзакцій з використанням готівки на використання дебетових і наперед оплачених карток сприятиме зменшенню змінних суспільних витрат на 7%. Водночас, оскільки ці моделювання базуються на змінних витратах, вони не доводять, що перехід від розрахунків готівкою до дебетових і наперед оплачених карток сприятиме зниженню загальних суспільних витрат у довгостроковій перспективі.

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК РОЗДРІБНИХ ПЛАТЕЖІВ З ТОЧКИ ЗОРУ СУСПІЛЬНИХ ВИТРАТ

Підсумовуючи, зазначимо, що центральним банкам доцільно проводити свої власні дослідження

вартості способів роздрібних платежів, оскільки як технології, так і масштаби використання різних платіжних інструментів у різних країнах можуть суттєво відрізнятися. Деякі країни можуть використовувати економічніші та ефективніші технології для здійснення роздрібних платежів, завдяки чому для цього методу необхідні менші соціальні витрати. Інші країни можуть запроваджувати способи платежу, які зменшують витрати суспільства за рахунок ефекту масштабу.

Екстраполюючи узагальнені результати досліджень деяких країн Євросоюзу на український платіжний ринок та враховуючи його особливості і тенденції розвитку, можемо зробити певні припущення.

Оскільки для кредитових переказів притаманний низький рівень загальних і змінних суспільних витрат, а значні додаткові капітальні інвестиції на розвиток відповідної інфраструктури не потрібні (на українському ринку багато років успішно функціонує СЕП НБУ), вважаємо за можливе вивчити питання щодо збільшення частки роздрібних платежів із використанням кредитових переказів. Крім того, згадаємо досвід Великобританії, який свідчить про ефективність упровадження миттєвих (онлайн) кредитових переказів для платежів на невеликі суми.

Враховуючи розмір суспільних витрат, доцільно розглянути можливість створення умов для розвитку на вітчизняному ринку прямого дебетування. Водночас необхідно пам'ятати про притаманні цьому інструменту ризики, а також враховувати рівень довіри населення до банків.

Можна стверджувати, що з точки зору суспільних витрат збільшення частки кредитних карток за рахунок зменшення частки дебетових недо-

цільне. Світовий досвід свідчить про те, що центральні банки можуть коригувати структуру ринку банківських платіжних карток шляхом обмеження розміру відповідних міжбанківських комісійних для учасників ринку. На нашу думку, альтернативним шляхом може бути розвиток національної карткової платіжної системи та проведення в ній виваженої і збалансованої тарифної політики.

У будь-якому випадку, робити обґрунтовані висновки щодо заходів, спрямованих на зростання рівня ефективності функціонування вітчизняного ринку платіжних систем за критерієм суспільних витрат і вигод, можна лише за результатами проведення відповідного дослідження.

Література

1. Bank of Finland. *Efficiency and costs of payments: some new evidence from Finland* (2008). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.suomenpankki.fi/pdf/158235.pdf>.
2. British Retail Consortium. *Retail Payments Survey* (2013). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.brc.org.uk/brc_show_document.asp?id=4451&moid=8156.
3. Danmarks Nationalbank. *Costs of Payments in Denmark* (2012). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nationalbanken.dk/en/publications/Documents/2012/04/betaling_engelsk_samlet_web.pdf.
4. Fumiko Hayashi, William R. Keeton. *Measuring the Costs of Retail Payment Methods* (2012). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kansascityfed.org/publicat/econrev/pdf/12q2Hayashi-Keeton.pdf>.
5. Heiko Schmiedel, Gergana L. Kostova, Wiebe Ruttenberg. *The social and private costs of retail payment instruments: a European perspective* // *Journal of Financial Market Infrastructures*. — September 2013.
6. National Bank of Belgium. *Costs, Advantages and Drawbacks of the Various Means of Payment* // *Economic Review*, 2006, June: P. 41–47.
7. Reserve Bank of Australia. *Payment Costs in Australia: A study of the costs of payment methods* (2007). — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rba.gov.au/payments-system/reforms/review-card-reforms/pdf/pymis-sys-review-conf-2007/costs-au.pdf>.
8. Ronnie O'Toole. *The Usage, Cost and Pricing of Retail Payments in Ireland* // *Quarterly Bulletin of the Central Bank for Q 2, 2013*.

Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України у червні 2014 року

Main parameters of the monetary market of Ukraine in June 2014

Структура кредитів, наданих Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2014 р. * (в розрізі інструментів)

Показники	2014 р.	Відсотки У тому числі за червень
Обсяги рефінансування банків, усього	100.00	100.00
У тому числі через:		
– кредити "овернайт", надані через постійно діючу лінію рефінансування	21.65	28.80
– кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера	24.88	27.14
– операції прямого РЕПО	14.92	–
– інші короткострокові кредити	19.23	–
– інші довгострокові кредити під програми фінансового оздоровлення	19.32	44.06

* З урахуванням округлення до двох знаків після коми.

Середньозважена процентна ставка за кредитами, наданими Національним банком для підтримання ліквідності банків України у червні 2014 р.

Показники	2014 р.	Відсотки річні У тому числі за червень
Середньозважена процентна ставка за кредитами рефінансування, всього	13.94	13.99
У тому числі за:		
– кредитами "овернайт", наданими через постійно діючу лінію рефінансування	10.81	14.50
– кредитами, наданими шляхом проведення тендера	14.09	13.02
– операціями прямого РЕПО (розрахунково)	6.53	–
– іншими короткостроковими кредитами	19.87	–
– іншими довгостроковими кредитами під програми фінансового оздоровлення	17.07	14.25

Процентні ставки банків за кредитами та депозитами у національній валюті у червні 2014 р.**

Показники	Червень 2014 р.	Відсотки річні
На міжбанківському ринку:		
за кредитами, наданими іншим банком***	8.66	
за депозитами, розміщеними в інших банках	0.84	
Фізичним та юридичним особам:		
за кредитами***	16.94	
за депозитами	12.96	

** За щоденною звітністю банків; відображено вартість кредитів (депозитів), фактично наданих (отриманих) банками.

*** Без урахування ставок за кредитами "овердрафт".

Темпи зростання грошової маси у 2014 р.

Агрегати грошової маси	01.01.2014 р.		01.02.2014 р.		01.03.2014 р.		01.04.2014 р.		01.05.2014 р.		01.06.2014 р.		01.07.2014 р.	
	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.
Готівка. Гроші поза банками														
M0, до початку року	117.0	34 531.6	99.2	–1 895.6	106.4	15 295.5	113.0	30 840.9	116.6	39 516.7	120.6	48 970.9	122.0	52 225.6
M0 + переказані кошти в національній валюті														
M1, до початку року	118.7	60 595.4	98.0	–7 818.6	101.2	4 537.9	104.8	18 481.1	107.6	29 356.8	110.6	40 860.9	112.7	48 843.7
M1 + переказані кошти в іноземній валюті та інші кошти														
M2, до початку року	117.5	135 110.2	98.2	–16 021.9	102.6	23 640.1	103.7	33 239.5	104.5	40 871.9	104.8	43 098.1	104.3	39 419.2
M2 + цінні папери власного боргу банків														
M3, до початку року	117.6	135 795.7	98.3	–15 047.6	102.8	25 122.3	103.9	35 834.0	104.7	42 630.0	104.9	44 747.0	104.4	39 850.2

Примітка. Облікова ставка Національного банку України у червні 2014 року не змінювалася і, починаючи з 15.04.2014 р., становила **9.5%** річних (постанова Правління НБУ від 14.04.2014 р. № 212).

Відповідно до постанови Правління НБУ від 15.07.2014 р. № 417 з 17 липня 2014 року облікову ставку встановлено у розмірі **12.5%** річних.

З 24 лютого 2014 року встановлено такий порядок формування обов'язкових резервів банками України (постанова Правління НБУ від 21.02.2014 р. № 86):

– на окремому рахунку в Національному банку України № 3203 "Кошти обов'язкових резервів, що перераховані банками" зберігаються кошти в розмірі **20%** від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування;

– на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України формується та зберігається залишок суми обов'язкових резервів, сформованих згідно з установленими нормативами на відповідний період.

З 31 травня 2014 року обсяг обов'язкових резервів, який має зберігатися щоденно на початок операційного дня на кореспондентському рахунку банку в Національному банку України, повинен становити не менш як **40%** від суми обов'язкових резервів, що сформовані за попередній звітний період резервування (постанова Правління НБУ від 19.05.2014 р. № 287).

З 30 вересня 2013 року встановлено такі нормативи обов'язкового резервування для формування банками обов'язкових резервів (постанова Правління НБУ від 19.09.2013 р. № 371): кошти вкладів (депозитів) юридичних і фізичних осіб у національній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – **0**; кошти вкладів (депозитів) юридичних осіб в іноземній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – **10**; кошти вкладів (депозитів) фізичних осіб в іноземній валюті на вимогу і кошти на поточних рахунках – **15**; строкові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб у національній валюті – **0**; короткострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – **10**; довгострокові кошти і вклади (депозити) юридичних і фізичних осіб в іноземній валюті – **7**; кошти, залучені банками від банків-нерезидентів, міжнародних та інших організацій-нерезидентів у національній валюті, – **0**; кошти, залучені банками від банків-нерезидентів, міжнародних та інших організацій-нерезидентів в іноземній валюті (крім російських рублів), – **5**; кошти, залучені банками від банків-нерезидентів, міжнародних та інших організацій-нерезидентів у російських рублях, – **0**.

Водночас банкам дозволено зараховувати для покриття обов'язкових резервів, що мають формуватися та зберігатися на кореспондентському рахунку в Національному банку України:

придбані ними облігації внутрішніх державних позик, номінованих в іноземній валюті, у розмірі **10%** від їхньої балансової вартості в гривневому еквіваленті; придбані ними довгострокові облігації внутрішніх державних позик у національній валюті з терміном обігу (відповідно до умов первинного випуску) понад 3 600 днів у розмірі **100%** від їхньої балансової вартості; залишки коштів, які перебувають на рахунках банку № 1500 "Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках" та № 1502 "Кошти банків у розрахунках", відкритих у ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ", у розмірі **100%**.

З 02.10.2009 р. за залишками коштів обов'язкових резервів, що перераховані банками на окремий рахунок у Національному банку України, Національний банк нараховує проценти в розмірі **30%** від облікової ставки Національного банку України за умови дотримання банком порядку формування та зберігання обов'язкових резервів (постанова Правління НБУ від 29.09.2009 р. № 567).

Матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики і департаменту статистики, аналізу та прогнозування Національного банку України.

Дослідження/

■ **Наталія Ткаченко**
Natalia Tkachenko

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Черкаського інституту банківської справи Університету банківської справи Національного банку України
Dr. habil. (Economics), Professor, Head of the Chair of Finance of the Cherkasy Institute of Banking of the University of Banking of the National Bank of Ukraine
E-mail: tkachenko_n@list.ru

■ **Дмитро Чеховський**
Dmytro Chekhovskyi

Керівник проектів з ключовими партнерами АТ "ОТП-банк"
Manager of projects with key partners of the "OTP-Bank" JSC
E-mail: dchehovskiy@ukr.net

Сек'юритизація фінансових активів: особливості використання в банківській сфері

Financial assets securitization: features of the use in the banking area

У статті досліджено особливості здійснення сек'юритизації активів, зокрема класичної та синтетичної, розглянуто технологію сек'юритизації диверсифікованого портфеля банківських активів через випуск колатералізованих облігацій з обґрунтуванням необхідності конструювання рейтингів з урахуванням ймовірності їхньої міграції для отримання економічної вигоди від сек'юритизації.

The article investigates peculiarities of asset securitization, in particular, true sale securitization and synthetic one. The authors consider the technology of securitization of the diversified portfolio of banks' assets through the issue of collateralized bonds and ground the necessity of construction of credit ratings based on the probability of their migration to obtain economic benefits from securitization.

Ключові слова: сек'юритизація активів, класична сек'юритизація активів, синтетична сек'юритизація активів, колатералізовані облігації, ресек'юритизація, міграція кредитних рейтингів, мартінгальна ймовірність дефолту.

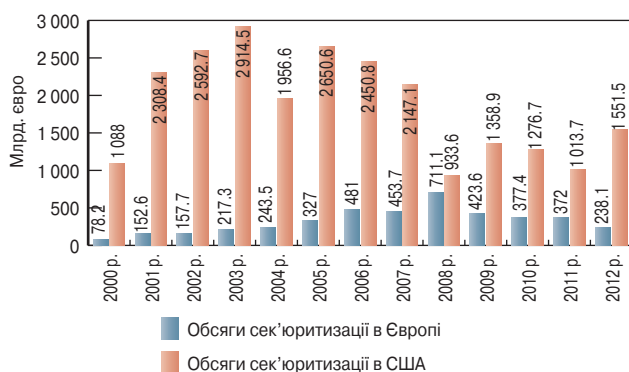
Key words: asset securitization, true sale securitization, synthetic securitization, collateralized bonds, res securitization, credit ratings migration, martingale probability of default.

В економічно розвинутих країнах процеси сек'юритизації активів суттєво впливають на фінансові ринки. Завдяки запровадженню цієї техніки залучення коштів та переадресації ризиків з'явилися нові типи фінансових інструментів, нові фінансові інститути, що сприяло поглибленню та розширенню ринків капіталу. Для банків сек'юритизація стала джерелом додаткового фінансового забезпечення, інструментом поліпшення нормативів достатності капіталу, підтримання ліквідності, диверсифікації активів та мінімізації ризиків. Водночас стрімкий розвиток фінансових деривативів, що супроводжувався зростанням цін на базові активи, сформував у деяких інвесторів ілюзію щодо реального рівня кредитного ризику та справедливої вартості активів. На тлі нестабільної

економічної ситуації це спричинило ланцюгову реакцію невиконання зобов'язань та стало каталізатором світової фінансової кризи (див. графік 1). Це є яскравим свідченням того, що копіювання фінансових технологій без створення умов для їхнього ефективного використання перетворює фінансові інновації, спрямовані на підвищення надійності фінансових інструментів, у антиінновації [1], які дають лише короткостроковий економічний ефект, а в перспективі вкрай негативно впливають на стан фінансових ринків.

Використанню процесів сек'юритизації активів присвячено чимало публікацій, проводяться дискусії та семінари за участі представників ділових кіл і владних структур, вносяться практичні рекомендації з питань подальшо-

Графік 1. Динаміка обсягів сек'юритизації фінансових активів у банківській сфері на зарубіжних ринках упродовж 2000–2012 рр.

Джерело: The Association for Financial Markets in Europe. – <http://www.afme.eu/>.

го розвитку банківських систем. Проблемам сек'юритизації фінансових активів у банківській сфері присвячено праці багатьох українських та зарубіжних науковців, зокрема Н.Александрової, Х.Бера, Р.Джарроу, В.Мезенцева, А.Некторова, А.Селівановського, Г.Щербакова та інших. Однак динамічний розвиток ринку сек'юритизованих активів в умовах нестабільності ризикового середовища зумовлює необхідність постійного вдосконалення техніки фінансування банківської діяльності.

Метою статті є дослідження особливостей класичної та синтетичної сек'юритизації активів, розгляд технології сек'юритизації шляхом випуску колатералізованих облігацій з урахуванням конструювання кредитних рейтингів, імовірностей їхньої міграції та оцінки вартості сек'юритизованих активів за допомогою марківської моделі часової структури спредів кредитного ризику.

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ ЯК ПРОЦЕС ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ У ЦІННІ ПАПЕРИ

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка” сек'юритизація є процесом трансформації фінансових активів у цінні папери [2]. Це специфічна техніка фінансування, за якою банк залучає грошові кошти за допомогою випуску цінних паперів, що забезпечуються комбінацією банківських активів і генерованими ними грошовими потоками. Процес супроводжується частковим або повним списанням таких активів із балансу банку-ініціатора.

У ролі базових активів сек'юритизації може бути використано лише прямі грошові вимоги або цінні папери, що засвідчують їх. Це, зокрема, портфелі кредитів населенню (іпотека, автокредити, споживчі кредити, кредитні картки), портфелі кредитів малому і середньому бізнесу, лізингові та факторингові портфелі й інші.

Сек'юритизація банківських активів може проводитися як за допомогою емісії цінних паперів, так і за рахунок залучення синдикуваного кредиту. При цьому вона може мати класичну (традиційну) або синтетичну форми.

Класична сек'юритизація активів, або, як її ще називають, сек'юритизація за допомогою “дійсного продажу” (*true sale або cash transaction*) є процесом, що складається з ряду обов'язкових етапів. Це інноваційна техніка фінансування, за якої оригінатор сек'юритизації (з англ. *originate* – створювати, генерувати – особа, яка володіє

Схема 1. Базова схема класичної сек'юритизації банківських активів

Джерело: складено авторами за даними [4].

пулом активів, котрі генерують постійний потік платежів) виділяє та передає певні активи до диференційованого пулу фінансових активів, який списується з балансу (*off-balance sheet*) оригінатора і передається спеціально створеній для цієї угоди компанії – спеціальній юридичній особі (*special purpose vehicle, SPV*), яка надалі випускає цінні папери, забезпечені цими активами (*asset-backed securities, ABS*), та розміщує їх серед широкого кола інвесторів або залучає синдикуваний кредит (*asset-backed loan, ABL*).

Умови виплат за цінними паперами, забезпеченими активами, формуються залежно від доходів, одержуваних *SPV* від пулу активів. Грошові потоки узгоджуються між собою за часом, валютами та розмірами платежів за інструментами рефінансування і пулом активів. Кредитні ризики переданих *SPV* активів (тобто ризики втрат, що виникають у випадку невиконання боржником зобов'язання щодо повернення боргу та сплати відсотків) переносяться на власників цінних паперів (інвесторів). Інвестори, купуючи *ABS*, перераховують *SPV* грошові кошти, які *SPV*, в свою чергу, передає оригінатору в рахунок оплати придбаних активів. У результаті оригінатор отримує відносно недороге фінансування за рахунок надходжень від інвесторів, які купують цінні папери, забезпечені наявним у оригінатора пулом активів [3].

У спрощеному вигляді базову процедуру класичної сек'юритизації відображено на схемі 1.

Ця модель сек'юритизації найпоширеніша в країнах англо-саксонської правової традиції. У деяких країнах Європи існують законодавчі та правові проблеми чи обмеження, котрі не дають змоги банкам використовувати таку практику фінансування.

Як свідчать дані схеми 1, у процесах сек'юритизації банківських активів вагома роль належить спеціальній юридичній особі (*SPV*). Правова форма організації *SPV* залежить від законодавства конкретної країни та може бути корпорацією (у Великобританії, Ірландії, Італії, Німеччині, Нідерландах), фондом (у Франції, Бельгії, Іспанії) чи трастом (у США).

Основними вимогами до правового статусу спеціально створеної юридичної особи *SPV* є:

- **незалежність *SPV* від оригінатора.** *SPV* не повинно належати оригінатору або особам, афілійованим із ним;

- захищеність *SPV* від банкрутства (*bankruptcy remoteness*). *SPV* обмежується в можливості ініціювати процедуру добровільного банкрутства (так само, як і добровільної реорганізації та добровільної ліквідації). Інвестори та оригінатор беруть на себе зобов'язання не звертатися до суду з вимогою про ліквідацію *SPV* або про порушення щодо нього процедури примусового банкрутства;

- спеціальна правоздатність *SPV*. *SPV* може випускати будь-які додаткові боргові інструменти, брати участь в об'єднанні компаній або здійснювати інші операції та дії, у тому числі наймати співробітників, крім тих, які безпосередньо необхідні для здійснення угод сек'юритизації. Це дасть змогу обмежити число потенційних кредиторів *SPV* та надати інвесторам гарантії першочергового задоволення вимог за цінними паперами, забезпеченими активами [5].

Допоміжними суб'єктами, які беруть участь у сек'юритизації, можуть бути:

- керуюча компанія, котра здійснює функції одноосібного виконавчого органу *SPV*-організації, або керуюча *SPV*-фондом;

- бухгалтерська компанія, яка веде поточний бухгалтерський облік та складає бухгалтерську звітність *SPV*;

- аудиторська компанія, котра проводить аудиторські перевірки звітності *SPV*;

- представник інвесторів (фідучіарний представник), який від імені та в інтересах інвесторів здійснює моніторинг пулу активів і грошових потоків щодо нього, надає інвесторам важливу для них інформацію, а також подає звернення на активи з метою задоволення вимог інвесторів;

- сервісний банк (*service agent*), котрий обслуговує активи, зокрема відображає операції в бухгалтерському обліку, здійснює інкасо, стягує непогашену заборгованість, контролює стан грошових вимог;

- рейтингове агентство, котре присвоює рейтинг цінним паперам;

- особи, які підвищують кредитну якість угоди (банки, страхові компанії, гарантійні фонди та інші).

Синтетична сек'юритизація активів (*synthetic transaction*) не передбачає їхнього продажу, тому використовується, якщо оригінатор не хоче або не може за законодавством знімати з балансу боргові активи. Базельський комітет з нагляду розглядає синтетичну сек'юритизацію як інструмент управління кредитними ризиками: це “структуровані угоди, в яких банки використовують кредитні деривативи для того, щоб передати кредитний ризик певного пулу активів третім особам, у тому числі страховим компаніям, банкам та іншим особам” [6].

За синтетичної сек'юритизації активів банк (покупец захисту) передає кредитний ризик певного зобов'язання або портфеля зобов'язань іншій особі (продавцю захисту) за допомогою операцій із кредитними деривативами, наприклад, із дефолтним свопом або кредитною нотою.

Основними перевагами сек'юритизації активів для банка-оригінатора є:

1. Підтримка ліквідності шляхом продажу *SPV* сек'юритизованих активів на фоні обмеженості інших джерел фінансування та рефінансування. Перетворюючи частину неліквідних активів у цінні папери, банк отримує можливість шляхом продажу на ринку залучити кошти і вкласти їх у менш ризикові або більш ліквідні активи. Таким чином сек'юритизація сприяє прискоренню оборотності активів. Це спосіб трансформації низьколіквідних активів у

ліквідну форму, спроможну виконувати функцію обігу на грошових ринках і ринках капіталів. До того ж використання сек'юритизації як гнучкого інструменту балансування активів і пасивів дає змогу узгодити потоки платежів за активами і пасивами, знизивши таким чином процентний ризик і ризик дострокового погашення.

2. Поліпшення показників балансу. За сек'юритизації через “дійсний продаж” активи знімаються з балансу оригінатора та заміщуються грошовими коштами, що поліпшує відповідні балансові показники. Зокрема, це полегшує дотримання вимог щодо достатності капіталу, оскільки дає змогу знижувати обсяг резервів за базисними зобов'язаннями.

3. Зниження вартості запозичень. Середньозважені витрати на сек'юритизацію менші, ніж поточні витрати на залучення фінансування з традиційних джерел, якщо кредитна якість активів, котрі беруть участь у сек'юритизації, вища, ніж кредитна якість балансу оригінатора в цілому.

4. Отримання додаткових доходів. У результаті продажу кредитів банки здобувають додаткову можливість розмістити отримані грошові кошти в нові активи й отримати додатковий дохід. До того ж банки отримують винагороду за обслуговування, інкасацію відсотків і платежів за основним боргом тощо.

5. Диверсифікація ризиків. За допомогою сек'юритизації досягається перерозподіл, елімінування і хеджування банківських ризиків, у тому числі із застосуванням кредитних деривативів та інших похідних фінансових інструментів [7].

Зазначимо, що в процесах фінансової інженерії створено велику кількість інструментів сек'юритизації, оскільки однією з основних характеристик цих інструментів є їхнє конструювання під конкретні потреби окремого клієнта. З цієї причини вельми складно систематизувати всю множину видів інструментів синтетичної сек'юритизації.

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ ШЛЯХОМ ВИПУСКУ КОЛАТЕРАЛІЗОВАНИХ ОБЛІГАЦІЙ

Докладніше пропонуємо розглянути технологію сек'юритизації диверсифікованого портфеля банківських активів шляхом випуску боргових зобов'язань, колатералізованих (тобто забезпечених) грошовими потоками за цим портфелем.

Облігації, забезпечені борговими зобов'язаннями (*collateralized debt obligation, CDO*), є похідним фінансовим інструментом (кредитний дериватив), який дає змогу сек'юритизувати пул різноманітних боргових активів за допомогою емісії облігацій за рахунок грошових потоків, що генеруються такими активами.

Залежно від виду базового активу розрізняють:

- *CBO (collateralized bond obligation)* – облігації, забезпечені іншими корпоративними облігаціями;

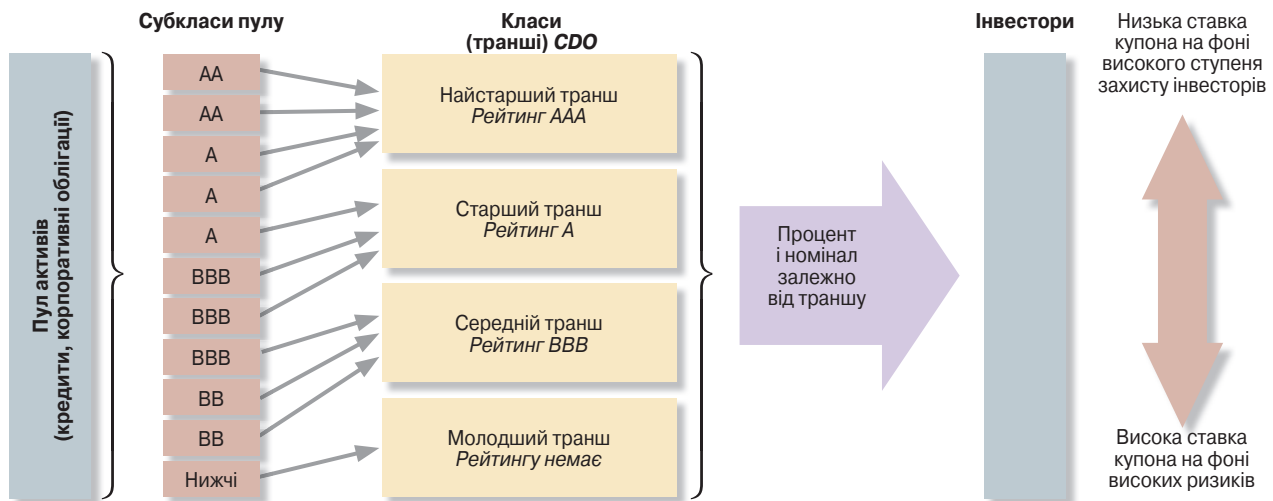
- *CLO (collateralized loan obligation)* – облігації, забезпечені портфелем банківських кредитів;

- *CFO (collateralized fund obligation)* – облігації, забезпечені зобов'язаннями хедж-фондів, фондів прямих інвестицій, венчурних фондів.

За кількістю траншів виділяють однотраншеві та багатотраншеві *CDO*.

Однотраншеві *CDO* створюються з урахуванням специфічних інтересів та переваг конкретного інвестора, що суттєво скорочує термін виконання угоди. Для однотраншевих *CDO* можуть встановлюватися порогові значення

Схема 2. Структурування облігацій, забезпечених борговими зобов'язаннями (CDO)

Джерело: складено авторами за даними [4].

збитків — тоді на інвестора перекладається лише частина ризику базових активів. Недолік однотраншевих CDO полягає в тому, що всі інвестори, які придбали такі цінні папери, ризикують однаково, адже збитки, у разі їх виникнення, розподіляються пропорційно до придбаного пакета облігацій, через що дохідність на вкладення також є однаковою.

Багатотраншеві CDO передбачають емісію кількох субординованих траншів цінних паперів, котрі різняться ступенем ризику та дохідністю, пропонуючи інвесторам більше можливостей для інвестиційного вибору. Теоретично кількість емітованих траншів не обмежена, але, як правило, емісія складається з трьох: старшого (*Senior Tranche*), середнього (*Mezzanine Tranche*) і молодшого (*Equity Tranche*) траншів.

Молодший транш (*Equity Tranche*). Власники цінних паперів молодшого траншу беруть на себе ризик певної частки перших збитків (наприклад, перші 0–10%) в обмін на підвищену прибутковість. Таким чином, цінні папери, що випускаються в рамках молодшого траншу, мають максимальний кредитний ризик, через що їм не присвоюється рейтинг.

Середній транш (*Mezzanine Tranche*). Покупці цінних паперів мезонінного траншу беруть на себе наступну частку збитків (наприклад, наступні 10–20% збитків). Отже, на цінні папери цього траншу перекладається ризик наступних втрат. Це означає, що компенсація збитків кредитного портфеля за рахунок коштів від емісії середнього траншу відбувається лише у випадку, якщо коштів молодшого траншу виявляється недостатньо. Такі цінні папери зазвичай мають кредитний рейтинг від A до B (за методикою Стендард енд Пуз (*Standard&Poor's*), а виплати за ними здійснюються у формі фіксованих платежів, розмір яких приблизно дорівнює розміру купонних платежів за корпоративними облігаціями, які мають кредитний рейтинг.

Старший транш (*Senior Tranche*). Інвестори в цінні папери старшого траншу беруть на себе решту кредитного ризику (наприклад, частка збитків у 20–100%) та мають низькі прибутки. Як правило, таким цінним паперам присвоюється найвищий кредитний рейтинг (AAA за методикою Стендард енд Пуз), а їхня прибутковість відпо-

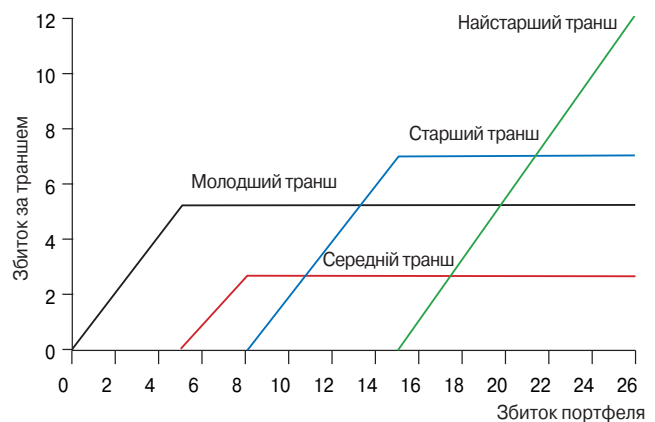
відає прибутковості високорейтингових корпоративних зобов'язань.

Іноді в рамках старшого траншу виділяють **найстарший транш (*Super Senior Tranche*)** — частину цінних паперів, що входять до старшого траншу, збитки за рахунок яких компенсуються в останню чергу. Утримувачі таких цінних паперів зазнають збитків лише в тому випадку, коли при виникненні дефолту за базисним кредитним портфелем коштів субординованих траншів (молодшого, середнього і старшого) буде недостатньо.

Процес багатотраншевого випуску облігацій, забезпечених борговими зобов'язаннями, відображено на схемі 2.

Отже, кожен транш має свій пріоритет отримання доходу, тобто облігації старшого траншу матимуть першочергове право на отримання відсотків і номіналу, потім — облігації мезонінного, або середнього траншу. Облігації молодших траншів фінансуються за залишковим принципом, тобто з тих коштів, котрі залишилися після сплати зобов'язань за старшими траншами. Однак купони, одержувані за молодшим траншем, істотно більші, ніж за старшим. Тому облігації молодших траншів купують агресивні інвестори, схильні до ризиків, тоді як облігації старших траншів — консервативніші інвестори. Приклад розподілу

Графік 2. Збитки CDO-траншів як комбінація опціонів на збиток за портфелем

Джерело: складено авторами за даними [7].

збитків між інвесторами траншів подано на графіку 2.

Такий підхід дає змогу перерозподілити ризики так, що цінні папери старших траншів отримують високі рейтинги інвестиційного рівня, які перевищують рейтинги базових активів, тому їх викуповують інвестори, тоді як молодший транш залишається у керуючого портфелем або оригінатора угоди.

Динамічний розвиток ринку сек'юритизованих активів призвів до того, що сек'юритизувати стали самі транші колатералізованих облігацій та інші інструменти сек'юритизації. Такий процес отримав назву **ресек'юритизації**, тобто сек'юритизації траншів, які є продуктом попередньої сек'юритизації.

Для підвищення довіри потенційних інвесторів до цінних паперів, випущених у процесі сек'юритизації активів, необхідна об'єктивна та адекватна оцінка ризиків інвестування в такі цінні папери. Для вирішення подібних завдань оригінатори звертаються до послуг рейтингових агентств. Кредитні рейтинги є основою для прийняття інвестиційних рішень про доцільність, можливі ризики та очікувану прибутковість цінних паперів.

КОНСТРУЮВАННЯ РЕЙТИНГІВ ЯК ОСНОВА ОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ВИГОДИ ВІД СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ

Присвоєння кредитних рейтингів цінних паперів, випущених у результаті сек'юритизації активів, багато в чому визначає успішність випуску та розміщення таких цінних паперів, оскільки впливає на вартість і терміни запозичення. Комерційний банк може залучити фінансування через "дійсний продаж" на вигідніших умовах у тому випадку, якщо кредитна якість забезпечених активами цінних паперів вища, ніж кредитний рейтинг банку в цілому. При цьому кредитний рейтинг випуску не повинен бути нижчим від інвестиційного рівня (рівня *BBB* за методикою Стендард енд Пурз та рівня *Baa* за методикою Мудіс (*Moody's*)).

Якщо кредитна якість активів, котрі беруть участь у сек'юритизації, вища, ніж кредитна якість балансу оригінатора в цілому, тоді встановлюється вищий кредитний рейтинг та менша процентна ставка за цінними паперами, забезпеченими активами, ніж при розміщенні незабезпечених. Така різниця в рейтингах створює основу для отримання економічної вигоди від сек'юритизації.

Основною складністю рейтингування є те, що кінцеві позичальники в угодах сек'юритизації кредитів, як правило, не мають кредитних рейтингів, тому в угодах із сек'юритизації вкрай важливим є диверсифікація портфелів, аналіз кредитної історії груп позичальників (географічної, галузевої, за рівнем доходів тощо) і моделювання їхньої поведінки в стресових економічних ситуаціях.

Важливо, що в угодах сек'юритизації здійснюються конструювання рейтингу. Оригінатор, визначивши заздалегідь бажану вартість запозичення, разом із організаторами випуску та рейтинговими агентствами конструюють угоду таким чином, щоб досягти бажаного рівня рейтингу. Для цього вживаються заходи щодо підвищення надійності цінних паперів (*credit enhancements*) шляхом надання додаткового забезпечення, наприклад, гарантій на випадок невиконання боржниками зобов'язань або відкриття кредитних ліній, що підвищують ліквідність. Це дає змогу поліпшити кредитну якість активів, стабілізувати породжуваний ними потік платежів і таким чином зробити цінні папери привабливішими для інвесторів. Метою підви-

щення надійності цінних паперів є передусім підвищення їхнього рейтингу та зростання попиту на них.

На наше переконання, при виборі об'єктів інвестування з-поміж цінних паперів, забезпечених активами, інвесторам важливо визначити їхню справедливую вартість, адже це впливає на премію за ризик та спред прибутковості. З цією метою доцільно скористатися марківською моделлю часової структури спредів кредитного ризику, або моделлю Джарроу-Ландо-Тернбула (*A Markov Model for the Term Structure of Credit Risk Spreads, Jarrow-Lando-Turnbull Model*) [8].

МАРКІВСЬКА МОДЕЛЬ ЧАСОВОЇ СТРУКТУРИ СПРЕДІВ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ (МОДЕЛЬ ДЖАРРОУ-ЛАНДО-ТЕРНБУЛА)

Р.Джарроу, Д.Ландо та С.Тернбул за допомогою інструментарію теорії ймовірностей, переважно ланцюгів Маркова, запропонували підхід до визначення ймовірності дефолту за цінними паперами залежно від класу рейтингів та оцінки їхньої вартості на цій основі.

Припустимо, що існує дискретний, скінченний, простір станів $S = \{1, \dots, K\}$, представлений різними класами рейтингів. Стан $S = 1$ означає найвищий кредитний рейтинг (*Aaa* в *Moody's rankings*), $S = K - 1$ — найнижчий (*C* в *Moody's rankings*), $S = K$ — випадок дефолту. Тоді дискретний однорідний ланцюг Маркова $\{q_t : 0 \leq t \leq \tau\}$ буде представлено міграційною матрицею розмірності $(K \times K)$:

$$Q = \begin{pmatrix} q_{11} & q_{12} & \dots & q_{1K} \\ q_{21} & q_{22} & \dots & q_{2K} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ q_{K-1,1} & q_{K-1,2} & \dots & q_{K-1,K} \\ 0 & 0 & \dots & 1 \end{pmatrix},$$

де $q_{ij} \geq 0$ для всіх i, j , $i \neq j$ та $q_{ii} = 1 - \sum_{j \neq i}^K q_{ij}$ для всіх i .

Елемент матриці q_{ij} представляє реальну ймовірність переходу зі стану i в стан j в один крок. Стан дефолту (K) — це абсорбуючий стан, тому $q_{K,j} = 0$ для $j = 1, \dots, K - 1$ та $q_{KK} = 1$.

Автори моделі зробили припущення про ризик-нейтральність у ціноутворенні фінансових інструментів, що можливе за умов відсутності арбітражних можливостей, торговельних обмежень та повноти ринку.

Припустимо, що $q_{ij}(0, n)$ означає ймовірність міграції за n -кроків зі стану i в час 0 (тобто в поточний час) до стану j в час n (така матриця з кроком в 1 рік публікується в Мудіс Спеціал Ріпорт (*Moody's Special Report*) та Стендард енд Пурз Кредіт Рівью (*Standard & Poor's Credit Review*)).

Перехідна матриця з часу t в час $t + 1$ має вигляд:

$$\tilde{Q}_{t,t+1} = \begin{pmatrix} \tilde{q}_{11}(t, t+1) & \tilde{q}_{12}(t, t+1) & \dots & \tilde{q}_{1K}(t, t+1) \\ \tilde{q}_{21}(t, t+1) & \tilde{q}_{22}(t, t+1) & \dots & \tilde{q}_{2K}(t, t+1) \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \tilde{q}_{K-1,1}(t, t+1) & \tilde{q}_{K-1,2}(t, t+1) & \dots & \tilde{q}_{K-1,K}(t, t+1) \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{pmatrix},$$

де $\tilde{q}_{ij}(t, t+1)$ — мартінгальна ймовірність міграції рейтингу, $\tilde{q}_{ij}(t, t+1) \geq 0$ для всіх $i, j, i \neq j$, $\tilde{q}_{ij}(t, t+1) = 1 - \sum_{j \neq i}^K \tilde{q}_{ij}(t, t+1)$ та $\tilde{q}_{ij}(t, t+1) > 0$ якщо і тільки якщо $q_{ij} > 0$ для $0 \leq t \leq \tau - 1$.

Мартінгальна (ризик-нейтральна) ймовірність дефолту — це ймовірність, котра враховує як оцінку реальної ймовірності дефолту інвесторами, так і їхнє ставлення до ризику дефолту, що виражається у розмірі премії за ризик.

Мартінгальна ймовірність дефолту (міграції кредитних рейтингів) обчислюється шляхом множення історичних ймовірностей на фактор, який інтерпретується як премія за ризик дефолту.

Мартінгальна ймовірність $\tilde{q}_{ij}(t, t+1)$ обчислюється як $\tilde{q}_{ij}(t, t+1) = \pi_i(t)q_{ij}$, де $\pi_i(t)$ — детермінована в часі функція премії за ризик для всіх $i, j, i \neq j$ (спрощення $\pi_{ij}(t) = \pi_i(t)$ для $j \neq i$ здійснено для полегшення розрахунків).

Припустимо, що в момент часу t відома вартість бездефолтної облигації з нульовим купоном, терміном погашення в момент часу T і виплатою номіналу в сумі 1 грн. наприкінці цього терміну. Позначимо таку вартість як $p(t, T)$. Як $v_i(t, T)$ позначимо вартість облигації з ризиком дефолту з нульовим купоном, яка має кредитний рейтинг i (наприклад, AAA) в момент часу t , терміном обігу T і виплатою 1 грн. номіналу наприкінці терміну. Тоді ціна облигації з ризиком дефолту з нульовим купоном становить:

$$v_i(t, T) = p(t, T)[\phi + (1 - \phi)q_i(t, T)],$$

де ϕ — це частка номіналу (1 грн.), яку буде повернуто інвестору в час T у разі дефолту (*recovery ratio*); $q_i(t, T)$ — ймовірність дефолту за облигаціями до часу T , якщо ці облигації мають кредитний рейтинг i в час t .

Наведена формула оцінки свідчить про те, що якщо дефолт не відбувається, то чим менший термін до настання строку погашення, тим вища вартість ризикової облигації і тим нижчий кредитний спред.

При цьому премію за ризик дефолту визначають за формулою:

$$\pi_i(t) = \frac{p(t; t+1) - v_i(t; t+1)}{v_i(t; t+1)(1 - \phi)q_{iK}}.$$

Труднощі застосування моделі Джарроу-Ландо-Тернбула полягають у визначенні ризик-нейтральної ймовірності дефолту, яка є скоригованою реальною ймовірністю.

Таблиця 1. Матриця міграції кредитних рейтингів			
	AAA	BBB	D
AAA	0.85	0.09	0.06
BBB	0.07	0.8	0.13
D	0	0	1

Джерело: складено авторами.

тут, з урахуванням премії за ризик дефолту, адже інвесторам важко знайти необхідну інформацію про ризик-нейтральні ймовірності дефолту для всіх класів рейтингів і часових горизонтів.

До того ж припущення про однорідність у часі матриці міграції кредитних рейтингів, зроблене для спрощення розрахунків, яке є правильним щодо облигацій інвестиційного класу, не завжди справджується для спекулятивних облигацій.

ПРИКЛАД ОЦІНКИ РИЗИК-НЕЙТРАЛЬНОЇ ЙМОВІРНОСТІ ДЕФОЛТУ І МІГРАЦІЇ КРЕДИТНОГО РЕЙТИНГУ ОБЛИГАЦІЙ

Розглянемо приклад оцінки ризик-нейтральної ймовірності дефолту і міграції кредитного рейтингу облигацій на основі порівняння цін на бездефолтні та з ризиком дефолту облигації з різними термінами погашення. Інвестор може скористатися таким прикладом, якщо припускає, що ціни облигацій із ризиком дефолту, які він

розглядає як об'єкт інвестування, визначено з помилкою. Тоді справедливу вартість облигацій можна визначити за допомогою ризик-нейтральних ймовірностей дефолту, використовуючи інформацію про історичні зміни кредитних рейтингів.

Гіпотетична матриця міграції кредитних рейтингів подана у вигляді таблиці 1.

Для спрощення сприйняття в таблиці 1 наведено три рейтингові категорії — AAA, BBB і D. Матриця має дев'ять елементів, кожний з яких представляє ймовірність переходу з однієї рейтингової категорії в іншу в одному періоді. Наприклад, значення 0.13 для рядка 2 колонки 3 свідчить: ймовірність того, що за облигаціями рейтингу BBB буде оголошено дефолт, становить 0.13 у цьому періоді. Аналогічно

Таблиця 2. Однорічна міграція кредитних рейтингів у 2010 році (%)

Від/до	AAA	AA	A	BBB	BB	B	CCC/C	D	NR
Глобальні дані									
AAA	73.61	25.00	0.00	1.39	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AA	1.33	82.76	10.08	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.84
A	0.07	1.11	92.32	3.54	0.00	0.07	0.00	0.00	2.88
BBB	0.00	0.00	2.86	90.34	1.90	0.14	0.00	0.00	4.76
BB	0.00	0.00	0.00	5.61	81.74	3.85	0.11	0.55	8.14
B	0.00	0.00	0.09	0.00	6.26	81.32	2.06	0.80	9.47
CCC/C	0.00	0.00	0.00	0.00	0.45	29.55	33.64	22.27	14.09
США									
AAA	68.89	31.11	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AA	0.00	84.09	12.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.03
A	0.00	0.57	94.26	3.06	0.00	0.00	0.00	0.00	2.10
BBB	0.00	0.00	3.07	91.90	1.54	0.14	0.00	0.00	3.35
BB	0.00	0.00	0.00	4.74	82.62	5.19	0.23	0.00	7.22
B	0.00	0.00	0.13	0.00	6.32	82.06	1.94	1.16	8.39
CCC/C	0.00	0.00	0.00	0.00	0.63	28.93	37.74	22.64	10.06
Європа									
AAA	80.00	15.00	0.00	5.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AA	0.68	81.76	12.16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	5.41
A	0.21	0.83	89.42	5.39	0.00	0.00	0.00	0.00	4.15
BBB	0.00	0.00	3.33	87.41	3.33	0.37	0.00	0.00	5.56
BB	0.00	0.00	0.00	6.12	81.63	4.08	0.00	0.00	8.16
B	0.00	0.00	0.00	0.00	10.13	74.68	7.59	0.00	7.59
CCC/C	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	44.44	16.67	11.11	27.78
Ринки, що розвиваються									
AAA	100.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
AA	23.53	58.82	5.88	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	11.76
A	0.00	3.66	92.68	2.44	0.00	0.61	0.00	0.00	0.61
BBB	0.00	0.00	2.61	88.93	1.30	0.00	0.00	0.00	7.17
BB	0.00	0.00	0.00	6.05	81.53	2.55	0.00	0.96	8.92
B	0.00	0.00	0.00	0.00	4.95	82.43	0.45	0.00	12.16
CCC/C	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	30.30	33.33	12.12	24.24

Джерело: Standard & Poor's Global Fixed Income Research and Standard & Poor's CreditPro®.

значення 0.09 із рядка 1 колонки 2 свідчить про ймовірність того, що поточний рейтинг AAA мігрує до BBB і становить 0.06. Усі записи в останньому рядку матриці дорівню-

ють 0, крім останнього, який становить 1. Це означає, що ймовірність міграції рейтингу на інший рівень кредитно-рейтингової категорії після дефолту дорівнює 0, тоді як ймовірність залишитися в стані дефолту становить 1.

Припустимо, що $v_i(0,1)$ та $p(0,1)$ — це ціни відповідно бездефолтної та з ризиком дефолту облігації у момент часу 0 (тобто в поточний час) та з терміном погашення в час 1, зі сплатою 1 грн. номіналу. Припустимо, що частка номіналу, яку буде виплачено в разі дефолту власнику облігації з ризиком дефолту, — це φ . Тоді премію за ризик міграції до гірших категорій рейтингу облігації із рейтингами AAA і BBB слід визначити за формулою:

$$P_i(0) = \frac{p(0,1) - v_i(0,1)}{v(0,1)(1 - \varphi)q_{i,3}},$$

де $q(i,3)$ — це ризик-нейтральна ймовірність міграції з рейтингової категорії i до рейтингу дефолту в рядку i колонки 3 міграційної матриці.

Отже, ризик-нейтральні ймовірності міграції кредитних рейтингів становитимуть відповідно 0.06 та 0.13.

У даному випадку ризик-нейтральні ймовірності міграції кредитних рейтингів розраховані для часового періоду між часом 0 та 1. Для обчислення ймовірностей для іншого часового періоду в майбутньому, скажімо, між часом 1 та 2 слід використовувати дані для бездефолтних та з ризиком дефолту облігацій із терміном погашення в момент часу 2.

Узагальнені дані щодо міграції кредитних рейтингів у різних регіонах світу подано в таблиці 2.

НЕТИПОВІСТЬ СЕК'ЮРИТИЗАЦІЇ ТА "ЕФЕКТ ЗАЧИНЕНИХ ДВЕРЕЙ"

А.Некторов [9] виділяє дві головні причини стримування процесів сек'юритизації на ринках, що розвиваються, умовно називаючи їх як нетиповість сек'юритизації та "ефект зачинених дверей". На думку дослідника, нетиповість сек'юритизації полягає в тому, що існує так звана "боротьба нових економічних потреб із регулюванням, що увійшло в звичку, проте застаріло". Сек'юритизація належить до нових економічних потреб, однак через те, що юристи за характером своєї професії схильні до консерватизму, зміни класичних принципів регулювання у зв'язку з розвитком сек'юритизації здаються необґрунтованими та важко здійсненними. Такий конфлікт старих і нових підходів до регулювання фінансових ринків стримує сек'юритизацію.

"Ефект зачинених дверей" — це особливий регулятивний стан законодавства, за якого для появи нових інноваційних економічних відносин необхідно прийняти зміни до законодавства. Тобто діє принцип: спочатку закон — потім відносини.

На наш погляд, для того, щоб сек'юритизація активів стала повсякденною практикою здійснення фінансових операцій, необхідно забезпечити правовий та фінансовий захист для потенційних учасників угод. На законодавчому рівні потребують вирішення питання щодо організаційно-правової форми SPV та неможливості його добровільного банкрутства і ліквідації, недопущення злиття з іншими установами чи реорганізація в іншій формі. Важливими питаннями є визнання необхідності повідомлення позичальника про переуступку прав вимог до нього, забезпечення нейтрального статусу угоди з сек'юритизації з точки зору оподаткування та інші.

Необхідне нормативно-правове забезпечення уступки

права власності на активи від оригіатора в SPV, тобто повинна бути законодавчо забезпечена можливість "дійсного продажу" (*true sale*) активів, що виключало б ризики визнання такої угоди недійсною. У випадку банкрутства чи неплатоспроможності банку-оригінатора неприпустимим є включення до конкурсної маси прав вимоги, які вже були передані SPV.

Для підвищення відповідальності рейтингових агентств за адекватне встановлення рейтингів вважаємо за необхідне запровадити документальну фіксацію процедури присвоєння рейтингу з подальшою архівацією її на випадок розслідування адекватності й об'єктивності присвоєного рейтингу, створення солідарної відповідальності рейтингових агентств та інвесторів, які зазнали збитків, якщо буде доведено, що співробітники агентства навмисно встановили необ'єктивний рейтинг.

ВИСНОВКИ

Сек'юритизація є вельми складним багатоетапним процесом, до якого залучено значну кількість фінансових установ. Доцільність сек'юритизації для банку-оригінатора зумовлюється: розширенням спектра операцій, появою нових можливостей управління ризиками та зниженням вартості залучених ресурсів. Водночас інвестори, беручи участь у сек'юритизації, отримують інвестиційні продукти з певним набором активів і передбачуваними надходженнями, що забезпечує менший діапазон цінних коливань на фоні вищого доходу, ніж за державними та корпоративними облігаціями, які мають подібний рейтинг. Усе це свідчить про перспективність подальшого розвитку сек'юритизації активів в Україні та використання цієї інноваційної техніки фінансування в діяльності вітчизняних банків.

Література

1. Щербаков Г. А. Антиинновации как фактор макроэкономической нестабильности (на примере производных финансовых инструментов) / Г.А.Щербаков // Экономические и социальные перемены: факты, тенденции, прогноз. — 2012. — № 4(22). — С. 86—94.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка". — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: dtk.com.ua/show/0sid0287.html.
3. Александрова Н. В. Понятие и виды секьюритизации / Н.В.Александрова // Финансы и кредит. — 2007. — № 5. — С. 26—30.
4. Бэр Х. П. Секьюритизация активов: секьюритизация активов — инновационная техника финансирования банков / Х.П.Бэр. — М.: Волтерс Клувер, 2007. — 624 с.
5. Селивановский А. На пути к SPV // Рынок ценных бумаг. — 2007. — №11. — С. 29—33.
6. Section 68, Consultative Document Asset Securitisation // Basel Committee on Banking Supervision, Supporting Document to the New Basel Capital Accord, 2001.
7. Мезенцев В. В. Оценка стоимости кредитного дефолтного свопа корпоративных контрагентов: дисс. канд. экон. наук: 08.00.10 / В.В.Мезенцев. — М.: Нац. исслед. ун-т "Высш. шк. экономики", 2012. — 143 с.
8. Jarrow R. A Markov Model for the Term Structure of Credit Risk Spreads / R. Jarrow, D. Lando, S. Turnbull // The Review of Financial Studies. — 1997. — Vol. 10. — No. 2. — P. 481—523.
9. Некторов А. Философия секьюритизации активов / А.Некторов // Рынок ценных бумаг. — 2007. — № 9(336). — С. 50—54.

УДК: 683.131:671.41

Дослідження/

■ **Анатолій Верховлюк**
*Anatoliy Verkhovliuk**Доктор технічних наук, заступник директора з наукової роботи Фізико-технологічного інституту металів та сплавів Національної академії наук України**Dr. habil. (Technics), Deputy Director on Research of the Physico-Technological Institute of Metals and Alloys of the National Academy of Sciences of Ukraine**E-mail: vam@ptima.kiev.ua*■ **Володимир Лакхненко**
*Volodymyr Lakhnenko**Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник Фізико-технологічного інституту металів та сплавів Національної академії наук України**Ph.D. (Technics), Senior Staff Scientist of the Physico-Technological Institute of Metals and Alloys of the National Academy of Science of Ukraine**E-mail: Lakhnenko@ptima.kiev.ua*

Актуальні напрями розвитку монетних систем

Topical directions of the monetary systems development

У статті розглянуто світові тенденції вдосконалення діючих монетних систем, застосування нових, ефективніших матеріалів та нових конструкцій монет. Проаналізовано відповідність вітчизняної монетної системи світовим тенденціям і запропоновано заходи щодо її вдосконалення.

The article considers world trends towards an improvement of the existing monetary systems, the use of new more efficient materials and new coin designs. The authors discuss compliance of the national monetary system with world trends and suggest measures for its improvement.

Ключові слова: монети, монетні сплави, монетне виробництво, собівартість, електропровідність.

Key words: coins, coinage alloys, coin production, cost, conductivity.

ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ МОНЕТ

Кількість монет в обігу в цілому поступово зростає, чому сприяє значний термін їхньої придатності (15–20 років), застосування сучасних матеріалів, розширення торгівлі через автомати. Останнім часом створено нові виробництва заготовок для монет або модернізовано діючі потужності в Китаї, Японії, Південній Кореї, Греції, Іспанії, Бразилії. Середня кількість номіналів у монетному ряду різних країн коливається від 4 до 9, у країнах ЄС становить 8 штук. Кількість монет в обігу в розрахунку на одну людину сягає 200 штук у країнах із розвинутою

економікою (в Україні — приблизно 140 штук на одну людину).

В основу модернізації монетних систем покладено вимоги економічності виробництва, надійності ідентифікації та захисту від підробок, доступність рециклінгу, корозійна стійкість. Основними засобами виконання зростаючих вимог до виготовлення монет є застосування нових матеріалів та конструкцій монет.

Для **низьких номіналів** монет головна вимога — низька собівартість виробництва, тоді як інші вимоги або відсутні (наприклад, захист від підробок), або знаходяться на низькому рівні (корозійна стійкість). Тому поширення отримали монети зі звичай-

ної низьковуглецевої сталі 08Ю з гальванічним покриттям міддю, бронзою або зі сталі, плакованої міддю чи латунню [1–4]. Варіант із плакуванням латунню кращий, оскільки покриття з міді швидко тьмяніє, має непривабливий вигляд та низькі гігієнічні властивості.

Технологія плакування на прокатних станах більш гнучка і дає змогу використовувати для нанесення на сталь широкую гаму кольорових металів та сплавів, тому вона поступово витісняє технологію гальванопокриття [5–8]. Проте заміна гальванопокриття плакуванням не позбавляє таку заготовку її чи не основної вади — низької корозійної стійкості, зу-

мовленої утворенням так званої “електрохімічної пари”, що неминує при використанні різнорідних матеріалів для основи та покриття.

Здорожчання електроенергії та матеріалів, відносна складність виробництва, екологічна шкідливість зумовили зростання собівартості виробництва монет із гальванопокриттями. Водночас розвиток масового виробництва стрічок із нержавіючої сталі X18T, яка не містить нікелю, забезпечили стабільність ціноутворення та розширення сегмента монет із нержавіючої сталі. До того ж їхня корозійна стійкість вища, ніж монет із покриттями.

Технології та матеріали для виробництва монет **середніх номіналів** повинні забезпечувати собівартість їхнього виготовлення нижче номіналів. Обов'язково ставляться вимоги захисту від підробок та надійної ідентифікації монет, високої корозійної стійкості. Тому для виготовлення монет середніх номіналів переважно використовуються відносно недорогі сплави (латуні, бронзи) із визначеною електропровідністю, яка є основною характеристикою для ідентифікації в торгових автоматах. Для середніх номіналів євромонет було розроблено спеціальний безнікелевий сплав нордлік голд (Nordic Gold (CuZn5Al4Sn1)) із питомою електропровідністю 16.2% IACS. Широко вживана алюмінієва бронза CuAl6Ni2 має питому електропровідність 13.4% IACS та значно перевищує корозійну стійкість сплаву нордлік голд. Крім того, його електропровідність істотно залежить від ступеня деформації при карбуванні та може виходити за допуск $\pm 0.4\%$ IACS при зміні сили удару карбувальних автоматів. Але вимоги оригінальної електропровідності, економичності й відсутності у сплаві нікелю виявилися вирішальними при виборі сплаву нордлік голд для євромонет середніх номіналів.

Аналіз патентів [9–14] засвідчив, що найдоцільніше використання плакованих матеріалів із тонким шаром (~ 30 мкм) кольорових металів та сплавів на їхній основі. При цьому дуже малий допуск товщини покриву і в цілому прецизійність стрічок при плакуванні забезпечують надійність вимірювання питомої електропровідності й ідентифікацію монет у торгових автоматах. Складність та недоступність обладнання для плакування, яке зазвичай розміщується на великих металургійних підприємствах, також не дають змоги фальшивомо-

нетникам підробляти монети. Щільний контакт між основою та покритвом, наявність між ними дифузійного шару перешкоджають розвитку корозійних процесів та відшаруванню. Кількість багатшарових плакованих композицій постійно розширюється (наприклад: алюміній – мідь – алюміній, латунь – алюміній – латунь).

Високі номінали монет (як правило – обігових) потребують насампе-

ред надійного захисту від підробок, а також бездоганної ідентифікації в торгових та контрольних автоматах. Високий номінал допускає використання дорогих матеріалів та складних технологій, тому значного поширення набувають збірні монети з двох різнокольорових сплавів – так званого типу “біколор” [15–17]. Приклади таких монет у різних країнах наведено в таблиці.

Таблиця. Монети типу “біколор”

Держава	Монета	Матеріал кільця	Матеріал ядра	Зображення
Албанія	100 лек	CuNi25	CuAl6Ni2	
Алжир	10 динарів	FeCr18,25Si1,5	AlMg3	
	20 динарів	FeCr18,25Si1,5	CuAl6Ni2	
	50 динарів	CuAl6Ni2	FeCr18,25Si1,5	
Бахрейн	100 філс	CuZn	CuNi25	
	500 філс	CuNi25	CuZn	
Країни Європи	1 євро	CuZn20Ni5	Біметал Ni/CuNi25	
Польща	2 злотих	CuAl6Ni2	CuNi25	

Багатоступеневий захист монет номіналами 1 і 2 євро включає нанесення рифлення на гурті (на 1 євро – секторального, на 2 євро – суцільного), накочування написів, цифр та знаків на гурті, відтворення тонких елементів дизайну, використання спеціальної латуні CuZn20Ni5 для частин жовтого кольору, а також виготовлення центрального диска з тришарового “сандвіча”, середнім шаром у якому є чистий нікель.

Нікель має унікальні електрофізичні властивості і служить відмінним ідентифікатором, при цьому товщина нікелевого шару менша 10 мкм. Тришарову стрічку для виготовлення центральних дисків отримують також за методом плакування на прокатному стані. Наведений вище перелік захисних характеристик євромонет високих номіналів надійно гарантує захист від підробок та вимоги Світової організації торгівлі (СОТ).

МОНЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ

Національну монетну систему було розроблено в цілому вдало, але понад 20 років тому, і в даний час вона потребує модернізації з урахуванням міжнародних вимог, що з'явилися за цей час, а також нових розробок та тенденцій удосконалення монетного виробництва. Насамперед доцільно затвердити характеристики монет номіналами 2 та 5 грн., гармонізувати в цілому монетний ряд, розробити паспортні характеристики всіх монет і зареєструвати їх у Міжнародному центрі реєстрації монет у Парижі.

Матеріал для **низьких номіналів** українських монет – нержавіюча хромиста сталь Х18Т – обрано вдало, тож їхня якість та корозійна стійкість – серед найкращих у світі. Цей матеріал буде оптимальним і в перспективі.

Для виготовлення **монет середніх номіналів** до осені 2013 року на Банкотно-монетному дворі Національного банку України застосовувалась алюмінієва бронза. Нині для карбування цих монет використовуються заготовки зі сталі з латунним гальванопокрытjem. Така заміна, викликана економічними міркуваннями, на нашу думку, не є цілком вдалою, оскільки унеможливає ідентифікацію монет середніх номіналів торговими автоматами за електропровідністю та значно ускладнює процес переробки зношених і бракованих монет. Крім того, термін їхнього використання значно скорочується че-

рез низьку корозійну стійкість порівняно з монетами, виробленими з монозаготовок.

На наш погляд, для карбування монет середніх номіналів доцільно було і надалі використовувати монозаготовки, але алюмінієву бронзу замінити на спеціальну низьколеговану латунь системи Cu-Zn-Ni-Al із питомою електропровідністю на рівні 17.8% IACS. Така латунь **дешевша**, ніж алюмінієва бронза, та дає можливість чіткої ідентифікації монет середніх номіналів у торгових і контрольних автоматах. За своїм зовнішнім виглядом та стійкістю латунь вказаної системи не поступається алюмінієвій бронзі.

Жетон типу “біко́лор”.

Обігові монети номіналами 2 та 5 грн. доцільно виготовляти у вигляді двокольорових монет так званого типу “біко́лор”: частини білого кольору можуть бути з нейзильберу МНЦ15-20, частини жовтого кольору – зі спеціальної латуні, але з питомою електропровідністю на рівні 19% IACS.

Банкотно-монетним двором НБУ спільно з Фізико-технологічним інститутом металів та сплавів НАН України було здійснено комплекс науково-технічних робіт із визначення складу та мікроструктури спеціальних латуней із заданою питомою електропровідністю, з виготовлення стрічок та жетонів, із випробування всіх технологічних та експлуатаційних властивостей. Проведено токсикологічні дослідження й отримано позитивний висновок від Інституту екології та токсикології Міністерства охорони здоров'я України. Виконані роботи довели перспективність зазначених вище матеріалів та ефективність напрямів удосконалення національної монетної системи. Це підґрунтя для розробки програми розвитку монетного виробництва та монетного обігу,

здійснення подальших дієвих заходів щодо приведення їх у відповідність до сучасних вимог. Одним із головних заходів повинно бути створення власного виробництва монетних заготовок, що дасть змогу використати нові ефективні матеріали, істотно зменшити собівартість виробництва та ліквідувати залежність готівково-грошового обігу країни від імпорту заготовок.

Література

1. Процес виготовлення монетних заготовок. Патент № DE3227048.
2. Виготовлення монетних заготовок. Патент № DE3522656.
3. Монети, вкриті нікелем, міддю та нікелем та процес виготовлення таких монет. Патент № CN1057496.
4. Плакований композиційний матеріал для монетного виробництва з гальванічним покриттям. Патент № DE3940244.
5. Монетна заготовка з цинку, плакованого алюмінієм. Патент № JP2004526588.
6. Композитні заготовки з феромагнітними властивостями, вкриті золотом. Патент № JP56158291.
7. Композиційні шаруваті матеріали для виготовлення монет. Патент № HK137393.
8. Вкритий композиційний матеріал для карбування монет, отриманий методом прокатного нанесення шару з наступним нанесенням гальванопокрытjа. Патент № DE3940244.
9. Монетний матеріал. Патент № GB1399395.
10. Монета або металічний монетний матеріал. Патент № KR790000853.
11. Метод одержання композиційного матеріалу та композиційний матеріал, одержаний в такий спосіб. Патент № US4505060.
12. Метод одержання композиційного матеріалу та композиційний матеріал, одержаний в такий спосіб. Патент № CA1203723.
13. Композиційний матеріал та метод його виробництва. Патент № EP0129391.
14. Плакований монетний матеріал на основі мідного сплаву. Патент № US5472796.
15. Біметалева монета. Патент № RU53855.
16. Виготовлення монет та медалей. Патент № JP58003743.
17. Біметалева, композиційна монетна заготовка для виготовлення монет та медалей. Патент № AO8714782.

Спеціально для "Вісника НБУ"/

Перелік банків України, включених до Державного реєстру банків

List of banks included in the State Register of Banks

Публікуємо перелік банків України, включених до Державного реєстру банків, та основні відомості про них. Банки розміщено в алфавітному порядку відповідно до їх робочих коротких назв. Повні та скорочені офіційні найменування банків подано за орфографією їхніх статутів. Символом * позначено банківську ліцензію саніційного банку (АТ "РОДОВІД БАНК"), символи ** позначено банки, які перебувають у стадії ліквідації або реорганізації.

Станом на 1 липня 2014 р.

№ п/п	Робоча коротка назва банку	Офіційне найменування банку		Скорочене	Вид товариства	Зареєстрований статутний капітал, грн.	Дата реєстрації банку	Номер реєстрації	Юридична адреса		Банківська ліцензія		Кількість філій
		Повне							Номер	Дата видачі			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
1	А-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦЕНТ - БАНК"	ПАТ "А-БАНК"	ПАТ	125 560 000	30.10.1992 р.	127	м. Дніпропетровськ, вул. Батумська, 11	16	26.10.2011 р.	-		
2	"АВАНГАРД"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК АВАНГАРД"	ПАТ "БАНК АВАНГАРД"	ПАТ	122 000 000	05.07.2013 р.	346	м. Київ, вул. Шолуденка, 3	269	05.07.2013 р.	-		
3	АВАНТ-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВАНТ-БАНК"	ПАТ "АВАНТ - БАНК"	ПАТ	320 000 000	03.03.2009 р.	329	м. Київ, вул. Івана Клименка, 23	252	18.11.2011 р.	-		
4	Агрокомбанк	Публічне акціонерне товариство "Аграрний комерційний банк"	ПАТ "Агрокомбанк"	ПАТ	102 453 500	24.12.1993 р.	222	м. Київ, вул. Димитрова, 9-а	53	27.10.2011 р.	-		
5	АКБ Банк	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АВТОКРАЗБАНК"	ПАТ "АКБ Банк"	ПАТ	265 000 000	07.07.1993 р.	179	Полтавська обл., м. Кременчук, вул. Київська 8	147	27.10.2011 р.	-		
6	АКОРДБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКОРДБАНК"	ПУАТ "КБ "АКОРД-БАНК"	ПАТ	96 400 000	04.06.2008 р.	324	м. Київ, вул. Стеценка, 6	245	07.11.2011 р.	-		
7	"АКСІОМА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКСІОМА"	ПАТ "КБ "АКСІОМА"	ПАТ	316 000 000	10.01.2006 р.	302	м. Дніпропетровськ, вул. Сімферопольська, 11, приміщення 25	228	11.08.2011 р.	-		
8	АКТАБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКТАБАНК"	ПАТ "АКТАБАНК"	ПАТ	400 000 000	23.04.2008 р.	322	м. Дніпропетровськ, вул. Шевченка, 53	243	07.11.2011 р.	-		
9	АКТИВ-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АКТИВ-БАНК"	ПАТ "КБ "АКТИВ – БАНК"	ПАТ	312 750 000	06.08.2002 р.	281	м. Київ, вул. Борисоглібська, 3	200	18.10.2011 р.	-		
10	АЛЬПАРІ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АЛЬПАРІ БАНК"	ПАТ "АЛЬПАРІ БАНК"	ПАТ	122 000 000	26.10.2012 р.	343	м. Київ, вул. Тарасівська, 19	266	26.10.2012 р.	-		
11	АЛЬФА-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АЛЬФА-БАНК"	ПАТ "АЛЬФА-БАНК"	ПАТ	4 639 120 959	24.03.1993 р.	158	м. Київ, вул. Десятинна, 4/6	61	05.10.2011 р.	-		
12	"АЛЬЯНС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК АЛЬЯНС"	ПАТ "БАНК АЛЬЯНС"	ПАТ	64 778 900	10.03.1992 р.	89	м. Київ, просп. Московський, 8, корпус 16-а	97	17.11.2011 р.	-		
13	АЛЕКС-БАНК	Публічне акціонерне товариство "АЛЕКС-БАНК"	ПАТ "АЛЕКС – БАНК"	ПАТ	190 000 000	08.05.2009 р.	331	м. Київ, вул. Печерська, 2/16	255	18.11.2011 р.	-		
14	"АРКАДА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "АРКАДА"	ПАТ АКБ "АРКАДА"	ПАТ	220 445 042	23.06.1993 р.	177	м. Київ, вул. Ольгинська, 3	80	20.10.2011 р.	-		
15	АРТЕМ-БАНК	Публічне акціонерне товариство "АРТЕМ-БАНК"	АТ "АРТЕМ-БАНК"	ПАТ	86 000 000	06.08.2002 р.	280	м. Київ, вул. Артема, 103	203	01.11.2011 р.	-		
16	АСВІО БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АСВІО БАНК"	ПАТ "АСВІО БАНК"	ПАТ	104 000 000	30.10.1991 р.	64	м. Чернігів, вул. Преображенська, 2 (м. Київ, вул. Фрунзе, 104)	133	16.11.2011 р.	-		
17	АСТРА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АСТРА БАНК"	ПАТ "АСТРА БАНК"	ПАТ	150 104 850	28.11.2007 р.	319	м. Київ, просп. Героїв Сталінграда 16, літера "Б"	241	01.11.2013 р.	-		
18	БАНК "З/4"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК З/4"	ПАТ "БАНК З/4"	ПАТ	350 000 000	17.07.2008 р.	325	м. Київ, вул. Фрунзе, 25	248	07.11.2011 р.	-		
19	БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	ПАТ "БАНК ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЗАОЩАДЖЕНЬ"	ПАТ	250 000 000	09.08.2005 р.	300	м. Київ, вул. Мельникова, 83-д	221	24.10.2011 р.	-		
20	БАНК КІПРУ	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КІПРУ"	ПАТ "БАНК КІПРУ"	ПАТ	700 643 600	21.10.1991 р.	43	м. Київ, вул. Урицького, 45	106	19.10.2011 р.	-		
21	БМ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БМ БАНК"	АТ "БМ БАНК"	ПАТ	776 397 350	08.12.2005 р.	301	м. Київ, бул. Т.Шевченка, 37/122	223	14.10.2011 р.	-		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
22	"БОГУСЛАВ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК БОГУСЛАВ"	АТ "БАНК БОГУСЛАВ"	ПАТ	180 000 000	04.08.2006 р.	307	м. Київ, вул. Нижньокорівська, 81	231	02.11.2011 р.	-
23	БРОКБІЗНЕСБАНК	Публічне акціонерне товариство "БРОКБІЗНЕСБАНК" **	АТ "БРОКБІЗНЕС-БАНК"	ПАТ	2 524 140 000	07.10.1991 р.	18	м. Київ, просп. Перемоги, 41	-	-	-
24	БТА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БТА БАНК"	ПАТ "БТА БАНК"	ПАТ	1 500 000 000	10.12.1992 р.	133	м. Київ, вул. Жилинська, 75	25	14.10.2011 р.	-
25	"ВБР"	Публічне акціонерне товариство "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БАНК РОЗВИТКУ"	ПАТ "ВБР"	ПАТ	722 000 000	24.04.2009 р.	330	м. Київ, вул. Чорновола В'ячеслава, 25	253	18.11.2011 р.	-
26	ВЕКТОР БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕКТОР БАНК"	ПАТ "ВЕКТОР БАНК"	ПАТ	121 000 000	31.01.2014 р.	352	м. Київ, вул. Тарасівська, 9	275	31.01.2014 р.	-
27	"ВЕЛЕС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ВЕЛЕС"	АТ "БАНК ВЕЛЕС"	ПАТ	105 000 000	18.03.1994 р.	239	м. Київ, вул. Героїв Севастополя 48	117	16.11.2011 р.	-
28	ВЕРНУМ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕРНУМ БАНК"	ПАТ "ВЕРНУМ БАНК"	ПАТ	131 000 000	17.02.2009 р.	328	м. Київ, просп. Гагаріна Юрія, 17-в	251	16.08.2013 р.	-
29	ВІЕЙБІ Банк	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ АКЦІОНЕРНИЙ БАНК"	ПАТ "ВІЕЙБІ Банк"	ПАТ	3 048 619 142	02.07.1992 р.	120	м. Київ, вул. Дегтярська, 27-г	35	10.10.2011 р.	-
30	ВІЕС Банк	Публічне акціонерне товариство "ВІЕС Банк"	ПАТ "ВІЕС Банк"	ПАТ	420 000 000	10.10.1991 р.	25	м. Львів, вул. Грабовацького, 11	31	20.12.2013 р.	-
31	"ВОСТОК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ВОСТОК"	ПАТ "БАНК ВОСТОК"	ПАТ	307 350 000	17.10.2002 р.	283	м. Дніпропетровськ, вул. Курسانська, 24	204	18.10.2011 р.	-
32	ВТБ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВТБ БАНК"	ПАТ "ВТБ БАНК"	ПАТ	5 415 784 405	11.11.1992 р.	128	м. Київ, бул. Тараса Шевченка / вул. Пушкінська, 8/26	79	05.10.2011 р.	-
33	"ТЕФЕСТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ТЕФЕСТ"	ПАТ "КБ "ТЕФЕСТ"	ПАТ	121 000 000	04.10.2013 р.	351	м. Донецьк, вул. Горького, 64-а	274	04.10.2013 р.	-
34	"ГЛОБУС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ГЛОБУС"	ПАТ "КБ "ГЛОБУС"	ПАТ	160 000 000	29.11.2007 р.	320	м. Київ, пров. Куренівський, 19/5	240	26.10.2011 р.	-
35	"ГРАНТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-УКРАЇНСЬКИЙ БАНК "ГРАНТ"	ПАТ "БАНК "ГРАНТ"	ПАТ	130 000 000	29.10.1991 р.	62	м. Харків, вул. Данилевського, 19	6	03.11.2011 р.	2
36	ГРІН БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ГРІН БАНК"	ПАТ "ГРІН БАНК"	ПАТ	76 650 000	09.01.1992 р.	81	м. Київ, вул. Стельмаха, 10-а	207	11.11.2011 р.	-
37	"ДАНІЕЛЬ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ДАНІЕЛЬ" ***	ПАТ "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ДАНІЕЛЬ"	ПАТ	120 412 000	27.11.2003 р.	289	м. Київ, вул. Московська, 8, літера "Б"	-	-	-
38	Дельта Банк	Публічне акціонерне товариство "Дельта Банк"	АТ "Дельта Банк"	ПАТ	2 327 000 000	15.02.2006 р.	304	м. Київ, вул. Щорса, 36-б	225	11.10.2011 р.	-
39	"Демарк"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Демарк"	Банк "Демарк"	ПАТ	206 000 000	10.07.1992 р.	122	м. Чернігів, вул. Комсомольська, 28	47	20.10.2011 р.	-
40	Держзембанк	публічне акціонерне товариство "Державний земельний банк"	ПАТ "Держзембанк"	ПАТ	120 000 000	06.09.2013 р.	349	м. Київ, вул. Генерала Вітрука, 12	272	06.09.2013 р.	-
41	ДІАМАНТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДІАМАНТБАНК"	ПАТ "ДІАМАНТБАНК"	ПАТ	210 000 000	17.11.1993 р.	212	м. Київ, Конотопська площа, 10-а	125	19.10.2011 р.	-
42	ДІВІ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДІВІ БАНК"	ПАТ "ДІВІ БАНК"	ПАТ	590 000 000	26.05.2011 р.	338	м. Київ, вул. Ігорівська / Набережно-Хрещатиська, 13/5, літера "А"	261	17.11.2011 р.	-
43	Дойче Банк ДБУ	Публічне акціонерне товариство "Дойче Банк ДБУ"	ПАТ "Дойче Банк ДБУ"	ПАТ	228 666 102	19.06.2009 р.	332	м. Київ, вул. Лаврська, 20	254	18.11.2011 р.	-
44	ЕКСПОБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЕКСПОБАНК"	АТ "КБ "ЕКСПОБАНК"	ПАТ	404 231 212	26.12.1991 р.	75	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	15	17.10.2011 р.	-
45	ЕКСПРЕС-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ЕКСПРЕС-БАНК"	АБ "ЕКСПРЕС-БАНК"	ПАТ	248 767 757	12.04.1994 р.	243	м. Київ, Повітрофлотський просп., 25	89	17.10.2011 р.	3
46	ЕНЕРГОБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЕНЕРГОБАНК"	ПАТ "ЕНЕРГОБАНК"	ПАТ	359 037 175	31.10.1991 р.	68	м. Київ, вул. Воздвиженська, 56	46	20.10.2011 р.	-
47	ЕРДЕ БАНК	Публічне акціонерне товариство "ЕРДЕ БАНК" **	АТ "ЕРДЕ БАНК"	ПАТ	211 941 110	28.12.2006 р.	313	м. Київ, вул. П.Сагайдачного / Ігорівська, 10/5, літера "А"	-	-	-
48	ЄВРОБАНК	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ЄВРОБАНК"	ПАТ КБ "ЄВРОБАНК"	ПАТ	126 670 000	18.01.2005 р.	297	м. Київ, бул. Тараса Шевченка, 35	220	11.11.2011 р.	-
49	ЄВРОАЗБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ГАЗОВИЙ БАНК"	АТ "ЄВРОАЗБАНК"	ПАТ	270 000 000	17.10.2006 р.	312	м. Київ, просп. Московський, 16	233	07.11.2011 р.	-
50	ЄВРОПРОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОМИСЛОВИЙ БАНК"	ПАТ "ЄВРОПРОМБАНК"	ПАТ	120 000 000	13.08.2008 р.	326	м. Донецьк, пров. Донбаський, 1	246	15.11.2011 р.	-
51	Західкомбанк	Публічне акціонерне товариство "Західкомбанк"	ПАТ "Західкомбанк"	ПАТ	174 318 977	11.03.1993 р.	153	м. Луцьк, просп. Перемоги, 15	71	19.10.2011 р.	6
52	"ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	ПАТ "КБ "ЗЕМЕЛЬНИЙ КАПІТАЛ"	ПАТ	106 220 500	31.01.1994 р.	236	м. Дніпропетровськ, просп. Пушкіна, 15	113	16.11.2011 р.	-
53	ЗЛАТОБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЗЛАТОБАНК"	АТ "ЗЛАТОБАНК"	ПАТ	452 500 000	16.05.2008 р.	323	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 17/52	244	27.10.2011 р.	-
54	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	АТ "БАНК ЗОЛОТІ ВОРОТА"	ПАТ	131 768 000	18.08.1993 р.	193	м. Харків, просп. Леніна, 36	83	24.10.2011 р.	-
55	Ідея Банк	Публічне акціонерне товариство "Ідея Банк"	ПАТ "Ідея Банк"	ПАТ	180 500 000	22.10.1991 р.	46	м. Львів, вул. Валова, 11	96	04.11.2011 р.	-
56	ІМЕКСБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІМЕКСБАНК"	АТ "ІМЕКСБАНК"	ПАТ	1 440 000 000	29.03.1994 р.	241	м. Одеса, просп. Гагаріна, 12-а	157	10.10.2011 р.	2
57	ІНВЕСТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНВЕСТБАНК"	ПАТ "КБ "ІНВЕСТБАНК"	ПАТ	74 129 600	31.03.1992 р.	95	м. Одеса, вул. Велика Арнаутська, 2-6	98	07.11.2011 р.	1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
58	ІНВЕСТИЦІЙНО-ТРАСТОВИЙ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНВЕСТИЦІЙНО-ТРАСТОВИЙ БАНК"	ПАТ "ІНВЕСТИЦІЙНО-ТРАСТОВИЙ БАНК"	ПАТ	129 000 000	30.08.2013 р.	347	м. Київ, вул. Володимирська, 49-а	270	30.08.2013 р.	–
59	ІНГ Банк Україна	Публічне акціонерне товариство "ІНГ Банк Україна"	ПАТ "ІНГ Банк Україна"	ПАТ	731 298 045	15.12.1997 р.	271	м. Київ, вул. Спаська, 30-а	190	07.10.2011 р.	–
60	ІНДУСТРІАЛБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНДУСТРІАЛБАНК"	АКБ "ІНДУСТРІАЛБАНК"	ПАТ	607 798 055	16.10.1991 р.	36	м. Запоріжжя, вул. 40 років Радянської України, 39-д	126	12.10.2011 р.	–
61	Інтеграл-банк	Публічне акціонерне товариство "Інтеграл-банк"	ПАТ "Інтеграл-банк"	ПАТ	160 000 000	30.09.1994 р.	250	м. Київ, просп. Перемоги, 52/2	81	01.11.2011 р.	1
62	ІНТЕРБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ІНТЕРБАНК"	ПАТ КБ "ІНТЕРБАНК"	ПАТ	36 050 000	23.03.1992 р.	93	м. Київ, вул. Вадима Гетьмана, 27	102	07.11.2011 р.	–
63	ІНТЕРКРЕДИТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ІНТЕРКРЕДИТ-БАНК"	ПАТ "ІНТЕРКРЕДИТБАНК"	ПАТ	130 000 000	14.06.2011 р.	339	м. Дніпропетровськ, вул. Титова, 36	262	02.09.2011 р.	–
64	"КАМБІО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КАМБІО"	ПАТ "БАНК КАМБІО"	ПАТ	174 428 322	30.06.2004 р.	295	м. Київ, вул. Заньковецької / Станіславського, 3/1	215	26.10.2011 р.	–
65	"КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНО-КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КАПІТАЛ"	ПАТ "АКБ "КАПІТАЛ"	ПАТ	194 078 895	31.10.1991 р.	65	м. Донецьк, вул. Артема, 63	122	24.10.2011 р.	2
66	"КІВІВ"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "КІВІВ"	ПАТ "АКБ "КІВІВ"	ПАТ	3 567 544 000	19.05.1993 р.	171	м. Київ, вул. Б.Хмельницького, 16–22	14	12.10.2011 р.	–
67	"КІВІВСКА РУСЬ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "КІВІВСКА РУСЬ"	ПАТ "БАНК "КІВІВСКА РУСЬ"	ПАТ	516 080 000	30.05.1996 р.	258	м. Київ, вул. Хорива, 11-а	19	13.10.2011 р.	3
68	"КІВ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК"	ПАТ "КІВ"	ПАТ	112 417 119	03.12.1993 р.	219	м. Київ, вул. Воронького, 6	186	11.11.2011 р.	–
69	КЛАСИЖБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КЛАСИЖБАНК"	ПАТ "КЛАСИЖБАНК"	ПАТ	220 000 000	06.10.1995 р.	254	м. Дніпропетровськ, вул. Комсомольська, 62, нежитлове приміщення № 17	110	17.11.2011 р.	–
70	"КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	Публічне акціонерне товариство "Банк "КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	АБ "КЛІРІНГОВИЙ ДІМ"	ПАТ	439 692 500	30.12.1996 р.	264	м. Київ, вул. Борисоглібська, 5, лгера "А"	171	13.10.2011 р.	–
71	КОМІНВЕСТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "КОМІНВЕСТБАНК"	ПАТ	125 000 000	16.12.1992 р.	135	м. Ужгород, вул. Юрія Гойди, 10	105	04.11.2011 р.	–
72	"КОНКОРД"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "КОНКОРД"	ПАТ "АКБ "КОНКОРД"	ПАТ	130 000 000	07.08.2006 р.	308	м. Дніпропетровськ, вул. Артема, 94	230	07.11.2011 р.	–
73	"Контракт"	Публічне акціонерне товариство Банк "Контракт"	ПАТ Банк "Контракт"	ПАТ	86 000 000	18.05.1993 р.	168	м. Київ, вул. Воздвиженська, 58	161	03.11.2011 р.	–
74	"КРЕДИТ ДНІПРО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	ПАТ "БАНК КРЕДИТ ДНІПРО"	ПАТ	315 000 000	07.07.1993 р.	180	м. Дніпропетровськ, вул. Леніна, 17	70	13.10.2011 р.	–
75	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ПАТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"	ПАТ	252 500 000	28.08.2006 р.	310	м. Київ, вул. Володимирська, 101	232	14.10.2011 р.	–
76	КРЕДИТ ОПТИМА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	ПАТ "КРЕДИТ ОПТИМА БАНК"	ПАТ	63 000 000	29.12.2006 р.	314	м. Київ, вул. Дмитрівська, 69	239	16.11.2011 р.	–
77	КРЕДИТ ВЕСТ БАНК	Публічне акціонерне товариство "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"	ПАТ "КРЕДИТ ВЕСТ БАНК"	ПАТ	88 045 200	04.10.2006 р.	311	м. Київ, вул. Ковпака, 17	235	14.11.2011 р.	–
78	Кредитпромбанк	публічне акціонерне товариство "Кредитпромбанк"	ПАТ "Кредитпромбанк"	ПАТ	2 635 938 340	20.05.1997 р.	266	м. Київ, бул. Дружби народів, 38	174	07.10.2011 р.	–
79	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"	ПАТ	1 222 928 760	10.02.1993 р.	149	м. Київ, вул. Пушкінська, 42/4	99	12.10.2011 р.	1
80	КРЕДОБАНК	Публічне Акціонерне Товариство "КРЕДОБАНК"	ПАТ "КРЕДОБАНК"	ПАТ	1 918 969 469	31.03.1992 р.	96	м. Львів, вул. Сахарова, 78	43	11.10.2011 р.	1
81	КСГ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КСГ БАНК"	ПАТ "КСГ БАНК"	ПАТ	153 000 000	24.11.1993 р.	214	м. Київ, вул. Прорізна, 6	155	18.10.2013 р.	–
82	ЛЕГ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЛЕГ БАНК"	ПАТ "ЛЕГ БАНК"	ПАТ	111 500 000	08.10.1991 р.	17	м. Київ, вул. Жилинська, 27	45	04.11.2011 р.	–
83	"Львів"	Публічне акціонерне товариство Акціонерно-комерційний банк "Львів"	ПАТ АКБ "Львів"	ПАТ	245 405 338	14.10.1991 р.	28	м. Львів, вул. Сербська, 1	54	26.10.2011 р.	–
84	МАРФІН БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МАРФІН БАНК"	ПАТ "МАРФІН БАНК"	ПАТ	435 000 050	05.11.1993 р.	207	Одеська обл., м. Іллінієвськ, вул. Леніна, 28	66	13.10.2011 р.	1
85	МЕГАБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МЕГАБАНК"	ПАТ "МЕГАБАНК"	ПАТ	500 000 000	28.10.1991 р.	58	м. Харків, вул. Артема, 30	163	14.10.2011 р.	1
86	МЕЛЮР БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МЕЛЮР БАНК"	ПАТ "МЕЛЮР БАНК"	ПАТ	190 000 000	24.02.2012 р.	340	м. Дніпропетровськ, вул. Ливарна, 9, приміщення 75	263	24.02.2012 р.	–
87	"МЕРКУРІЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БАНК "МЕРКУРІЙ" **	АТ БАНК "МЕРКУРІЙ"	ПАТ	141 500 000	18.11.1992 р.	129	м. Харків, вул. Петровського, 23	–	–	–
88	МетаБанк	Публічне акціонерне товариство "МетаБанк"	АТ "МетаБанк"	ПАТ	107 348 652	12.07.1993 р.	182	м. Запоріжжя, просп. Металургів, 30	69	28.10.2011 р.	–
89	"МИХАЙЛІВСЬКИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ"	ПАТ "БАНК МИХАЙЛІВСЬКИЙ"	ПАТ	500 000 000	14.06.2013 р.	345	м. Київ, пров. Рильський, 10–12/3	268	14.06.2013 р.	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
90	"МІБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МІЖНАРОДНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "МІБ"	ПАТ	121 423 500	11.03.2008 р.	321	м. Київ, вул. Лаврська, 16	242	15.11.2011 р.	–
91	МІСТО БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МІСТО БАНК"	АТ "МІСТО БАНК"	ПАТ	299 980 000	23.07.1993 р.	184	м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 11	194	20.10.2011 р.	4
92	МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МІСЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "МІСЬКИЙ КО-МЕРЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ	400 000 000	06.05.2006 р.	306	м. Київ, вул. Солом'янська, 33	227	28.09.2012 р.	–
93	МОТОР-БАНК	публічне акціонерне товариство "МОТОР-БАНК"	ПАТ "МОТОР-БАНК"	ПАТ	120 000 000	10.08.2007 р.	316	м. Запоріжжя, просп. Моторобудівників, 54-б	238	11.11.2011 р.	–
94	"НАДРА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "НАДРА"	ПАТ "КБ "НАДРА"	ПАТ	3 890 362 660	26.10.1993 р.	205	м. Київ, вул. Артема, 15	21	21.11.2011 р.	–
95	"НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	ПАТ "БАНК НАЦІОНАЛЬНИЙ КРЕДИТ"	ПАТ	208 310 750	31.01.1996 р.	255	м. Київ, вул. Тургенєвська, 52/58	103	02.11.2011 р.	–
96	"НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	АТ "БАНК "НАЦІОНАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ"	ПАТ	161 000 000	09.11.1993 р.	210	м. Київ, вул. Володимирська, 54	78	20.10.2011 р.	–
97	НК БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК НАРОДНИЙ КАПІТАЛ"	АТ "НК БАНК"	ПАТ	800 555 590	21.09.1993 р.	198	м. Київ, бул. І.Лепсе, 4	109	16.11.2011 р.	–
98	"НОВИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "НОВИЙ"	АКБ "НОВИЙ"	ПАТ	150 000 000	06.04.1992 р.	101	м. Дніпропетровськ, просп. К.Маркса, 93	112	01.11.2011 р.	–
99	ОКС БАНК	Публічне акціонерне товариство "ОКС БАНК"	ПАТ "ОКС БАНК"	ПАТ	120 000 000	14.10.1991 р.	30	м. Львів, вул. Гацова, 17	247	15.11.2011 р.	–
100	ОМЕГА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОМЕГА БАНК"	ПАТ "ОМЕГА БАНК"	ПАТ	5 750 927 662	31.10.1991 р.	69	м. Київ, вул. Новокостянтинівська, 18, літера "Б"	38	01.06.2013 р.	1
101	ОТП Банк	Публічне акціонерне товариство "ОТП Банк"	АТ "ОТП Банк"	ПАТ	2 868 190 522	02.03.1998 р.	273	м. Київ, вул. Желянська, 43	191	05.10.2011 р.	–
102	Ощадбанк	публічне акціонерне товариство "Державний ощадний банк України"	АТ "Ощадбанк"	ПАТ	17 229 576 000	31.12.1991 р.	4	м. Київ, вул. Госпітальна, 12-г	148	05.10.2011 р.	24
103	"ПЕРШИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПЕРШИЙ"	ПАТ "БАНК ПЕРШИЙ"	ПАТ	265 000 000	26.01.1994 р.	229	м. Київ, вул. Дегтярєвська, 48	140	20.10.2011 р.	–
104	ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ	230 000 000	20.06.1997 р.	267	м. Київ, Московський просп., 6	178	25.10.2011 р.	–
105	"ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	ПАТ "БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА"	ПАТ	319 474 505	26.09.1996 р.	262	м. Київ, вул. Велика Житомирська, 20	108	25.10.2011 р.	–
106	ПІВДЕНКОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПІВДЕНКОМБАНК"	ПАТ "КБ "ПІВДЕНКОМБАНК"	ПАТ	550 000 000	03.10.1991 р.	12	м. Донецьк, просп. Ватутіна, 33-а	44	26.10.2011 р.	2
107	"Південний"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПІВДЕННИЙ"	Акціонерний банк "Південний"	ПАТ	956 894 000	03.12.1993 р.	218	м. Одеса, вул. Краснова, 6/1	65	07.10.2011 р.	7
108	ПІРЕУС БАНК МКБ	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПІРЕУС БАНК МКБ"	АТ "ПІРЕУС БАНК МКБ"	ПАТ	1 627 792 220	31.01.1994 р.	234	м. Київ, вул. Іллінська, 8	91	17.10.2011 р.	–
109	ПОЛКОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПОЛКОМБАНК"	ПОЛКОМБАНК	ПАТ	49 500 120	18.08.1994 р.	249	м. Чернівці, вул. Київська, 3	152	07.11.2011 р.	–
110	Полтава-банк	Публічне акціонерне товариство "Полтава-банк"	ПАТ "Полтава-банк"	ПАТ	70 500 000	16.10.1991 р.	37	м. Полтава, вул. Паризької Комуні, 40-а	73	20.10.2011 р.	–
111	"ПОРТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ПОРТАЛ"	ПАТ "БАНК "ПОРТАЛ"	ПАТ	125 000 000	20.09.2013 р.	350	м. Київ, просп. Перемоги, 5-а	273	20.09.2013 р.	–
112	"ПОРТО-ФРАНКО"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "ПОРТО-ФРАНКО"	АБ "ПОРТО-ФРАНКО"	ПАТ	120 053 560	17.10.1991 р.	39	м. Одеса, вул. Пушкінська, 10	129	02.11.2011 р.	–
113	ПРАВЕКС-БАНК	Публічне акціонерне товариство комерційний банк "ПРАВЕКС-БАНК"	ПАТКБ "ПРАВЕКС-БАНК"	ПАТ	949 170 000	29.12.1992 р.	139	м. Київ, вул. Кловський узвіз, 9/2	7	10.10.2011 р.	–
114	ПРАЙМ-БАНК	Публічне акціонерне товариство "ПРАЙМ – БАНК"	ПАТ "ПРАЙМ – БАНК"	ПАТ	61 100 000	30.07.2001 р.	278	м. Київ, вул. Михайлівська, 6-а (поштова адреса)	197	14.11.2011 р.	–
115	"ПРЕМІУМ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРЕМІУМ"	ПАТ "КБ "ПРЕМІУМ"	ПАТ	260 000 000	24.07.2007 р.	315	м. Київ, вул. Багачівська, 1/36	236	03.11.2011 р.	–
116	ПРИВАТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"	ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"	ПАТ	16 352 079 225	19.03.1992 р.	92	м. Дніпропетровськ, вул. Набережна Перемоги, 50	22	05.10.2011 р.	31
117	ПРОКРЕДИТ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОКРЕДИТ БАНК"	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"	ПАТ	298 333 224	28.12.2000 р.	276	м. Київ, просп. Перемоги, 107-а	195	13.10.2011 р.	–
118	ПРОМЕКОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРОМЕКОМБАНК"	ПАТ "КБ "ПРОМ-ЕКОНОМБАНК"	ПАТ	122 395 000	25.08.1993 р.	194	м. Донецьк, просп. Ленінський, 4	182	03.11.2011 р.	2
119	Промінвестбанк	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк"	ПАТ "Промінвестбанк"	ПАТ	8 217 092 410	26.08.1992 р.	125	м. Київ, пров. Шевченка, 12	1	22.06.2012 р.	2
120	ПРОФІН БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ПРОФЕСІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ"	ПАТ "ПРОФІН БАНК"	ПАТ	121 442 090	01.10.1991 р.	6	м. Донецьк, просп. Ілліна, 100-а	55	07.11.2011 р.	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
121	"ПБ"	Публічне акціонерне товариство "Платинум Банк"	ПАТ "ПБ"	ПАТ	380 567 201	13.01.2005 р.	296	м. Київ, вул. Амосова, 12	217	20.10.2011 р.	–
122	"ПУМБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК"	ПАТ "ПУМБ"	ПАТ	3 294 492 400	23.12.1991 р.	73	м. Донецьк, вул. Університетська, 2-а	8	06.10.2011 р.	–
123	"ПФБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИЙ БАНК"	ПАТ "ПФБ"	ПАТ	113 208 000	29.12.1997 р.	272	м. Кременчук, квартал 278, буд. 22-б	189	07.11.2011 р.	1
124	РАДАБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РАДАБАНК"	ПАТ "АБ "РАДАБАНК"	ПАТ	120 000 000	03.12.1993 р.	220	м. Дніпропетровськ, просп. Кірова, 46	166	14.11.2011 р.	–
125	РАДИКАЛ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РАДИКАЛ БАНК"	ПАТ "РАДИКАЛ БАНК"	ПАТ	120 000 000	23.03.2010 р.	333	с. Петропавлівська Борщагівка, вул. Леніна, 2-в	256	18.11.2011 р.	–
126	Райффайзен Банк Аваль	Публічне акціонерне товариство "Райффайзен Банк Аваль"	АТ "Райффайзен Банк Аваль"	ПАТ	3 002 774 908	27.03.1992 р.	94	м. Київ, вул. Лескова, 9	10	05.10.2011 р.	25
127	РЕАЛ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕАЛ БАНК" **	ПАТ "РЕАЛ БАНК"	ПАТ	800 000 000	29.10.1991 р.	60	м. Харків, просп. Леніна, 60	–	–	1
128	РЕПОН БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РЕПОН БАНК"	АТ "РЕПОН БАНК"	ПАТ	56 481 279	28.10.1991 р.	59	м. Харків, вул. Дарівна, 4	32	07.11.2011 р.	–
129	"РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	АТ "БАНК РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	ПАТ	201 400 000	29.01.2003 р.	285	м. Київ, вул. Раїси Окіпної, 8-б	222	17.10.2011 р.	–
130	"РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ"	Публічне акціонерне товариство "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ"	ПАТ "БАНК РИНКОВІ ТЕХНОЛОГІЇ"	ПАТ	300 000 000	13.09.2010 р.	335	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1, літера "А"	258	17.11.2011 р.	–
131	РОДОВІД БАНК	Публічне акціонерне товариство "РОДОВІД БАНК"	АТ "РОДОВІД БАНК"	ПАТ	12 359 298 999,6	07.10.1991 р.	16	м. Київ, вул. Північно-Сирецька, 1–3	1*	15.06.2012 р.	–
132	"РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ"	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"	ПАТ	153 100 000	06.09.2013 р.	348	м. Київ, вул. Тропініна, 7-г	271	06.09.2013 р.	–
133	"Руский Стандарт"	Публічне акціонерне товариство "Банк Руский Стандарт"	ПАТ "Банк Руский Стандарт"	ПАТ	283 000 000	28.02.2006 р.	305	м. Київ, вул. Половецька, 3/42	226	04.11.2011 р.	–
134	СБЕРБАНК РОСІЇ	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ДОЧІРНИЙ БАНК СБЕРБАНКУ РОСІЇ"	АТ "СБЕРБАНК РОСІЇ"	ПАТ	3 392 460 500	15.06.2001 р.	277	м. Київ, вул. Володимирська, 46	198	12.10.2011 р.	–
135	СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	ПАТ "СББ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"	ПАТ	250 000 000	19.01.2011 р.	336	м. Київ, вул. Михайлівська, 7	259	06.07.2012 р.	–
136	СПБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СПБАНК"	ПАТ "СПБАНК"	ПАТ	66 500 000	11.05.1998 р.	274	м. Київ, вул. Димитрова, 16-г	193	12.10.2011 р.	–
137	"СІЧ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК СІЧ"	ПАТ "БАНК СІЧ"	ПАТ	120 000 000	24.05.2011 р.	337	м. Київ, вул. Володимирська, 63	260	22.11.2011 р.	–
138	"СОФІЙСЬКИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "СОФІЙСЬКИЙ"	ПАТ "БАНК "СОФІЙСЬКИЙ"	ПАТ	120 000 000	16.03.2012 р.	341	м. Київ, Повітрофлотський просп., 54	264	16.03.2012 р.	–
139	"СОЮЗ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СОЮЗ"	АТ "КБ "СОЮЗ"	ПАТ	336 000 000	26.11.2007 р.	318	м. Київ, вул. Суворова, 4	249	17.11.2011 р.	–
140	СП БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СХІДНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК"	АТ "СП БАНК"	ПАТ	95 544 000	13.09.1995 р.	253	м. Луганськ, вул. 26 Бакинських комісарів, 155	77	11.11.2011 р.	–
141	"СТАНДАРТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СТАНДАРТ"	ПАТ КБ "СТАНДАРТ"	ПАТ	125 000 000	31.12.2008 р.	327	м. Київ, вул. Почайнинська, 45	250	17.11.2011 р.	–
142	СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК"	ПАТ "СТАРОКИЇВСЬКИЙ БАНК"	ПАТ	51 355 900	31.12.1991 р.	79	м. Київ, вул. Микільсько-Богатинська, 6/8	130	04.11.2011 р.	–
143	"СТОЛИЧНИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "СТОЛИЧНИЙ"	ПАТ АБ "СТОЛИЧНИЙ"	ПАТ	121 335 000	22.10.1993 р.	202	м. Суми, вул. Харківська, 1	114	07.11.2011 р.	–
144	"ТАВРИКА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ТАВРИКА" **	АТ "БАНК "ТАВРИКА"	ПАТ	350 000 000	24.10.1991 р.	53	м. Київ, вул. Дмитрівська, 92–94	–	–	–
145	ТАСКОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТАСКОМБАНК"	АТ "ТАСКОМБАНК"	ПАТ	220 000 000	21.10.1991 р.	45	м. Київ, вул. Симона Петлюри, 30	84	25.10.2011 р.	–
146	ТЕРА БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТЕРА БАНК"	ПАТ "ТЕРА БАНК"	ПАТ	557 141 000	18.10.1996 р.	263	м. Київ, бул. Дружби народів, 28-в	177	27.10.2011 р.	–
147	"ТК КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ТК КРЕДИТ"	АТ КБ "ТК КРЕДИТ"	ПАТ	151 828 750	28.04.1994 р.	245	м. Київ, вул. Дмитрівська, 18/24	82	07.11.2011 р.	–
148	"ТРАСТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БАНК "ТРАСТ"	ПАТ БАНК "ТРАСТ"	ПАТ	69 000 000	22.08.2007 р.	317	м. Київ, вул. С.Струтинського, 8	237	02.11.2011 р.	–
149	"Траст-капітал"	Публічне акціонерне товариство "Акціонерний комерційний банк "Траст-капітал"	ПАТ "АББ "Траст-капітал"	ПАТ	53 250 000	10.03.2004 р.	291	м. Київ, вул. Підвищоцького, 7	211	03.11.2011 р.	–
150	"УКООПСПІЛКА"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКООПСПІЛКА"	АБ "УКООПСПІЛКА"	ПАТ	321 723 662	25.10.1993 р.	204	м. Київ, вул. Хрещатик, 7/11	17	07.11.2011 р.	–

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
151	Український банк реконструкції та розвитку	Публічне акціонерне товариство "Український банк реконструкції та розвитку"	АТ (публ.) "Український банк реконструкції та розвитку"	ПАТ	117 999 500	19.03.2004 р.	292	м. Київ, вул. Олексія Терьохіна, 4	216	15.11.2011 р.	-
152	"Український капітал"	Публічне акціонерне товариство "Банк "Український капітал"	ПАТ "Банк "Український капітал"	ПАТ	85 320 000	25.12.1992 р.	138	м. Київ, просп. Перемоги, 67	26	01.11.2011 р.	-
153	УКРБІЗНЕСБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС БАНК"	ПАТ "УКРБІЗНЕСБАНК"	ПАТ	284 160 000	19.05.1993 р.	170	м. Донецьк, вул. Артема, 125	104	20.10.2011 р.	-
154	УКРБУДІНВЕСТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК"	АТ "УКРБУДІНВЕСТ-БАНК"	ПАТ	120 004 636	20.04.2004 р.	293	м. Київ, бул. Лесі Українки, 30-в	213	15.11.2011 р.	-
155	УКРГАЗБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО АКЦІОНЕРНИЙ БАНК "УКРГАЗБАНК"	АБ "УКРГАЗБАНК"	ПАТ	10 000 000 000	21.07.1993 р.	183	м. Київ, вул. Єврованська, 1	123	06.10.2011 р.	-
156	УКРГАЗПРОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРГАЗПРОМБАНК"	ПАТ "УКРГАЗПРОМБАНК"	ПАТ	124 200 000	27.03.1996 р.	256	м. Київ, Дніпровська набережна, 13	24	28.10.2011 р.	-
157	Укрексімбанк	публічне акціонерне товариство "Державний експортно-імпортний банк України"	АТ "Укрексімбанк"	ПАТ	16 514 051 426	23.01.1992 р.	5	м. Київ, вул. Горького, 127	2	05.10.2011 р.	27
158	УКРНБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "УКРНБАНК"	ПАТ	405 000 000	02.10.1991 р.	9	м. Київ, вул. Смирнова-Ласточкина, 10-а	23	18.10.2011 р.	-
159	УКРКОМУНБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ КОМУНАЛЬНИЙ БАНК"	ПАТ "УКРКОМУНБАНК"	ПАТ	105 800 000	10.08.1993 р.	187	м. Луганськ, вул. Шевченка В. В., 18-а	149	02.11.2011 р.	-
160	УКРОІББАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРОІББАНК"	АТ "УКРОІББАНК"	ПАТ	1 774 333 040	28.10.1991 р.	57	м. Харків, просп. Московський, 60	75	05.10.2011 р.	-
161	УКРОСОЦБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРОСОЦБАНК"	ПАТ "УКРОСОЦБАНК"	ПАТ	2 468 022 837	27.09.1991 р.	3	м. Київ, вул. Ковпака, 29	5	05.10.2011 р.	-
162	УНІВЕРСАЛ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНІВЕРСАЛ БАНК"	ПАТ "УНІВЕРСАЛ БАНК"	ПАТ	1 162 671 970	20.01.1994 р.	226	м. Київ, вул. Автозаводська, 54/19	92	10.10.2011 р.	-
163	УНКОМБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УНКОМБАНК"	ПАТ "УНКОМБАНК"	ПАТ	460 564 375	28.10.2002 р.	284	м. Донецьк, вул. Челюскінців, 202-а	202	07.11.2011 р.	-
164	"УЛБ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК"	ПАТ "УЛБ"	ПАТ	500 000 000	30.01.1992 р.	83	м. Київ, вул. Марини Раскової, 15	132	18.10.2011 р.	-
165	"УФС"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "УКРАЇНСЬКИЙ ФІНАНСОВИЙ СВІТ"	ПАТ "КБ "УФС"	ПАТ	143 000 000	12.11.2003 р.	288	м. Донецьк, просп. Миру, 5-б	209	27.10.2011 р.	-
166	"ФАМІЛЬНИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	ПУБЛІЧНЕ АТ "БАНК ФАМІЛЬНИЙ"	ПАТ	66 600 055	27.12.1991 р.	78	м. Київ, просп. 40-річчя Жовтня, 26-а	145	14.11.2011 р.	-
167	ФІДОБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІДОБАНК"	ПАТ "ФІДОБАНК"	ПАТ	2 316 188 819	02.10.1991 р.	11	м. Київ, вул. Червоноармійська, 10	4	13.07.2012 р.	-
168	ФІНАНС БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНАНС БАНК"	ПАТ "ФІНАНС БАНК"	ПАТ	176 000 000	20.01.1992 р.	82	м. Київ, вул. Панельна, 5	187	26.04.2013 р.	-
169	"ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	АТ "БАНК "ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ"	ПАТ	2 300 000 000	30.10.1991 р.	63	м. Київ, вул. Артема, 60	28	06.10.2011 р.	9
170	"ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний банк "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА"	ПАТ	2 000 000 000	19.01.2005 р.	298	м. Київ, вул. Щорса, 7/9	219	11.10.2011 р.	-
171	"ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	ПАТ "КБ "ФІНАНСОВИЙ ПАРТНЕР"	ПАТ	125 000 000	19.10.2012 р.	342	м. Київ, вул. Лук'янівська, 1	265	19.10.2012 р.	-
172	ФІНЕАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНЕАНК"	ПАТ "ФІНЕАНК"	ПАТ	185 050 000	24.12.1993 р.	223	м. Одеса, просп. Т.Шевченка, 4-а	121	25.10.2011 р.	-
173	ФІНЕКСБАНК	Публічне акціонерне товариство "ФІНЕКСБАНК"	ПАТ "ФІНЕКСБАНК"	ПАТ	122 474 000	08.10.1991 р.	19	м. Київ, вул. Миколи Гринченка, 4, літера "Б"	180	07.11.2011 р.	-
174	ФІНРОСТБАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФІНРОСТБАНК"	АТ "ФІНРОСТБАНК"	ПАТ	127 000 000	29.01.1993 р.	147	м. Одеса, просп. Академіка Глушка, 13	143	07.11.2011 р.	-
175	ФОРТУНА-БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ФОРТУНА-БАНК"	АТ "ФОРТУНА-БАНК"	ПАТ	265 000 000	17.10.2002 р.	282	м. Київ, вул. Боричів Тік, 35-в	201	24.10.2011 р.	-
176	"ФОРУМ"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФОРУМ" **	ПАТ "БАНК ФОРУМ"	ПАТ	5 934 618 920	31.01.1994 р.	231	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	-	-	-
177	"ХРЕЩАТИК"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ХРЕЩАТИК"	ПАТ "КБ "ХРЕЩАТИК"	ПАТ	828 828 000	19.05.1993 р.	172	м. Київ, вул. Хрещатик, 8-а	158	11.10.2011 р.	-
178	"Центр"	Публічне акціонерне товариство "Комерційний Банк "Центр"	ПАТ КБ "Центр"	ПАТ	120 000 000	14.06.2010 р.	334	м. Київ, просп. Науки, 54-б (поштова адреса: вул. Раїси Окіпної, 8-а)	257	21.11.2011 р.	-
179	ЮНЕКС БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЮНЕКС БАНК"	ПАТ "ЮНЕКС БАНК"	ПАТ	292 000 000	03.12.1993 р.	216	м. Київ, вул. Почайнинська, 38	56	28.10.2011 р.	-
180	"ЮНІСОН"	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК "ЮНІСОН"	ПАТ "БАНК "ЮНІСОН"	ПАТ	335 145 500	08.02.2013 р.	344	м. Київ, просп. Науки, 30-а	267	08.02.2013 р.	-
181	ЮОБ БАНК	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ЮНІОН СТАНДАРД БАНК"	ПАТ "ЮОБ БАНК"	ПАТ	247 526 310	23.06.1994 р.	248	м. Одеса, вул. Гімназична, 21	208	06.12.2013 р.	-

Банки, вилучені з Державного реєстру банків України (24.06.1992 р. – 01.07.2014 р.)

Banks of Ukraine excluded from the State Register of Banks (24 June 1992 – 1 July 2014)

Станом на 1 липня 2014 р.

№ п/п	Найменування банку ¹	№ ²	Дата вилучення з Державного реєстру банків	Підстава для вилучення з Державного реєстру банків
1	2	3	4	5
1	АКБ "Південна Україна"	102	24.06.1992 р.	Реєстрацію анульовано
2	АБ "Дисконт"	116	27.11.1992 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
3	КБ "Економіка"	119	21.12.1992 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
4	КАБ "Янтар"	106	05.03.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
5	"САМАРА-АГРО"	72	14.07.1993 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНА"
6	КБ ІВАНО-ФРАНК. ОБЛ. "ЗАХІДКООПБАНК"	48	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
7	КБ "Агростачбанк"	109	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
8	КБ "АГРОПРОГРЕС"	121	27.09.1993 р.	Постанова Правління НБУ від 27.09.1993 р. № 80
9	КБ "ПАРТНЕР"	90	29.12.1993 р.	Перетворено на філію банку "ІНКО"
10	КБ "СУМИ-БАНК"	143	05.01.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 05.01.1994 р. № 3
11	КБ "ПРИКАРПАТОРГБАНК"	117	21.01.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
12	"ЕКОМЕДБАНК"	130	02.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 02.02.1994 р. № 19
13	КБ "БЛАГОБАНК"	196	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 26
14	КБ "НИВА"	137	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 27
15	КБ "УНІВЕРСАЛБАНК"	136	08.02.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 08.02.1994 р. № 28
16	ІККБ "ДОНБАС"	66	09.06.1994 р.	Постанова Правління НБУ від 09.06.1994 р. № 111
17	КБ "КОЛОС"	111	30.06.1994 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
18	КБ "ПЕРСПЕКТИВА"	35	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
19	Банк "Рівне-споживспілка"	200	11.07.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
20	АКБ "Авуар"	150	09.08.1994 р.	Перетворено на філію банку "УКРІНБАНК"
21	Чернігівський ЕЛБІМ Банк	230	26.01.1995 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
22	"Херсонінвестбанк"	173	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРАЇНСЬКИЙ КРЕДИТНИЙ БАНК"
23	КБ "Ворскла-банк"	224	27.05.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКРСОЦБАНК"
24	СВІТЛОВОДСЬКИЙ КБ "ДНІПРОБАНК"	49	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
25	Банк "Львів-Вест"	76	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЕЛЕКТРОН"
26	КБ "ОЛЕВСЬКИЙ"	112	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "АВАЛЬ"
27	Буковинський ККБ ТОВ "БУКООПБАНК"	185	09.07.1996 р.	Перетворено на філію банку "УКООПСІЛКА"
28	АКБ "Єдність"	191	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
29	АКБ "ЕВІС-БАНК"	237	09.07.1996 р.	Постанова Правління НБУ від 09.07.1996 р. № 82
30	КАБ "Прут і К"	100	12.12.1996 р.	Перетворено на філію банку "ЗУКБ"
31	АКБ "КОНГРЕС"	176	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 187
32	ХАРКІВСЬКИЙ КБ "ПРОМІНЬ"	56	26.12.1996 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.12.1996 р. № 188
33	КБ "ХЕРСОН"	98	30.01.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.01.1997 р. № 20
34	"Вуглепрогресбанк"	50	27.02.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.02.1997 р. № 28
35	ЖИТОМИРСЬКИЙ АКБС "КООПЕРАТОР"	174	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 54
36	КБ "Енергія"	107	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 55
37	ІКАБ "ХАРКІВЛЕГБАНК"	55	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 56
38	КБ "ВІННИЦЯ"	42	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 57
39	"ЛП Банк"	141	27.03.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.1997 р. № 58
40	ІКАБ "ХАРКІВ"	126	24.04.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.04.1997 р. № 95
41	АКБ "ДНІПРСЕРВІСБАНК"	113	03.07.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.07.1997 р. № 135
42	АКБ "ЄВРОЦЕНТР"	178	30.10.1997 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.10.1997 р. № 261
43	АКБ НТП "ДНІПРО"	13	06.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 06.03.1998 р. № 306
44	АКБ "РОСЬ"	85	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 325
45	Комерційний банк "Паритет"	146	13.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.03.1998 р. № 326
46	КБ "ФДС"	244	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 345
47	КБ "ГЕОБАНК"	140	26.03.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.03.1998 р. № 347
48	АБ "МОНОЛІТБАНК"	233	16.04.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.04.1998 р. № 365
49	Акціонерний економічний банк розвитку "Економбанк"	34	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 393
50	КРИВОРІЗЬКИЙ АБ "ЄВРОМЕТАЛБАНК"	208	25.06.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.06.1998 р. № 394
51	АКБ "ФІАТБАНК"	97	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 400
52	КБ "ДНІСТЕР-БАНК"	32	30.07.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1998 р. № 401
53	АБ "ТЕРНОПІЛЬ-КРЕДИТ"	41	05.08.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.08.1998 р. № 402
54	КБ "КОНТИНЕНТ"	88	25.09.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.09.1998 р. № 417
55	АІБ "ЮНІВЕРС"	162	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 437

¹ Скорочені найменування банків подано за орфографією реєстраційних записів. ² Номер реєстрації банку.

1	2	3	4	5
56	ІАБ "ІНТРАСТБАНК"	154	27.11.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.11.1998 р. № 438
57	Банк "Стрижень"	209	18.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.12.1998 р. № 449
58	АКБ "СЕРВІС"	186	31.12.1998 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.12.1998 р. № 450
59	КБ "САНА"	91	29.01.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.01.1999 р. № 455
60	КБ "Укрупніверсалбанк"	213	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 474
61	КБ "АЛЕКС"	123	01.04.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.04.1999 р. № 481
62	АБ "ВІКТОРІЯ"	40	17.05.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.1999 р. № 489
63	АБ "АРМАНД"	206	14.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 14.06.1999 р. № 509
64	"РЕЗИДЕНТ-БАНК"	70	30.06.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.06.1999 р. № 512
65	АКБ "ГАЛИЦЬКИЙ"	31	30.07.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.07.1999 р. № 528
66	АБ "ТРАСТ"	159	30.08.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.08.1999 р. № 559
67	АБ "ТЕРНАВА"	235	30.09.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 30.09.1999 р. № 576
68	АБ "АНТЕК"	104	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 579
69	АБ "ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ БАНК"	232	22.10.1999 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.10.1999 р. № 580
70	АК БУДМБАНК	10	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 39
71	КАБ СПОЖИВ. КООПЕР. "ПОДІЛЛЯ"	151	08.02.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.02.2000 р. № 40
72	АКБ "АРКАДІЯ"	192	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 70
73	АКБ "УКРНАФТОГАЗБАНК"	26	22.03.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.03.2000 р. № 71
74	"Лікобанк"	201	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 130
75	АКБ "Незалежність"	181	04.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.05.2000 р. № 131
76	КБ "ЧЕРКАСИ"	188	16.05.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2000 р. № 133
77	АКБ "БНП-Дрезднер Банк (Україна)"	275	04.08.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.08.2000 р. № 228
78	АБ "ІНВЕСТ-БАНК УКРАЇНА"	190	08.12.2000 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 08.12.2000 р. № 347
79	"ЛІГА-БАНК"	134	27.03.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 27.03.2001 р. № 65
80	"Кієво-Печерський банк"	33	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 120
81	АКБ "Слобожанщина"	84	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 121
82	АКБ "Таврія"	51	07.06.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.06.2001 р. № 122
83	Комерційний банк "Поліс"	203	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 204
84	АК "Генеральний Інвестиційний Банк"	87	29.08.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 29.08.2001 р. № 205
85	Акціонерно-комерційний банк інвестування програм реконструкції і розвитку – "ЗАВОДБАНК"	251	31.10.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2001 р. № 308
86	"Ера-Банк"	144	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 339
87	"КМБ"	257	19.11.2001 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.11.2001 р. № 340
88	"ЛАНБАНК"	197	11.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 11.02.2002 р. № 30
89	Комерційний банк "Зоря"	115	13.02.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.02.2002 р. № 41
90	АКБ "ШАХТЕКОНОМБАНК"	8	21.03.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.03.2002 р. № 68
91	АКБ "Азов-Банк"	67	22.04.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.04.2002 р. № 101
92	"Банк "Оболонь"	227	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 194
93	АК "ТоргПромБанк"	155	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 195
94	МАКБ "Християнський банк"	160	01.08.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.08.2002 р. № 196
95	КБ "Крим юрт"	225	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 244
96	АКБ "Народний банк"	15	24.09.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.09.2002 р. № 245
97	АБ "Еталон"	252	28.11.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.11.2002 р. № 283
98	ІКАБ	189	04.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 04.12.2002 р. № 290
99	"Кримкредит"	86	10.12.2002 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.12.2002 р. № 306
100	Комерційний банк "АМАСКО"	161	25.02.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2003 р. № 56
101	"АбсолютБанк"	215	15.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2003 р. № 84
102	"АгроІНВЕСТбанк"	132	18.04.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 18.04.2003 р. № 90
103	Кримський Комерційний церковний банк "ККЦБ"	108	26.05.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.05.2003 р. № 105
104	Азово-Чорноморський комерційний банк "Азчеркомбанк"	52	12.06.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.06.2003 р. № 123
105	ЗАТ "Інпромбанк"	270	17.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.07.2003 р. № 150
106	АКБ "ЯЛТАБАНК"	261	23.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.07.2003 р. № 155
107	КБ "Контакт Банк"	238	31.07.2003 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.07.2003 р. № 191
108	Миколаївський комерційний акціонерний банк розвитку промисловості і соціальної сфери України (Миккомбанк)	105	19.02.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 19.02.2004 р. № 37
109	АКБ "Інтеркомбанк"	71	23.04.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.04.2004 р. № 83
110	АК "Євробанк"	145	01.10.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.10.2004 р. № 186
111	БАТ "АКБ "Західбудгазбанк"	47	24.12.2004 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.12.2004 р. № 295
112	Комерційний акціонерний банк "Крим-банк"	54	01.07.2005 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 01.07.2005 р. № 148
113	АБ "МЕТА-БАНК"	217	03.02.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.02.2006 р. № 21
114	АКБ "МТ-Банк"	77	10.03.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.03.2006 р. № 49
115	Комерційний акціонерний банк "ДЕНДІ"	167	10.04.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 10.04.2006 р. № 87
116	Акціонерний комерційний банк харчової промисловості України "Укрхарчпромбанк" АК	165	05.07.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.07.2006 р. № 176
117	ТОВ "Європейський банк розвитку та заощаджень"	142	17.08.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.08.2006 р. № 228
118	"АБ Кредіт Свісс Фьорст Бостон (Україна)"	268	05.10.2006 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.10.2006 р. № 277
119	ЗАТ "Внешторгбанк (Україна)"	299	02.11.2007 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.11.2007 р. № 288
120	АКБ "ХФБ Україна"	269	25.02.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 25.02.2008 р. № 52
121	Акціонерний банк "ІНКО"	20	17.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.03.2008 р. № 69

1	2	3	4	5
122	Акціонерний банк "ДАМІАНА-БАНК"	166	28.03.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.03.2008 р. № 99
123	"УКРСПЕЦІМПЕКСБАНК"	175	15.04.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 15.04.2008 р. № 123
124	АТ "Наш банк"	211	16.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 16.05.2008 р. № 161
125	АКБ "ОЛБанк"	228	23.05.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.05.2008 р. № 167
126	АКБ "Росток Банк"	240	20.08.2008 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.08.2008 р. № 422
127	Донецький акціонерний банк "Донвуглекомбанк"	7	24.03.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 24.03.2009 р. № 128
128	АБ "Аллонж"	148	07.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.04.2009 р. № 159
129	банк "Україна"	2	13.04.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2009 р. № 167
130	АКБ "Прем'єрбанк"	247	05.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 05.06.2009 р. № 262
131	АКБ "Інтерконтинентбанк"	124	26.06.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 26.06.2009 р. № 315
132	Український банк "Відродження"	21	02.12.2009 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 02.12.2009 р. № 732
133	АБ "Факторіал-Банк"	131	13.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.01.2010 р. № 24
134	АКБ "ГАРАНТ"	157	28.01.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 28.01.2010 р. № 52
135	Комерційний банк "Княжий"	242	13.04.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.04.2010 р. № 258
136	Закарпатський акціонерний комерційний банк "Лісбанк"	14	12.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 12.07.2010 р. № 473
137	АТ "Сведбанк Інвест" (приватне)	260	21.07.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 21.07.2010 р. № 515
138	ТОВ "Київський універсальний банк"	114	22.12.2010 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 22.12.2010 р. № 856
139	ПАТ "ДОНГОРБАНК"	99	20.01.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 20.01.2012 р. № 23
140	ПАТ "Банк Столиця"	290	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 153
141	ПАТ "КБ "СКБ"	286	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 154
142	ПАТ "ІНПРОМБАНК"	156	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 155
143	АТ "КБ "Володимирський"	279	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 156
144	АКБ "Європейський"	152	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 157
145	ВАТ КБ "Національний стандарт"	110	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 158
146	ВАТ СКБ "Дністер"	27	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 159
147	ВАТ Банк "БІГ Енергія"	199	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 160
148	ТОВ "Укрпромбанк"	164	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 161
149	ПАТ "ЗЕМБАНК"	61	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 162
150	ВАТ КБ "Іпобанк"	309	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 163
151	КБ "УФГ" – ТОВ	294	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 164
152	ТОВ "Діалогбанк"	80	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 165
153	АКБ "ОДЕСА-БАНК"	38	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 166
154	АКБ "Трансбанк"	22	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 167
155	КАБ "СЛОВ'ЯНСЬКИЙ"	44	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 168
156	АБ "БРР" або АБ "Банк регіонального розвитку"	29	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 169
157	ВАТ "Європейський банк розвитку та заощаджень"	74	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 170
158	ВАТ "КБ "Причорномор'я"	163	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 171
159	ТОВ КБ "АРМА"	287	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 172
160	АКБ "СЄБ"	195	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 173
161	АБ "Синтез"	221	03.03.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 03.03.2012 р. № 174
162	Акціонерне товариство "Градобанк"	23	17.05.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 17.05.2012 р. № 351
163	ПУБЛІЧНЕ АТ "АКБ "БАЗИС"	103	07.09.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 07.09.2012 р. № 662
164	ПАТ "КІБ Креді Агріколь"	169	23.11.2012 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 23.11.2012 р. № 911
165	ПАТ "ФКБ БАНК"	303	31.10.2013 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 31.10.2013 р. № 837
166	ПАТ "УНІКРЕДИТ БАНК"	265	13.12.2013 р.	Рішення Комісії НБУ з питань нагляду та регулювання діяльності банків від 13.12.2013 р. № 953
167	ПАТ "ЧБРР"	118	06.05.2014 р.	Постанова Правління НБУ від 06.05.2014 р. № 260
168	ПАТ Банк "Морський"	246	06.05.2014 р.	Постанова Правління НБУ від 06.05.2014 р. № 260

Банки, яким змінено або в яких відкликано банківську ліцензію у червні 2014 року Banks whose banking licenses were revoked or suspended in June 2014

Повне офіційне найменування банку	Юридична адреса	Банківська ліцензія:		Примітка
		номер	дата видачі	
м. Київ і Київська область				
Публічне акціонерне товариство "БРОКБІЗНЕСБАНК"	м. Київ, просп. Перемоги, 41	138	06.10.2011 р.	Банківську ліцензію відкликано згідно з постановою Правління НБУ від 10.06.2014 р. № 339
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "БАНК ФОРУМ"	м. Київ, бул. Верховної Ради, 7	62	06.10.2011 р.	Банківську ліцензію відкликано згідно з постановою Правління НБУ від 13.06.2014 р. № 355
Харківська область				
ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО БАНК "МЕРКУРІЙ"	м. Харків, вул. Петровського, 23	165	24.10.2011 р.	Банківську ліцензію відкликано згідно з постановою Правління НБУ від 11.06.2014 р. № 340

Матеріали для "Вісника Національного банку України" підготувала головний економіст департаменту реєстрації, ліцензування та реорганізації банків Національного банку України Олена Сілецька.

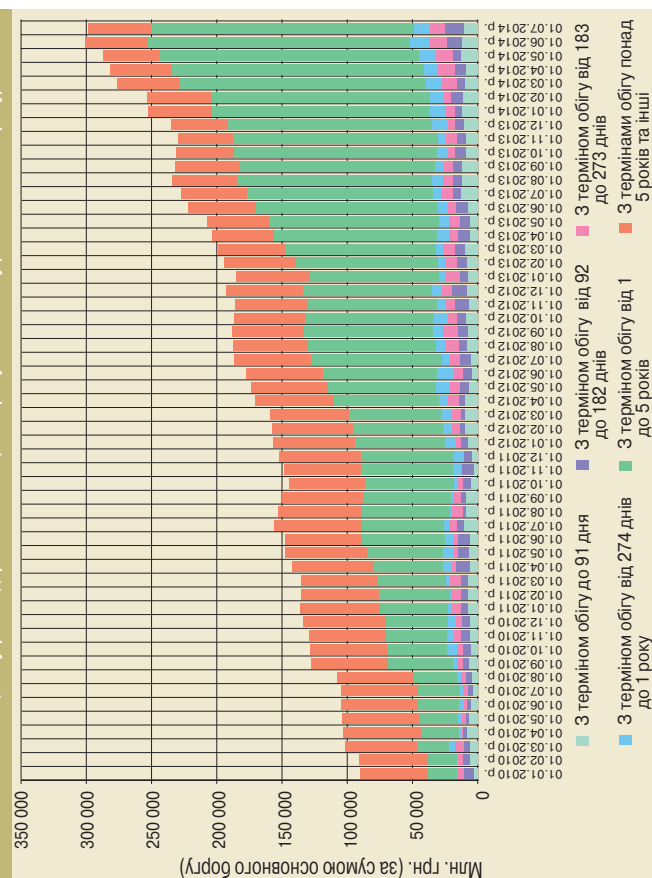
Ринок державних цінних паперів України у червні 2014 року
Government securities of Ukraine market in June 2014

Номер розміщення	Дата проведення розрахунків за придбані облігації	Пропозиція				Результати розміщень					Встановлений рівень дохідності облігацій, %	Середньозважений рівень дохідності облігацій, %
		Встановлені обмеження на загальну кількість розміщених облігацій, шт.	Номінал облігацій, грн.	Розмір купона на одну облігацію, грн.	Термін погашення облігацій	Кількість розміщених облігацій, шт.	Загальна сума розміщення ОВДП, тис. грн.		Інші			
							Усього	Залучено коштів до державного бюджету від розміщення облігацій, тис. грн.				
97	04.06.2014 p.	2 000 000	1 000	84,90	01.06.2016 p.	2 000 000	2 000 000,00	2 000 000,00	–	16,98	16,98	
98	04.06.2014 p.	–	1 000	–	10.04.2019 p.	–	–	–	–	–	–	
99	11.06.2014 p.	300 000	1 000	–	10.09.2014 p.	300 000	291 285,00	291 285,00	–	12,00	12,00	
100	11.06.2014 p.	32 000	1 000	–	10.12.2014 p.	32 000	29 783,92	29 783,92	–	15,00	14,92	
101	11.06.2014 p.	2 030 000	1 000	84,75	08.06.2016 p.	2 030 000	2 030 000,00	2 030 000,00	–	16,95	16,95	
102	18.06.2014 p.	110 000	1 000	–	10.12.2014 p.	110 000	102 620,10	102 620,10	–	15,00	15,00	
103	18.06.2014 p.	56 970	1 000	84,75	15.06.2016 p.	56 970	56 973,23	56 973,23	–	16,95	16,95	
Постанова КМУ від 29.05.2014 p. № 151	19.06.2014 p.	–	1 000	71,50	09.12.2020 p.	1 800 000	1 800 000,00	–	1 800 000,00	14,30	14,30	
104	25.06.2014 p.	55 000	1 000	84,75	15.06.2016 p.	55 000	55 172,15	55 172,15	–	16,95	16,95	
105	25.06.2014 p.	–	1 000	–	10.04.2019 p.	–	–	–	–	–	–	
Разом						6 883 970	6 385 834,40	4 585 834,40	1 800 000,00			

Обсяг розміщення облігацій внутрішніх державних позик у 2014 році*

Період	Результати розміщення номінованих у гривні				Результати розміщення ОВДП, номінованих в іноземній валюті (долари США)	
	Кількість розміщених облігацій, номінованих у гривні, шт.	Обсяг розміщених облігацій, тис. грн.	Із них:		Кількість розміщених облігацій, номінованих в іноземній валюті, шт.	Залучено коштів до державного бюджету, тис. дол. США
			Усього	залучено коштів до державного бюджету, тис. грн.		
Счень	3 683 335	3 653 835,72	3 653 835,72		200 274	199 727,25
Лютий	17 670 113	17 685 435,54	6 619 035,54		0	0
Березень	3 962 080	3 940 088,88	3 940 088,88		0	0
квітень	25 315 528	25 279 360,14	14 212 960,14		200 274	199 727,25
Травень	7 104 733	7 076 176,89	7 076 176,89		0	0
Червень	12 334 426	12 344 908,22	2 344 908,22		255 000	254 730,35
Червень	6 383 970	6 365 834,40	4 565 834,40		0	0
III квартал	25 823 129	25 786 919,50	13 986 919,50		255 000	254 730,35
I півріччя	51 138 657	51 066 279,64	28 199 879,64		455 274	454 457,60
Липень						
Серпень						
Вересень						
III квартал						
Жовтень						
Листопад						
Грудень						
IV квартал						
Усього за період з 1 січня по 31 грудень 2014 року	51 138 657	51 066 279,64	28 199 879,64		455 274	454 457,60

Станом на 01.07.2014 р.

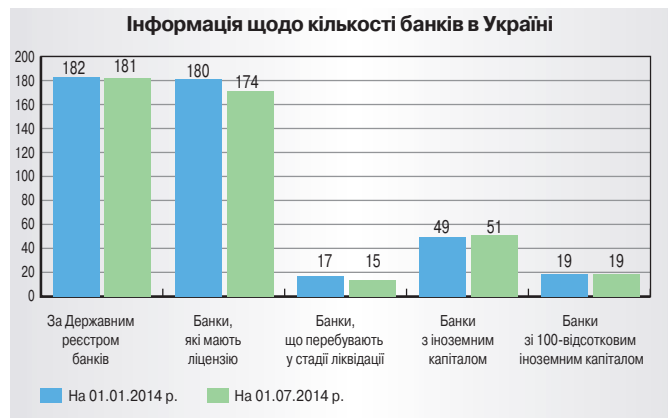
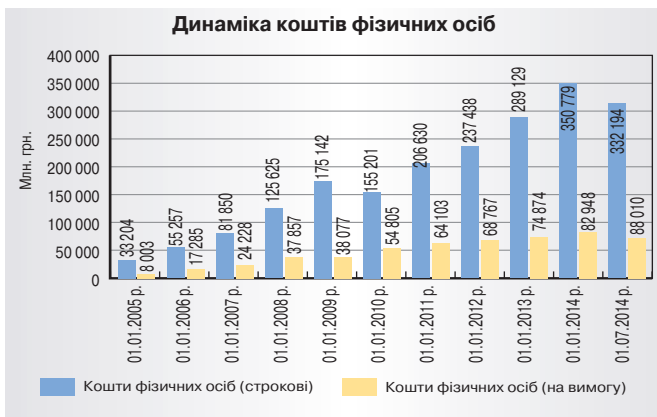
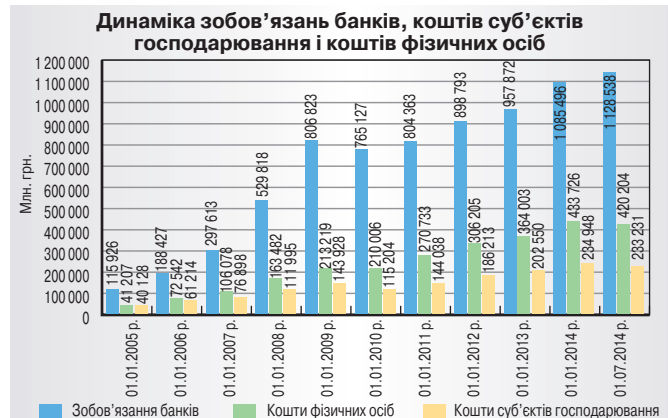
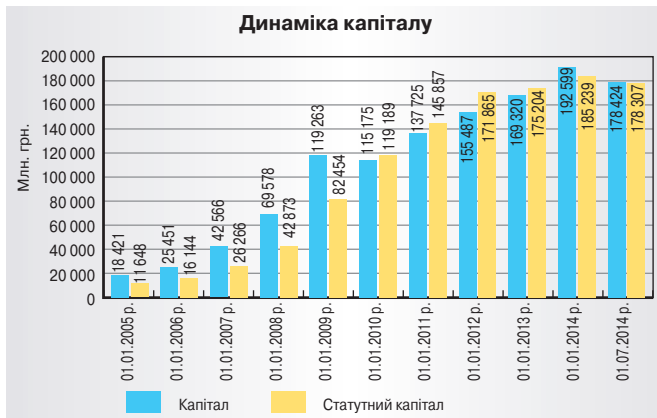

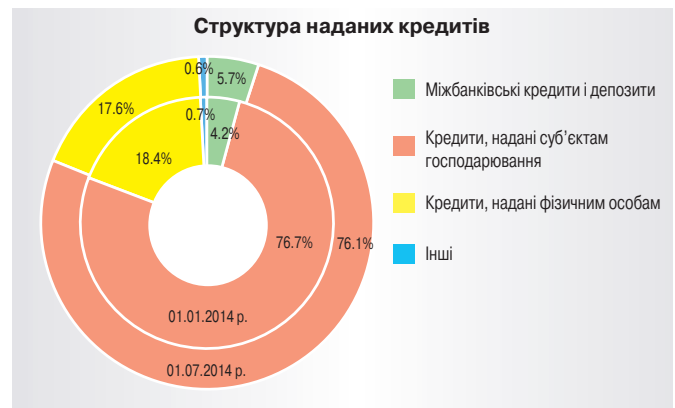
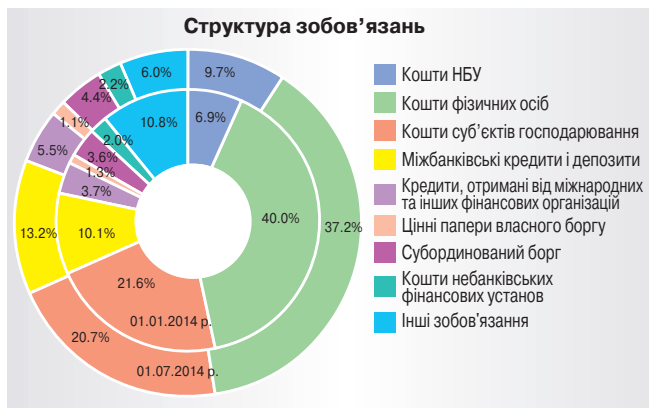
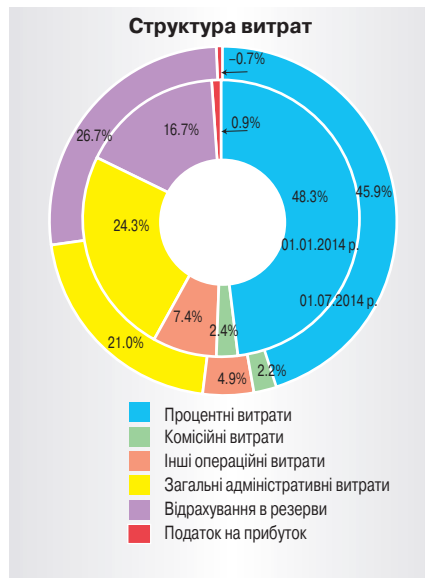
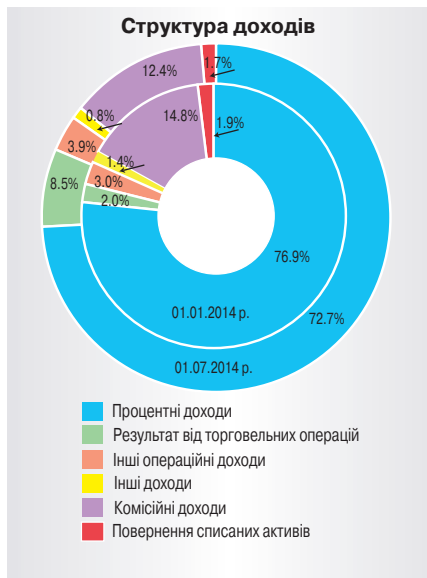
Матеріали підготовлено працівниками Генерального департаменту грошово-кредитної політики Національного банку України.

ЕКСКЛЮЗИВ/

Динаміка фінансового стану банків України на 1 липня 2014 року

Dynamics of financial performance of banks of Ukraine as of 1 July 2014

Для "Вісника НБУ" підготовлено працівниками управління аналізу діяльності системи банків департаменту нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду Національного банку України.

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється Національним банком України один раз на місяць (за червень 2014 року)*

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies, which is established by the National Bank of Ukraine monthly (for June 2014)

№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс	№ п/п	Код валюти	Назва валюти	Офіційний курс
1	975 BGN	100 левів (Болгарія)	819.5176	16	434 LYD	100 лівійських динарів	970.8936
2	986 BRL	100 бразильських реалів	530.2142	17	484 MXN	100 мексиканських песо	91.7320
3	051 AMD	10000 вірменських драмів	284.8537	18	496 MNT	10000 монгольських тугриків	64.8403
4	410 KRW	1000 вон Республіки Корея	11.5397	19	554 NZD	100 новозеландських доларів	999.6336
5	704 VND	10000 в'єтнамських донгів	5.5634	20	586 PKR	100 пакистанських рупій	11.9337
6	981 GEL	100 грузинських ларі	663.9038	21	604 PEN	100 перуанських нових солів	427.0946
7	344 HKD	100 доларів Гонконгу	151.8750	22	946 RON	100 нових румунських леїв	364.5822
8	818 EGP	100 єгипетських фунтів	164.6761	23	682 SAR	100 саудівських ріялів	313.9497
9	376 ILS	100 ізраїльських нових шекелів	339.1026	24	760 SYP	100 сирійських фунтів	7.8974
10	356 INR	1000 індійських рупій	199.5255	25	901 TWD	100 нових тайваньських доларів	39.1873
11	364 IRR	1000 іранських ріалів	0.4603	26	972 TJS	100 таджицьких сомоні	239.8606
12	368 IQD	100 іракських динарів	1.0118	27	952 XOF	1000 франків КФА	24.4410
13	417 KGS	100 киргизьких сомів	22.5270	28	152 CLP	1000 чилійських песо	21.5151
14	414 KWD	100 кувейтських динарів	4175.5309	29	191 HRK	100 хорватських кун	211.1464
15	422 LBP	1000 ліванських фунтів	7.7877	30	255	100 доларів США за розр. із Індією	941.9998

* Курс встановлено з 01.06.2014 року.

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют, який встановлюється

Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies, which is established

№ п/п	Код валюти	Назва валюти						
			01.06.2014 р.	02.06.2014 р.	03.06.2014 р.	04.06.2014 р.	05.06.2014 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	1094.2194	1104.3253	1094.6251	1099.5016	1090.5550	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1967.8485	1987.6770	1981.3402	1988.0641	1971.1816	
3	944 AZN	100 азербайджанських манатів	1501.1470	1514.2228	1508.5807	1513.2719	1499.4594	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0117	0.0118	0.0117	0.0117	0.0116	
5	208 DKK	100 данських крон	214.7420	216.5329	215.7866	217.0042	214.7211	
6	840 USD	100 доларів США	1177.4997	1187.7564	1183.3307	1187.0105	1176.0260	
7	352 ISK	100 ісландських крон	10.4222	10.5130	10.4359	10.4712	10.3733	
8	124 CAD	100 канадських доларів	1084.8874	1096.0869	1089.2949	1087.9069	1076.0563	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	6.4169	6.4728	6.4483	6.4691	6.4085	
10	440 LTL	100 литовських литів	464.2066	468.0781	466.4711	469.0905	464.1365	
11	498 MDL	100 молдовських лейв	85.1453	85.8683	85.5286	85.7283	84.9227	
12	578 NOK	100 норвезьких крон	197.6195	198.4870	197.3692	197.9681	196.2612	
13	985 PLN	100 польських злотих	386.7231	390.2780	389.1072	390.4715	386.5901	
14	643 RUB	10 російських рублів	3.3985	3.4195	3.3917	3.3903	3.3467	
15	702 SGD	100 сингапурських доларів	938.6347	947.4061	942.2754	945.2441	935.3707	
16	949 TRY	100 турецьких лір	562.3904	567.1205	564.2825	563.0717	554.9836	
17	934 TMT	100 туркменських манатів	413.1578	416.7566	415.2038	416.4949	412.6407	
18	348 HUF	1000 угорських форинтів	52.9173	53.3727	53.1895	53.1163	52.4745	
19	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5128	0.5172	0.5144	0.5160	0.5112	
20	203 CZK	100 чеських крон	58.3393	58.8322	58.6068	58.9767	58.3602	
21	752 SEK	100 шведських крон	177.5871	177.9483	176.9400	177.9003	176.6113	
22	756 CHF	100 швейцарських франків	1312.7048	1324.3036	1318.6764	1325.8643	1313.1519	
23	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	188.7327	190.0829	189.3902	189.7976	188.1393	
24	392 JPY	1000 японських єн	115.8604	116.8098	115.9228	115.9894	114.6495	
25	978 EUR	100 євро	1602.8126	1616.1801	1610.6314	1619.6758	1602.5706	
26	960 XDR	100 СПЗ	1813.9044	1829.7046	1822.6427	1827.4155	1810.8755	
			16.06.2014 р.	17.06.2014 р.	18.06.2014 р.	19.06.2014 р.	20.06.2014 р.	
1	036 AUD	100 австралійських доларів	1103.0852	1103.1632	1107.3477	1106.5052	1115.2081	
2	826 GBP	100 англійських фунтів стерлінгів	1992.7147	1995.7653	2007.4659	2007.7437	2018.6264	
3	944 AZN	100 азербайджанських манатів	1497.9082	1499.4829	1508.0449	1510.8858	1511.4896	
4	974 BYR	10 білоруських рублів	0.0116	0.0116	0.0116	0.0117	0.0117	
5	208 DKK	100 данських крон	213.1693	213.4105	215.2231	215.5491	216.5386	
6	840 USD	100 доларів США	1174.8094	1176.0444	1182.7596	1184.9877	1185.4613	
7	352 ISK	100 ісландських крон	10.2945	10.3017	10.3605	10.3892	10.4161	
8	124 CAD	100 канадських доларів	1082.8761	1080.8362	1088.5689	1090.2176	1094.7171	
9	398 KZT	100 казахстанських тенге	6.4019	6.4086	6.4452	6.4573	6.4599	
10	440 LTL	100 литовських литів	460.4921	460.9080	464.7730	465.4770	467.6200	
11	498 MDL	100 молдовських лейв	84.3451	84.3157	84.7619	84.8930	84.8552	
12	578 NOK	100 норвезьких крон	195.6787	196.0122	197.3885	196.7316	194.2023	
13	985 PLN	100 польських злотих	385.3113	384.1698	387.8969	387.8001	390.6979	
14	643 RUB	10 російських рублів	3.4228	3.4024	3.3978	3.4029	3.4559	
15	702 SGD	100 сингапурських доларів	939.5976	940.1685	944.9819	946.1903	949.5961	
16	949 TRY	100 турецьких лір	553.0005	549.1643	553.9032	552.5678	556.2785	
17	934 TMT	100 туркменських манатів	412.2138	412.6472	415.0034	415.7852	415.9513	
18	348 HUF	1000 угорських форинтів	51.8587	51.7519	52.2148	52.2904	52.8839	
19	860 UZS	100 узбецьких сумів	0.5098	0.5095	0.5124	0.5133	0.5135	
20	203 CZK	100 чеських крон	57.9441	58.0007	58.4722	58.4840	58.8518	
21	752 SEK	100 шведських крон	176.2110	176.8150	178.1927	178.4389	177.6529	
22	756 CHF	100 швейцарських франків	1305.6225	1307.0165	1316.6789	1319.5393	1326.7036	
23	156 CNY	100 юанів женьміньбі (Китай)	189.2436	188.8975	189.9336	190.1875	190.2190	
24	392 JPY	1000 японських єн	115.1497	115.4795	115.9515	115.9177	116.3088	
25	978 EUR	100 євро	1589.9870	1591.4233	1604.7682	1607.1988	1614.5983	
26	960 XDR	100 СПЗ	1808.6457	1811.0907	1822.6277	1825.2820	1830.4127	

Національним банком України щоденно (за червень 2014 року)

by the National Bank of Ukraine daily (for June 2014)

Офіційний курс										
	06.06.2014 р.	07.06.2014 р.	08.06.2014 р.	09.06.2014 р.	10.06.2014 р.	11.06.2014 р.	12.06.2014 р.	13.06.2014 р.	14.06.2014 р.	15.06.2014 р.
	1098.3093	1098.3093	1098.3093	1098.3093	1104.3129	1089.8353	1094.9838	1103.1614	1103.1614	1103.1614
	1980.0200	1980.0200	1980.0200	1980.0200	1983.3588	1951.3114	1956.4525	1973.7244	1973.7244	1973.7244
	1507.8196	1507.8196	1507.8196	1507.8196	1505.1672	1483.1980	1486.1850	1495.4529	1495.4529	1495.4529
	0.0117	0.0117	0.0117	0.0117	0.0117	0.0115	0.0115	0.0116	0.0116	0.0116
	214.9935	214.9935	214.9935	214.9935	215.2566	211.1865	211.6005	212.6856	212.6856	212.6856
	1182.5829	1182.5829	1182.5829	1182.5829	1180.3521	1163.1239	1165.4663	1172.8837	1172.8837	1172.8837
	10.4339	10.4339	10.4339	10.4339	10.4327	10.2055	10.1894	10.2534	10.2534	10.2534
	1080.9933	1080.9933	1080.9933	1080.9933	1080.8311	1065.8035	1070.4842	1080.1069	1080.1069	1080.1069
	6.4442	6.4442	6.4442	6.4442	6.4321	6.3382	6.3510	6.3914	6.3914	6.3914
	464.6693	464.6693	464.6693	464.6693	465.1944	456.3496	457.2687	459.5334	459.5334	459.5334
	85.3321	85.3321	85.3321	85.3321	85.0637	83.7075	83.7387	84.2323	84.2323	84.2323
	197.1989	197.1989	197.1989	197.1989	198.3065	194.7934	194.7163	195.6807	195.6807	195.6807
	389.5996	389.5996	389.5996	389.5996	391.7904	383.7703	383.7953	386.6172	386.6172	386.6172
	3.3881	3.3881	3.3881	3.3881	3.4382	3.3843	3.3956	3.4172	3.4172	3.4172
	940.7272	940.7272	940.7272	940.7272	944.1707	930.2656	932.2492	940.0303	940.0303	940.0303
	560.8649	560.8649	560.8649	560.8649	567.0691	557.2908	554.7636	556.7679	556.7679	556.7679
	414.9414	414.9414	414.9414	414.9414	414.1586	408.1136	408.9355	411.5381	411.5381	411.5381
	52.8114	52.8114	52.8114	52.8114	52.9512	51.8096	51.6608	51.8793	51.8793	51.8793
	0.5140	0.5140	0.5140	0.5140	0.5122	0.5047	0.5057	0.5090	0.5090	0.5090
	58.4485	58.4485	58.4485	58.4485	58.5124	57.3999	57.5280	57.8657	57.8657	57.8657
	177.7051	177.7051	177.7051	177.7051	176.9066	173.7516	174.5230	175.0584	175.0584	175.0584
	1315.0903	1315.0903	1315.0903	1315.0903	1317.3322	1292.8158	1296.3767	1303.3326	1303.3326	1303.3326
	189.1123	189.1123	189.1123	189.1123	189.1187	186.8496	187.1216	188.6050	188.6050	188.6050
	115.2262	115.2262	115.2262	115.2262	115.2323	113.6611	114.2526	114.8767	114.8767	114.8767
	1604.4102	1604.4102	1604.4102	1604.4102	1606.2231	1575.6839	1578.8572	1586.6771	1586.6771	1586.6771
	1820.9551	1820.9551	1820.9551	1820.9551	1818.9373	1788.2274	1791.6551	1803.0412	1803.0412	1803.0412
	21.06.2014 р.	22.06.2014 р.	23.06.2014 р.	24.06.2014 р.	25.06.2014 р.	26.06.2014 р.	27.06.2014 р.	28.06.2014 р.	29.06.2014 р.	30.06.2014 р.
	1115.2081	1115.2081	1116.5050	1122.4192	1116.6872	1113.8831	1112.5065	1112.5065	1112.5065	1112.5065
	2018.6264	2018.6264	2023.8490	2022.5730	2018.8144	2018.6657	2013.1203	2013.1203	2013.1203	2013.1203
	1511.4896	1511.4896	1514.5062	1516.2646	1514.9712	1516.6112	1507.5030	1507.5030	1507.5030	1507.5030
	0.0117	0.0117	0.0117	0.0117	0.0117	0.0117	0.0116	0.0116	0.0116	0.0116
	216.5386	216.5386	216.4697	216.8835	217.0521	217.2333	215.7599	215.7599	215.7599	215.7599
	1185.4613	1185.4613	1187.8272	1189.2063	1188.1919	1189.4782	1182.3346	1182.3346	1182.3346	1182.3346
	10.4161	10.4161	10.4369	10.4371	10.4411	10.4496	10.4281	10.4281	10.4281	10.4281
	1094.7171	1094.7171	1098.4209	1107.8833	1107.1363	1107.7117	1103.5772	1103.5772	1103.5772	1103.5772
	6.4599	6.4599	6.4728	6.4807	6.4755	6.4818	6.4432	6.4432	6.4432	6.4432
	467.6200	467.6200	467.4524	468.2706	468.6283	469.0323	465.9072	465.9072	465.9072	465.9072
	84.8552	84.8552	84.9467	84.9815	85.0300	85.0575	84.5376	84.5376	84.5376	84.5376
	194.2023	194.2023	193.4811	194.2389	194.8672	193.7518	192.5070	192.5070	192.5070	192.5070
	390.6979	390.6979	387.9295	389.6200	389.5233	390.1972	388.2804	388.2804	388.2804	388.2804
	3.4559	3.4559	3.4511	3.4691	3.4966	3.5081	3.5031	3.5031	3.5031	3.5031
	949.5961	949.5961	949.9821	952.6543	951.1402	951.0656	945.4508	945.4508	945.4508	945.4508
	556.2785	556.2785	554.2459	556.6881	556.7107	555.8519	554.7188	554.7188	554.7188	554.7188
	415.9513	415.9513	416.7815	417.2654	416.9094	417.3608	414.8542	414.8542	414.8542	414.8542
	52.8839	52.8839	52.7958	52.9679	52.9251	52.7121	52.2470	52.2470	52.2470	52.2470
	0.5135	0.5135	0.5146	0.5143	0.5139	0.5144	0.5113	0.5113	0.5113	0.5113
	58.8518	58.8518	58.8350	58.8843	58.9615	59.0295	58.6106	58.6106	58.6106	58.6106
	177.6529	177.6529	176.4149	177.1244	176.8084	176.5403	175.1597	175.1597	175.1597	175.1597
	1326.7036	1326.7036	1326.3371	1328.8772	1329.2366	1330.9291	1322.4963	1322.4963	1322.4963	1322.4963
	190.2190	190.2190	190.7825	191.0193	190.6944	190.7868	189.9363	189.9363	189.9363	189.9363
	116.3088	116.3088	116.3845	116.7734	116.5763	116.7357	116.1589	116.1589	116.1589	116.1589
	1614.5983	1614.5983	1614.0196	1616.8449	1618.0797	1619.4746	1608.6845	1608.6845	1608.6845	1608.6845
	1830.4127	1830.4127	1832.4841	1834.3117	1834.1163	1834.8132	1827.7608	1827.7608	1827.7608	1827.7608

Підготовлено департаментом аналізу та прогнозування грошово-кредитного ринку Національного банку України.

Акценти/

Хроніка найважливіших подій і рішень. Червень 2014 року

Chronicle of the most important events and resolutions. June 2014

1 червня

31 травня 2014 року набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 28 травня 2014 року № 318 “Про визнання такими, що втратили чинність, деяких нормативно-правових актів Національного банку України”.

Постановою змінено умови надання Національним банком кредитів рефінансування банкам. Зокрема, припинили діяти механізми екстреної підтримки ліквідності банків та спрощені умови її отримання.

1 червня

Набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 30 травня 2014 року № 328 “Про врегулювання діяльності фінансових установ та проведення валютних операцій”.

Постановою зокрема запроваджено обмеження на видачу готівкових коштів у національній валюті з поточних (у тому числі карткових) та депозитних рахунків клієнтів через каси та банкомати в межах до 150 000 гривень на добу на одного клієнта. Ця норма не поширюється на видачу готівкових коштів: на виплату заробітної плати, на відрядження, на виплату пенсій, стипендій, інших соціальних та прирівняних до них виплат (крім матеріальної допомоги). Також норми постанови не поширюються на виплати відшкодувань вкладникам за рахунок коштів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Постанова діє до 1 вересня 2014 року, за винятком підпункту 6 пункту 1 постанови, який діяв до 8 червня 2014 року (підпунктом було встановлено ліміти на здійснення операцій з купівлі та продажу готівкової іноземної валюти фізичними особами).

5 червня

Набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 5 червня 2014 року № 334 “Про внесення зміни до постанови Правління Національного банку України від 06 лютого 2014 року № 48”.

Змінами передбачено, що процентна ставка за кредитом рефінансування встановлюється на рівні півтори облікової ставки Національного банку України. До цього процентна ставка за таким кредитом була встановлена на рівні подвійної облікової ставки Національного банку України.

5 червня

У Національному банку України проведено Український фінансовий форум (надалі – форум).

Форум забезпечив платформу для конструктивного діалогу між приватним і державним секторами за основними напрямками “Віденської ініціативи”. Форум

7 червня

Набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 3 червня 2014 року № 332 “Про затвердження Змін до Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства”.

Змінами визначено, що Національний банк України для здійснення особливого режиму контролю за усуненням порушень може залучати додаткових фахівців з бухгалтерського обліку, юридичних питань, з питань платіжних систем, інформаційних технологій та з інших питань. Також визначено критерії, за якими Національний банк може віднести банк до категорії проблемних.

11 червня

Відбулася зустріч представників ініціативної групи із захисту інтересів споживачів банківських послуг щодо створення Громадської ради при Національному банку України.

Діяльність Громадської ради сприятиме повнішій реалізації конституційних прав громадян на їхню участь у державному управлінні, зокрема щодо підготовки та проведення громадських обговорень з питань захисту прав та інтересів споживачів банківських послуг і надання пропозицій задля вирішення порушених питань.

13 червня

Набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 16 квітня 2014 року № 218 “Про затвердження Положення про відчуження Національним банком України майна, набутого у власність у рахунок погашення боргу за кредитами, наданими банкам України”.

Постановою затверджено Положення про відчуження Національним банком України майна, набутого у власність у рахунок погашення боргу за кредитами, наданими банкам України. Зокрема передбачено, що Національний банк відчужує майно шляхом проведення аукціону або продажу майна юридичній чи фізичній особі.

13 червня

Правління Національного банку України прийняло Постанову № 356 “Про внесення змін до поста-

нови Правління Національного банку України від 25 вересня 2012 року № 393”.

Змінами скасовано одну з додаткових вимог, необхідних для прийняття Національним банком рішення про підтримання ліквідності банку шляхом проведення тендера з підтримання ліквідності банків строком понад 90 днів. Зокрема, було скасовано вимогу дотримання порядку формування обов'язкових резервів упродовж останніх шести звітних періодів, котрі передують даті подання заявки на участь у тендері.

16 червня

Управління Національного банку України в Донецькій області (надалі — управління) призупинило свою роботу внаслідок захоплення його приміщення групою терористів.

Таке рішення зумовлене тим, що дії сепаратистів несли загрозу життю людей та унеможливили здійснення управлінням своїх завдань. У регіоні було тимчасово відключено систему електронних платежів та розрахунків. Незважаючи на вкрай складні умови, Національний банк України вжив усіх можливих заходів для захисту життя та здоров'я працівників управління, збереження його матеріальних цінностей і готівкових коштів. Для вирішення проблемної ситуації в банківській системі регіону було створено робочу групу на чолі із заступником Голови Національного банку.

17 червня

Правління Національного банку України прийняло Постанову № 364 “Про тимчасові заходи із забезпечення проведення операцій з регулювання ліквідності банків”.

Постановою тимчасово покладено на Головне управління Національного банку України по місту Києву і Київській області усі розпорядчі, контрольні та інші функції у частині взаємовідносин Національного банку з банками, зареєстрованими на території тих областей, територіальні управління яких не можуть здійснювати свої функції з технічних причин.

Норми постанови зокрема сприятимуть створенню належних умов для забезпечення участі банків усіх регіонів України в операціях з регулювання ліквідності банківського сектору.

19 червня

Призначено Голову Національного банку України.

Верховна Рада України схвалила подання Президента України Петра Порошенка про звільнення Степана Кубіва з посади Голови Національного банку України та призначення на цю посаду Валерії Гонтаревої.

До призначення на посаду Голови Національного банку Валерія Гонтарева була Головою Ради директорів групи компаній “Інвестиційний Капітал Україна”, яка надає послуги з управління інвестиціями приватним та інституційним клієнтам. За високий професіоналізм та особистий внесок у розвиток фондового ринку України Валерія Гонтарева ще 2008 року була нагороджена медаллю та Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

20 червня

Національний банк України ввів в обіг пам'ятну монету “Рачок”.

Монета номіналом 2 гривні відкарбована зі срібла 925 проби, вона продовжила серію “Дитячий Зодіак” та присвячена дітям, які народилися під сузір'ям Рака.

24 червня

Набули чинності постанови Правління Національного банку України від 19 травня 2014 року № 286 “Про затвердження Порядку відкриття та використання коштів за поточними рахунками міжнародних фінансових організацій, що відкриваються в уповноважених банках” та від 11 червня 2014 року № 344 “Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Правління Національного банку України”.

Змінами врегульовано питання щодо відкриття поточних рахунків міжнародних фінансових організацій (надалі – МФО) в іноземній валюті та в гривнях, що відкриваються в уповноважених банках. Зміни стосуються МФО, які мають право відкривати поточні рахунки на території України відповідно до міжнародних договорів. Також змінами встановлено режим їх використання, у тому числі за операціями МФО, пов'язаними з емісією власних облігацій на території України.

25 червня

Голова Національного банку України Валерія Гонтарева провела зустріч із директором Світового банку в справах України, Білорусі та Молдови Чімяо Фаном та представниками оцінної місії Світового банку.

Місія Світового банку, яка розпочала свою роботу в Україні 23 червня 2014 року, оцінюватиме кроки з реформування фінансового сектору України, а також виконання всіх попередніх заходів. Чімяо Фан наголосив на пріоритетності підтримки Світовим банком фінансового сектору України та ознайомив Валерію Гонтареву із запланованим графіком розгляду Радою директорів Світового банку Першої програмної позики на політику розвитку фінансового сектору.

Також сторони обговорили питання зростання ефективності роботи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, шляхів його фінансової підтримки та вдосконалення механізмів виведення з ринку неплатоспроможних банків.

28 червня

Набула чинності Постанова Правління Національного банку України від 12 травня 2014 року № 277 “Про внесення зміни до Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів для банків України та філій іноземних банків в Україні”.

Зокрема, нормами постанови уточнено, що обсяг обов'язкових резервів, який має щоденно на початок операційного дня зберігатися на кореспондентському рахунку банку в Національному банку, встановлюється для звітного періоду резервування в процентному відношенні (від 0 до 100%) до суми обов'язкових резервів за попередній звітний період резервування.

Огляд підготовлено департаментом офіційних публікацій та інформаційного забезпечення Національного банку України.

Ціни (тарифи) на послуги з розміщення реклами в офіційних виданнях Національного банку України

Ціни (тарифи) на послуги з розміщення реклами і розміри рекламних оголошень **на внутрішніх сторінках** журналу *“Вісник Національного банку України”* та додатка до нього – журналу *“Банкноти і монети України / Banknotes and Coins of Ukraine”*:

Розмір рекламного оголошення	Ціна (тариф) без ПДВ, грн.
1 полоса	4 000
2/3 полоси	3 000
1/2 полоси	2 000
1/3 полоси	1 500
1/4 полоси	1 000
1/8 полоси	500

Ціни (тарифи) на послуги з розміщення реклами і розміри рекламних оголошень **на CD-диску** у додатку до журналу *“Вісник Національного банку України”* – *“Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності”*:

Розмір рекламного оголошення	Ціна (тариф) без ПДВ, грн.
1 полоса	1 000
2/3 полоси	700
1/2 полоси	500
1/3 полоси	350
1/4 полоси	250

Ціни (тарифи) на послуги з розміщення реклами і розміри рекламних оголошень **на сторінках обкладинок** журналу *“Вісник Національного банку України”* та додатка до нього – журналу *“Банкноти і монети України / Banknotes and Coins of Ukraine”*:

Розмір рекламного оголошення	Ціна (тариф) без ПДВ, грн.
1 полоса другої сторінки обкладинки	6 000
1/2 полоси другої сторінки обкладинки	3 000
1 полоса третьої сторінки обкладинки	6 000
1/2 полоси третьої сторінки обкладинки	3 000
1 полоса четвертої сторінки обкладинки	7 000

Ціни (тарифи) на послуги з розміщення реклами і розміри рекламних оголошень **на сторінках обкладинок** аналітично-статистичних бюлетенів *“Бюлетень Національного банку України”*, *“Bulletin of the National Bank of Ukraine”*, *“Платіжний баланс і зовнішній борг України”*, *“Balance of Payments and External Debt of Ukraine”*:

Розмір рекламного оголошення	Ціна (тариф) без ПДВ, грн.
1 полоса другої сторінки обкладинки	2 000
1/2 полоси другої сторінки обкладинки	1 000
1 полоса третьої сторінки обкладинки	2 000
1/2 полоси третьої сторінки обкладинки	1 000
1 полоса четвертої сторінки обкладинки	2 500

Вимоги до макета:	1) макет подається в одному з таких форматів: TIF, JPEG, EPS;
	2) зображення – фото, слайд, кольоровий малюнок тощо;
	3) текст рекламного оголошення (у кривих Adobe Illustrator).
	У разі розміщення готового оригінал-макета реклами інформація подається в незаархівованому вигляді (зі щільністю 300 DPI) на одному з таких носіїв: CD-R, CD-RW, DVD, флеш-картах або електронною поштою.
Рекламні матеріали подаються українською мовою.	
За підготовку рекламної статті або виготовлення оригінал-макета реклами вартість за публікацію реклами збільшується на 10%.	
За фіксоване місце ціна (тариф) на розміщення реклами збільшується на 10%.	

За багаторазові публікації реклами надаються знижки від 5 до 20%.

Рекламне агентство або рекламний агент за посередницькі послуги між рекламодавцем та Національним банком отримує винагороду від Національного банку в розмірі 15% від сплачених за послуги з розміщення реклами коштів.

З питань розміщення реклами в офіційних виданнях Національного банку України звертатися:

Марина Гриценко (044) 527-38-06, hritsenko@bank.gov.ua
Ірина Счастлівцева (044) 527-32-31, schastlivtseva@bank.gov.ua
тел./факс (044) 524-38-25.

Адреса Редакції періодичних видань Національного банку України:
проспект Науки, 7, м. Київ, 03028, Україна.

Адреса для листування: Редакції періодичних видань, вул. Інститутська, 9, м. Київ - 601, 01601, Україна.